

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL
PLA ESPECIAL URBANÍSTIC DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI
FITXA P004 JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA

PLA PES 2204

AJUNTAMENT DE MANRESA
JUNY DEL 2022

JOSE LUIS
GONZALEZ LEAL -
DNI [REDACTED]
(SIG)

Signat digitalment per JOSE LUIS
GONZALEZ LEAL - DNI [REDACTED]
(SIG)
Motiu: Aprovat inicialment per
acord de la Junta de Govern Local
el 21 de juny de 2022
Data: 2022.06.21 14:24:01 +02'00'

En la redacció del present document hi han intervingut les persones següents:

Ricard Torres i Montagut (arquitecte)
Lara Rivero Zamora (arquitecta)
Salvador Travesa Justo (arquitecte)
Mercè Argemí Relat (tècnica de cultura)
Antoni Vilanova Omedas (arquitecte)
Jordi Orozco Vall (delineant)
Carme Ramilo Morato (administració)

Manresa, juny del 2022
Per l'equip redactor

**LARA RIVERO
ZAMORA - DNI**
[Redacted]
(TCAT)

Firmado digitalmente por LARA RIVERO
ZAMORA - DNI [Redacted] (TCAT)
Nombre de reconocimiento (DN): c=ES,
o=Ajuntament de Manresa,
2.5.4.97=VATES-P0811200E,
ou=Treballador públic de nivell mig,
sn=RIVERO ZAMORA - DNI [Redacted],
givenName=LARA,
serialNumber=IDCES [Redacted],
cn=LARA RIVERO ZAMORA - DNI
[Redacted] (TCAT)
Fecha: 2022.06.15 13:15:48 +02'00'

**RICARD
TORRES
MONTAGUT -
DNI**
[Redacted]
(TCAT)

Signat
digitalment per
RICARD TORRES
MONTAGUT - DNI
[Redacted]
(TCAT)
Data: 2022.06.15
14:42:46 +02'00'

I N D E X

MEMÒRIA	4
1. INTRODUCCIÓ	5
2. ANTECEDENTS	5
3. DETERMINACIONS DEL PEUPM	13
4. ESTAT ACTUAL	14
5. DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA	18
6. JUSTIFICACIÓ DE LA CONVENIÈNCIA I LA OPORTUNITAT DE LA MODIFICACIÓ	21
FITXA DEL BÉ ARQUITECTÒNIC P004	23
PLA D'ETAPES	25
ESTUDI ECONÒMIC I FINANCER	27
INFORME DE SOSTENIBILITAT ECONÒMICA	27
ANNEXES	29
PLÀNOLS D'ORDENACIÓ	

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PEUPM
FITXA P004 JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA
MEMÒRIA

1. INTRODUCCIÓ

L'any 2019, es va iniciar la redacció del projecte de la Nova Seu de la Generalitat de Catalunya a les Comarques Centrals, a l'illa compresa entre els carrers Baixada de la Seu, Galceran Andreu, Codinella i el Parc de la Seu. En aquest àmbit s'hi localitza l'edifici de l'Antic Palau del Consell de la Ciutat o Jutjats de primera instància –fitxa P004 del *Pla especial urbanístic de Protecció del Patrimoni històric, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, geològic i paisatgístic de Manresa* PEUPM -, ara sense ús.

Edifici de l'Antic Palau del Consell de la ciutat (en groc) i àmbit de l'equipament administratiu (en línia blava) sobre ortofotomapa

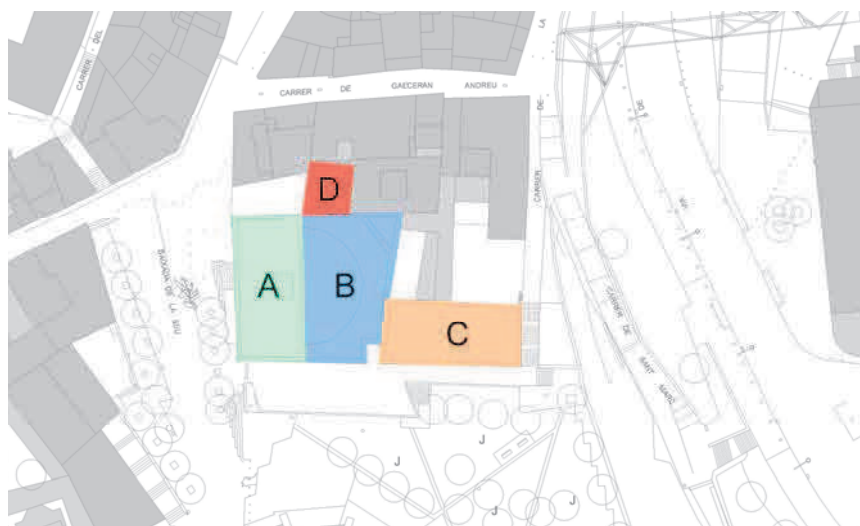
Per a la redacció del projecte de rehabilitació de l'edifici patrimonial, s'han dut a terme dues campanyes d'inspecció arqueològica i patrimonial –annex 2-, que han permès obtenir una major informació històrica i patrimonial de l'edifici respecte a les dades que es disposaven. De l'anàlisi d'aquestes dades, valorades conjuntament pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Comissió Permanent del Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa, se'n desprèn la necessitat d'ajustar la fitxa vigent de protecció dels Antics Jutjats de Primera Instància -l'Antic Palau del Consell de la Ciutat-(fitxa P004) perquè protegeixi els elements que ara s'acrediten com a patrimonials amb valors suficients per ésser conservats, i desafectar aquells que a la llum de les noves dades, no tenen el valor patrimonial propi que justifiqui la seva preservació. En aquest sentit, és a partir de la proposta plantejada a l'informe emès per la Comissió Permanent del Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa –CPP- de juny de 2022 –annex 3-, que es procedeix a la redacció de la present modificació puntual del Pla especial del Patrimoni per revisar el contingut i determinacions actuals de la fitxa de protecció P004 de l'Antic palau del Consell de la ciutat.

2. ANTECEDENTS

1. Resum de dades històriques:

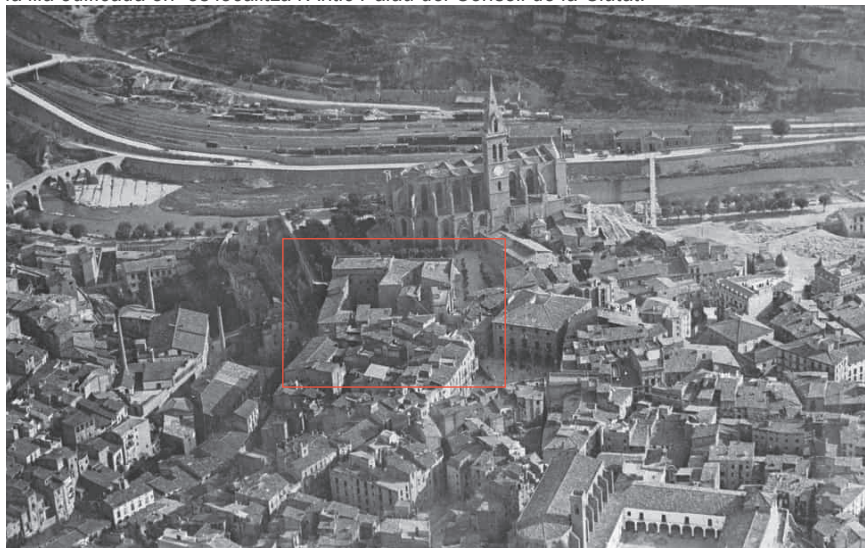
- L'edifici principal barroc que anomenem Antic Palau del Consell de la Ciutat (A al plànol de més endavant) va ser construït entre el 1661 i 1671 sobre un antic casal que els segles XIV i XV era del llinatge dels Alçamora i que al segle XVI va ser la seu del Consell de la Ciutat. D'aquests casals anteriors no se'n conserven restes visibles en alçat. L'anomenat edifici dels procuradors (D al plànol) fou construït anteriorment al 1661, essent anterior al Palau.

- L'any 1685 es van acabar les escultures de façana, fetes pels escultors Joan i Francesc Grau.
- L'any 1746 es va construir l'actual Casa Consistorial a la Plaça Major i l'edifici es destinà a albergar la presó pública i, més tard, les casernes d'infanteria i cavalleria.
- El 1834 es van reformar les casernes i s'hi va construir un teatre que va funcionar fins el 1855.
- El 1858, a partir d'un projecte de l'arquitecte Antoni Rovira i Trias, es va procedir a la millora de l'edifici de les presons.
- El 1885 es programen reformes per ampliar els espais destinats a Audiència. I el 1887-88 es reclamen millora i ampliació dels espais destinats a presó.
- En els anys 1944, 1960-61, 1963, 1964, 1966-67, 1971 i 1972 s'executen diverses obres d'adequació i reforma dels espais interiors i cobertes del conjunt, entre les quals cal destacar la remodelació de la coberta de l'edifici del jutjat de 1a instància feta l'any 1960.
- Entorn al 1980, s'executa el projecte integral de reforma dels edificis de l'antiga presó i audiència redactat pels arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz (el projecte data dels anys 1975-79). Amb aquesta reforma integral i altres intervencions anteriors van desaparèixer una part important d'estructures originals de l'edifici principal barroc i dels edificis annexos així com del pati interior i les estructures corresponents a les presons (B al plànol).
- Al cos antic que dona al Parc de la Seu (C al plànol), de l'edifici original es conserven les façanes i els arcs apuntats de l'anomenada Sala gòtica, però els forjats i escales interiors van ser completament modificats en les reformes de la segona meitat del segle XX.

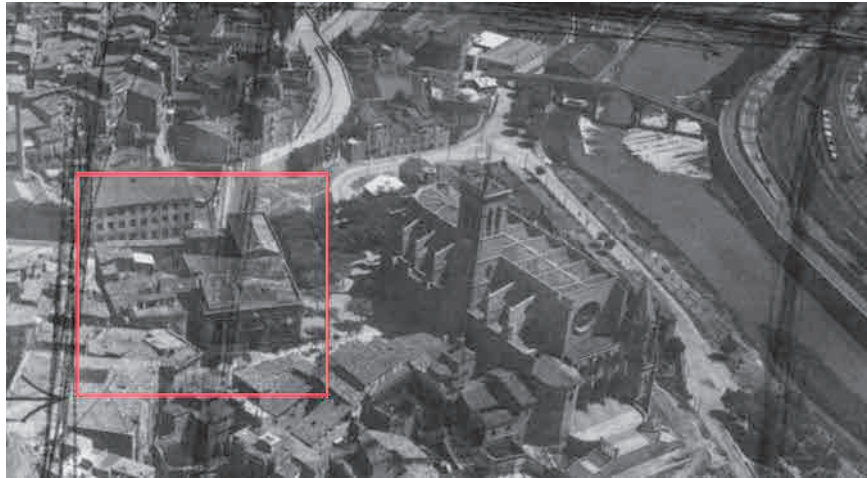
Plànol d'identificació dels volums principals de l'edifici de l'Antic Palau del Consell de la ciutat sobre base cartogràfica municipal

Institut Cartogràfic de Catalunya. Fotografies aèries de 1929 de Josep Gaspar, identificant la illa edificada on es localitza l'Antic Palau del Consell de la Ciutat.

Imatges del vol aeri dels anys 60

2. El 5 de desembre de 2012 es va aprovar definitivament el Pla especial urbanístic de Protecció del Patrimoni històric, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, geològic i paisatgístic de Manresa (PEUPM) que va suposar la revisió de l'anterior vigent de l'any 1985. D'entre els bens arquitectònics que va reconèixer aquest document que ja havien estat catalogats per l'anterior document de protecció, es troba l'edifici dels *Jutjats de primera instància* –avui anomenat *l'Antic Palau del Consell de la Ciutat*- identificat amb el codi P004 com a Bé d'interès Local amb Nivell de Protecció integral.
3. El 2019 la Generalitat de Catalunya va adjudicar la redacció del projecte de la Nova Seu de la Generalitat de Catalunya a les Comarques Centrals a l'illa compresa entre els carrers Baixada de la Seu, Galceran Andreu, Codinella i el Parc de la Seu. Les finques que abasta el projecte comprenen, entre d'altres, l'ocupada per l'edifici de l'Antic Palau del Consell de la Ciutat.

El projecte planteja un edifici compacte, suma del conjunt històric i el nou edifici administratiu amb acabat de pedra, generant una illa tancada al voltant del pati central que resulta del buidat del pati interior de la reforma del 1972. A aquest pati se'n macla un altre més petit que vertebrà l'edifici i dona ordre i unitat en el seu encaix.

La imatge del conjunt ofereix una resposta massissa adequada al context del casc antic, alhora que oferint una gran obertura a la ciutat, permet l'apoderament de la ciutadania a través d'un recorregut per l'interior de l'edifici.

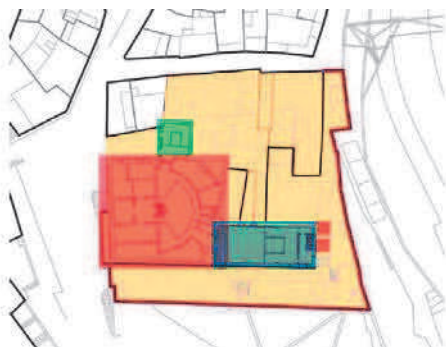
L'accés existent de l'antiga Casa del Consell de la Ciutat s'utilitza com accés institucional. Aquesta entrada dona pas al gran pati, que esdevé el COR de l'edifici. S'hi desenvoluparan actes institucionals i públics, afavorint el contacte amb l'edifici gòtic, l'accés a les dependències comunes, la sala polivalent i la relació amb el parc de la Seu.

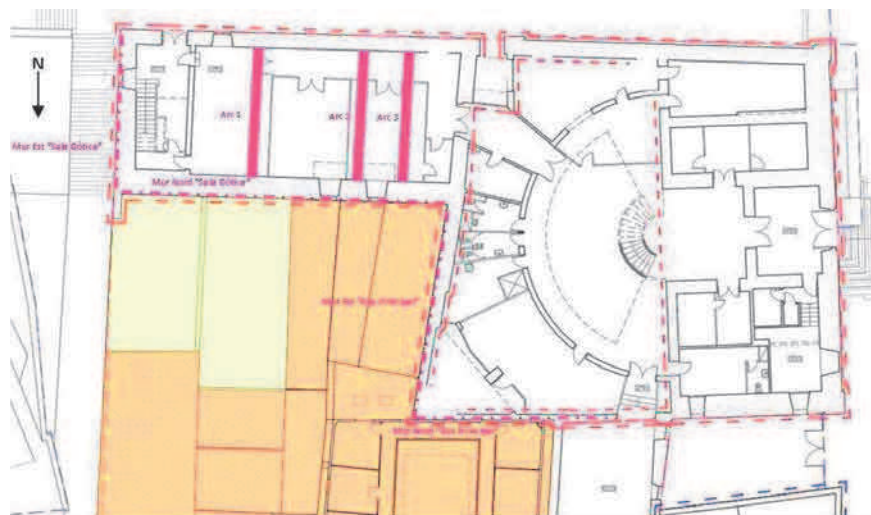
Imatges del concurs de la Nova seu de la Generalitat de Catalunya a les comarques Centrals

4. Amb la redacció del projecte executiu del nou edifici i juntament amb la tramitació de les llicències d'enderroc de les edificacions dels carrers Galceran Andreu i Codinella, s'han dut a terme tres estudis documentals i arqueològics (que s'adjunten com a annex 2) que han permès comprendre l'evolució diacrònica de les edificacions afectades pel projecte així com copsar de manera fefaent i acreditada els bens patrimonials que interessa protegir amb l'objectiu de garantir que les intervencions que s'hi duguin a terme seran respectuoses amb els valors històrics i artístics que es conserven en els immobles.

En primer terme l'ens promotor de l'obra –Generalitat de Catalunya- va encarregar aquests estudis històrico-arqueològics i patrimonials el resultat dels quals es descriu a la *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu núm. 2 (antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga creu Roja) de Manresa* redactat per Global CHM SL (pels arqueòlegs Raúl Martínez i Dioscorides Marín i la documentalista Rebeca Rodríguez) el juliol de 2021. En relació a l'edifici de l'*Antic Palau del Consell de la Ciutat –o Antics jutjats-*, aporta major informació històrica, i a partir de l'anàlisi més exhaustiu i de les cales realitzades, identifiquen els elements de major valor patrimonial, corresponent principalment als Arcs Gòtics del cos edificat amb front de façana al Parc de la Seu, sense proporcionar conclusions sobre altres elements existents més enllà de les dades de datació dels murs objecte de cales.

Plànol de planta de l'edifici principal dels Jutjats Vells (en vermell), Sala Gòtica (en blau) i Il·lustre Col·legi de Procuradors (en verd) inclòs en la Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu núm. 2 (antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga creu Roja) de Manresa.

Edifici de la Baixada de la seu 2, amb identificació dels principals elements arquitectònics i històrics.

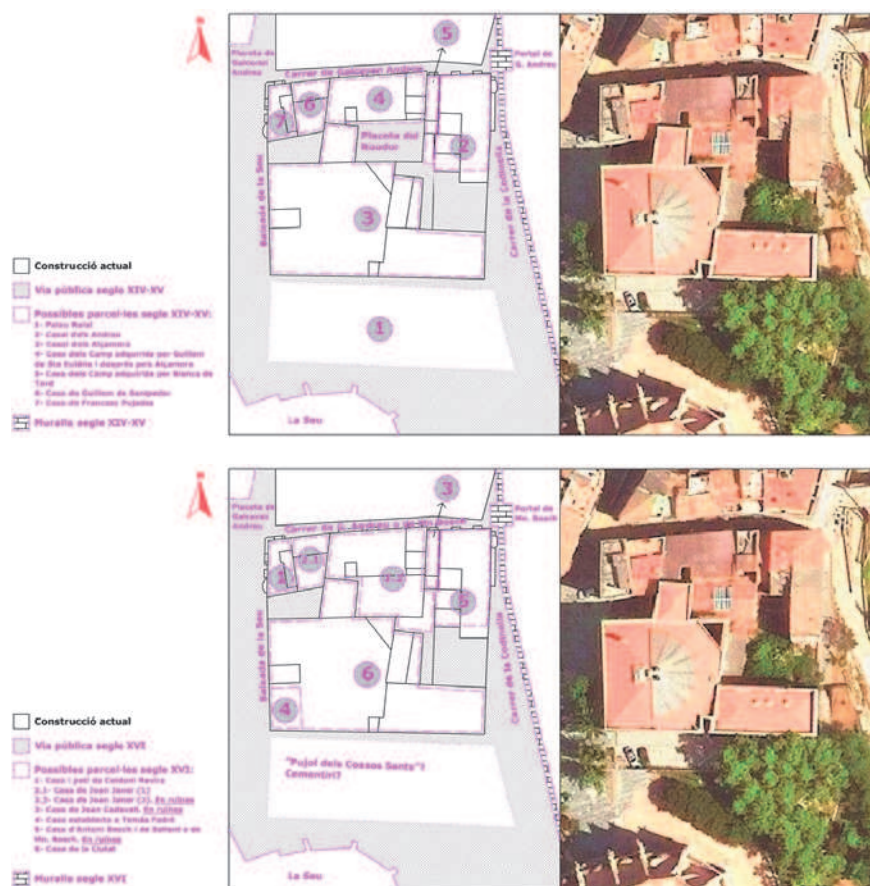
El febrer de 2022, en reunió conjunta entre els diferents agents integrants del projecte –equip de redactors, Generalitat de Catalunya com a promotors de l'obra, representada per Infraestructures.cat, representants dels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central i l'Ajuntament de Manresa, representada per la Comissió Permanent de Patrimoni i Territori-, es va valorar la necessitat d'acreditar la intervenció sobre aquest edifici catalogat a partir de l'estudi patrimonial disponible, conclouent que l'informe dut a terme no aclaria suficientment tant la cronologia com l'existència de restes de valor patrimonial de l'anomenat Cos de Procuradors, annex a l'edifici principal barroc, i que existia una contradicció entre el grau de protecció de l'edifici en relació a les intervencions de reforma integral efectuades a la segona meitat del s.XX, que feren desaparèixer elements significatius de l'edifici original de l'època barroca.

Per aquest motiu, l'Ajuntament de Manresa va encarregar a l'empresa *Arqueòlegs.cat* –març de 2022- noves cales arqueològiques i aprofundiment de la recerca documental per tal d'establir la cronologia i el valor patrimonial del Cos de Procuradors i aportar major informació per a la resta de l'edifici, principalment de

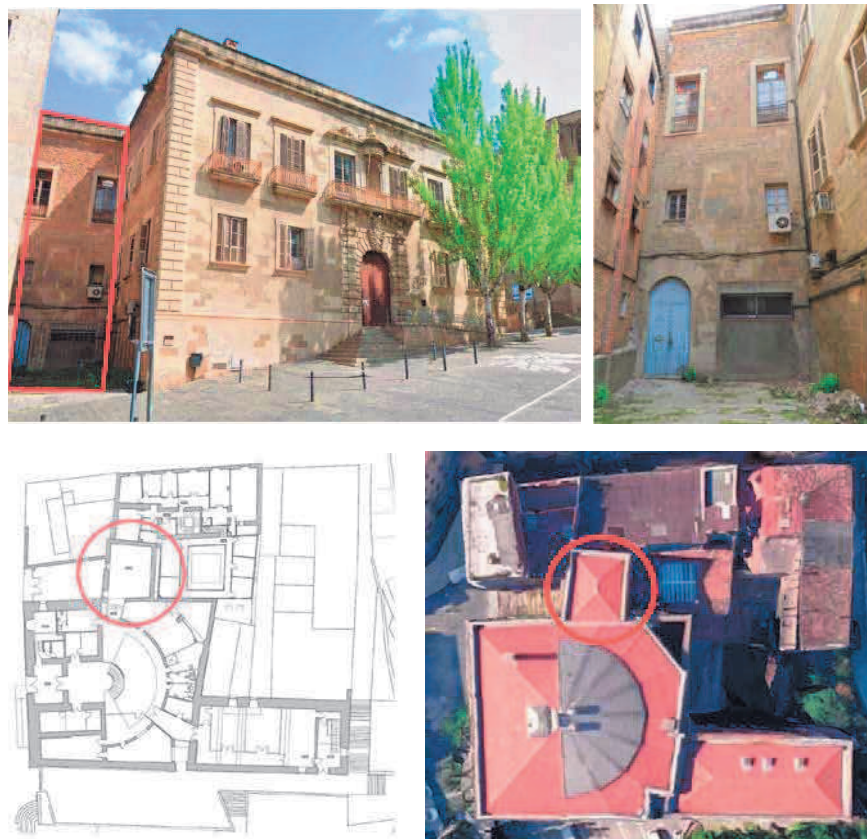
caràcter històric. El resultat d'aquests nous treballs es descriu a l'*Estudi històric i documental carrers baixada de la seu núm.2 (Antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa*, redactat per Mireia Vila Cortina, historiadora i *Memòria de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors Bages*, redactat per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy, ambdós estudis d'abril de 2022.

Aquests dos estudis han permès establir la cronologia de les intervencions i usos duts a terme en l'edifici de l'Antic Palau del Consell de la ciutat des de la seva construcció entre 1661 i 1667 sobre un antic casal que els segles XIV i XV era del llinatge dels Alcamora fins als anys 80 quan s'executa el projecte integral de reforma dels edificis de l'antiga presó com a Jutjats de primera instància de la ciutat. Al llarg d'aquesta cronologia, es constata que el conjunt edificat es va destinar en diferents períodes a Consell de la ciutat, presó, casernes d'infanteria i cavalleria, teatre i jutjats de primera instància. El resum de les dades històriques incloses en aquest apartat d'antecedents ja recullen la major informació històrica aportada per aquests dos estudis complementaris.

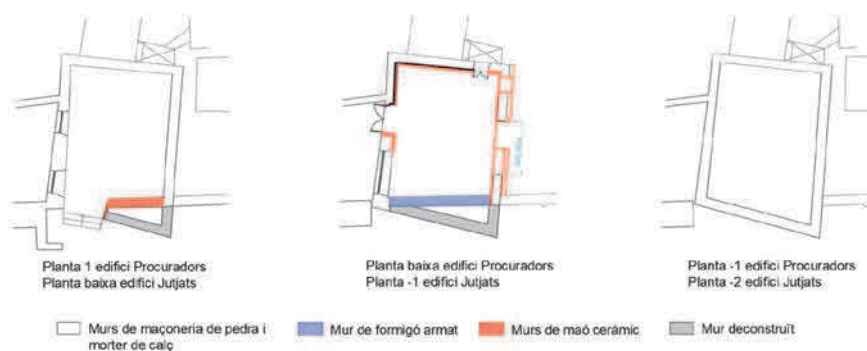
Així mateix, aquests treballs han permès identificar les restes que es conserven de cada etapa així com els elements que han estat modificats durant les diverses reformes.

Planimetria de l'Estudi històric i documental carrers baixada de la seu núm.2 (Antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

Imatges i localització del Cos del Col·legi de Procuradors sobre plànol de planta baixa extrets de Memòria de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors Bages

Identificació dels elements constructius del Cos del Col·legi de Procuradors sobre plànol de planta baixa extrets de Memòria de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors Bages

5. Amb el coneixement adquirit d'aquests treballs, des de la Comissió Permanent de Patrimoni (CPP) de l'Ajuntament, juntament amb l'arquitecte especialista en Patrimoni arquitectònic (i redactor del PEUPM vigent) Antoni Vilanova Omedas, a través de diverses visites de reconeixement *in situ* i del diàleg amb els redactors dels esmentats estudis, s'han identificat amb més precisió els elements dels

quals cal reforçar-ne la protecció integral, així com aquells que per manca de valor patrimonial poden ser objecte de modificació.

Tal i com s'exposa en l'informe emès per la Comissió Permanent de Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa signat el juny del 2022 (annex 3), en concret, s'ha identificat que:

Amb la reforma integral dels 80 i altres intervencions anteriors van desaparèixer una part important d'estructures originals de l'edifici principal barroc i dels edificis annexos així com del pati interior i estructures corresponents a les presons

Al cos antic que dóna al Parc de la Seu (C al plànol), de l'edifici original es conserven les façanes i els arcs apuntats de l'anomenada Sala gòtica, però els forjats i escales interiors van ser completament modificats en les reformes de la segona meitat del segle XX.

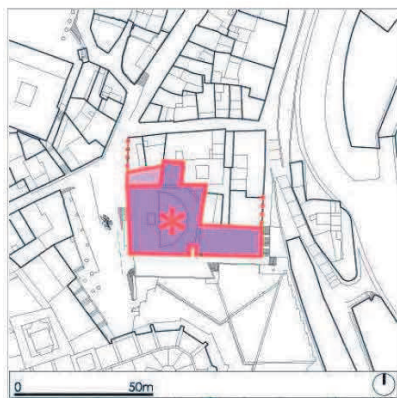
Els dos nivells superiors (planta 2 i 3) del Cos dels Procuradors han estat profundament remodelats, no restant cap vestigi medieval. D'època barroca es podria considerar el finestral cegat de la façana principal de la Baixada de la Seu. La planta baixa està totalment remodelada interiorment. El mur sud d'encofrat de formigó armat substitueix l'antic i solament conserva el mur nord que podria ser baix-medieval

L'informe incorpora les determinacions concretes que s'exposen en l'apartat de Descripció de la proposta del present document. El detall es recull dins del nou redactat que es formula en la fitxa de protecció P004 que s'incorpora com a annex a l'informe de la CPP.

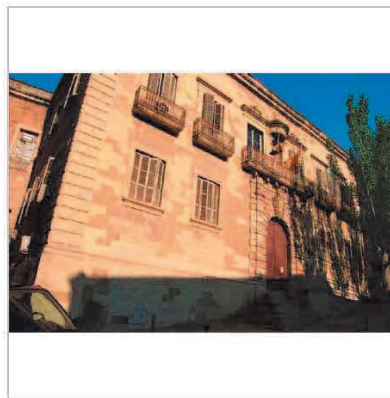
3. DETERMINACIONS DEL PEUPM

El Pla especial urbanístic de *Protecció del Patrimoni històric, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, geològic i paisatgístic de Manresa* (PEUPM) aprovat definitivament el 5 de desembre de 2012, inclou com a Bé d'interès Local amb Nivell de Protecció integral l'edifici anomenat *Jutjats de primera instància* i identificat amb el codi P004.

La fitxa de protecció corresponent a aquest bé P004 (adjunta com a annex 1) preveu el següent:

Plànol de localització

Fotografia del bé

CATALOGACIÓ

Elements	Es protegeix el bé en la seva totalitat per les qualitats arquitectòniques (volumetria, tipologia i composició). S'inclou la Sala Gòtica.
Entorn protecció	Manteniment de l'encaix actual que disposa en relació al teixit edificatori de base patrimonial que l'envolta (proximitat amb la Seu) i l'estructura viària històrica. El condicionament de l'espai exterior i la preminència en l'ús de vianants dels vials perimetrals, ha millorat considerablement l'apreciació del bé catalogat. Es protegeix el pati i les façanes que s'obren al mateix.
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística, tipològica, compositiva i com a referència en la definició posicional d'un paisatge urbà característic dins el Barri Antic. L'edifici constitueix un dels escassos exemples d'arquitectura civil barroca de Manresa, destinada a ús públic, destacant la seva sobrietat i senzillesa, tot i el seu caràcter monumental. Constitueix un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció	Obres de manteniment i conservació, consolidació o reforma, d'acord amb el PGM
Exterior	No es permet la modificació
Façanes	No es permet la modificació
Cobertes	No es permet la modificació
Obertures	No es permet la modificació
Jardins/entorn	Manteniment i consolidació
Interior	No es permet la modificació llevat nova adequació; L'obertura del nou edifici dels Jutjats pot comportar la redefinició dels espais interiors d'aquest immoble. Qualsevol actuació s'acollirà al nivell de protecció (integral) que disposa el bé
Entorn de protecció	No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge del bé protegit.
Usos permesos	Els que determina el Pla General de Manresa

Es tracta d'una catalogació i regulació duta a terme a partir de la informació de què es disposava en el moment de redacció del PEUPM que suposa la protecció integral del bé de forma global sense distinció entre les parts o construccions amb valor històric i arquitectònic de les reformes o parts més recents sense aquests valors.

4. ESTAT ACTUAL

L'edifici de l'Antic Palau del Consell de la Ciutat es situa a l'extrem sud est de la illa, amb façana al parc de la Seu i Baixada de la Seu, confrontat amb la Seu de Manresa.

Correspon a un edifici públic de caràcter monumental amb dues façanes principals, desenvolupades a partir de composicions acadèmiques que conformen una cantonada. L'estil es pot classificar d'un barroc classicista o d'un renaixentisme tardà en evolució cap a un barroc primerenc. Està format per un cos principal de planta quadrangular i altres dos cossos afegits. De planta baixa i pis, de composició simètrica i unitària. Les façanes ordenades simètricament, amb

ritme de finestres i balcons verticals. Sòcol a la base i coronació amb cornisa motllurada recta, senzilla. La façana principal sembla que estaria inspirada en el Palau de la Generalitat (per la disposició d'obertures i la fornícula al balcó central). Sota el balcó destaca també un gran portal adovellat de mig punt. Corona el portal un escut de Manresa amb tres àngels fet per l'escultor manresà Francesc Grau. La presència de l'escut es justifica perquè en un principi l'edifici havia d'acollir la seu del Consell de la Ciutat. L'interior de l'edifici, molt transformat als segles XIX i XX, conserva una sala gòtica. La segona crugia ha estat reformada els anys 1979-80 amb una intervenció dels arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz, emmarcada en el període brutalista i realitzada a base de formigó armat però que esdevé respectuosa amb la configuració del pati i estances de la presó, materialitzada el segle XIX sota el llenguatge acadèmic de l'arquitecte Antoni Rovira i Trias. En la part nova, com s'ha esmentat, el sistema constructiu és amb murs de càrrega i estructura de formigó. Els materials principals de la façana representativa són pedra de fil i balcons de forja¹.

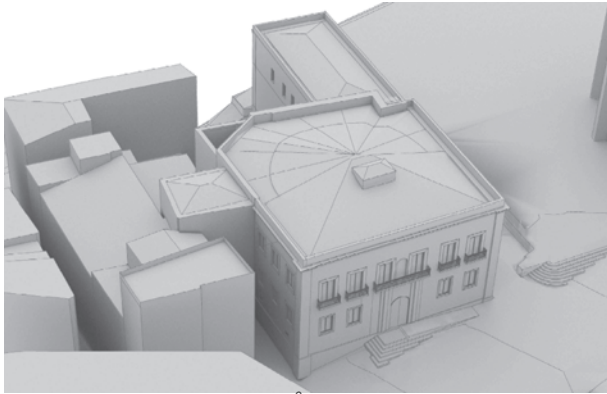
Té una superfície de 1.362,53 m2, desglossat d'acord amb el següent quadre:

planta	sup. útil	sup. const.	Sup. BCIL barroc	Sup. BCIL gòtic	diferència
p. soterrani	54,89	76,23			76,23
p. baixa	696,13	971,01	282,7	261,11	427,20
p. primera	385,65	722,79	282,7	261,11	178,98
p. segona	583,01	962,82	282,7		680,12
sup. total	1.719,68	2.732,85	total BCIL 1.370,32		1.362,53

2

¹ Descripció extreta de la mateixa nova fitxa de protecció del Pla especial del Patrimoni –fitxa P004–, que incorpora el major coneixement històric de l'edifici

² Quadre extret del projecte arquitectònic de la nova seu de la generalitat de Catalunya a les Comarques Centrals

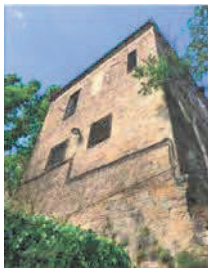
Imatge virtual de l'edifici actual³

Façana al Parc de la Seu

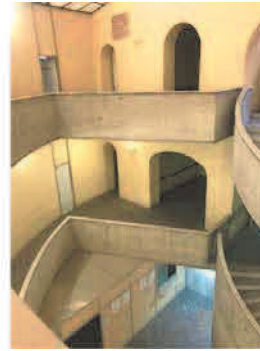
Façana a la Baixada de la Seu

Façana al carrer Codinella

³ *Imatge generada per CDB ARQUITECTURA - RFArq ARQUITECTOS*

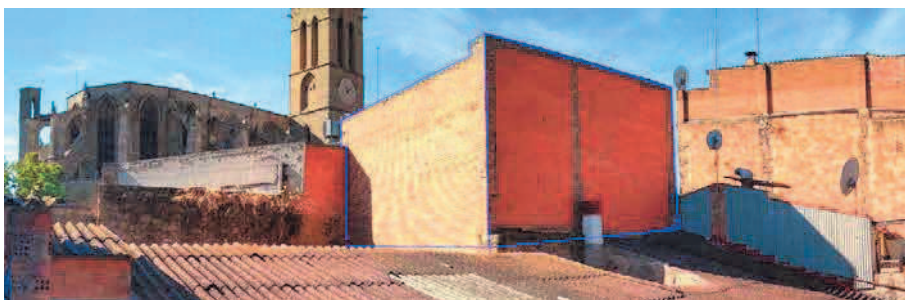
Interior antic jutjats. Intervenció s.XX

Arcs sala gòtica

Vestíbul classicista

Vista des de l'interior d'illa, fent visible el cos afegit del s.XX

5. DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

La proposta de revisió de la fitxa de protecció d'aquest bé parteix del coneixement més detallat que els diferents estudis arqueològics i patrimonials duts a terme han identificat i exposat sobre cadascun dels elements corresponents a cada etapa, de l'ampliació dels treballs de recerca d'antecedents i obres menors consultades a l'Arxiu Municipal i de les inspeccions i cales realitzades *in situ* acompanyats de membres dels respectius equips redactors..

Així doncs, amb les noves dades obtingudes, d'una banda, es completa la informació en relació a la *Descripció del bé*, l'*Estat de conservació* i la *Informació complementària*, i de l'altra, es modifica la descripció de la *Catalogació del bé* i la *Regulació de les intervencions* en coherència amb els valors històrics i patrimonials identificats. La proposta plantejada deriva de l'informe emès per la CPP abans referenciat –annex 3–.

D'acord amb aquest major detall de definició dels elements catalogats i de les intervencions admeses, s'estableix el Nivell de protecció del bé com a *Parcial* atès que malgrat es manté i es reforça la protecció total de les parts que conserven els valors de les edificacions històriques, s'admet la modificació de les parts del conjunt que no acrediten valors significatius (en especial les intervencions de la segona meitat del SXX) i l'edifici anomenat dels procuradors.

Aquesta protecció parcial s'adequa millor a la realitat existent del conjunt d'acord amb el què estableix la normativa del PEUPM sobre el nivell de protecció parcial:

Protecció parcial: en tots els elements adscrits en aquest nivell, es protegeix la tipologia (constituïda per l'estructura tipològica, la posició de la caixa d'escala, els nivells de forjat) així com les façanes. En general es protegeix la volumetria a excepció dels casos en què es permet l'ampliació de l'element corresponent. La concreció dels elements que es protegeixen resta definida a la fitxa individual de cada bé protegit. (PEUPM, article 16.2)

En concret, la nova fitxa estableix la protecció íntegra dels següents elements:

_Les parts que conformen les estructures nobles i originals de la construcció de l'època barroca.

_La totalitat de l'estructura compositiva de la façana principal (Baixada de la Seu)

_Els arcs de l'anomenada Sala Gòtica, al cos que dona al Parc de la Seu

I estableix amb protecció parcial:

_La composició equilibrada, tipològica i formal que conformen les obertures de la façana que dona al Parc de la Seu

Es protegeixen amb nivell documental:

_Les plantes superiors de l'edifici de procuradors

En relació a l'edifici dels Procuradors, la definició de les restes a conservar en planta baixa i subterrània es remet al que resulti de seguiment arqueològic.

La comparativa entre la *Catalogació* vigent i la proposada és la següent:

CATALOGACIÓ

	P004 VIGENT	PROPOSTA
Elements	Es protegeix el bé en la seva totalitat per les qualitats arquitectòniques (volumetria, tipologia i composició). S'inclou la Sala Gòtica.	Es protegeix el bé íntegrament pel que fa a les construccions o parts de les mateixes que preserven els valors originals de les edificacions històriques, especialment les que conformen estructures nobles i originals de la construcció, així com la totalitat de l'estructura compositiva de la façana principal (Baixada de la Seu). En la façana que dona al parc de la Seu, es protegeix la composició equilibrada, tipològica i formal que conformen les obertures. Es protegeixen íntegrament, els arcs de l'anomenada Sala Gòtica, al cos que dona al Parc de la Seu. El basament de l'edifici de Procuradors des de la cota del pati que hi dona accés en avall serà sotmès a seguiment arqueològic. Del resultat d'aquest seguiment es resoldrà la necessitat de conservació de les restes i, per tant, s'estima una protecció parcial d'aquesta construcció que permeti conservar les parts de valor acreditat en el seguiment
Entorn protecció	Manteniment de l'encaix actual que disposa en relació al teixit edificatori de base patrimonial que l'envolta (proximitat amb la Seu) i l'estructura viària històrica. El condicionament de l'espai exterior i la preminència en l'ús de vianants dels vials perimetrals, ha millorat considerablement l'apreciació del bé catalogat. Es protegeix el pati i les façanes que s'obren al mateix.	Manteniment de l'encaix actual en relació al teixit edificatori de base patrimonial que l'envolta (proximitat amb la Seu) i l'estructura viària històrica. El condicionament de l'espai exterior i la preminència en l'ús de vianants dels vials perimetrals, ha millorat considerablement l'apreciació del bé catalogat. Es protegeix la configuració del pati així com la façana lateral de l'edifici barroc que s'obre al mateix. Altrament, la façana sud i l'espai públic que confronten al Parc de la Seu formen part de l'entorn de protecció d'aquest bé protegit com a BCIN. Per tant, qualsevol intervenció haurà de ser respectuosa amb la visibilitat del conjunt monumental i haurà de ser aprovada pels òrgans competents (Generalitat de Catalunya).
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística, tipològica, compositiva i com a referència en la definició posicional d'un paisatge urbà característic dins el Barri Antic. L'edifici constitueix un dels escassos exemples d'arquitectura civil barroca de Manresa, destinada a ús públic, destacant la seva sobrietat i senzillesa, tot i el seu caràcter monumental. Constitueix un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg, en la categoria de BCIL, donada la seva importància històrica, artística, tipològica, compositiva i com a referència en la definició posicional d'un paisatge urbà característic dins el Centre Històric. L'edifici constitueix un dels escassos exemples d'arquitectura civil barroca de Manresa, destinada a ús públic, destacant la seva sobrietat i senzillesa, tot i el seu caràcter monumental. Constitueix un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

La proposta de *Regulació de les intervencions*, conseqüència de la proposta de *Catalogació* més detallada, estableix de forma específica les actuacions admeses amb l'objectiu, d'una banda, de no permetre la modificació dels elements d'alt valor històric i patrimonial i, de l'altra, d'acceptar l'alteració d'aquells elements que s'ha demostrat que no posseeixen aquests valors.

La comparativa entre la regulació de les intervencions vigent i la proposada és la següent:

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

P004 VIGENT		PROPOSTA
Tipus d'intervenció	Obres de manteniment i conservació, consolidació o reforma, d'acord amb el PGM	Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació, gran rehabilitació i ampliació, d'acord amb el Planejament general vigent. Per l'edifici de Procuradors, es permet la seva deconstrucció, sota control arqueològic i sense perjudici de requerir la preservació de possibles estructures i fonaments ara no visibles.
Exterior	No es permet la modificació	Es permet la modificació puntual, mantenint la composició i característiques patrimonials.
Façanes	No es permet la modificació	a) Façana principal (Baixada de la Seu): no es permet la seva modificació. b) Resta de façanes: es permet la seva modificació puntual, mantenint la composició i característiques patrimonials
Cobertes	No es permet la modificació	Es permet la seva modificació, atenent a les característiques de cada volum: a) pels dos cossos principals històrics situats a front de façana, es permet la seva modificació mantenint les característiques formals d'una coberta tradicional a tres o quatre aigües, amb acabat de teula envellida b) la resta del conjunt es permet la seva modificació sense increment de volum
Obertures	No es permet la modificació	Es mantindrà la composició de les obertures existents, amb els seus elements ornamentals. Es podran realitzar noves obertures, mantenint la composició i característiques patrimonials, segons les necessitats dels usos.
Jardins/entorn	Manteniment i consolidació	Es permet la seva modificació amb respecte pels elements patrimonials que l'envolten. Formen part de l'entorn de protecció de la Seu de Manresa, bé protegit com a BCIN, per tant, qualsevol intervenció haurà de ser respectuosa amb el conjunt monumental i haurà de ser aprovada pels òrgans competents (Generalitat de Catalunya).
Interior	No es permet la modificació llevat nova adequació; L'obertura del nou edifici dels Jutjats pot comportar la redefinició dels espais interiors d'aquest immoble. Qualsevol actuació s'acollirà al nivell de protecció (integral) que disposa el bé	Es permet la modificació mantenint els elements i les parts patrimonials més característiques (espais barrocs). Es permet l'enderroc de les intervencions realitzades en la segona meitat del segle XX.
Entorn de protecció	No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge del bé protegit.	No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge del bé protegit, en les seves parts protegides específicament i d'acord amb els estudis històrico-patrimonials- arqueològics, portats a terme els mesos de febrer-abril de 2022

Usos permesos	Els que determina el Pla General de Manresa	Els que determina el Planejament general de Manresa
---------------	---	---

Juntament amb aquestes modificacions de més rellevància, s'ajusten d'altres aspectes com la denominació del bé que passa de *Jutjats de primera instància a Antic Palau del Consell de la ciutat*, i el plànol de localització d'acord amb el Nivell de Protecció establert.

En definitiva, la proposta de modificació de la Fitxa del catàleg del PEUPM de l'element P004 es pot sintetitzar de la següent manera:

_Canvi en la Identificació del bé que passa de *Jutjats de Primera Instància a Antic Palau del Consell de la Ciutat* atenent a la denominació històrica del bé

_Compleció dels apartats de *Descripció del bé*, *Estat de conservació* i *Informació complementària* amb la noves dades obtingudes a partir dels estudis i treballs arqueològics i patrimonials, així com de les inspeccions visuals realitzades *in situ* en el seguiment dels treballs duts a terme.

_Modificació dels apartats de *Catalogació* (Elements i Entorn de protecció) i de la *Regulació de les intervencions* (Tipus d'intervenció, Exterior, Interior i Entorn de protecció) en coherència amb la millor identificació dels elements amb valors històrics i patrimonials obtinguda a partir dels estudis i treballs esmentats

_Establiment del *Nivell de Protecció* Parcial d'acord amb la nova *Catalogació dels elements* i la *Regulació de les intervencions* en el bé

_Actualització del Plànol de localització indicant el bé en color blau corresponent al Nivell de protecció Parcial

Així mateix, es modifiquen els *Plànols de Localització, Delimitació i Protecció dels elements A.6 i A.6'* del PEUPM, indicant el bé en color blau corresponent al Nivell de protecció Parcial, atès que aquests plànols recullen la identificació dels bens amb el color corresponent al nivell de Protecció.

6. JUSTIFICACIÓ DE LA CONVENIÈNCIA I LA OPORTUNITAT DE LA MODIFICACIÓ DEL PEUPM

D'acord amb el que s'ha exposat, i davant de les noves dades obtingudes sobre els valors patrimonials identificats a la realitat, a partir dels dos estudis arqueològics realitzats, a proposta de la Comissió Permanent del Patrimoni, es considera convenient i justificat que es dugui a terme la revisió de la fitxa de protecció P004 inclosa al PEUPM, amb la finalitat principal que quedi garantida la protecció d'aquelles parts o elements amb valor patrimonial acreditat, tot diferenciant-les de les que no en disposen a fi de permetre que les intervencions futures puguin materialitzar-se amb el major respecte sobre els valors reconeguts del bé catalogat sense que aquesta protecció màxima suposi l'obligació de conservar també elements sense valor patrimonial.

En aquest sentit, s'escau plantejar una revisió del Catàleg del Patrimoni de la ciutat exclusivament per a la fitxa P004 identificant amb major base de coneixement, els elements i conjunts que requereixen de protecció patrimonial d'aquells que no reuneixen aquests valors, i poder fixar amb major precisió les intervencions permeses en les diferents parts de l'edifici i al seu entorn.

El resultat de la modificació plantejada és una fitxa més completa, detallada i precisa que permetrà guiar una intervenció més acurada, respectuosa i coherent amb els valors patrimonials identificats en el bé protegit.

El mateix PEUPM, en l'art. 6 de la normativa, recull la possibilitat de modificar el document en els seus aspectes fonamentals:

Article 6. Modificació i complementació

1. Constituirà modificació del PEUPM qualsevol alteració en el règim de protecció dels ambients, fronts edificatoris i elements, protegits. Es comprenen en aquest règim, tant l'àmbit de protecció i les actuacions necessàries, com les propostes d'actuació, l'entorn o els usos admesos.

2. Durant la tramitació de l'expedient de modificació del catàleg s'haurà de sol·licitar l'informe del Departament de la Generalitat de Catalunya que ostenti competències en matèria de cultura –actualment el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació - el qual haurà de ser favorable per tal de procedir a la seva aprovació definitiva.

3. Qualsevol modificació del PEUPM requereix l'informe de la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de la Catalunya Central

Al seu torn, d'acord amb el que estableix l'art. 96 del TRLUC, la modificació de qualsevol dels elements d'una figura del planejament urbanístic (en aquest cas, un Pla especial) se subjecta a les mateixes disposicions que en regeixen la formació, amb les excepcions que s'estableixin per reglament i altres particularitats.

Així doncs, queda justificada la conveniència i oportunitat de modificació del Pla especial urbanístic de Protecció del Patrimoni en els termes exposats.

Manresa, juny del 2022
Per l'equip redactor

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PEUPM
FITXA P004 *JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA*
FITXA DEL BÉ ARQUITECTÒNIC P004

A continuació s'adjunta la nova Fitxa de protecció del bé P004 *Antic Palau del Consell de Ciutat*

Manresa, juny del 2022
Per l'equip redactor

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

Altres denominacions JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA / ANTICS JUTJATS / ANTIGA PRESÓ

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma

Codi INE 081136

Adreça/es Baixada de la Seu

nº 2

Coordenades UTM x = 402574
y = 4619839

Identificació al plànol 6'
Grafisme categoria *

Delimitació bé —
Entorn protecció

DADES CADASTRALES Referència cadastral 2698803DG0129G0001WL

Illà/Pol. 26988

Parcel·la 03

Titularitat Pública

Plànol de localització

Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació E. EQUIPAMENTS; E.6 Serveis públics i administratius

TIPOLOGIA

Arquitectura pública

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIL
Procedència Catàleg Ajuntament de Manresa
Nº inventari P.04
Nº reg/cat
Data 23/01/1985
Altres

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Edificis
Categoria BCIL
Nº catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Barroc
Classicista; Segles XVII-XX

Cronologia Projecte 1661-Final 1671. Reformes 1860/1882/1944/1960-61/1963/1964/1966-67/1971/1972/1975-1979 Reforma integral

Autoria Joan i Francesc Grau, escultors i projecte arquitectònic / Antoni Rovira i Trías, arq. (1860) / Reformes s.XIX i Presó / Pere Llimona i Xavier Ruiz Vallès, arqs. Reformes 1979.

Context Situat al darrera de la Seu, a l'extrem est del nucli antic, en una de les zones més característiques del centre de la ciutat, damunt el Puig Cardener, turó que conforma el nucli originari de l'actual ciutat de Manresa.

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

Tipologia/Elements	L'evolució històrica del Puig Cardener comença amb un poblat ibèric en el vessant de ponent del puig a partir del segle V aC fins gairebé el segle II dC. Edifici públic de caràcter monumental amb dues façanes principals, desenvolupades a partir de composicions acadèmiques que conformen una cantonada. L'estil es pot classificar d'un barroc classicista o d'un renaixentisme tardà en evolució cap a un barroc primerenc. Està format per un cos principal de planta quadrangular i altres dos cossos afegits. De planta baixa i pis, de composició simètrica i unitària. Les façanes ordenades simètricament, amb ritme de finestres i balcons verticals. Sòcol a la base i coronació amb cornisa motllurada recta, senzilla. La façana principal sembla que estaria inspirada en el Palau de la Generalitat (per la disposició d'obertures i la fornícula al balcó central). Sota el balcó destaca també un gran portal adovellat de mig punt. Corona el portal un escut de Manresa amb tres àngels fet per l'escultor manresà Francesc Grau. La presència de l'escut es justifica perquè en un principi l'edifici havia d'acollir la seu del Consell de la Ciutat. L'interior de l'edifici, molt transformat als segles XIX i XX, conserva una sala gòtica. La segona crugia ha estat reformada els anys 1979-80 amb una intervenció dels arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz, emmarcada en el període brutalista i realitzada a base de formigó armat però que esdevé respectuosa amb la configuració del pati i estances de la presó, materialitzada el segle XIX sota el llenguatge acadèmic de l'arquitecte Antoni Rovira i Trias. En la part nova, com s'ha esmentat, el sistema constructiu és amb murs de càrrega i estructura de formigó. Els materials principals de la façana representativa són pedra de fil i balcons de forja.
Ús actual	Sense ús
Ús original/altres	Casa del Consell de la ciutat, presó, teatre i jutjats

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior	Bo; S'han preservat perfectament els elements decoratius a les façanes, especialment a la principal de la plaça de la Seu. Destaca l'escut de la ciutat, amb tres àngels que fan de suport; el motlluratge amb obertures i fornícula central, al primer pis.
Façanes	Ben conservades
Cobertes	Ben conservades
Obertures	Ben conservades
Jardins/entorn	Ben conservat
Interior	Bo; Parcialment reformat, arran la intervenció de 1979, especialment en la segona crugia, seguint una intervenció marcada per l'arquitectura en formigó que deriva del període brutalista, preservant el pati i la disposició semicircular de les estances de la presó.
Entorn de protecció	L'entorn del bé es troba en bon estat i confirma una posició estratègica d'aquest element dins el Centre Històric. La façana principal es troba encarada a la Baixada de la Seu, amb voluntat de determinar un caràcter monumental a l'edifici i al lloc.
Situació de risc	

CATALOGACIÓ

Elements	Es protegeix el bé íntegrament pel que fa a les construccions o parts de les mateixes que preserven els valors originals de les edificacions històriques, especialment les que conformen estructures nobles i originals de la construcció, així com la totalitat de l'estructura compositiva de la façana principal (Baixada de la Seu). En la façana que dona al parc de la Seu, es protegeix la composició equilibrada, tipològica i formal que conformen les obertures. Es protegeixen integralment, els arcs de l'anomenada Sala Gòtica, al cos que dona al Parc de la Seu. El basament de l'edifici de Procuradors des de la cota del pati que hi dona accés en avall serà sotmès a seguiment arqueològic. Del resultat d'aquest seguiment es resoldrà la necessitat de conservació de les restes i, per tant, s'estima una protecció parcial d'aquesta construcció que permeti conservar les parts de valor acreditat en el seguiment
----------	---

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

	arqueològic. La resta de l'edifici de Procuradors disposarà una protecció documental, motivada per les diverses modificacions que han afectat l'edifici i que no acrediten valors significatius com a element referent, històric o singular.
Entorn protecció	Manteniment de l'encaix actual en relació al teixit edificatori de base patrimonial que l'envolta (proximitat amb la Seu) i l'estructura viària històrica. El condicionament de l'espai exterior i la preeminència en l'ús de vianants dels vials perimetrals, ha millorat considerablement l'apreciació del bé catalogat. Es protegeix la configuració del pati així com la façana lateral de l'edifici barroc que s'obre al mateix. Altrament, la façana sud i l'espai públic que confronten al Parc de la Seu formen part de l'entorn de protecció d'aquest bé protegit com a BCIN. Per tant, qualsevol intervenció haurà de ser respectuosa amb la visibilitat del conjunt monumental i haurà de ser aprovada pels òrgans competents (Generalitat de Catalunya).
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg, en la categoria de BCIL, donada la seva importància històrica, artística, tipològica, compositiva i com a referència en la definició posicional d'un paisatge urbà característic dins el Centre Històric. L'edifici constitueix un dels escassos exemples d'arquitectura civil barroca de Manresa, destinat a ús públic, destacant la seva sobrietat i senzillesa, tot i el seu caràcter monumental. Constitueix un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció	Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació, gran rehabilitació i ampliació, d'acord amb el Planejament general vigent. Per l'edifici de Procuradors, es permet la seva deconstrucció, sota control arqueològic i sense perjudici de requerir la preservació de possibles estructures i fonaments ara no visibles.
Exterior	Es permet la modificació puntual, mantenint la composició i característiques patrimonials.
Façanes	a) Façana principal (Baixada de la Seu): no es permet la seva modificació. b) Resta de façanes: es permet la seva modificació puntual, mantenint la composició i característiques patrimonials
Cobertes	Es permet la seva modificació, atenent a les característiques de cada volum: a) pels dos cossos principals històrics situats a front de façana, es permet la seva modificació mantenint les característiques formals d'una coberta tradicional a tres o quatre aigües, amb acabat de teula envellida b) la resta del conjunt es permet la seva modificació sense increment de volum
Obertures	Es mantindrà la composició de les obertures existents, amb els seus elements ornamentals. Es podran realitzar noves obertures, mantenint la composició i característiques patrimonials, segons les necessitats dels usos.
Jardins / entorn	Es permet la seva modificació amb respecte pels elements patrimonials que l'envolten. Formen part de l'entorn de protecció de la Seu de Manresa, bé protegit com a BCIN, per tant, qualsevol intervenció haurà de ser respectuosa amb el conjunt monumental i haurà de ser aprovada pels òrgans competents (Generalitat de Catalunya).
Interior	Es permet la modificació mantenint els elements i les parts patrimonials més característiques (espais barrocs). Es permet l'enderroc de les intervencions realitzades en la segona meitat del segle XX.
Entorn de protecció	No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge del bé protegit, en les seves parts protegides específicament i d'acord amb els estudis històric-patrimonials-arqueològics, portats a terme els mesos de febrer-abril de 2022
Usos permesos	Els que determina el Planejament general de Manresa

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària	L'edifici original és una obra projectada, l'any 1661, per Francesc Grau. Ell serà l'autor del portal, finestres, escuts i detalls ornamentals de la façana que han estat preservats. L'arquitecte Antoni Rovira i Trias, materialitza la important reforma del segle XIX, que inclou la realització de la presó seguint el model de cel·les disposades en forma de semicercle, seguint les teories del moment que també porta a terme l'arquitecte Elies Rogent a la presó de Mataró (existent avui). Finalment, els arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz Vallés, porten a terme la important intervenció de 1979, preservant amb arquitectura brutalista -pròpia del moment-, executada en formigó armat, la disposició semicircular que havia dissenyat Rovira i Trias. Ens remetem a la informació aportada, com encàrrec de l'Ajuntament de Manresa, per tal d'obtenir l'evolució cronològica i els elements de valor significatiu, en superfície i en les zones excavades a través de cales, de les edificacions que conformen el carrer de la Baixada de la Seu (antics Jutjats, Presó i Torre dels Procuradors) i del carrer de Galceran Andreu, 6-8 (antiga seu de la Creu Roja de Manresa). L'estudi històric i documental ha estat redactat per la historiadora Mireia Vila i Cortina i la Memòria de l'estudi històric-cronològic de la Baixada de la Seu, 2 - Antics Jutjats de Manresa i Edifici de l'Il·lustre Col·legi de Procuradors del Bages, ha estat redactat per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy. Ambdós estudis són datats el mes d'abril de 2022. En els mateixos es reflecteix l'evolució cronològica de les edificacions successives, així com les parts que significativament poden disposar d'interès per tal de poder actualitzar la valoració patrimonial d'aquest conjunt i matissar els elements o parts originals que han de ser objecte de la protecció integral d'aquest BCIL.
Inf. històrica	L'edifici principal amb façana a la Baixada de la Seu, inicialment Casal dels Alçamora (segle XIV-XV) fou projectat per Joan i Francesc Grau, i edificat entre els anys 1661 i 1685 on anteriorment hi havia hagut la Casa del Consell de la Ciutat (segle XVI), amb la intenció de destinar-lo a les mateixes funcions. Al segle XVII, la possibilitat de crear un bisbat a Manresa va fer que durant un temps es pensés instal·lar-hi el palau del bisbe. Finalment, però, es convertí en jutjat i presó. Als segles XIX i XX s'hi van fer diverses reformes i ampliacions importants: el 1860, 1882 i 1979.
Bibliografia	- J. Sarret i Arbós: "Història de Manresa". 1921. - J. Mª Gasol: Gran Geografia Comarcal de Catalunya. "Manresa" Vol. 2- Revista Ilustrada Jorba. Any II Octubre 1910, n. 16. - C. Cornet: "Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa", Manresa 1896. - M. Vila: "Estudi històric i documental dels carrers de la Baixada de la Seu, núm 2 i de Galceran Andreu, núm 6-8 (Antiga Creu Roja de Manresa)". Manresa, abril 2022. - E. Sánchez Campoy: "Memòria de l'estudi històric-cronològic de la Baixada de la Seu, 2 - Antics Jutjats de Manresa. Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors del Bages". Manresa, abril 2022.
Observacions	Aquesta fitxa del Catàleg de béns ha estat actualitzada en data juny de 2022, en funció de l'aportació dels estudis històric-arqueològic i patrimonial continguts a: - Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu, núm. 2 (Antics Jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (Antiga Creu Roja) de Manresa. Treballs promoguts per Infraestructures de la Generalitat, SAU i realitzats pels arqueòlegs Raül Martínez i Dioscorides Marín i la documentalista Rebeca Rodríguez (any 2021) - Estudi històric i documental carrers baixada de la seu núm.2 (Antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa, per Mireia Vila Cortina, historiadora i Memòria de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors Bages, per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy. Estudis promoguts per l'Ajuntament de Manresa Altrament, s'han vist complementats amb l'aportació documental obtinguda a l'Arxiu Municipal de la Ciutat de Manresa i a l'Arxiu Comarcal del Bages.
Data de redacció:	1/7/2010 - 9/6/2022

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

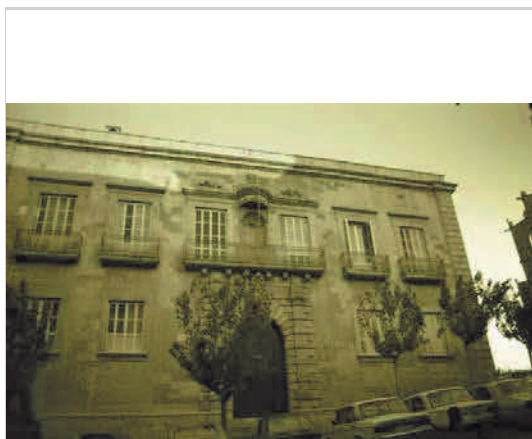
P004

Vista aèria
Bing Maps

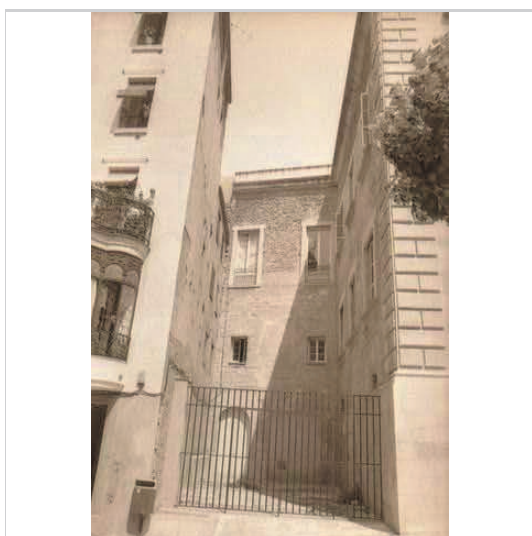
Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1910-20
Arxiu Comarcal del Bages

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PEUPM
FITXA P004 JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA
PLA D'ETAPES

Atesa la naturalesa de la present modificació puntual del *Pla especial urbanístic de Protecció del Patrimoni històric, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, geològic i paisatgístic de Manresa*, que proposa l'ajust de la Fitxa de protecció del bé P004 *Antic Palau del Consell de Ciutat*, no s'escau la definició d'un pla d'etapes.

Manresa, juny del 2022
Per l'equip redactor

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PEUPM
FITXA P004 *JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA*
ESTUDI ECONÒMIC I FINANCER
INFORME DE SOSTENIBILITAT ECONÒMICA

L'avaluació econòmica i financera ha de contenir l'estimació del cost econòmic de les actuacions previstes, la determinació del caràcter públic o privat de les inversions necessàries per a l'execució del pla, les previsions de finançament públic i l'anàlisi de la viabilitat financera de les actuacions derivades de l'execució del pla.

Per la naturalesa dels canvis proposats en el document de planejament que es modifica, no s'estima necessari la definició d'un estudi econòmic i financer com tampoc s'estima que tingui efectes directes sobre les hisendes públiques.

Manresa, juny del 2022
Per l'equip redactor

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PEUPM
FITXA P004 JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA
ANNEXES

A N N E X 1
FITXA DE PROTECCIÓ DEL PEUPM VIGENT
P004 JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA

JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA

P004

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma Codi INE 081136
Adreça/es Baixada de la Seu nº 2

Coordenades UTM x = 402574 Identificació al plànol 6' Delimitació bé —
y = 4619839 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 2698803DG0129G0001WL

Il·la/Pol. 26988 Parcel·la 03 Titularitat Pública

Plànol de localització

Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació E. EQUIPAMENTS; E.6 Serveis públics i administratius

TIPOLOGIA

Arquitectura pública

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIL
Procedència Catàleg Ajuntament de Manresa
Nº inventari P.04
Nº reg/cat
Data 23/01/1985
Altres

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Edificis
Categoria BCIL
Nº catàleg
Nivell prot. Integral
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Barroc
Classicista; XVII-XX
Cronologia
Autoria Francesc Grau (escultor)
Antoni Rovira i Trias
Pere Llimona i Torres
Context Situat al darrera de la Seu, a l'extrem est del nucli antic, en una de les zones més característiques del centre de la ciutat.
Tipologia/Elements Edifici públic de caràcter monumental amb dues façanes principals fent cantonada.

JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA

P004

Arquitectura civil barroca-classicista. Està format per un cos principal de planta quadrangular i altres dos cossos afegits. De planta baixa i pis, de composició simètrica i unitària. Les façanes ordenades simètricament, amb ritme de finestres i balcons verticals. Sòcol a la base i coronació amb cornisa motllurada recta, senzilla. Destaca el gran portal d'entrada adovellat de mig punt. L'interior està reformat.

Ús actual Sense ús
Ús original/altres Casa del Consell de la ciutat i presó

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo
Façanes Ben conservades
Cobertes Ben conservades
Obertures Ben conservades
Jardins/entorn Ben conservat

Interior Bo

Entorn de protecció L'entorn del bé es troba en bon estat i confirma una posició estratègica d'aquest element dins el Barri Antic. La façana principal es troba encarada a la Baixada de la Seu, amb voluntat de determinar un caràcter monumental a l'edifici i al lloc.

Situació de risc

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix el bé en la seva totalitat per les qualitats arquitectòniques (volumetria, tipologia i composició). S'inclou la Sala Gòtica.
Entorn protecció Manteniment de l'encaix actual que disposa en relació al teixit edificatori de base patrimonial que l'envolta (proximitat amb la Seu) i l'estructura viària històrica. El condicionament de l'espai exterior i la preminència en l'ús de vianants dels vials perimetral, ha millorat considerablement l'apreciació del bé catalogat. Es protegeix el pati i les façanes que s'obren al mateix.
Raons d'incorporació al catàleg Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística, tipològica, compositiva i com a referència en la definició posicional d'un paisatge urbà característic dins el Barri Antic. L'edifici constitueix un dels escassos exemples d'arquitectura civil barroca de Manresa, destinada a ús públic, destacant la seva sobrietat i senzillesa, tot i el seu caràcter monumental. Constitueix un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació o reforma, d'acord amb el PGM
Exterior No es permet la modificació
Façanes No es permet la modificació
Cobertes No es permet la modificació
Obertures No es permet la modificació
Jardins / entorn Manteniment i consolidació
Interior No es permet la modificació llevat nova adequació; L'obertura del nou edifici dels Jutjats pot comportar la redefinició dels espais interiors d'aquest immoble. Qualsevol actuació s'acollirà al nivell de protecció (integral) que disposa el bé
Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge del bé protegit.
Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA

P004

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària Ús original com a Casa del Consell de la Ciutat i com a presó. Obra major: edifici format per un cos principal de planta quadrangular i altres dos més petits afegits. De planta baixa i pis, de composició unitària i simètrica. Façana: ordenades simètricament, amb un ritme de finestres i balcons verticals. Sòcol a la base i coronació amb cornisa motllurada recta, molt senzilla. Destaca el gran portal d'entrada adovellat de mig punt. Interior: parcialment reformat (2ª crugia), amb una intervenció respectuosa. Elements decoratius: escut a la façana principal, de la ciutat, amb tres àngles que fan de suport. Motlluratge en obertures i fornícula central al primer pis. Sistema constructiu: murs de càrrega i estructura de formigó (part nova) Materials: pedra de fil, balcons de forja, formigó.

Inf. històrica 1661: projecte.
1671: final de les obres.
1860, 1882, 1979: reformes i ampliacions.

Bibliografia - J. Sarret i Arbós: "Història de Manresa". 1921.
- J. Mª Gasol: Gran Geografia Comarcal de Catalunya. "Manresa" Vol. 2- Revista Il·lustrada Jorba. Any II Octubre 1910, n. 16.
- C. Cornet: "Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa", Manresa 1896.

Observacions

Data de redacció: 1/7/2010

JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA

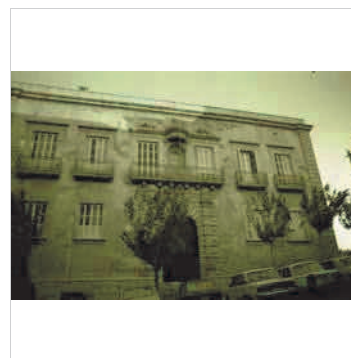
P004

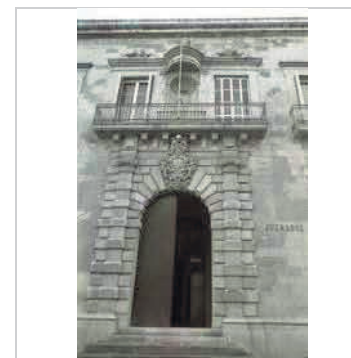
Vista aèria
Bing Maps

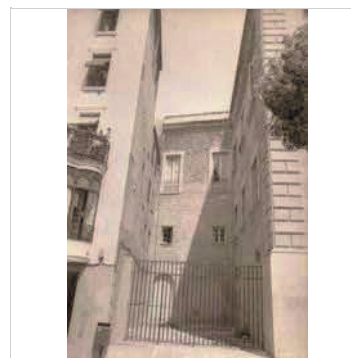
Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1910-20
Arxiu Comarcal del Bages

A N N E X 2
ESTUDIS ARQUEOLÒGICS I PATRIMONIALS

*Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu núm. 2 (antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8
(antiga creu Roja) de Manresa redactat per Global CHM SL*

MA MEMORIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLOGICA

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA ALS CARRERS BAIXADA DE LA SEU NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERÀN ANDREU NÚM 6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA.

Obra de la nova Seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central
Projecte d'enderrocs i ajudes a l'arqueologia

Promotor:

Infraestructures de la Generalitat, SAU

Arquitectes:

UTE B-CDB Arquitectura-
RFARQ·Ferreira·Crubellati·Maksinovic

Arqueòlegs:

Raül Martínez Toledano i
Dioscorides Marín Castro

Documentalista:

Rebeca Rodríguez Tortosa

Memòria de la intervenció arqueològica preven iva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galceràn Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

Índex

1.0.-Fitxa tècnica.....	pàg.4
2.0.-Introducció.....	pàg.5
3.0.-Marc Geogràfic i Geològic	pàgs.6-11
4.0.-Antecedents històrics dels dos edificis segons la documentació escrita.....	pàgs.11-23
5.0.-Antecedents arqueològics.....	pàgs.23-24
6.0.-Metodologia i projecte d'intervenció arqueològica.....	pàgs.24-26
7.0.- Descripció dels treballs realitzats.....	pàgs.27-119
7.1.- Baixada de la Seu, num. 2 (Antics Jutjats).....	pàgs.27-79
7.1.1- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents....	pàgs.27-36
L'edifici principal dels "Jutjats Vells".....	pàgs.29-33
L'anomenada "Sala Gòtica".....	pàgs.33-35
L'il·lustre col·legi de procuradors..	pàgs.35-36
7.1.2.- Resultats Arqueològics.....	pàgs.36-77
Cales Parietals.....	pàgs.37-54
Cala 1.....	pàgs.37-40
Cala 2.....	pàgs.40-42
Cala 3.....	pàgs.42-47
Cala 4.....	pàgs.47-49
Cala 5.....	pàg.50
Cala 6.....	pàgs.51-52
Cala 7.....	pàgs.52-54
Sondejos.....	pàgs.54-79
Sondeig 1.....	pàgs.54-59
Sondeig 2.....	pàgs.59-62
Sondeig 3.....	pàgs.62-74

Pàgina 2 de 197

Sondeig 4.....	pàgs.74-79
7.2.- C/ Galcerán Andreu, num. 6-8 (Antiga Creu Roja).....	pàgs.79-117
7.2.1- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents.....	pàgs.79-88
7. 2. 2.- Resultats Arqueològics.....	pàgs.89-117
Cales Parietals.....	pàgs.89-101
Cala 1.....	pàgs.89-91
Cala 2.....	pàgs.92-94
Cala 3.....	pàgs.94-97
Cala 4.....	pàgs.97-99
Cala 5.....	pàgs.99-101
Sondejos.....	pàgs.102-117
Sondeig 1.....	pàgs.102-105
Sondeig 2.....	pàgs.105-110
Sondeig 3.....	pàgs.110-117
7.3.-Condicions de seguretat i higiene.....	pàgs.118-119
8.0.- Interpretació i conclusions.....	pàgs.120-122
9.0.- Bibliografia.....	pàgs.123-125
ANNEXES.....	pàgs.126-197
Annex 1- Repertori Estratigràfic.....	pàgs.126-152
Annex 2- Documentació gràfica.....	pàgs.153-174
• Documentació fotogràfica.....	pàgs.153-160
• Documentació planimètrica.....	pàgs.161-173
• Dibuix de materials.....	pàgs.174
Annex 3- Inventari de materials.....	pàgs.175-178
Annex 4 - Transcripció de les fonts documentals.....	pàgs.179-197

1.0.- Fitxa tècnica

Intervenció: Obra de la nova Seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central.

Municipi: Manresa

Comarca: Bages

Tipus de Jaciment: Urbà

Cronologia: Època Moderna

Propietat: Generalitat de Catalunya

Coordenades UTM 31N/ETRS89: 4619633.14 m N - 402474.01 m E // 4619664.73 m N - 402489.69 m E

Tipus d'intervenció: Preventiva terrestre.

Número d'expedient: Arq002-1011-2020 (R/N 747 K121 N-404 2020/1-31163)

Promotor: Infraestructures de la Generalitat, SAU

Motivació: Obra de la nova Seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central

Direcció de la intervenció arqueològica: Dioscorides Marín Castro i Raül Martínez Toledano

Planimetria: Dioscorides Marín Castro i Raül Martínez Toledano

Dates: 03/12/2020 – 14/01/2021

2.0.- Introducció

La present memòria és una síntesi dels treballs realitzats en el marc de la recerca històrico-arqueològica necessària per tal de dur a terme el projecte de construcció de la nova seu de la Generalitat a la Catalunya Central a Manresa.

Els esmentats treballs afectaran als edificis de Baixada de la Seu núm. 2 (antics jutjats) i de Galcerán Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja), situats en el casc antic de la capital de la comarca del Bages.

Per altre banda, s'ha de ressaltar que els dos immobles estan actualment sense ús, i que l'estat dels dos és divergent: En el cas dels antics jutjats és força bo, mentre que en el cas de l'antiga creu roja l'immoble està en estat ruïnós. En el cas d'aquest segon, l'estudi arqueològic és urgent, doncs l'enderroc total o parcial del mateix ens privaria de tenir l'alçat de certes estructures històriques que actualment s'hi conserven. Tanmateix, mentre s'enderroqui, és evident que farà falta fer un seguiment arqueològic dels treballs.

Augurem, tanmateix, a la vista dels resultats que es presentaran en la present memòria, que les intervencions que s'hi realitzaran a posteriori seran respectuoses amb els elements històrics, artístics i patrimonials que es conserven en els dos immobles, atès que el contingut dels mateixos ajudarà a una comprensió inicial de l'evolució diacrònica de les edificacions, així com dels béns patrimonials que serà interessant protegir.

3.0.- Marc Geogràfic i Geològic

El marc geogràfic de la intervenció que es proposa en el present informe es situa en els edificis corresponents al Carrer Baixada de la Seu número 2¹ (Jutjats de Primera Instància) i al carrer Galcerán Andreu números 6-8 (Antiga Creu Roja)², en ple centre històric de la ciutat de Manresa.

Ambdós es troben a les coordenades 41° 43' 20 N // 1° 49' 37 E i 41° 43' 22 // 1° 49' 39 E, respectivament. L'alçada es troba a uns 236,97 m.s.n.m. aproximadament. La seva situació es troba al nord-est de la Seu manresana.

Fig.1.-Imatge satel·lital de l'emplaçament dels dos edificis que constitueixen l'objecte d'estudi. En blau trobem Baixada de la Seu 2 i en vermell Galcerán andreu 6-8.

¹ Referència cadastral 2698803DG0129G0001WL, Illa/Polígon 26988, Parcel·la 3, Titularitat pública.

² Referència cadastral 2698806DG0129G0001YL, construït en 1803.

Fig.2.- Situació de l'edifici de Baixada de la Seu, 2 i de Galcerán Andreu 6-8 al centre històric de Manresa i en relació a altres elements arquitectònics de interès històric. Elaboració: Sub-direcció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda. Escala 1:25000.

Fig.3.- Façana de l'edifici situat a Baixada de la Seu núm.2

Fig.4.-Façana del carrer Galcerán Andreu núm. 6 (Antiga creu roja)

La ubicació cèntrica de les dues edificacions, a pocs metres d'altres edificis històrics, fan que la importància arqueològica dels dos edificis estiguin fora de tot dubte. Tanmateix aquesta ha estat reflectida en premsa³, on diverses veus autoritzades han expressat la necessitat de realitzar sondejos als mateixos abans de l'enderroc, de cara a organitzar una possible excavació en extensió.

Segons el mapa geològic de Espanya a escala 1:50.000⁴ els edificis estan assentats sobre "areniscas amarillas o grises, conglomerados y limolitas"

³ CAMPS, G "Manresa podria trobar el seu nucli original fent una bona excavació darrere els jutjats" A: Regió 7, Manresa, 2017 [URL=<https://www.regio7.cat/manresa/2017/01/10/manresa-podria-trobar-nucli-original/394084.html>]

⁴ PEÓN, A; ALONSO, A.; ROSELL, J.; TRILLA, J.; OBRADOR, A.; RAMÍREZ DEL POZO, J.; Mapa y memoria explicativa de la hoja nº 363 (Manresa) del Mapa Geológico de España a escala 1:50.000, Madrid: IGME, 1975.

(símbol T s 22-21^{Ab-Ac}) dels períodes Bartonian-Priabonian Inferior de l'Eocè⁵. Aquesta caracterització geològica és coherent amb la ubicació dels dos edificis sobre el Puigcardener. Aquesta informació resulta cabdal a l'hora de preveure quines característiques tenen els nivells geològics en cas d'exhaurir l'estratigrafia arqueològica.

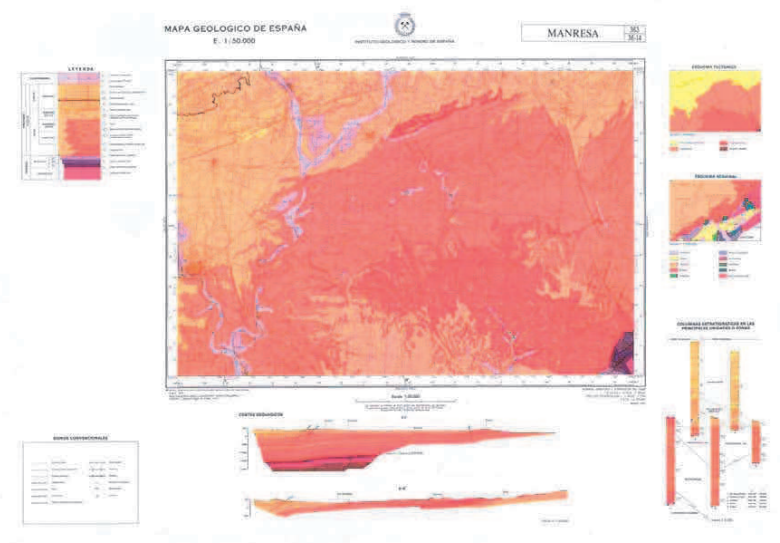

Fig.5.- Mapa geològic utilitzat

⁵ Textualment: "Superficialmente contornean la unidad anterior. Hacia el borde puede representar un cambio lateral de los términos más altos (Formación Montserrat). Hacia el centro de la cuenca se superpondrían la unidad anterior (Formación Pontils).

Los primeros niveles datados corresponden al nivel Birriatziense, quedando integrados en la cartografía del conjunto T s 22-21^{Ab-Ac}. En la zona de Igualada y en Sampedor (sondeo), los primeros estudios marinos corresponden al Ilardiense. Se establecen así unas condiciones de sedimentación, que, aún con fluctuaciones ambientales, llevarán al depósito de facies grises que durarán hasta el Priabonense Inferior. El conjunto marino constituirá la Formación Santa María (FERRER, 1967).

Los sedimentos aflorantes en esta Hoja quedan representados por (En el valle del Llobregat, a caballo con la Hoja de Sabadell, se han medido 700 m):

-T s 22-21^{Ab-Ac} Areniscas con cemento esparítico, rocas carbonatadas impuras, generalmente esparíticas, y a veces con gran contenido de fósiles (bioesparitas). Margas grises y ocasionalmente conglomerados. Esta facies tiene un mayor desarrollo hacia el E. (ambiente costero). [....]

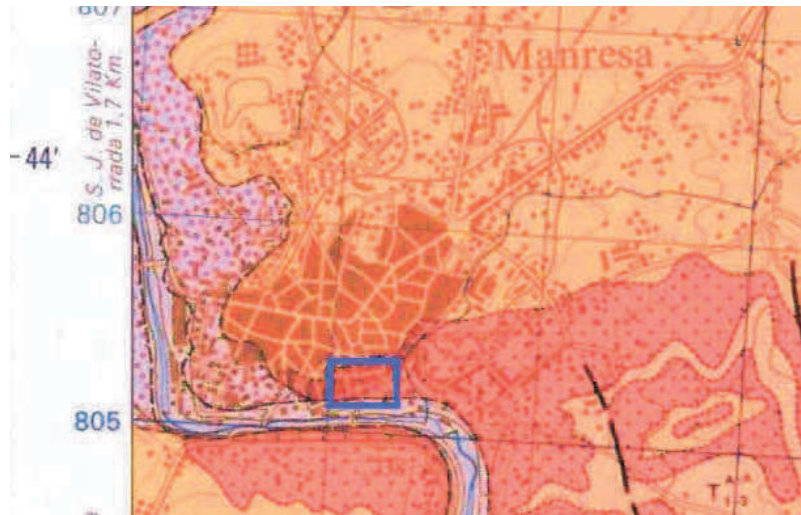

Fig.6.- Detall de la zona d'interès històric-arqueològica de la carta geològica emprada.

4.0.- Antecedents històrics dels dos edificis segons la documentació escrita

El marc històric de l'edifici dels jutjats de Baixada de la Seu núm.2 de Manresa s'ha d'entendre en el context històric del segle XII i principis del XIII, quan s'havien anat gestant les anomenades "Universitates", unes organitzacions o corporacions veïnals emparades per la monarquia. Els orígens d'aquestes es troben en les antigues Assemblees locals, que estaven formades pel cap de família. El reconeixement per part d'un poder superior, podria ésser degut a dos factors: Per una banda, el manteniment de la pau i les treves, i per l'altre, la recaptació fiscal. Això donava als principals magistrats o prohoms unes atribucions i no unes altres.

L'evolució i el creixement institucional començarà a ser un fet, i d'aquells rudimentaris "concilis" medievals es passarà a uns òrgans de gestió i poder que a partir de l'època moderna començaran a tenir cos i a exercir una major influència sobre el propi municipi i els nuclis circumdants

A Manresa, a l'igual que les altres ciutats principals de Catalunya, hi hauria un consell compost per habitants naturals de la ciutat. Al segle XIII es reunien a l'antiga església de Sant Miquel per tractar els assumptes de la municipalitat. Al segle XIV es feien les sessions en aquesta església i en el Convent de l'Carmen; unes vegades al refectori i altres al claustre major. L'any 1351, els consellers compren a Francesc Jaffa un hort i un pati davant del cementiri de la Seu, en el lloc que ocupaven fins fa pocs anys les oficines del jutjat municipal, continuant les reunions de Consell en el convent del Carmen fins que definitivament en 1469 comencen les sessions municipals a la casa de Francesc Dalçamora, doctor en dret situat a la banda de l'hort i de pati que havien comprat els consellers. Aquí comença la primera Casa de la Ciutat, ja que el consell municipal es reunia: *"in quadram camera domus honorabili Francisci Dalçamora"*. Dita casa va ser adquirida pels Consellers al morir el seu propietari, establint en aquesta les Oficines Municipals.

La sessió del 15 de Juny de 1500 es va realitzar a l'aula de la que es diu de la ciutat al costat de l'església de Santa Maria: *"in aula domus que dicitur civitatis juxta ecclesiam beate Marie"*.

Manresa havia començat en aquella època una etapa de creixement; les arts, la indústria i el comerç havien atret a gran quantitat de ciutadans, pel que era necessari aixecar els edificis que albergarien les institucions públiques. Els gremis estaven en la seva major part en desenvolupament i per tant eren majors els compromisos que tenia el municipi envers els seus ciutadans.

La Casa de la Ciutat instal·lada davant de la Seu era de petites dimensions al començar el segle XVII, època de les grans empreses comercials i moment en què s'impulsen les obres de construcció d'edificis que donessin servei a la població i per aquesta raó els consellers de Manresa no havien d'estar inactius, gelosos com eren de cercar la prosperitat comuna.

Al mes de maig de 1637, havien entrat a governar l'administració pública de la ciutat els consellers: Rafael Escorsell, Francesc Soler, Joan Lluçà i Joan Arall, els quals van acordar engrandir la Casa Municipal de la Ciutat. Però veient que l'edifici estava en males condicions i que seria considerable la despesa per reparar-ho, van deliberar de quina manera podien aixecar un edifici de nova planta en el mateix lloc. Per això es va començar a buscar un arquitecte hàbil per fer els plànols i que sabés que a Barcelona hi havia un frare entès en el tema, el qual havia fet diverses obres. El dia 12 de maig de el mateix d'aquest mateix any el Dr. Maurici Sbert, ciutadà de Barcelona i fill de Manresa és l'encarregat de posar-se en contacte amb l'arquitecte perquè en faci la traça d'aquesta Casa.

La persona triada per a aquesta tasca serà el caputxí P.Fra Andreu de Tarragona, que en aquells moments estava duent a terme l'obra del monestir de Santa Eulàlia, i havent parlat de l'assumpte amb el P. Guardià, va respondre que: *"la religio procura de abstraure los religiosos della, de cosas profanas; ab tot donará licencia al P.Andreu per anar a servir a vostres merces, pero que per son descarrec en la Provincia sera be que vostres merces ley demanen ab una carta que en tenirla procurará desocuparlo per uns quans dies, los que seran menester per fer la traça y instruir als mestres en ella"*. La carta serà la següent:

"Al pare Bernardino de Manlleu, Vicari provincial y Guardià de Sta. Eulalia. Havem resolt comensar la fabrica de la casa del consell desta ciutat que dies fa tenim pensat fabricar y antes de comensarla desitjam fer un modelo de manera que la planta demana lo qual veyem seguint nostres successors y per asso necessitam de un subjecte que tinga traça y cabal experiencia en architectura.

Tenim relacio que lo P.Fra Andreu de Tarragona dextra Santa religio qui te les mans en la fabrica de aqueix monestir seria molt al proposit. Havem determinat suplicar a V.P com ab esta suplicam nos fasse merce donarli licencia de venir fins assi y detenirse los dies seran menester per guiar la traça y modelo encaminant la obra lo que li aparexera necessari para que apres la pugam continuar sens perill de errarla lo que reputarem a merce particular la qual de V.P. nos prometem. A qui lo SR. nos guarde los anys de nostre desig. Manresa y Maig 22 de 1637. Los Consellers".

El P. Andreu va venir a Manresa acompanyat del manresà Dr. Sbert, a primers de mes de juny, sent obsequiats pels consellers "de la manera que es mereixien", no tenim a l'arxiu municipal les actes on vindrien les negociacions, ni tampoc la resolució donada sobre el traçat i la planta de la casa de la ciutat que va idear el pare andreu, però entenem que els consellers tindrien entre mans altres compromisos, ja que el doctor Sbert amb les ànsies de veure realitzada l'obra havia escrit algunes lletres als consellers instant la resposta que no li va arribar Haast el 15 d'abril de 1638 gairebé un any any després d'haver començat les diligències. En aquesta resposta diuen els consellers, entre altres coses que *"el trazado que hizo el padre capuchino es demasiado grandioso y costoso y el consejo ha resuelto dar remate a la fábrica del silo de nieve y que se negocie lo cual requiere tiempo y gasto, y la fábrica de la casa de la ciudad será cosa de la consejería, que proveerá materiales y todo lo que sea necesario"*.

Els nous consellers van entrar a l'administració a primers del mes de maig de 1638, el 13 de juny, desitjant emprendre l'obra ideada pels seus successors, van escriure al P.Provincial dels pares Caputxins el següent:

" Al P. Provincial des Caputxins-Barcelona- La traça que lo P. Andreu de Tarragona feu es tan superior que per a posarla en execucio seria necessari comprar altre citi y axi havem resolt retrinxarla y lo modelo della ferlo asi ab confiansa molt certa V.P nos fará merce donar lloch que dit P.Andreu pugui venir per aquest efecte y comensar de posar la obra ha tall que ab lo orde deixarà purgam confiar de que los mestres restaraninstruits de manera que la obra farà ab la perfecció com e axi ho suplicam a V.P ab confiança molt certa nons negará esta merce alienant dificultats en cas se lin offerissen perque tenim la casa uberta y ab notable indecencia que apenas podem tenir consell y Deu a V.P. nos guarde-Manresa y Juny 13 de 1638-Los Consallers".

La resposta que obtindran serà la següent:

"Con otra escrivo a V.M. la resolución del predicador para la quaresma del anyo 1639. Ahora con esta respondo a la que me escriben en orden al P.Fra Andres de que vaya para hacer nueva traça de la casa dessa ciudad y aviendo respondido ya a esta manda otra vez digo señores; que no es posible esse religioso vaya por ahora a la ejecución desse intento porque como he dicho P. es fabricero de la provincia se parte luego con los Padres definidores a Tarragona por la nueva erección de la iglesia de aquel convento que hasta ahora no he podido servirme del en espacio de un año siendo obligación suya y mia acudir a esso por orden y determinación del Capitulo y instando los Sres. de aquella ciudad que se dé principio en la obra. Lo que yo puedo hazer en sebio de V.M. es llevarle en mi companya quando vaya hai y darles alguna traza para essa fabrica pero habra de ser muy de passo, por la necesidad que tiene la religión del y pues los señores desde ciudad de Barcelona an passado por esto (no embargante la instancia que hazian para las obras del hospital general que se quemo) espero que V.M lo tendrán por bien con la mesma conformidad como se lo suplico y Dios guarde a V.M Barcelona y junio 19 de 1638, Gerónimo de Sarria, Prov. de los Capuchinos".

No sabem si es va fer esperar massa la visita de l'arquitecte per llimar les dificultats que es trobaren en el traçat de la Casa de la Ciutat, ni tampoc podem assegurar que s'iniciés aviat l'obra, encara que de la carta enviada al pare provincial, es dedueix que els consellers tenien pressa perquè els consellers deien "tenien la casa oberta i amb indecència, que amb prou feines podem tenir consell". La veritat és que fins al cap de molts anys no es va començar l'obra.

Sembla que el 2 de juliol de 1661 hi ha diverses quantitats de diners que es van lliurar als operaris per a despeses de pedra i altres materials: *"a la obra de Casa la ciutat davant la Seu"*. L'any 1671 es van trobar igualment altres paguis de materials; i per fi, en el de 1685 hi ha la següent nota: *"A Francisco Grau 50*

libras per tot lo que son pare y el han trevallant de escultura en la casa nova de la present ciutat”.

El que podem assegurar és que:

-El projecte de l'edifici concebut en 1638 no es desenvoluparà fins trenta anys després. A conseqüència, potser, de la guerra dels Segadors (1640-1652), durant la qual Manresa va patir molt.

-Fins l'any 1661, a causa de la penúria en què està immers tot el municipi no es pot activar l'obra i va ser feta en diverses èpoques.

-Al 1671 es va construir la portalada i el primer pis, segons la data de l'escut heràldic que es veu sobre el portal.

-Al 1685 es van acabar les escultures de la façana, treballades pels escultors Joan i Francesco Grau, pare i fill.

L'historiador i cronista manresà, Magí Canyellas va escriure a la seva obra [*“Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa”*](#) el següent:

“Grans adornos y sumptuosas obras pot fer la ciutat de Manresa a no aplicar a ellas altre que lo arrendament de les flecas continuant lo bon principi ha donat a ellas puis havent no mes de 300 lliures de arrendament de ditas flecas en lo any 16.. delibera lo Consell general que dit arrendament fos aplicar en fer la casa de la ciutat serca de la iglesia major de la qual delliberació se assignaren personas per dit effecte las quals lo endemà comensaren a principiari solament dende la porta del pastim fins a la porta de las Botigas o estudis de la present ciutat. Los quals tres enfronts se alsaren fins al remate de una algera que hi ha dalt ahont estant esculpits en la matexa pedra sis figuras de Emperadors y posant total las parets en una matexa igualtat”.

“Los honorables Consellers siguiendo las huellas de los que en 1662 habían demostrado su devoción a la virgen hicieron promesa y juramento solemne de defender la Inmaculada Concepción, varen dedicar a la Verge una capella que es construí en la Nova Casa de la Ciutat, començant als 15 de gener de 1685 en que eren Consellers els molt ilustres Srs. Jaume Riu, doctor en medicina; Pere Màrtir Susanya, cirurgià; Bernart Miralda, calceter, i Andreu Oms, sastre. L'altar de dita capella el feren daurar i estucar per Josep Riborda, pintor, per preu de 30 lliures 10 sous, i cortà el total de obres de mestre de casa, altar, ornaments i demés coses necessàries, la quantitat de 180 lliures, 12 sous, 4 diners, segons consta en lálbará que fou presentant pel Conseller, Bernat Miralda, comissionat per aixó en el Concell general que es tingué als 25 mateix, essent celebrant el P.Fr. Àngel Mora, Prior dels Carmelites de Manresa, assitint

hi els ilustres Consellers amb grand nombre de Jurats del Concell general i altres personas significades de la població”.

La Casa de la Ciutat, davant la Seu, estava composta de planta baixa i primer pis al qual hi havia l'Aula del Consell o Consistori, el Rebedor, els Estudis, la Sala d'armes i el Racionalat que era una dependència destinada a Arxiu Municipal, *“en la qual, diu el Codex Canyellas, están disposats ab la deguda ordenansa un grandíssim armari y ell molts diferets calaixos y quiscuns dells relotat del que en dit calaix hi ha, ahont la Ciutat de Manresa te los Privilegis y escripturas per al bon regiment y govern de la Republica, molt ben reconsits y guardats”*. A la planta baixa hi havia les fleques i el pastim on els Consellers feien treballar el pa de bona qualitat i econòmic pel servei dels ciutadans⁶.

L'edifici es va concloure l'any 1671, tal i com s'indica en l'escut que decora la façana. Aquest edifici públic de caràcter monumental que estilísticament correspon a un renaixement tardà en evolució a un barroc inicial. Format per un cos principal de planta quadrangular i dos cossos afegits, creant una façana de gran harmonia i equilibri, degut a l'ordenació simètrica de finestres i balcons.

Els cossos laterals que flanquegen la porta o cos principal consten, en la planta baixa de 4 finestres, dues a cada costat, amb ampit amb motllura i d'estil senzill. En el segon pis, 4 balcons, dos a cada costat i independents, les finestres del qual estan emmarcats per motlures senzilles.

El cos central és el que destaca; està format pel gran portal d'entrada adovellat de mig punt, emmarcats per dues columnes encoixinades i rematades en capitel·l jònic que ressalten respecte del cos, també encoixinat.

En la clau de l'arc de la porta, trobem l'escut de la ciutat de Manresa i els àngels que acompanyen a cada costat de l'escut d'armes amb l'acció de sustentació i en la part superior un àngel que també sembla que el subjecta des d'amunt amb les seves mans de les volutes i el cos del qual forma part de la decoració de l'arquitrav junt amb unes senzilles mènsules.

A la segona planta d'aquest cos central destaca un balcó continu amb fornícula central i dos finestrons que la flanquegen. Els finestrons, emmarcats per motlures senzilles i llises, i rematades en cada una d'elles amb un cap de perfil, tocades amb bonet, on es representa a un home sense barba i en l'altre a un home barbat. A ambdós costats dels caps, ornamentació de volutes.

⁶ Als edificis destinats a aquests menesters, podia o no haver fitxer on guardar escriptures, privilegis i altres documents. Guardats amb diverses claus que estarien en poder de la justícia, notari, alcalde, regidor, escrivà o semblant. El mobiliari sol ser senzill, és habitual una imatge o retaule religiós, cosa freqüent en aquella època. Cal tenir en compte que els diferents juraments que es feien a l'hora de prendre possessió dels oficis del Consell i suplicar a l'Altíssim a l'hora de prendre decisions importants.

El cap ha estat considerat com la part més noble del cos humà, pel que té associats significats de valor, superioritat, raó, etc.

En el centre la fornícula, l'interior de la qual porta en la part superior una petxina. La forma tallada que té la petxina invertida seria per tal de ressaltar a la figura que en ella hi hauria.

La façana està coronada per una cornisa amb motllurada recta. La façana, es creu que està inspirada en la del Palau de la Generalitat de Catalunya per la disposició de les finestres i fornícula central. Els escultors que treballaven als tallers elaboraven les seves figures i relleus basats en les riques estampes que els grans tallers de gravadors europeus van realitzar des de la segona meitat del segle XVI. Les làmines de Cornelis Cort eren famoses en els nostres tallers d'escriptura i pintura des de finals del s. XVI i durant tot el segle XVII. Francesc Grau és un dels escultors que van confiar en ells. Per això, hi ha ecos a Catalunya de l'escultura i pintura de les escoles del sis-cents europeu, especialment romana. Veiem reminiscències en aquesta façana, per exemple, en l'encoixinat que presenta el cos central; Sebastiano Serlio en el seu Tractat d'Arquitectura considera que els encoixinats es van fer servir des d'antic en la construcció de vil·les i en palaus per aparentar fermesa. Aquest tractat es va publicar per parts des de 1537 i el seu gran èxit va fer que es traduís a diversos idiomes i que fos conegut pels nostres artistes. En el segle XVII, la utilització d'aquest tipus de decoració va assolir el seu màxim grau d'inspiració i imaginació, convertint-se en un element constructiu i decoratiu molt important, essent emprat fins l'època Neoclàssica.

L'autoria de la façana és de Joan i Francesc Grau (pare i fill), escultors de renom i prestigi en tota la Comarca de Bages a la primera meitat del segle XVII. Treballen en diversos retaules i sepulcres per tot Catalunya; un dels treballs més importants és quan van començar a treballar per a la família dels Ducs de Cardona. Així, inicien una sèrie d'obres al monestir de Santa Maria de Poblet. Els Grau van elaborar les tombes dels Cardona; escuts heràldics per a la casa de la Cort de Prades i per l'arxiu de Falset; el sepulcre del Prohom vinculador, juntament amb la tomba de Joan Ramon Folc de Cardona, situada a l'església de Sant Vicenç de Cardona; la pavimentació i la construcció d'una volta al presbiteri, els altars laterals de al presbiteri i els penjolls de l'altar major; i finalment, les tombes d'Alfons el Magnànim i de l'Infant Enric.

A Manresa van tenir tots dos diversos encàrrecs:

L'any 1664 completa el retaule de l'Roser per a l'església dels dominics de Manresa, dos anys més tard els veiem juntament amb els mestres Santiago i Miquel Masalvà, iniciant la decoració exterior de l'església jesuïta de la Santa Cova. Poc temps després els Grau contracten obres a l'interior de l'església de

la Santa Cova de Manresa. En destaca la construcció d'un retaule d'alabastre amb Sant Ignasi escrivint els exercicis. Cal esmentar que durant aquest any també formaven part de la comitiva que supervisava la façana de el Consell de Manresa.

A les darreries del segle XVII, la ciutat es veia animada amb l'esperança de tenir Bisbe propi, o com a mínim, amb la probabilitat de que el Bisbe de Vic, titulat Bisbe de Vic i Manresa, faria residència sis mesos de l'any a cada una de dites ciutats, creant un Vicari general a Manresa independent del de Vic. A Josep Termes, mestre de cases, pagat 725 lliures barcelonines *"Per fabricar los quartels en la casa de ciutat prop la iglesia"*.

Per això els Consellers, van determinar traslladar el Consistori a les cases de la Plaça Major i arreglar l'edifici de davant de la Seu en Palau decent i capaç per oferir-lo al Sr. Bisbe, assignant una subvenció. Però la pretensió de Manresa no va tenir efecte a causa de les guerres que es succeïren, i de l'oposició que hi varen fer alguns diocesans; i així, l'edifici mig construït es va utilitzar a inicis del segle XVIII com a presons i casernes.

Quan en 1746 es van construir les actuals Cases Consistorials i es porta a aquestes el Consell Municipal, l'edifici de Baixada de la Seu es quedà per a bergar la presó pública i més tard les casernes d'infanteria i de cavalleria.

Al 1834 l'Ajuntament va demanar permís al govern per tal de restaurar les casernes i erigir un teatre que va funcionar fins a 1855: *"Un edificio llamado los cuarteles en la subida de la Seo de esta ciudad destinado para cárcel pública, teatro, cuartel para infantería y cuadras para caballería"*.

Al 1858 l'Ajuntament va promoure un expedient per a la restauració de les presons de partit, amb una inversió: *"de ocho mil duros que han de adelantar los pueblos para obra"*.

Després de la lectura d'una comunicació de la *"Comisión Especial para la restauración de las prisiones de esta ciudad y de su partido"* amb data de 31 de Gener de 1858, *"manifestando que reunida dicha comisión el día 28 de enero, con el fin de discutir y deliberar respecto de los medios con los que y con menos sacrificios se pueda llevar a cabo el proyecto de restauración de estas prisiones, las mejoras de las que son necesarias y en atención a los planos del arquitecto Antoni Rovira y Trias, aprobado por la Academia de Bellas Artes, se acordó:*

"Que el Ayuntamiento de esta ciudad, además de la cesión que hace del espacioso terreno que ocupa el antiguo edificio, contribuirá con la cantidad de 2.000 duros, también contribuirán los otros pueblos del partido..."

“Que, discutido el caso, se acuerda: que aprueban y consienten en la cesión del edificio del antiguo teatro para la restauración de las cárceles de la manera y forma propuesto por la comisión”.

En 1885, es programen unes altres obres amb la finalitat d'eixamplar la sala de vistes de l'Audiència, per tal de que pugui ser aprofitada pels testimonis i el públic que a ella acudeix, així com per donar independència al despatx del president i a la sala on es delibera.

Una de les propostes per aconseguir el que s'ha esmentat és adquirir un local per a dedicar exclusivament a aquesta funció, ja que com diuen i reiteren els documents, l'espai és reduït i no compleix uns requisits bàsics. Finalment, per una qüestió econòmica no es pot dur a terme el pla d'adquirir un nou espai.

L'Ajuntament disposava en aquells moments, *“junto a la cárcel y Audiencia”*, un espai que anteriorment havia estat utilitzat per casernes i cavallerisses i que en aquests moments estava en desús. A partir d'ara serà destinat per ampliar l'edifici i donar un millor servei.

En definitiva, el que es buscava era donar amplitud a un espai que s'havia quedat petit feia temps i que no reunia unes òptimes condicions de comoditat, salubritat i higiene, tant per als presos com per als funcionaris. La incorporació d'aquests espais suposaria dotar d'amplitud, ventilació, aïllament o intimitat a aquest lloc.

En 1887, a més dels anteriors problemes citats, s'afegeix el de la seguretat de l'edifici:

“La facilidad con que se intentan y logran las fugas en las Cárceles y las quejas constantes que llegan a esta Dirección general acerca de la falta de condiciones de seguridad de los edificios en que aquellas están construidas, exigen que se dedique con preferente atención a este servicio, pues alarmándose la opinión pública por la falta de seguridad de los criminales hace recaer todas las responsabilidades sobre el personal encargado del establecimiento...”

I al 1888:

“El edificio era suficientemente capaz y en general reunía las condiciones, cuando solo estaba destinado a cárcel de partido; Pero desde que además de eso, ha de servir como cárcel de audiencia y como prisión correccional, es sumamente deficiente...”

“El edificio, que data de 1860, se construyó sólo para cárcel de partido y que después se les ha quitado espacio destinado a nuevos servicios, por que hay que dar informe de la necesidad del aumento de local y la conveniente distribución del terreno para dar al conjunto forma más apropiada y adecuada para que todas sus dependencias respondan a los servicios que se señalan para establecimientos de esta índole”.

A l'últim trimestre del 1888 s'està estudiant dur a terme les obres de la Presó de Manresa amb caràcter urgent, primer per la necessitat de guanyar espai i salubritat i també per la normativa vigent en aquests assumptes:

“El arquitecto del municipio partiendo de lo legislado hasta hoy en la materia y fijándose especialmente en el Programa para la construcción de las prisiones de Provincia, aprobado por Real Decreto de Febrero de 1860 y en la Ley de 8 de Julio de 1876 referente al programa para construcción de la cárcel modelo de Madrid, demuestra de una manera notoria la deficiencias de la extensión superficial del solar y la de la capacidad cúbica de las estancias de los presos, con relación a la población del establecimiento, encontrando que, a esta corresponden solamente 11 metros superficiales y 12'88 metros cúbicos y siendo así que a tenor de lo que está establecido en los mencionados programas deberían corresponderles 31 metros cuadrados y 30 metros cúbicos”.

Conclusions:

Durant gairebé tot el segle XIX l'antic edifici de el Consell de la Ciutat i Presó i Audiència en el XIX va patir modificacions. A partir del XVIII va sorgint, arran de les teories il·lustrades, un procés d'humanització en el tractament dels presos. No obstant això, les presons van continuar sent espais d'amuntegament i foscor, on era pràcticament inviable classificar, reconduir i protegir els individus. Al llarg del segle XIX, es van dur a terme nombroses reformes penitenciàries que pretenien millorar la situació de precarietat i descontrol. Amb l'aparició de l'Estat Liberal, van començar els canvis socials, polítics i jurídics.

Paral·lelament, l'arquitectura carcerària va anar evolucionant de forma gradual. El disseny de l'edifici va anar canviant segons les necessitats de cada moment. Espanya es trobava molt endarrerida amb la resta de les potències europees en matèria penitenciària. L'Estat no aconseguia establir un sistema penitenciari homogeni a causa de les dificultats econòmiques i ideològiques. El veritable problema residia a portar a la pràctica totes les idees que s'havien anat recopilant des de les primeres reformes penitenciàries.

És de presumir que sempre, en la mesura del possible, es buscava una construcció assequible econòmicament. A la presó de Manresa, com en

d'altres, per exemple la de Mataró, l'espai semicircular era l'utilitzat per als reus i un altre rectangular dividit en oficines i sales per a guàrdies, locutoris, etc. Amb les subdivisions s'aconseguia certa homogeneïtat al seu interior. Al tractar-se d'una presó per poca població, en el moment en què es va començar a massificar, va deixar de ser un edifici eficaç, d'aquí les successives reformes que hem trobat en la documentació; quedant demostrat la manca de mitjans i estratègies per desenvolupar un sistema penitenciari estable. La manca de pressupostos va fer que molts d'aquests edificis fossin reutilitzats o adaptats per fer les funcions de presó. Malgrat que alguns punts van coincidir amb les ordenances i plànols, generalment no es complien les expectatives establertes.

El 6 de Febrer de 1860, Posada Herrera va aprovar el *“Programa para la construcción de las cárceles de provincia y para la reforma de los edificios existentes destinados a esta clase de establecimientos”*. Amb això es pretenia solucionar la situació anterior mitjançant la configuració d'un nou espai penitenciari. Aquest programa parla principalment dels centres peninsulars. Els presidis van ser classificats en set grups, els quals al seu torn van ser inclosos en tres grans tipus més generals: els dipòsits municipals de cada districte, les presons de cap de partit o capital d'Audiència i els establiments correccionals de província (presidis correccionals). Es caracteritzen per tenir sistemes mixtos en la seva organització i forma de construcció. A el mateix temps, els presos s'organitzaven de forma més controlada i cada model intentava prevenir el contacte entre categories tot i que es va mantenir el sistema de quadres. . El programa de 1860 va ser el primer document legal espanyol que advertia de la necessitat d'un tipus de confinament basat en la tancada individual per als dipòsits municipals i en reus pendents de causa.

Galceran Andreu:

Durant el segle XVI, segons les fonts de l'època encara hi havia un castell amb la seva fortalesa, la Canònica, el Palau del rei i diversos carrerons de cases habitades pels cavallers i persones notables, anomenant-se aquell recinte la ciutat.

Al projectar-se l'actual Seu que substituï l'antiga església de Santa Maria, es remogué tot aquell recinte per fer lloc a la magna obra que s'anava a construir, i les cases dels cavallers i persones notables es traslladaren dins de la ciutat nova, circumdada de fortes muralles, formant-se districtes que s'anomenaven quartos de Sant Miquel, Çes Piques, Sobrerroca i Çes Cudines amb sos arrebals.

Les cases nobles i acomodades tenien a l'entrada un departament per a les cavalleries i els dipòsits de vi i grans anomenat cellers; al pis hi havia les cambres, les sales, la cuina i el menjador. Les cases dels industrials i comerciants tenien a l'entrada la botiga, i les dels pagesos eren ocupades, als baixos, per les eines de l'ofici i el celler.

La família Peguera és una d'aquelles famílies manresanes que han contribuït a l'esplendor i creixement de la ciutat, i que tindran la seva casa senyorial precisament en el avui en dia anomenat carrer de Galcerán Andreu número 6. Sabem que un d'aquests manresans il·lustres va néixer aquí en 1540, el jurista Lluís de Peguera, especialista en dret penal y processal⁷.

Un altre il·lustre de la ciutat és Leonci Soler i March, nascut en el mateix immoble del mateix carrer al desembre de 1858. Leonci Soler va ser advocat, arxiver, erudit, bibliòfil i polític; Descendent i punt comú de quatre famílies de hisendat molt arrelats al Bages: els Soler, els Mollet, els March i els Solernou⁸.

⁷ Lluís de Peguera, nascut a Manresa en 1540, al carrer de Galcerán Andreu 6. Jurista i especialista en dret penal i processal. Doctor en lleis, oient de la Reial Audiència de Catalunya, i assessor del Virrei a Catalunya. Els Peguera pertanyien a una antiga nissaga de donzells de l'Antiga Catalunya, que es va expandir en diverses ramificacions, una d'elles era la dels senyors d'Olost, una altre relacionada amb els Foix i Torrelles, una altre la dels senyors de Castelladrall i Valdeperes. Podem remuntar-nos a l'any 1113, amb Ramon de Peguera que participa amb el rei en les empreses contra els moros. La ramificació que ens interessa, a la que pertany el jurista estava representada a finals del segle XV per Bernat de Peguera de Corberà, veguer i batlle de Manresa i pare de Lluís de Peguera. Lluís de Peguera exercí càrrecs d'assessor jurídic del capità general de Catalunya, i més tard, d'oient de la seva Reial Audiència, adquirint prestigi. Peguera participà de la cultura del *ius commune*, moviment europeu de renovació jurídica que edificà un sistema jurisprudencial basat en el dret romà Justinianà, el canònic i el feudal llobard.

⁸ A finals del segle XVII, la família Soler havia aconseguit una bona posició econòmica, social i cultural, quan es troben documents dels Soler més antics és en els anys 1675 i 1683, fent referència a Joan Baptista Soler, adober que es va casar amb Margarita Violmara, filla també d'un adober i que la seva residència principal se situava en el Carrer Galceran Andreu; Precisament Leonci Soler i March va llogar aquesta casa a la Creu Roja.

Els Soler apareixen primer com polveros i adobers i en etapes següents com velers, fabricants de cotó i també dedicats a el comerç. A més, estaran relacionats amb la producció i comercialització de vins i aiguardents. Al segle XVI la indústria de la pell, en la qual encaixa l'ofici de curtidor, era de les més importants de Manresa, essent desplaçada al XVIII per altres indústries com la seda, velers i més tard, la de teixits de cotó. Igualment, la de l'ofici de polveros és una activitat destacable a la capital de Bages des de finals de segle XVII i durant els segles XVIII i XIX. I finalment, serà considerablement important la fabricació, comercialització i l'exportació de vins i aiguardents.

Els March que es documenten en aquesta casa figuren com candelers, artistes i botiguers de cera. A mitjan el segle XVIII figuren com a fabricants i comerciants de robes. Ignacio March i Coma apareix a

Al febrer de 1911 la Creu Roja de Manresa canvia de seu a causa de l'enderroc forçós del local que fins a aquesta data ocupava. Provisionalment s'estableix en una dependència de l'antic convent de Sant Domènec, cedida per l'Ajuntament. Però aquell lloc resultava insuficient, de manera que es va decidir acceptar una oferta de Leonci Soler i March, que per un mòdic preu va arrendar una casa de la seva propietat al Carrer Galceran Andreu. Soler i March es comprometia també a realitzar obres per a instal·lar el local de la institució.

A partir d'ara la Creu Roja de Manresa disposava d'un ampli edifici. Era un casal de planta senyorial, adjacent a l'edifici dels Jutjats, en el qual com hem comentat, havia nascut el 1540 el jurista Lluís de Peguera i anys més tard el soci protector, Leonci Soler i March. Més endavant la institució adquirirà l'edifici.

5.0.-Antecedents arqueològics

Com hem pogut observar en els apartats anteriors, aquesta intervenció arqueològica preventiva es duu a terme a una zona de gran interès patrimonial per la seva posició al centre històric de la ciutat de Manresa: el Puig Cardener. Ens trobem amb una illa d'edificis extensa conformada pel complex dels Antics Jutjats i l'antiga Creu Roja amb altres edificis adjacents que per la seva banda sud està al front de la façana nord de la Seu de Manresa, al nord fa cantonada amb el carrer del Balç i a l'est té contacte amb la muralla d'en Jaffa del s. XII que dona a la cinglera de la Via de Sant Ignasi. No obstant això, no tenim cap notícia relacionada amb cap intervenció arqueològica a l'illa on es troben ambdós edificis.

Les primeres intervencions arqueològiques de les quals tenim coneixement al Puig Cardener estan relacionades amb les reformes de l'entorn de la Seu de Manresa al 1915 i posteriorment el 1986 (Daurà, A. i Sánchez, E., 1986). De la

principis del segle XIX esmentat com a advocat i hisendat; encara que segueix vinculat amb el negoci de la seda i altres assumptes relacionats amb la indústria i especialment el comerç.

Leonci Soler i March va cursar estudis en el Col·legi de Sant Ignasi, regentat pels jesuïtes de Manresa. La gran majoria de l'alumnat formaven part de l'elit de la societat catalana. Després va estudiar dret a la universitat de Barcelona, essent així la tercera generació de la seva família a cursar estudis de dret. En 1882, el trobem a Madrid on es va matricular a l'Escola Superior de Diplomàtica de Madrid per arxiver i bibliotecari, per això Leonci va ser nomenat arxiver municipal de Manresa.

El 1899 va obtenir un escó de diputat al Congrés dels Diputats.

Fonts: Per a l'element història dels productors: Ferrer i Alòs, Llorenç. Genealogia de la família Soler i March. Aspectes socio-Econòmic. A "Miscel·lània d'Estudis bagencs". 1982, núm. 2, pàg. 31-52

intervenció més antiga del 1915 tenim notícia de la troballa de diverses tombes de *tegulae* de doble vessant relacionades amb una necròpoli o cementiri tardo-antic durant les reformes dels voltants de la Seu. Posteriorment, al 1986, la realització d'un sondeig degut a la construcció de l'escalinata actual que dona accés al Portal principal de la Seu, es van documentar vuit tombes antropomorfes, dues de les quals estaven tapades amb lloses i tenien caixes de secció triangular que els autors situen vers als segles VI-VII d'ne. També es va documentar un mur i estructura absidal de carreus rectangulars que els autors assenyalen de factura romana o tardo-antiga i l'identificaren amb l'església de Sant Martí, la basílica visigòtica que ocuparia el lloc de l'actual Seu.

Seguint amb altres intervencions arqueològiques pròpies del Puig Cardener, s'ha de mencionar el C. Del Balç. Es tracta d'un espai actualment museïtzat degut a la bona preservació dels paviments, façanes i estructures arquitectòniques del nucli de la Manresa del s. XIV (Valdenebro, R., 2010; Morera, J., 2009). La seva ubicació, a la base d'una de les cingleres del Puig Cardener, va ocasionar que amb el creixement urbà que va experimentar Manresa als ss. XIX i XX, quedés engolit per l'urbanisme contemporani com un carrer al interior dels baixos dels edificis. Al 2007 la reorganització urbanística ocasionada pel PIRNA (Pla Integral de Revitalització del Nucli Antic de Manresa) va permetre documentar i finalment museïtzar un dels carrers més emblemàtics de la Manresa de la Baixa edat Mitjana. Els treballs arqueològics i de restauració encara avui dia segueixen en curs.

Per últim, no menys important són les successives intervencions arqueològiques que s'han dut a terme als diferents traçats de la muralla medieval de Manresa (Valdenebro, R., 2009). S'han de destacar les intervencions al C. Del Joc de la Pilota i C. Arbonès (Archón, O. i Morera, J., 2011). Ambdues intervencions també van ser motivades pel PIRNA. Pel que fa a la primera, l'excavació d'una sèrie de sondejos d'urgència degut a l'arranjament del C. Joc de la Pilota, va fer possible la descoberta del traçat de la muralla del nucli antic del s. XII-XIII. En segon lloc, la intervenció d'un solar entre els n° 29 a 43 del C. Arbonès per l'edificació dels nous Jutjats de Manresa, va possibilitar la descoberta de 80 m longitudinals de muralla medieval (ss. XII-XIV) a la qual se li adossaven diferents àmbits que mostraven fases constructives i d'ocupació des del s. XII al s. XVII.

6.0.-Metodologia i projecte d'intervenció arqueològica

La intervenció arqueològica preventiva als dos edificis està centrada en poder localitzar probables diferents fases constructives, així com la possible potència

arqueològica conservada intramurs o extramurs, de cara a poder aclarir quins son els elements més crítics a preservar i documentar davant la possibilitat de reforma i/o enderroc dels edificis.

La metodologia emprada a tal efecte, i degut al fet de que estem intervenint en edificis que actualment es troben dempeus, està centrada en la realització de diferents **cales parietals i sondejos arqueològics de petita escala**.

El mètode de registre que s'empra per la la present intervenció arqueològica modifica lleugerament el proposat per E.C. Harris (HARRIS, 1979) i per A. Carandini (CARANDINI, 1997). Es tracta del registre objectiu de les estructures (murs, estructures de combustió, paviments, tombes...), estrats (estructures positives de terra, amb o sense material arqueològic) i interestrats (estructures negatives tipus retall) que s'exhumen. Per fer-ho es realitza una numeració correlativa sota la denominació d'Unitats Estratigràfiques (UE) que individualitzen els uns dels altres. Cada UE s'enregistra en una fitxa en la que s'indica: la seva definició, ubicació, situació en les plantes i seccions, i posició física respecte a la resta d'estructures i d'unitats estratigràfiques amb què es relaciona.

L'organització i registre sobre el terreny és de tres tipus:

- Registre estratigràfic, amb Unitats Estratigràfiques (UE)
- Registre gràfic, amb el qual queden registrades les estructures, estrats i interestrats mitjançant fotografia, topografia i dibuix arqueològic.
- Registre de materials mobles, que implica el seu rentat, siglat, classificació tipològica i inventari.

Sector Carrer de la Baixada de la Seu, 2 (Jutjats de Primera Instància)

1- Realització de 6 cales parietals, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectuï, situades en els murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici. Registre i documentació de les diverses fases històrico-constructives. Planimetria de situació de les cales. Realització de 4 sonatges, la mida dels quals es deixa a discreció dels arqueòlegs, a l'interior de la finca que relacionin les cales parietals amb les restes que es puguin localitzar durant la realització dels sonatges en el subsòl (també es situaran arran dels murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici). Aquests sonatges no tenen, necessàriament, com a finalitat arribar al terreny geològic. Registre i documentació dels diversos nivells arqueològics. Planimetria de situació dels sonatges.

2- Estudi documental de l'edifici consistent en la consulta al Registre de la Propietat, Arxiu Comarcal i Arxius Municipals sobre la finca. Registre fotogràfic de tota la finca, planta per planta, exteriors i de tots els elements patrimonials significatius.

3- Redacció de l'Estudi Històrico-Arqueològic on es detallaran tots els resultats de les cales i sonatges arqueològics. Ha de contenir aquests resultats, atès que ha de servir com a memòria d'aquesta intervenció (cales parietals i sonatges) anterior a l'enderroc de l'edifici.

Sector carrer de Galceran Andreu, 6-8 (Antiga Creu Roja)

1- Realització de 5 cales parietals, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectua, situades en els murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici. Registre i documentació de les diverses fases històrico-constructives. Planimetria de situació de les cales. Realització de 3 sonatges, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectua, a l'interior de la finca que relacionin les cales parietals amb les restes que es puguin localitzar durant la realització dels sonatges en el subsòl (també es situaran arran dels murs de càrrega i/o parets mestres, a les mitgeres de la casa o arran de la façana interna de l'edifici). Aquests sonatges no tenen, necessàriament, com a finalitat arribar al terreny geològic. Registre i documentació dels diversos nivells arqueològics. Planimetria de situació dels sonatges. Un d'aquests sonatges (prioritàriament el sonatge 3) arribarà al sòl geològic, per a comprovar la seqüència estratigràfica a excavar, la potència arqueològica a excavar i la tipologia de restes a excavar, per a futures intervencions que es produeixin fruit del Projecte constructiu, preveure i avançar-nos a futures intervencions en el subsòl i així poder-les avaluar arqueològicament d'una manera més sòlida. A aquest sonatge, el tamany del qual es deixa a discreció dels arqueòlegs, segons l'interès patrimonial del lloc on s'efectuï, li pressuposem una fondària d'entre 1,30m i 1,75m.

2- Estudi documental de l'edifici consistent en la consulta al Registre de la Propietat, Arxiu Comarcal i Arxius Municipals sobre la finca. Registre fotogràfic de tota la finca, planta per planta, exteriors i de tots els elements patrimonials significatius.

3- Redacció de l'Estudi Històrico-Arqueològic on es detallen tots els resultats de les cales i sonatges arqueològics. Ha de contenir aquests resultats, atès que ha de servir com a memòria d'aquesta intervenció (cales parietals i sonatges) anterior a l'enderroc de l'edifici.

7.0.- Descripció dels treballs realitzats

7.1.-Edifici de C/ Baixada de la Seu, num. 2 (Jutjats Antics).

7.1.1- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents.

Partint de l'estat actual dels edificis s'han pogut observar les principals característiques arquitectòniques dels dos edificis en qüestió. En el cas de l'edifici dels jutjats vells (Baixada de la Seu, núm.2) es tracta d'un edifici amb una façana principal d'estil Barroc-Classicista, amb un cos principal de planta quadrangular i amb dos cossos afegits (Figura 7):

- 1) La planta principal que està adjunta a la façana i que conté una sala panòptica des de la que es distribueixen diferents àmbits en 3 plantes reals.
- 2) L'anomenada "sala gòtica"⁹ situada a l'est del cos principal, que conté diversos elements d'interès històric, entre d'altres, arcs i murs exteriors de carreus amb pedra.
- 3) La sala de l'edifici del Il·lustre col·legi de procuradors, adjunta al nord de l'esmentat cos principal.

⁹ Volem subratllar que en cap cas s'està indicant una datació, senzillament fem servir la nomenclatura amb la qual es coneix.

Fig. 7.- Edifici Principal dels Jutjats Vells (en vermell), Sala Gòtica (en blau) i Il·lustre Col·legi de Procuradors (en verd). Elaboració de la imatge: Subdirecció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda.

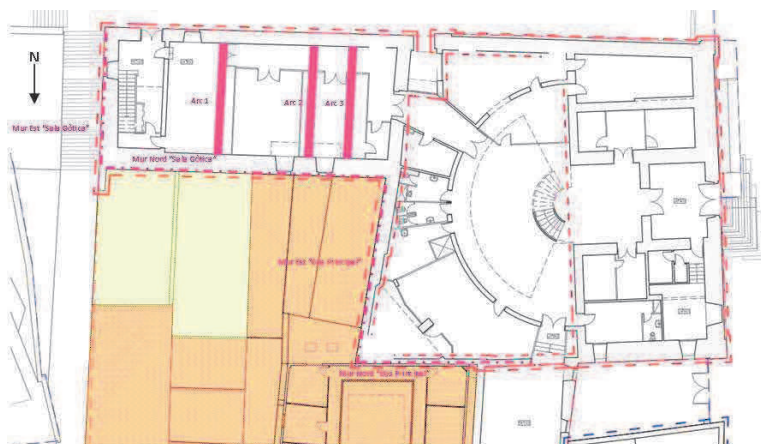

Fig. 8.- Principals elements arquitectònics, històrics i artífics dels Jutjats Vells de Manresa (en rosat).

L'Edifici Principal dels "Jutjats Vells"

Arrel de les reformes efectuades l'any 1979 pels arquitectes Pere Llimona Torras i Manuel Ruiz Vallès l'edifici va patir afectacions de gran calat. En principi es van restaurar les façanes, es va rehabilitar la sala gòtica i es va construir amb formigó armat l'escala de cargol monumental que es troba a la sala panòptica (completament reformada) situada al cos principal.

Tenint en compte les reformes de l'any 1979 la intervenció arqueològica es fa inviable a l'interior de l'edifici principal i de la sala panòptica. Per tal de verificar l'existència d'estratigrafia arqueològica seria necessari un projecte d'obres de gran calat, amb maquinària pesada. No obstant això, existeixen elements arquitectònics anteriors a la reforma de 1979:

- 1) El vestíbul classicista amb claraboia emplomada presumiblement corresponent a una de les reformes del segle XIX (Figures 8, 9, 10 i 11).

Fig. 9.- Fotografia del vestíbul classicista del segon pis i de la claraboia situada al centre del mateix

Fig.10.- Detall del mateix vestíbul en relació a la mitjera que el separa de la sala Panòptica.

Fig.11.- Detall de les decoracions de les parets del vestíbul classicista.

Fig.12.-Detall de les decoracions del sostre del vestíbul classicista.

Pàgina 31 de 197

- 2) Tanmateix són evidents en el cos principal, murs anteriors a les reformes de 1979, en les vessants nord i nord-est de l'edifici.

Fig.13.-Detall del mur a la vessant nord est, que es relaciona amb la sala gòtica.

Pàgina 32 de 197

Fig.14.-Detall del mur a la vessant nord del cos principal de l'edifici.

L'anomenada "Sala Gòtica"

Respecte la sala gòtica, es conserven:

- 1) Tres fileres d'arcs reposats en els murs nord i sud en disposició irregular, que semblen indicar fases anteriors a la reforma del 1979 (Figura 15).

Fig.15.- Fotografia dels arcs de la "sala gòtica".¹⁰

- 2) El mur nord l'edifici amb carreus de pedra. Des de l'exterior sembla no estar afectat per la reforma de 1979 (Figura 16).

Fig.16.-Imatge del mur nord de la "sala gòtica"

¹⁰ J. S. "La recuperació de l'edifici dels antics Jutjats com a palau del consell" A: El Pou de la Gallina, Manresa, 2019
[URL<http://www.elpou.cat/noticia/3466/recuperacio/edifici/dels/antics/jutjats/palau/consell>]

- 3) El mur est de l'anomenada "sala gòtica", també amb la mateixa tècnica constructiva que l'anterior. Des de l'exterior, tampoc sembla afectat per la reforma de 1979 (Figura 17).

Fig. 17.- Imatge de la vessant est de l'anomenada "sala gòtica"

"L'Il·lustre col·legi de procuradors"

Per últim, en relació als elements conservats, ens referim a la sala del Il·lustre col·legi de procuradors. L'únic element que cal remarcar és el mur exterior, que no sembla estar afectat per la reforma de 1979 i manté la mateixa tècnica constructiva que la façana de l'edifici principal amb grans blocs de pedra. La

resta de l'edifici es troba molt alterat, conservant pocs elements intactes de la estructura original.

Respecte el mur Oest (la façana visible des del carrer de Baixada de la Seu), tot i que per sobre podria tenir parts del parament original, al costat de la porta hi ha un evident retall contemporani reblert a partir de maons i revestit de formigó, amb una finestra. Mesura més de dos metres d'alt i d'ample, i dóna la sensació d'haver estat utilitzat durant les reformes de 1979 per tal d'efectuar els treballs (Figura 18).

Fig. 18.- Imatge de la porta

7.1.2.- Resultats Arqueològics

Vistos els principals elements arquitectònics d'ambdós edificis, vam pensar que seria convenient intervenir a les següents localitzacions:

- En el cas de l'edifici de Baixada de la Seu núm 2 (Jutjats Antics) (Figura 19):

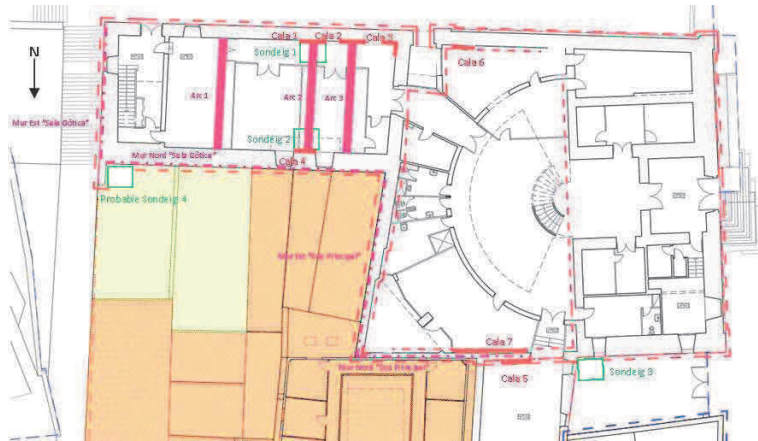

Fig.19.-Planimetria de l'edifici de Baixada de la Seu núm.2, amb els principals elements arquitectònics i històrics, així com amb les cales parietals i sondejos realitzats i amb les cales parietals i sondejos que es pretenen realitzar.

Cales parietals:

Cala 1

Vàrem pensar que el millor de tot seria fer una cala parietal a sota el segon arc (arc 2, Fig.19) i un sondeig a la base de la mateixa. Els objectius d'aquestes dues intervencions complementàries eren saber com funcionaven els arcs respecte el mur sud de la sala gòtica, intentar veure l'antiguitat dels mateixos i comprovar si s'havien conservat estratificacions arqueològiques.

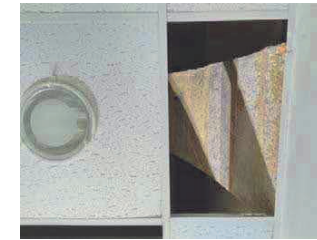

Fig.20.- Arc número 2 del qual volíem saber-ne el funcionament mitjançant la cala parietal 1 i el sondeig 1.

En el cas de la cala parietal (Cala 1, Fig. 21) es va procedir a extreure la paret que funcionava des de la reforma de 1979. Es tractava d'un envà lligat amb formigó i totxanes (UE 1001, UE 1002 i UE 1003).

Fig.21.- Fotografia inicial de la cala parietal 1

Fig. 22.- Fotografia inicial de la cala parietal 1 respecte l'arc 2.

Fig. 23.-Fotografia de la capa de formigó i totxanes que componen l'envà que funciona a partir de la reforma de 1979.

Fig.24.-Arqueòleg repicant l'envà que funcionava des de 1979.

Fig. 25.-Arqueòleg deixant a vista el mur actual que funciona amb l'arc.

Cala 2

Veient l'adscripció temporal que ens havien donat la cala parietal 1 i el sondeig 1, vam procedir a realitzar la cala parietal 2, que la situàrem a la base de l'arc 3 (Fig. 19), per tal de veure com es relacionava amb el mur sud que adscriuïem a la reforma de 1979. Es tracta d'una cala de 1m x 1m a mitja alçada del sòl actual per tal de poder comprovar com reposava l'arc al mur sud, ja que no ho havíem pogut comprovar amb la cala parietal 1.

Es va procedir a retirar l'envà (UE 1001, 1002, 1003). Un cop retirat, es va poder comprovar com l'arc 3 no reposava en el mur original de pedra, si no que estava reposant al mur de maons (UE 1012) (Figura 27). Aquest fet demostra que el mur sud de la sala gòtica és en la seva gran part un mur contemporani al qual se li van afegir parts del mur anterior que pensem va ser destruït total o parcialment durant la reforma de 1979.

Fig.26.-Fotografia on es mostra l'arc amb la paret actual (un cop retirat l'envà), i els elements de suport que s'hi van posar a l'any 1979.

Fig.27.- Foto final de la Cala parietal 2 on s'observa la continuació de l'arc al sostre.

Fig.28.- Fotografia final de la Cala Parietal 2 on s'observa com no té la base original de suport, i queda penjat sobre un mur compost de maó i formigó contemporani.

Fig.29.- Detall de la base de l'arc en relació al formigó contemporani.

Cala 3

Per tal d'acabar de confirmar l'antiguitat del mur, així com per veure com es relacionava amb el mur de tancament de la sala gòtica amb l'edifici principal, es va procedir a realitzar la Cala Parietal 3.

Fig.30.- Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Fig.31.- Imatge d'un arqueòleg treballant a la Cala parietal 3 amb martell elèctric.

Un cop es va retirar l'envà (UE 1001, UE 1002, UE 1003), van aparèixer la mateixa paret de totxanes en el mur Sud (UE 1012), així com una paret de maó contemporani (UE 1015) amb un baixant de ciment que se li adossa. Aquest mur de maons és atribuïble a les darreres reformes de l'edifici de l'any 1979, és més, l'espai deixat entre l'envà i el mur de maons, UE 1015, permet observar que només una part de l'alçat del mur conserva paraments originals que corresponen als paraments de la segona planta.

Fig.32.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur Sud.

Fig.33.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur de tancament de la "sala gòtica".

Fig.34.-Fotografia de l'interior de la Cala parietal 3, enfocada al mur de tancament de la "sala gòtica".

Cala 4

Per tal de veure com es relacionaven els arcs de la "sala gòtica" amb el mur nord, i determinar-ne l'antiguitat, vam decidir situar la cala 4 al mur nord, just on finalitza l'arc 2.

Fig.35.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Un cop es va retirar l'envà contemporani (UE 1016, UE 1017, UE 1018), van aparèixer l'arc i el seu basament integrat (UE 1021) a una estructura muraria de factura amb carreus (UE 1020) de pedra que, és evident, correspon a fases més antigues de l'edificació, la datació del qual s'acabarà de confirmar mitjançant un sondeig arqueològic (Sondeig 4).

Fig.36.-Fotografia final de la Cala parietal 4.

Fig.37.-Fotografia final de la Cala parietal 4 on s'observa la base de l'arc integrada en l'estructura del mur antic.

Cala 5

Així mateix, s'ha efectuat la cinquena cala parietal (1 m. x 1m.) al mur sud de la sala de procuradors, que dona al cos principal de l'edifici. Darrere l'arrebossat de ciment (UE 1022) va aparèixer un mur de formigó armat (UE 1023). Aquestes estructures només poden ésser atribuïbles a la reforma de 1979.

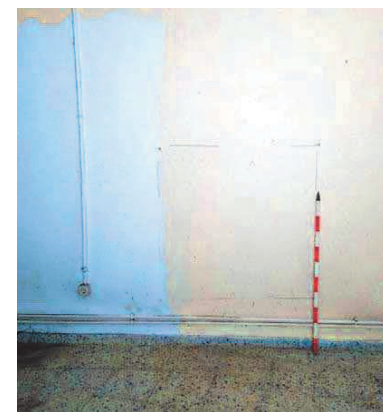

Fig.38.-Fotografia inicial de la Cala parietal 5.

Fig.39.-Fotografia final de la Cala parietal 5

Cala 6

La sisena cala parietal es va fer a la cantonada sud-est del mur sud del cos principal de l'edifici de Baixada de la seu nº2. Aquesta cala tenia per objectiu verificar l'antiguitat del mur sud, que a jutjar per les cales efectuades a la sala gòtica, semblava que era atribuïble a la reforma de 1979.

Fig.40.-Fotografia inicial de la Cala parietal 6

En efecte, un cop es va retirar l'envà contemporani (UE 1035) es va realitzar una cala d' 1 m. x 1 m. i es va poder observar un mur de maons factura contemporània (UE 1036).

Fig.41.- Fotografia final de la cala 6.

Cala 7

A requeriment de l'estudi d'arquitectura i de la tècnica de patrimoni de l'ajuntament de Manresa, i vista la impossibilitat de realitzar un sondeig al pati interior nord-est del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2 (perquè no es van oferir mitjans per accedir-hi), es va procedir a realitzar aquesta cala parietal. Es va realitzar a fi i efecte de verificar l'antiguitat del mur entre la vessant est de la sala de procuradors i el pati (que quedarà afectat per la futura obra).

Fig.42.- Fotografia inicial de la Cala 7.

Un cop es va retirar l'envà contemporani (UE 1037), va aparèixer un mur contemporani (UE 1038) conformat per diferents materials constructius (maó, pedra i formigó). És possible datar el mur a l'interior de l'edifici associada a la reforma de 1979, no obstant, no hem pogut confirmar l'antiguitat del tram que es troba al pati.

Fig.43.- Fotografia final de la Cala 7.

Sondejos :

Sondeig 1 (Annex 2, Full Núm 01)

Un cop extret l'envà que s'adossava al mur sud vàrem decidir iniciar el Sondeig 1 (Fig. 42) per determinar l'antiguitat del mur sud.

Fig. 44.- Foto inicial del sondeig 1 respecte la cala parietal 1.

Es va retirar la coberta de vinil del paviment actual i es van iniciar els treballs d'excavació. Un cop retirada, es van aixecar les rajoles lligades amb formigó que funcionaven de paviment (UE 1006 i 1007), i a sota es varen trobar fileres de totxanes lligades amb formigó (UE 1008) que reposen sobre un paviment de formigó (UE 1009) que es lliurava a la paret. Paral·lelament es va poder documentar millor la cala parietal 1.

Fig. 45.-Foto de la cala parietal 1 en relació al paviment de formigó.
S'observa formigó en la mateixa paret, el que indica o una reforma recent o el fet de que el mur sud pugui haver estat afectat per la reforma de l'any 1979.

Es van retirar les totxanes que estaven lligades amb ciment i es va documentar el paviment de formigó (UE 1009).

Fig.46.-Fotografia del paviment respecte la cala 1.

Un cop documentat, es va procedir a retirar el paviment mitjançant instruments mecànics. Cal destacar que degut al gruix i la consistència del mateix, va ser una feina que va exigir molts esforços. La seva composició, a partir de formigó lligat amb còdols, li donaven molta consistència i duresa.

Quan va ser extret en la seva totalitat, sobre una superfície de 1 m. x 0'7 m. , va aparèixer un nivell d'anivellació compost per sorra fina, amb còdols rodats i graves (UE 1010), i una filera de maons arrebossats amb morter (UE 1011) a sota la base de l'arc 2 de pedra (UE 1005) a la cala parietal 1.

Fig.47.-Foto inicial del sol d'anivellació sorrenc (UE 1010) del sondeig 1, on s'aprecia la filera de maons arrebossats amb morter (UE 1011) a sota de la base de pedra (UE 1005) de l'arc 2 a la cala parietal 1.

Es va procedir a excavar la UE 1010, tot i sortir material ceràmic, vidrades monocromades i diferents fragments de vidres, al límit amb la següent Unitat Estratigràfica es va trobar una bossa de plàstic, el que confirmava que tots els nivells anteriors i aquest mateix eren d'època contemporània, i el material ceràmic era aportat i no arqueològic.

Fig.48.-Arqueòleg excavant la UE 1010.

Fig.49.-Imatge del final de la UE 1010 amb la bossa de plàstic

Fig.50.- Foto inicial de la UE 1013

Tot seguit a sota de la UE 1010 apareixia la UE 1013, que es tractava d'un nivell d'argiles vermelles compactades. Sortien a 59 cm. de l'actual paviment i lliurava al mur de maons (UE 1012). Tot rebaixant el nivell d'argiles, va aparèixer un mur de formigó (UE 1014) a sota del mur de maons (UE 1012). El mur de formigó va acabar de confirmar la pertinença d'aquesta estructura a l'època contemporània, essent el més probable adscriure-la a la reforma de l'edifici de 1979.

Fig.51.- Foto de la UE 1013 en relació a la pavimentació de l'edifici, que confirma que es tracta de terres aportades per a sostenir la mateixa.

Fig.52.- Foto de la Cala parietal 1 on s'observa la UE 1012 en relació a la UE 1014.

Sondeig 2

La següent tasca realitzada fou el començament del Sondeig 2, ubicat al paviment adossat a la Cala Parietal 4. Els treballs es van iniciar retirant, mitjançant mitjans mecànics, la coberta que servia de plataforma del paviment actual.

Fig.53.-Arqueòleg retirant la coberta de sobre el paviment actual.

Fig.54.-Foto inicial del Sondeig 2

Es va procedir a iniciar l'excavació del Sondeig mitjançant mitjans mecànics, però la presència de fibrociment va impedir, pels evidents riscos per a la salut dels arqueòlegs, de continuar amb els treballs. Recomanem encareidament que es descontamini l'edifici d'aquest perillós material de construcció.

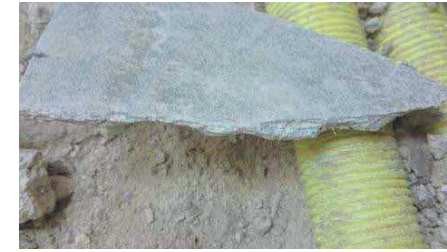

Fig.55.- Fibrociment trobat durant el Sondeig 2.

Sondeig 3 (Annex 2, Fulls Núm. 02-06)

Degut a la seva importància en el context del projecte arquitectònic que s'ha de dur a terme, es va decidir que el següent sondeig (sondeig 3) es realitzaria a l'entrada de l'edifici l'il·lustre col·legi de procuradors.

Fig.56.- Visió general de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors, conjuntament amb els edificis amb que es relaciona.

Es va decidir realitzar el sondeig a la cantonada sud del mur exterior, perquè d'aquesta manera, es podrien observar les relacions físiques que manté amb el mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu, i molt probablement, oferir-ne datacions.

Fig.57.- Fotografia inicial del Sondeig 3 en relació al mur de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors.

Fig.58.- Fotografia inicial del sondeig 3, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº2.

Per tal de retirar el paviment actual, format a base de lloses de pedra (UE1024) i formigó (UE 1025), es va llogar un martell elèctric de més potència que es va utilitzar en aquest cas. Tot i això, els treballs van resultar força feixucs. Es van esmerçar 2 dies per tal de treure la base formigó.

Fig.60.- Fotografia de la UE 1025.

Fig.59.-Arqueòleg retirant el paviment actual (UE 1024).

Un cop es van haver enretirat les UE 1024 i 1025, va descobrir-se un nivell format per sorres, pedres i argiles que correspon a l'anivellament del paviment contemporani.

Fig.61.- Fotografia de la UE 1026.

Un cop retirat el nivell d'anivellament (UE 1026), van aparèixer dos estrats d'argila de coloració marró-Ocre (UE 1028 i 1029), retallats per una rasa (UE 1027) efectuada en època contemporània per tal d'instal·lar una presa de terra reblert per l'estrat UE 1026.

Fig.62.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026.

Fig.63.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu.

Es va procedir a buidar l'estrat UE 1026 que reblia la rasa. Tot seguit va aparèixer al límit inferior un nou estrat argilós i compactat de color vermell i amb margues i material arqueològic (UE 1030). Tanmateix, s'observa una gran potència a les UE 1028 i 1029.

Fig.64.- Imatge de la rasa buidada i de la UE 1030 aflorant.

Fig.65.-Imatge de detall de la UE 1030 on s'observa la presència de material arqueològic.

Fig.66.-Imatge del tall de la vessant nord-oest dels sondeig on s'observa, clarament, el rebliment (UE 1026) de la rasa (UE 1027) de la presa de terra.

Un cop buidada la rasa, es va fer evident que la façana de l'il·lustre col·legi de procuradors s'adossa al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu n°2, el que implica que és posterior al mateix. Aquesta façana, no té fonamentació, es construeix recolzant-se a al cos principal de l'edifici dels "antics jutjats".

Fig.-67.- Fotografia de la vessant sud-est del sondeig on s'observa com la façana de l'il·lustre col·legi de procuradors s'adossa al mur nord del cos principal de l'edifici dels "antics jutjats".

Fig.68.- Fotografia de detall on s'observen les relacions estratigràfiques i físiques anteriorment mencionades.

Seguidament, a l'observar l'estrat UE 1029, es va constatar la presència de la rasa de fonamentació del mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu n° 2 (UE 1032), reblerta per un estrat molt similar a la UE 1029, una mica més sorrenc i disgregat (UE 1031). El rebliment presentava la presència de material arqueològic.

Fig.-69.-Fotografia inicial de les UE 1031 i UE 1032.

Un cop es va buidar la rasa, va aparèixer la banqueta del mur nord de l'edifici del cos principal dels "antics jutjats", fet que conjuntament amb el material trobat i els documents estudiats, ens permet afirmar que es tracta del mur fundacional del s. XVII. El retall de la rasa de fonamentació del mur nord a la UE 1029 implica que aquesta es va formar en un moment anterior a la construcció de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2.

Fig.70.- Fotografia on s'observen les UE 1032 i la seva relació amb la banqueta del mur i el mur mateix.

Fig.71.- Fotografia on s'observen la banqueta de fonamentació del mur en relació al mateix.

Tots els nivells arqueològics (UE 1028, 1029 i 1030) d'aquest sondeig que no s'han excavat, són anteriors a l'edificació de l'edifici de Baixada de la Seu nº 2 a la segona meitat del segle XVII, pel que la seva excavació ens donaria informació arqueològica anterior a aquest moment. En cas de que el projecte arquitectònic afectés aquesta estratigrafia, es recomana la seva excavació.

Sondeig 4 (Annex 2, Fulls Núm. 07-09)

Degut a que el mur nord de la sala Gòtica no s'havia pogut datar amb precisió perquè no es va poder avançar, per les raons esmentades en apartats anteriors, amb el Sondeig 2 es va decidir realitzar el Sondeig 4 a la part exterior del mateix.

Fig.-72.-Fotografia inicial del Sondeig 4.

Un cop desbrossada i netejada l'àrea d'excavació d'1,5 m x 1,5 m., es va procedir a retirar l'estrat UE 1039, d'una potència considerable, i que estava compostat per residus d'època contemporània.

Fig.73.-Fotografia on s'observa la potència de la UE 1039, i on s'observen els inicis de les UE 1040, 1041, 1042.

Exhaurida la UE 1039, van aflorar un estrat d'anivellament d'argiles vermelles amb material modern (UE 1042), i un retall (UE 1041), reblert per un estrat d'argiles marrons amb material modern (UE 1040). En concret, a la UE 1040 va aparèixer un fragment de plat de pisa Blava catalana amb l'orla amb decoració de volutes contraposades i roda de carreta (TELESE COMPTE, 1991: 106¹¹ ; CERDÀ I MELLADO 2002: 107¹², 243) datable entre els anys 1600-1650.

¹¹ Textualment: "Volutes contraposades i roda de carreta:

-Orla formada per l'alternança de volutes de desenvolupament oposat entre sí, i un element circular per dos trets perpendiculars que s'assembla a una roda de carro.

-Temàtica que s'origina de la combinació de volutes entre sí. La roda de carreta podria ser un motiu derivat del rombe creuat, motiu decoratiu clàssic en les arts aplicades i freqüent en la pisa catalana i aragonesa del s. XVI, i sobretot, del XVII.

Cronologia precisada per jaciments diversos. 1600-1650."

¹² Textualment: "Sanefa de branquillons de volutes i roda de carreta

Semblant a l'anterior, però substitueix la "flor de quatre pètals" per la "roda de carreta", tot i que sembla que es tracta del mateix motiu dibuixat de manera més descurada. Hi ha dos variants, segons si el branquilló mira cap amunt o cap baix. [...]"

Fig.74.-Fotografia de la Ceràmica Blava catalana amb decoració de volutes contraposades i carretes. (ANNEX 2 SGM-1040-1)

Com que encara no s'havien trobat els nivells corresponents a la rasa de fonamentació del mur (UE 1046), s'ha de suposar una cronologia anterior en la construcció del mateix.

Fig.75.- Fotografia final amb el rebliment del retall exhaurit (UE 1040)

Un cop extret el rebliment es va procedir a l'excavació de la UE 1042, de força potència. Aquest estrat es lliurava al mur, cobria part de l'estrat geològic (UE 1048), una estructura de pedra indeterminada (UE 1047), la rasa de fonamentació del mur (UE 1043 i 1045), i la UE 1044. Cal recalcar que es va trobar una ceràmica de pisa blava catalana (ANNEX 3 SGM 1042-3) amb l'orla decorada amb Palma i branquillons (TELESE COMPTE, 1991: 107¹³) la cronologia de la qual ens indica un moment anterior als materials trobats a la UE 1040. No van aparèixer materials a la rasa de fonamentació, però com que estava coberta per aquest estrat, se li suposa una cronologia lleugerament anterior, i ens permet datar el mur en un moment indeterminat dels inicis del segle XVII.

Pel que fa a l'estructura de pedres, se'n desconeix la cronologia i la funcionalitat, i només una excavació en extensió podria determinar les dues coses.

¹³ Textualment: "Orla formada per la successió d'elements constituïts per un motiu en forma de palma que s'inicia amb una voluta desplegada cap amunt i s'acaba amb una altra desplegada cap a baix. Del cos de palma es deriven de tres a cinc branquetes.

-temàtica que inclou les volutes ja tractades. Bàsicament però, és un motiu vegetal inspirat en les palmetes tan freqüents en les manufactures islàmiques i en les influenciades per elles.

-Cronologia precisada per jaciments diversos: 1600-1635.

-Zona de producció Barcelona: Barcelona."

Fig.76.-Fotografia on s'observen les diferents UE que van aflorar un cop excavat l'estrat UE 1040.

7.2.- C/ Galcerán Andreu, num. 6-8 (Antiga Creu Roja).

7.2.1.- Elements arquitectònics, històrics i artístics evidents.

Passant a l'edifici de l'antiga Creu Roja de carrer Galceran Andreu, 6-8, existeixen nombrosos elements arquitectònics anteriors a l'edifici de 1803 i conservats, tots ells, a la planta baixa de l'edifici (Figura 19):

Fig. 77.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics de la planta baixa de l'edifici de l'antiga Creu Roja de Manresa (en rosat).

- 1) Façana antiga amb un arc de mitja volta i columnes de pedra, conservada al vestíbul.

Fig.78.-Vestíbul de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 amb arc de mig punt i columnes de pedra (probable antic portal).

2) Habitació amb volta de canó construïda a base de carreus de pedra.

Fig.79.-Habitació feta amb carreus de pedra i volta de canó.

3) Arcs Apuntats sobre els quals probablement es fonamenta l'edifici del segle XIX .

Fig.80.- Imatge d'un dels arcs apuntats de l'antic edifici de la Creu Roja.

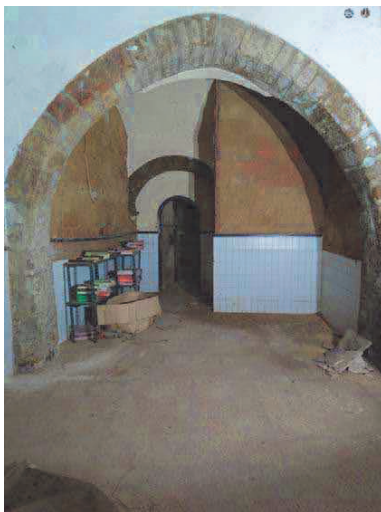

Fig.81.-Imatge d'un dels arcs apuntats de Galcerán Andreu núm. 6-8.

- 4) Arcs de mitja volta, també formant part dels fonaments de l'edifici del segle XIX.

Fig. 82.- Imatge d'un arc de mitja volta d'una dels àmbits principals.

Fig. 83.-Imatge de l'arc de mitja volta, on se n'aprecia un altre tapiat a la paret.

Fig.84.-Imatge d'un arc de mig punt tapiat.

Fig.85.-Detall de la factura de pedra dels murs circumdants als arcs de mig punt.

Fig.86.-Imatge d'un altre dels arcs de mig punt que estan presents a l'edifici.

Fig.87.- Arc amb volta just a sobre de la porta amb llandes quadrangulares.

- 5) Porta interior de llandes quadrangulares de pedra (Figura 88).

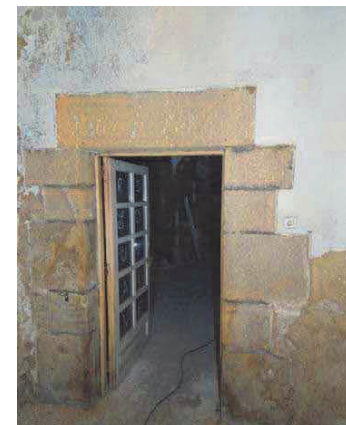

Fig.88.- Imatge de la porta interior amb llandes quadrangulares de factura petria.

- 6) Arc de Mig Punt construït a base de carreus de pedra també formant part dels fonaments de l'edifici del segle XIX.

Fig.89.-imatge de l'arc de mig punt.

Fig.90.-imatge de la forma en com està recolzat l'arc respecte la paret.

Fig.91.-imatge de com es relaciona l'arc respecte la paret on trobem la porta amb llindes quadrangulares.

7) Possible volta apuntada.

Fig.92.-Possible volta apuntada just al passar pel vestíbul de l'edifici de l'antiga creu roja.

7.2.2- Resultats Arqueològics

En el cas de Galcerán Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja) :

Fig.93.-Planimetria de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 (antiga creu roja) assenyalant els principals elements arquitectònics amb interès històric i arqueològic, així com les Cales parietals i Sondejos planificats al projecte d'intervenció arqueològica preventiva.

Cales parietals:

Cala 1

Es va realitzar la primera cala parietal (Cala parietal 1) al mur sud amb la cantonada de l'arc amb el que es relaciona.

Fig.94.-Fotografia inicial de la Cala parietal 1.

Un cop extret l'envà d'època contemporània compost d'un sòcol, una capa de guix i maons moderns (UE 2001, UE 2002, UE 2003), va aparèixer un mur construït de carreus de pedra grisa (UE 2004) al qual se li adossa l'arc de mig punt (UE 2005), que tot i que mantenen una factura similar i semblen de la mateixa època, assenyalen un moment constructiu anterior a l'arc.

Fig.95.-Fotografia final de la Cala parietal 1.

Fig.96.-Fotografia final de la Cala parietal 1, amb especial èmfasi en les relacions físiques entre el mur i l'arc.

Cala 2

Un cop finalitzada la primera cala parietal, es va procedir a realitzar la segona (Cala parietal 2), en el mur que relaciona un dels arcs apuntats amb la porta amb llindes quadrangulars.

Fig.97.-Fotografia inicial de la Cala parietal 2.

Es van retirar l'enrajolat (UE 2006), que estava lligat amb varies capes de formigó lligat amb maons (UE 2007). Un cop extretes aquestes capes d'època contemporània i atribuïbles a les darreres reformes de l'edifici, van aparèixer diferents estructures muraries. Entre el mur que suporta la porta de llindes quadrangulars (UE 2010) i el mur que suporta l'arc (UE 2011), trobem un retall (UE 2013) reblert per una primera capa de material constructiu, morter de calç blanca i pedres irregulars (UE 2008), i un moment anterior que podria ser o bé rebliment, o bé una estructura

muraria composta per pedres de mida mitjana lligades amb terra (UE 2009).

Fig.98.- Fotografia final de la Cala parietal 2.

Fig.99.-Fotografia final de la Cala parietal 2 en relació amb l'arc (UE 2012).

Cala 3

La cala 3 es va realitzar al mur que arrenca de l'arc apuntat (UE 2020) i fa cantonada amb un altre mur. Aquesta cala era interessant per tal de veure les relacions físiques entre els arcs de l'àmbit.

Fig.100.-Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Tal com es pot apreciar, hi havia un enrajolat contemporani (UE 2014) i un envà de maons (UE 2015). Un cop es van enretirar, van aparèixer diferents estructures, entre elles:

- Un arc de pedra (UE 2019) de mig punt format per carreus grisos amb disposició regular. L'arc està tapiat per pedres irregulars lligades amb morter (UE 2017) .

- Un mur de carreus regulars de diferents colors marrons i grisos lligats amb morter de coloració grisa i marró (UE 2021).

- Una columna de pedra d'una sola filera tallades de forma regulars de coloració marró (UE 2022).

Fig.101.-Fotografia final Cala parietal 3.

Fig.102.- Fotografia final Cala parietal 3.

Cala 4

Un cop vàrem acabar el Sondeig 3 (veure en apartats posteriors), vam decidir realitzar la Cala parietal 4 (al vestíbul d'entrada de l'antic edifici de la creu roja), per tal de verificar l'alçat d'un mur al qual havíem atribuït una datació d'època moderna¹⁴. Aquest mur (UE 2042) es trobava cobert en la seva part alçada per acabats constructius d'època contemporània.

Fig.103.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Efectuada la cala, es va poder comprovar que l'alçat actual està construït sobre l'antic, però que es tracta d'una estructura contemporània aprofitant el mur antic preexistent. Trobem una paret de maons (UE 2063) retallada per un envà contemporani (UE 2062). Tant el mur preexistent (UE 2042) com el mur de maons contemporani (UE 2063), s'adossen a la base sobre la qual està construït l'arc del vestíbul (UE 2041).

¹⁴ En apartats posteriors justificarem aquesta afirmació.

Fig.104.-Fotografia final de la cala parietal 4.

Cala 5

Per tal de confirmar o desmentir l'antiguitat de la volta apuntada i la paret oest del passadís annex al vestíbul, vàrem decidir realitzar la cala parietal número 5, que connectava ambdós elements constructius.

Fig.105.-Fotografia inicial de la cala parietal número 5

Vam poder comprovar que la volta apuntada estava realitzada a partir de maons i material constructiu contemporani (UE 2065) i estava adossat a un farciment de formigó també de factura contemporània (UE 2064). Tanmateix van aparèixer les llindes d'una porta tapiada amb maons (UE 2065). La porta està relacionada amb la UE 2042.

Fig.106.- Fotografia final de la Cala parietal 5, amb especial èmfasi en la volta apuntada.

Fig.107.- Fotografia final de la Cala parietal 5 on s'observa la porta tapiada.

Sondejos:

Sondeig 1:

En el mateix lloc on es va realitzar la Cala parietal 3, es va decidir efectuar el sondeig 1. Aquest sondeig té unes dimensions de 1'86 m. x 1'54 m. El paviment actual (UE 2016) estava conformat per lloses gres lligades amb formigó (UE 2023).

Fig.108.-Fotografia inicial del Sondeig 1.

Fig.109.-Fotografia de la UE 2023.

Per tal de travessar l'estesa de formigó, es va recórrer a esmicolar-la amb el martell elèctric de major potència que vàrem llogar. Un cop retirat, va aparèixer un nivell d'anivellament (UE 2037) amb molta potència amb enderroc de grans blocs de pedra i material d'època contemporània (vidres, plàstics,...).

Fig.110.-Fotografia de la UE 2037.

Aquest darrer estrat descrit, cobria l'estrat geològic (UE 2039) format per lutites (probablement limolites) de color verdós i roca calcària¹⁵. Un cop es va trobar la roca mare, es va finalitzar el sondeig.

Fig.-111.-Fotografia final del Sondeig 1.

Totes les estructures documentades en alçat (veure Cala parietal 3) reposen sobre l'estrat geològic (UE 2039), malgrat que en el cas dels arcs (UE 2019 i 2020) sembla que s'hagi anivellat deliberadament. La manca d'estratigrafia associada a aquestes estructures només ens permet datar-les relativament, essent els elements més antics la columna i els arcs, i els més moderns la paret que es recolza a la columna (UE 2021) i el tapiat de l'arc (UE 2017).

¹⁵ Fet que és coherent amb allò descrit a l'apartat 3 de la present memòria.

Fig.-112.-Basament de l'arc (UE 2019) sobre l'estrat geològic.

Fig.-113.- Banqueta del mur (UE 2021) adossat a la columna i el seu basament (UE 2022), tots dos construïts sobre l'estrat geològic.

Sondeig 2:

Veient els resultats obtinguts en la Cala parietal 1, vàrem convenir escaient situar el sondeig 2 a la base de la mateixa. Aquest sondeig ens permetria datar

el mur est de l'edifici i veure les relacions físiques que mantenia amb l'arc de mig punt, així com la seva antiguitat.

El paviment actual (UE 2024) es lliura a l'arc de mig punt (UE 2025) i al mur (UE 2027) de pedra.

Fig.-114.-Fotografia inicial del Sondeig 2.

Un cop es va retirar el paviment contemporani vàrem trobar una capa de formigó (UE 2028) que es va retirar amb martell elèctric.

Fig.115.-Fotografia de la UE 2028.

Retirada la UE 2028 va aparèixer un estrat (UE 2029) d'anivellament format per enderroc, argila i sorra, pedres de mida variable i material constructiu contemporani (guix, teules,...), força disgregat.

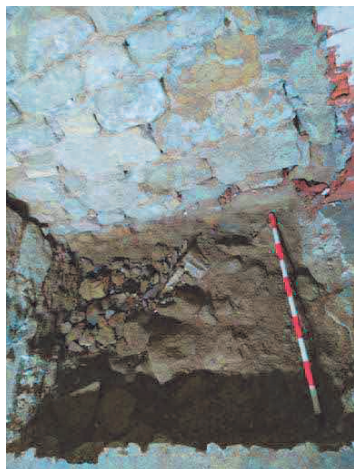

Fig.116.-Fotografia de la UE 2029.

Retirada la UE 2029, va aparèixer un paviment de lloses de ceràmica (UE 2030) lligat amb morter (UE2032) retallat (per la mateixa UE 2029) i que es lliurava al mur, va aparèixer la banqueta del mur (UE 2033) -a la qual cobria- com la UE 2034 a la que també cobria, i que es tractava d'un estrat argilós de coloració gris amb abundància de material ceràmic i fauna. Aquest estrat es lliura la banqueta del mur (UE 2033).

Fig.117.-Fotografia on apareixen les UE 2030, 2032, 2033 i 2034.

El material ceràmic que apareixia a la UE 2034 dona cronologies associades al segle XVIII, sobretot als fragments de Pisa Blava Catalana adscrits a les series decoratives de faixes o cintes (BATLLORI 1974: 76¹⁶; LLORENS, 1977: 137), així com també de les series de la sanefa de la panotxa (BATLLORI 1974: 93-94¹⁷). En aquest sentit, la mancerina policromada o xicra que també va aflorar, ens manté en aquesta cronologia

¹⁶ Textualment: "DE FAIXES O CINTES- Aquest grup de plats comprèn la producció més extensa de la ceràmica catalana. A començaments del segle XVIII la influència de la policromia de gust italià perd força en els plats i en peces de forma; en canvi el monocrom de blau sobre blanc, imitació dels de Savona, tant en boga en aquella època, guanya adeptes. La producció extensíssima d'aquest grup de plats és la que més perdura a la nostra terra; es pot dir que comença i acaba amb el segle esmentat. [...]"

¹⁷ Textualment: "Concretament es troben GERRES amb la decoració similar a la dels plats. Així trobem bells exemplars policroms del segle XVII d'INFLUÈNCIA DEL RENAISSANCE (4) que com els plats i els pots han estat atribuïts a diverses regions (pàg. 67): de blaves amb els dibuixos d'ORLES DIVERSES (5); de la DITADA (6); de ramejades també en blau, com les sanefes dels anomenats de TRANSICIÓ (7) d'últims del segle XVII i principis del XVIII. D'aquest darrer segle són les belles GERRES decorades igual que els plats dits de LA SEGARRA, de les quals existeix una bona representació a la farmàcia de l'antic Hospital de la Santa Creu, de Barcelona, amb la particularitat que porten al coll la sanefa de la PANOTXA, que correspon a l'altre subgrup de plats de la SEGARRA, de la BOTIFARRA (1), de FAIXES o CINTES (2), d'INFLUÈNCIA FRANCESA (3), etc. [...]"

associada a la primera meitat del segle XVIII, així com la resta de materials trobats.

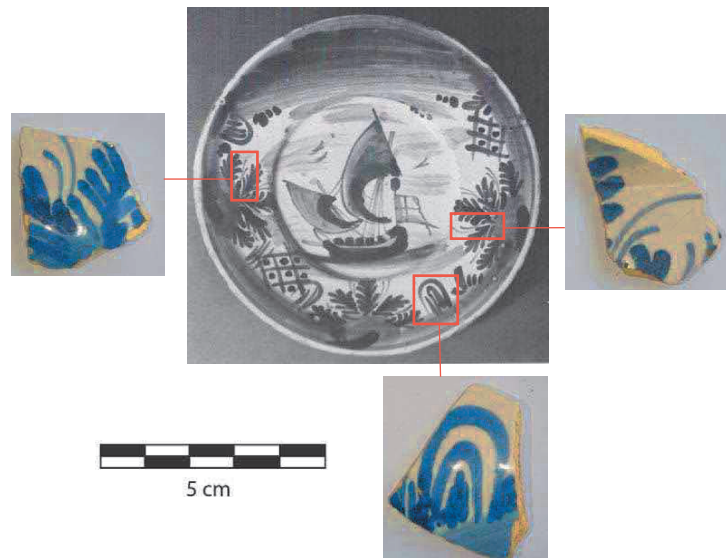

Fig.-118.-Infografia on es poden veure els diferents fragments amb els motius decoratius trobats de la sèrie de faixes o cintes (SGM 2034-1, SGM 2034-2 i SGM 2034-4) en comparació amb un plat de les mateixes característiques estilístiques. La seva adscripció crono-artística queda fora de qualsevol dubte.

Un cop retirada la UE 2034, es va constatar que es lliura a la UE 2033 i cobreix la rasa de la UE 2033 (UE 2035) i l'estrat següent d'argiles vermelles (UE 2036), retallat per la UE 2035. També vàrem trobar un retall (UE 2066) reblert per la UE 2034, que es podria interpretar com a possible

forat de pal. Un cop vàrem poder determinar l'antiguitat del mur a partir de la UE 2034, i vàrem poder veure que l'arc que se li recolza (d'un moment constructiu posterior) pot ésser d'època moderna (fet que no es confirmarà fins que s'acabi d'excavar), vàrem decidir finalitzar el sondeig.

Fig.119.-Fotografia final del Sondeig 2.

Sondeig 3:

El vestíbul de l'entrada de l'edifici de l'antiga Creu Roja, ens va semblar un lloc convenient per tal de realitzar el darrer sondeig. A primera vista, cridaven molt l'atenció els elements arquitectònics de pedra que estaven a l'entrada. Es van determinar les mides del mateix en 1'5 m. x 1'5 m.

Fig.120.-Fotografia inicial del Sondeig 1

Un cop retirada la coberta de gres que conforma el paviment contemporani (UE 2040) que es lliurava a la columna del "portal" (UE 2041) va aflorar un paviment de formigó (UE 2043) que es lliurava a les UE 2041 i 2042 (un mur de pedra que afloraria posteriorment, i que s'adossa a la UE 2041).

Fig.121.-Fotografia de la UE 2043.

Cobert per la UE 2043, ens vàrem trobar amb un estrat d'anivellament amb petites pedretes (UE 2044).

Fig.122.-Fotografia de la UE 2044.

Un cop retirada la UE 2044, va aflorar un nivell d'argiles força compactes de coloració marró (UE 2045).

Fig.123.-Fotografia de la UE 2045.

La UE 2045 cobria un tub de plom (UE 2046), una filera de totxanes de color groc (UE 2047) (segurament una estructura d'evacuació d'aigües residuals), i una altre estructura en forma de canal (UE 2048).

Fig.124.-Fotografia on es veuen les UE 2046, 2047 i 2048.

Es va procedir a l'extracció del rebliment gris (UE 2049) que cobria la canal (sense trobar-ne solera), i es va extreure la UE 2050, formada per pedretes petites i que reblia una de les rases de la UE 2047. Tanmateix va aflorar una morterada de color rosat (UE 2051). Un cop extreta la rasa (UE 2052) de fonamentació de la UE 2047 va aflorar un estrat format a base de morter que se situava a la base de la UE 2047 (UE 2054). Per altre banda al costat del mur va començar a aflorar el nivell geològic (UE 2061) –que era pràcticament igual al trobat en l'anterior sondeig-, així com la rasa de fonamentació (UE 2055) del mur (UE 2042). També aparegueren les rases de la columna (UE 2057).

Fig.125.-Fotografia on es veuen les diferents Unitats Estratigràfiques descrites.

Un cop buidat el rebliment (UE 2056) de la rasa (UE 2055) del mur (UE 2042), on es van trobar materials d'època moderna (segle XVII, aproximadament), es va procedir a buidar un retall (UE 2059) en forma circular que estava retallat per la UE 2055, i que per tant, era anterior a la formació pròpia del mur. També contenia material arqueològic. En concret, es va trobar un fragment de Pisa blava catalana (SGM 2056-2) amb la decoració de l'orla de la sèrie de la ditada (TELESE COMPTE, 1991:131¹⁸; CERDÀ i MELLADO, 2001: 101¹⁹), adscrites en cronologies dels voltants de 1620-1670.

¹⁸ Textualment: "DITADA

-Orla formada per la successió d'elements constituïts per un traç gruixut i curt, lleugerament corbat, perpendicular al sentit de la sanefa. Pel seu gruix i curvatura, sembla dibuixat amb el dit.

Temàtica possiblement derivada dels gallons, motius fets amb més gruixària per la part superior i menys per la part inferior. Els traços de la "ditada" representarien, doncs, una simplificació d'aquests, amb els que mantenen un gran paral·lelisme i la mateixa idea esquemàtica efectista.

-Cronologia precisada per múltiples troballes en sòl català, -algunes escasses- pertanyents al primer terç del XVII, i altres -la majoria- al segon terç. 1620-1670.

-Zona de producció: Barcelona, Reus i Lleida"

¹⁹ "Textualment: *Ditada*. Es tracta d'una de les decoracions clàssiques de la producció blava catalana del segle XVII" Telese la defineix [...]"

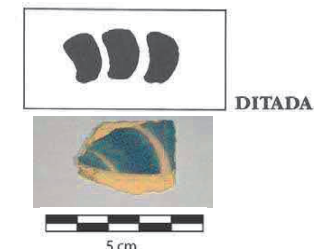

Fig.126.-Infografia amb el fragment SGM 2056-2 i la representació de la sèrie de la ditada, a la que pertany.

Tot això, ens assenyalava, en principi, i sense perjudici de que els resultats puguin variar en una excavació en extensió, una fase constructiva de l'edifici associada al segle XVII.

Fig.127.-Fotografia on s'observa l'estructura retallada per la rasa.

Fig.128.- Fotografia final Sondeig 3.

5.3.-Condicions de seguretat i higiene:

Hem de lamentar la presència de fibrociment en dos dels sondejos efectuats a l'interior de l'edifici de baixada de la seu núm.2. Per tal de garantir la integritat física i la salut dels arqueòlegs que hi treballaven, vam suspendre la intervenció arqueològica a l'interior de l'edifici dels jutjats antics, i recomanem que no s'hi efectuï cap treball fins que no hi hagi una remoció total del fibrociment per part d'una empresa especialitzada. Aquest es troba present a sota del paviment dels jutjats antics.

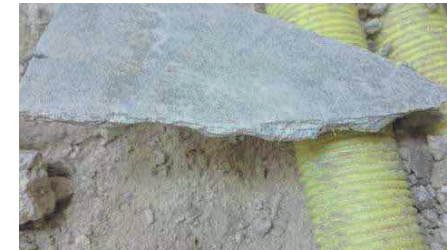

Fig.129.- Fotografia d'un dels sondejos de l'interior de Jutjats Vells on va aparèixer el fibrociment.

Pel que fa a Galcerán Andreu, es va prendre la decisió de treballar amb màscares de gas degut a la presència de fongs incrustats als paraments de pedra. Així mateix, s'han observat nombroses restes d'animals morts (coloms, rates,...) i excrements d'animals, fets que incrementen les dubtoses condicions higièniques en el treball, així com posaven en risc la salut dels arqueòlegs que hi estaven intervenint.

Tanmateix, a la sala dels arcs abans esmentada, s'ha trobat una coberta d'uralita en descomposició, malgrat no sembla colpejada. Es va evitar treballar-hi als voltants, i recomanem a les visites que hi estiguin atentes.

Fig.130.-Fotografia del sostre d'uralita sense retirar de l'edifici de l'antiga creu roja.

8.0.- Interpretació i conclusions

Els edificis de Baixada de la Seu número 2 i de Galcerán Andreu núm.6-8 representen, sense cap mena de dubte, un gran fragment de la història manresana. La comprensió dels diversos usos i les diverses fases històriques que han protagonitzat són, per tant, imprescindibles si es vol posar en valor el patrimoni i la història locals.

Són absolutament necessàries, doncs, les investigacions documentals i la recerca arqueològica que s'hi estan duent a terme actualment. Tanmateix, el projecte d'obra que s'executa per a construir la nova seu de la Generalitat de Catalunya a Manresa, haurà de tenir en compte els resultats dels mateixos. Això no obstant, estem a la primera fase d'aquestes recerques (s'hauran d'efectuar seguiments arqueològics, sondejos i segurament excavacions en extensió).

El lloc on es construïren els edificis objecte d'estudi és conegut com el Puig Cardener, compost per gresos i calcàries amb ciment esparític²⁰. Possiblement ocupat des d'època Ibèrica, encara que no tenim estructures visibles que es puguin datar en aquesta època, com tampoc d'època romana o de l'antiguitat tardana. Les fonts de l'edat mitjana parlen de que aquí es va assentar el castell del rei i de que aquest va ser el nucli principal de Manresa. És per aquest motiu que una excavació en extensió²¹ en aquest indret que ara estem iniciant a treballar -degut a la construcció de la nova seu de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya central- pot donar informació valuosa sobre la història de Manresa i de Catalunya.

Com hem vist, s'han efectuat 12 cales parietals (7 a Baixada de la Seu núm. 2 –una més del previst-, i 5 a Galcerán Andreu núm.6-8), i 7 sondejos (3 a Baixada de la Seu núm.2 i 3 a Galcerán Andreu núm. 6-8), amb resultats divergents, però molt interessants a l'hora de determinar les diverses fases històrico-arqueològiques de les dues edificacions.

Per una banda, s'ha pogut determinar que el mur sud de la “sala gòtica” de Baixada de la Seu núm. 2 té escàs valor històric, car va ser reformat i segurament, parcial o totalment destruït durant les reformes de 1979²².

²⁰ Cal tenir-ho en compte a l'hora de determinar els estrats naturals, un cop s'exhaureixi l'estratigrafia arqueològica.

²¹ La historiadora local, Raquel Valdenebro, apuntava que “una excavació arqueològica més profunda podria treure a la llum la trama original de la ciutat”. Sempre tenint en compte que Manresa i especialment la zona circumdant del carrer Galcerán Andreu va patir l'incendi de 1713.

²² Alguns testimonis orals ens han tramés informació al respecte. Segons ells, el mur sud hauria estat destruït amb anterioritat a les obres de 1979.

Tanmateix, les cales practicades al cos principal ens han donat la mateixa informació. Això no obstant, s'ha pogut determinar el valor dels arcs com a element patrimonial antic, i del mur nord de la "sala gòtica", on s'han trobat els seus basaments. Així mateix, s'ha pogut datar el mur nord de la "sala gòtica" a partir dels estrats que es lliuren al mur abans de la rasa de fonamentació del mateix. Les cronologies dels materials documentats ens donen datacions de principis del segle XVII. La primera fase constructiva de l'edifici cal situar-la, doncs, en aquestes dates a l'espera d'acabar de confirmar-les si s'hi practica una excavació arqueològica en extensió.

El sondeig 3 que es va practicar a la cantonada sud-est del pati annex a l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors ha demostrat una àmplia potència estratigràfica i arqueològica, que s'ha de tenir en compte. Tot i la profunditat del mateix, no s'ha arribat a nivells geològics, malgrat va permetre datar el mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu núm. 2 al segle XVII, així com constatar l'existència de nivells arqueològics preexistents al mateix. També va permetre entendre les relacions físiques entre la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors i el mur nord del cos principal de l'edifici dels "antics jutjats", situant-la en un moment constructiu posterior.

Pel que fa al carrer Galcerán Andreu núm.6-8, els resultats de les cinc cales practicades demostren l'antiguitat dels murs on s'han realitzat, així com la complexitat de les reformes que s'hi van dur a terme, que juxtaposen diverses fases històriques. Tot i que s'han de documentar de forma més acurada, s'ha pogut documentar una primera fase de l'edifici durant l'excavació del Sondeig 3, adscrita al segle XVII. La segona fase, comprendria els estrats i estructures documentats durant l'excavació del sondeig 2, que ens ha situat en cronologies associades al segle XVIII. Sobre aquestes fases, s'assenta l'edifici actual, construït en 1803, i que va ser posteriorment reformat al segle XX. Els elements no- datats, com per exemple els arcs del sondeig 1, i els que s'han detectat en tot l'edifici, així com les llindes de les portes i portes detectades, quedarien en algun moment constructiu enquadrat dins o entre aquestes fases. Per exemple, l'arc del vestíbul es veu reformat a la base (on se li adossa el mur del segle XVII), i es veu una diferència constructiva evident que assenyala una altre fase, tot i que sense material associat, no es pot precisar la cronologia. També passa el mateix amb l'arc del Sondeig 2, que s'adossa al mur del s.XVIII, i que es relaciona amb la paret on es troba la porta de llindes quadrangulars a la que també s'adossa.

Els tres sondejos practicats, en efecte, ens han fornït de moltíssima informació sobre els moments inicials de la construcció de l'edifici, així com de la composició dels nivells geològics. S'ha pogut constatar l'existència de murs que datats a l'edat moderna (segles XVII i XVIII). Això seria coherent amb la

documentació escrita consultada. Així mateix, l'aflorament de la roca mare és irregular, però no està a molta fondària (sondejos 1 i 3), i segurament fa pendent en direcció est. En el sondeig 2, emperò no ha aflorat encara.

Una excavació en extensió, doncs, i com hem comentat ajudarà a donar llum a tots els aspectes cronològics que encara no queden resolts sobre les fases constructives dels dos edificis, així com de les seves fases anteriors a partir de les intervencions practicades. Augurem, doncs, que es tindran tots aquests aspectes en compte a l'hora de planificar les següents intervencions.

9.0.- Bibliografia

ACHÓN O, MORERA, J., (2011) "El Solar de les finques 29-43 del carrer Arbonés de Manresa". Actes del IV congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya. Ed. Ajuntament de Tarragona i ACRAM. Tarragona. Pàg.367-378.

BATLLORI, A. Ceràmica catalana decorada, Barcelona: Vicens Vives, 1974.

CARANDINI, A. Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica. Barcelona: Crítica, 1997.

CASANOVAS, M.A. Breu història de la ceràmica catalana, Barcelona: Els llibres de la frontera, 2002.

CAYELLES, Magí, "Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa". 1679-85.

CAMPS, G. "Manresa podria trobar el seu nucli original fent una bona excavació darrere els jutjats" A: *Regió 7*, Manresa, 2017 [URL=<https://www.regio7.cat/manresa/2017/01/10/manresa-podria-trobar-nucli-original/394084.html>].

CERDÀ i MELLADO, J.A. La ceràmica catalana del segle XVII trobada a la plaça gran (Mataró), Barcelona: Associació catalana de la ceràmica decorada i la terrissa, 2002.

DAURA. A.; SÁNCHEZ, E., 1987, El Puig Cardener de Manresa. Prospeccions realitzades el 1986. Memòria dels treballs Arqueològics. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

DICCIONARI BIOGRÀFIC, III, VV.AA; Barcelona, aLBERTÍ eDITOR, 1969.

DICCIONARI D'HISTORIOGRAFIA CATALANA, Barcelona, Enciclopeèdia de Catalunya i dels seus presidents, II, Barcelona, Generalitat de Catalunya - Enciclopèdia Catalana, 2003.

FERRER I ALÓS, LL, "Manresa al segle XVIII". Història del Bages. ED. Parcir. Manresa. Pàg. 371-388.

GUÀRDIA, J. Memòria de la intervenció arqueològica al Solar plaça Immaculada- via Sant Ignasi, 2000.

HARRIS, E. C. Principios de estratigrafía arqueológica. Barcelona: Crítica, 1979.

J. S. "La recuperació de l'edifici dels antics Jutjats com a palau del consell" A: El Pou de la Gallina, Manresa, 2019. [URL=<http://www.elpou.cat/noticia/3466/recuperacio/edifici/dels/antics/jutjats/palau/consell>]

LLORENS, J. Ceràmica catalana de reflex metàl·lic, Barcelona: F. Llorens, DL, 1989

LLORENS VILA, J. Plats i pots de ceràmica catalana: ss. XV al XVIII, Barcelona: Jordi Llorens Solanilla, 1977.

MARINA, M. Memòria d'intervenció arqueològica El joc de la Pilota, Manresa (Bages), 1991-1992.

MARINA, M. Memòria del seguiment de les obres de sanejament de la muralla del Joc de la Pilota. Manresa (Bages). Del 9 al 23 de Desembre de 1993., 1993.

MORERA, J. "Arqueologia a Manresa a partir del PIRNA" A: *Dovella*, 2009, Núm. 100, pàgs. 61-64

MORERA, J. Memòria dels sondejors realitzats a la Plaça Major de Manresa: Manresa (Bages): Campaña 28 de Juliol, Arqueociència, 2003.

PEÓN, A; ALONSO, A.; ROSELL, J.; TRILLA, J.; OBRADOR, A.; RAMÍREZ DEL POZO, J.; *Mapa y memoria explicativa de la hoja nº 363 (Manresa) del Mapa Geológico de España a escala 1:50.000*, Madrid; IGME, 1975

SÁNCHEZ, E. Memòria de la intervenció arqueològica a la Capella del Claustre de la Seu de Manresa (Capella dels Favets). Campaña d'abril i desembre de 1991, 1991.

TELESE COMPTE, A. La vaixella blava catalana de 1570 a 1670, repertori, catalogació i proposta per a la seva nomenclatura: investigació bibliogràfica sobre la pisa hispànica, Barcelona: Arts gràfiques Cuscó, 1991.

VALDENEBRO, R. "El paisatge de la Manresa Medieval a partir de l'estudi de les seves muralles" A: *Arqueologia Medieval*, núm. 3, 2007, pàgs. 80-97.

VALDENEBRO, R. "El carrer de Balç de Manresa a través de la documentació històrica" A: *Dovella*, 2010, Núm. 103, pàgs. 6-14 [URL=<https://www.raco.cat/index.php/Dovella/article/view/201255>]

VALDENEBRO MANRIQUE, RAQUEL. La crisi de L'Edat Mitjana a la Catalunya Central / coord. por Marc Torras i Serra, 1994

VAQUERO, M. Memòria de l'excavació arqueològica a la Balma de de la Costa de Can Manel, 2007.

J. YEGUAS I GASSÓ, "La trajectòria de l'escultor barroca Joan Grau". Estudis de Constantí 27, 2011, pàgs. 55-66

ANNEXES

Annex 1- Repertori Estratigràfic

 = Estrat

 = Interestrat (retall)

 = Estructura

UE 1001

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Sòcol de Granit

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1002

Interpretació: Sòcol de granit contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1002

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Paret de guix

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1001

Cobreix a: UE 1003

Interpretació: Paret de guix contemporània

Cronologia: s. XX

UE 1003

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Envà de totxana

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1002

Cobreix a: UE 1004

Interpretació: Envà de totxana contemporània

Cronologia: s. XX

UE 1004

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Farciment de formigó amb barreja de fragments de maó

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1003

Cobreix a: UE 1005

Interpretació: Farciment de formigó contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1005

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Mur de carreus de pedra degradats i lligats amb morter de calç

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1004

Interpretació: Mur de pedra contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1006

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Paviment de terrissa

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1007

Interpretació: Paviment Superficial contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1007

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Formigó base del paviment superficial

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1007

Cobreix a: UE 1008

Interpretació: Formigó base del paviment superficial

Cronologia: s. XX

UE 1008

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Fila de maons

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1007

Cobreix a: UE 1009

Interpretació: Base pel paviment superficial contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1009

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Paviment de morter lligat amb còdols

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1006, UE 1007, UE 1008

Lliura a: UE 1012

Cobreix a: UE 1010

Interpretació: Paviment base de formigó contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1010

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat d'anivellament compost per sorra fina amb còdols rodats i graves totalment disgregat

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1009

Lliura a: UE 1012

Cobreix a: UE 1013

Interpretació: Estrat d'anivellament contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1012

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Mur de maons amb arrebossat de morter

Relacions físiques:

Igual a: UE 1005

Se li lliura: UE 1009, UE 1010, UE 1013 i UE 1014

Se li adossa: UE 1015

Interpretació: Mur de maons amb arrebossat de morter contemporani.

Cronologia: s. XX

UE 1013

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat d'argiles vermelles compactades

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1010

Lliura a: 1012 i UE 1014

Interpretació: Estrat d'argiles vermelles aportades contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1014

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Base de formigó armat per la fonamentació del mur contemporani

Relacions físiques:

Igual a: UE 1005 i UE 1012

Interpretació: Fonament del mur sud de la "sala gòtica"

Cronologia: s. XX

UE 1015

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Mur de maons

Relacions físiques:

Adossat a: UE 1005, UE 1012 i UE 1014

Interpretació: Mur de maons contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1016= Anul·lada

UE 1017= Anul·lada

UE 1018

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Envà de guix i maons amb sòcol de granit

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1019

Interpretació: Envà contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1019

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Farciment de ciment Portland

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1018

Cobreix a: UE 1020

Interpretació: Farciment de ciment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1020

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Mur de carreus de pedra

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1019

Interpretació: Mur nord de carreus de pedra de la "sala gòtica"

Cronologia: s. XVII

UE 1021

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Base d'arc de pedra

Relacions físiques:

Igual a: UE 1020

Cobert per: UE 1019

Interpretació: Base d'arc de pedra integrada al mur nord de carreus de pedra de la "sala gòtica"

Cronologia: s. XVII

UE 1022

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Arrebossat de ciment

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 1023

Interpretació: Arrebossat de ciment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1023

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Mur de formigó armat

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1022

Interpretació: Pantalla de formigó armat que funciona com a mur nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats vells.

Cronologia: s. XX

UE 1024

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Paviment de rajoles de pedra superficial

Relacions físiques:

Lliura a: UE 1033 i UE 1049

Cobreix a: UE 1025

Interpretació: Paviment de rajoles de pedra superficial del nivell de circulació contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1025 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Formigó base

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1024

Cobreix a: UE 1026

Lliura a: UE 1033 i UE 1049

Interpretació: Formigó que lliga el paviment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1026 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'anivellament conformat per sorres, pedres i argiles disgregada

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1025

Rebleix a: UE 1027

Cobreix a: UE 1028, UE 1029 i UE 1030

Interpretació: Estrat d'anivellament del paviment contemporani

Cronologia: s. XX

UE 1027 ▲

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rasa per instal·lar una presa de terra

Relacions físiques:

Retalla a: UE 1028 i UE 1029

Reblert per: UE 1026

Interpretació: Rasa per instal·lar una presa de terra del paraire contemporani dels Jutjats Vells

Cronologia: s. XX

UE 1028 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre

Relacions físiques:

Igual a: UE 1029

Cobert per: UE 1026

Cobreix a: UE 1030

Retallat per: UE 1027

Interpretació: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre d'època moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1029 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre

Relacions físiques:

Igual a: UE 1028

Cobert per: UE 1026

Retallat per: UE 1032 i UE 1027

Cobreix a: UE 1030

Interpretació: Estrat d'argiles compactes de coloració marró-ocre d'època moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1030 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració vermella

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1026, UE 1028 i UE 1029

Interpretació: Estrat d'argiles compactes de coloració vermella amb material arqueològic sense determinar.

Cronologia: Desconegut, anterior a UE 1028 i UE 1029

UE 1031 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat de rebliment de la rasa de fonamentació del mur nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1026

Cobreix a: UE 1032

Lliura a: UE 1033

Interpretació: Estrat de rebliment de la rasa de fonamentació del mur nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells d'època Moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1032 ▲

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rasa de fonamentació del mur UE 1033

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1031

Retalla a: UE 1029

Interpretació: Rasa de fonamentació del mur UE 1033 d'època moderna

Cronologia: s. XVII

UE 1033 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Relacions físiques:

Igual a: UE 1034

Se li lliura: UE 1024, UE 1025, UE 1026, UE 1028, UE 1030 i UE 1031

Se li adossa: UE 1049

Interpretació: Mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells d'època moderna.

Cronologia: s. XVII

UE 1034 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Banqueta de pedra del mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Relacions físiques:

Igual a: UE 1033

Interpretació: Banqueta de pedra del mur de carreus de pedra nord del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells d'època moderna

Cronologia: s. XVII

UE 1035 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 6

Definició: Envà Contemporani elaborat a base de maons, guix i formigó.

Relacions físiques:

Cobreix a: 1036

Interpretació: Envà Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 1036 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 6

Definició: Mur de maons

Relacions físiques:

Cobert per: 1035

Interpretació: Mur de maons contemporani corresponent al mur sud del cos principal de l'edifici dels Jutjats Vells

Cronologia: Segle XX

UE 1037 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 7

Definició: Envà Contemporani elaborat a base de maons, guix i formigó.

Relacions físiques:

Cobreix a: 1038

Interpretació: Envà Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 1038 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Cala parietal 7

Definició: Mur Nord a la vessant Est conformat per pedra, maons i formigó.

Relacions físiques:

Cobreix a: 1037

Interpretació: Mur contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 1039 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat superficial orgànic amb abundància de residus del segle XX.

Relacions físiques:

Lliura a: UE 1046

Cobreix a: UE 1040, UE 1042

Interpretació: Estrat superficial contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 1040 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'Argiles marrons amb material d'època moderna (Blava de volutes contraposades i roda de carreta).

Relacions físiques:

Cobert a: UE 1039

Cobreix a: UE 1041

Lliura a: 1046

Interpretació: Rebliment del retall UE 1041, d'època moderna.

Cronologia: Segle XVII

UE 1041 ▲

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1040

Retalla a: UE 1042

Interpretació: Retall o cubeta.

Cronologia: Segle XVII

UE 1042 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'anivellament d'argiles vermelles amb material d'època moderna.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1039,

Retallat per: UE 1041

Lliura a: UE 1046

Cobreix a: UE 1050, UE 1047, UE 1043, UE 1048.

Interpretació: Estrat d'anivellament modern.

Cronologia: Segle XVII

UE 1043 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'argiles Vermelles.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042

Cobreix a: UE 1044

Lliura a: 1046

Interpretació: Rebliment d'un retall irregular.

Cronologia: Desconeguda.

UE 1044 ▲

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Retall

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1043

Retalla a: UE 1045, UE 1047, UE 1048

Interpretació: Retall o cubeta.

Cronologia: Desconeguda.

UE 1045 ▲

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Retall que funciona com a rasa de fonamentació del mur.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 1050

Retalla a: UE 1048

Retallat per: UE 1044

Interpretació: Rasa de fonamentació

Cronologia: Segle XVII

UE 1046 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Mur de carreus de pedra.

Relacions físiques:

Se li lliuren: UE 1039, UE 1040, UE 1042, UE 1043, UE 1050

Rebleix a: UE 1045

Cobreix: UE 1048

Interpretació: Mur de carreus de pedra de la vessant nord de la sala gòtica, d'època moderna.

Cronologia: Segle XVII

UE 1047 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estructura de pedra

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042,

Retallat per: UE 1044

Retalla a: UE 1048

Interpretació: Estructura de pedra indeterminada

Cronologia: Desconeguda

UE 1048 ●

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: : Sondeig 4

Definició: Estrat calcari compost a base de lutites, limotites i margues de coloració verdosa i duresa variable.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042, UE 1046, UE 1050

Retallat per: UE 1044, UE 1045, UE 1047

Interpretació: Nivell geològic.

Cronologia: Eocè.

UE 1049 ■

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Mur de carreus de pedra

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 1034, UE 1025, UE 1026

S'adossa a: UE 1033

Cobreix: UE 1028

Interpretació: Façana de l'actual sala de l'il·lustre col·legi de procuradors.

Cronologia: Desconeguda.

UE 1050

Sector: Baixada de la Seu, 2 (Jutjats Vells)

Intervenció: Sondeig 4

Definició: Estrat d'argiles marrons

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1042

Rebleix a: UE 1045

Lliura a: UE 1050

Interpretació: Rebliment de la rasa de fonamentació del mur nord de la "sala gòtica".

Cronologia: Segle XVII

UE 2001 = Anul·lada

UE 2002= Anul·lada

UE 2003

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Envà conformat per maons, guix i formigó.

Relacions físiques:

S'adossa a : UE 2005

Cobreix a: UE 2004

Se li lliura: UE 2024

Interpretació: Envà contemporani.

Cronologia: segle XX

UE 2004

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Mur de pedra de carreus mitjans

Relacions físiques:

Igual a: UE 2033

Se li lliura:

Se li adossa: UE 2005

Interpretació: Mur de pedra de carreus mitjans d'època moderna.

Cronologia: Segle XVIII

UE 2005

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 1

Definició: Arc de mig punt de carreus de pedra.

Relacions físiques:

Se li adossa: UE 2003

Se li lliura: UE 2029, UE 2034, UE 2024

S'adossa a : UE 2004

Interpretació: Arc de mig punt.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2006

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Enrajolat

Relacions físiques:

Cobreix: UE 2007

Interpretació: Enrajolat Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 2007

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Envà compostat per maons i guix.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2006

Cobreix a: UE 2008

Interpretació: Envà Contemporani

Cronologia: Segle XX

UE 2008

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 2

Definició: Estrat compostat per material constructiu, morter de calç blanca i pedres irregulars.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2007

Cobreix: UE 2009, UE 2010, UE 2011, UE 2012

Interpretació: Arrebossat de la paret contemporània.

Cronologia: S.XX

UE 2009

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 2
Definició: Estrat compost per argiles i pedres mitjanes sense lligar.
Relacions físiques:
Cobert per: 2008
Rebleix a: UE 2013
Interpretació: Rebliment o tapiat.
Cronologia: Desconeguda.

UE 2010

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 2
Definició: Mur de pedra
Relacions físiques:
Cobert per: UE 2007, UE 2008
Retallat per: UE 2013
Interpretació: Mur de pedra
Cronologia: Desconeguda.

UE 2011

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 2
Definició: Mur de pedra
Relacions físiques:
Se li adossa: UE 2012
Retallat per: UE 2013
Cobert per: UE 2008
Interpretació: Mur de pedra
Cronologia: Desconeguda.

UE 2012

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 2
Definició: Arc apuntat
Relacions físiques:
S'adossa a: UE 2011

Interpretació: Arc apuntat.
Cronologia: Desconeguda

UE 2013

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 2
Definició: Retall
Relacions físiques:
Retalla: UE 2010, UE 2011
Reblert per: UE 2009
Interpretació: Retall que retalla dues estructures muraries.
Cronologia: Desconeguda

UE 2014

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 3
Definició: Enrajolat
Relacions físiques:
Cobreix: UE 2015
Interpretació: Enrajolat contemporani.
Cronologia: Segle XX

UE 2015

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 3
Definició: Envà construït a base de maons.
Relacions físiques:
Cobert per: UE 2014
Cobreix: UE 2016, UE 2017, UE 2019, UE 2021, UE 2022
Interpretació: Envà contemporani.
Cronologia: Segle XX

UE 2015

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 3
Definició: Envà construït a base de maons.
Relacions físiques:
Cobert per: UE 2014
Cobreix: UE 2016, UE 2016, UE 2017, UE 2019, UE 2021, UE 2022
Interpretació: Envà contemporani.
Cronologia: Segle XX

UE 2016

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)
Intervenció: Cala parietal 3
Definició: Paviment de Gres.
Relacions físiques:
Cobert per: UE 2015
Cobreix: UE 2023
Es lliura: UE 2017, UE 2019, UE 2020, UE 2022, UE 2021
Interpretació: Paviment contemporani.
Cronologia: Segle XX

UE 2017

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Pedres irregulars lligades amb morter.

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2023

Rebleix: UE 2019

Se li Adossa: 2021

Interpretació: Estrat que tapia l'arc. Època contemporània.

Cronologia: Segle XX

UE 2018= Anulada

UE 2019

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Arc de mig punt format per carreus grisos en disposició regular.

Relacions físiques:

Reblert per: 2017

Se li lliura: UE 2016, UE 2023.

Cobreix: UE 2039.

Relació amb 2020 poc clara.

Interpretació: Arc de mig punt.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2020

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Arc apuntat amb carreus regulars i repicats.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2016, 2023, 2037.

Cobreix: UE 2039

Interpretació: Arc apuntat.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2021

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Mur de carreus regulars de colors marró i grisos, i lligat amb de color gris i marró.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2016, UE 2023, UE 2037.

Cobreix: UE 2039.

S'adossa a: UE 2017

Interpretació: Mur de carreus regulars contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2022

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 3

Definició: Columna de pedra de una sola filera de carreus de coloració marró.

Relacions físiques:

Se li adossa: 2021

Se li lliura: UE 2016, UE 2023, UE 2037.

Cobreix: UE 2039.

Interpretació: Columna de pedra.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2023

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 1.

Definició: Paviment de formigó.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2016, UE 2017

Es lliura a: UE 2019, UE 2020, UE 2021, UE 2022,

Cobreix: UE 2037.

Interpretació: Paviment de formigó contemporani.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2024

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Paviment superficial de gres.

Relacions físiques:

Es lliura a: UE 2003, UE 2005

Cobreix: UE 2028.

Interpretació: Paviment Superficial contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2025= Anul·lada

UE 2026= Anul·lada

UE 2027= Anul·lada

UE 2028

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Paviment de formigó lligat amb còdols.

Relacions físiques:

Cobert per: 2024

Cobreix: UE 2029.

Es lliura: UE 2004, UE 2005.

Interpretació: Paviment de formigó contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2029

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Rebliment format per un enderroc de sorres, argiles, pedres i material constructiu.

Relacions físiques:

Es lliura a: UE 2004, UE 2005

Cobert per: UE 2028.

Cobreix a: UE 2033, UE 2034.

Rebleix: UE 2031

Interpretació: Estrat d'anivellament contemporani contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2030

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Paviment de lloses de ceràmica.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2029

Cobreix a : UE 2032

Retallat per: UE 2031

Interpretació: Paviment de lloses de ceràmica.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2031

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2030, UE 2032.

Reblert per 2029

Interpretació: Retall contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2032

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Morter.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2030

Es lliura a: UE 2004

Cobreix a: UE 2034.

Retallat per: 2031

Interpretació: Morter que lliga el paviment (UE 2030).

Cronologia: Desconeguda.

UE 2033 = Anul·lada

UE 2034

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Estrat d'argiles compactades de color marró-gris amb abundància de material d'època moderna.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2029

Es lliura a: UE 2004, UE 2005

Cobreix: UE 2035, UE 2036.

Interpretació: Estrat d'anivellament del Segle XVIII datat a partir de ceràmica blava Catalana de Faixes o Cintes.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2035

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2034.

Reblert per: UE 2067

Retalla a: UE 2036

Interpretació: Rasa de fonamentació muraria d'època moderna.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2036

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Estrat d'argiles vermelles amb material arqueològic.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2034.

Retallat per: UE 2035, UE 2037.

Interpretació: Estrat d'argiles vermelles, no excavat.

Cronologia: Desconeguda, anterior a UE 2004.

UE 2037

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat d'anivellament de molta potència amb enderroc compost per grans pedres i sorres, i barrejat amb materials moderns i del segle XX.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2023,

Es lliura a: UE 2019, UE 2020, UE 2021, 2022

Cobreix: UE 2039.

Interpretació: Anivellament contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2038 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Retall circular.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 2034

Retalla a: UE 2036.

Interpretació: Probable forat de pal d'època moderna.

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2039 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 1

Definició: Estrat calcari compost a base de lutites, limotites i margues de coloració verdosa i duresa variable.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2037, UE 2019, UE 2020, UE 2021, UE 2022

Interpretació: Nivell geològic.

Cronologia: Eocè.

UE 2040 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Paviment de gres.

Relacions físiques:

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2043.

Interpretació: Paviment contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2041 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Columna/ Pilastra de pedra que conforma l'arc del vestíbul.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2043, UE 2040, UE 2044, UE 2045, UE 2056

S'adossa a: UE 2064, UE 2068

Se li adossa: 2042

Cobreix: UE 2061.

Interpretació: Portal interior del vestíbul.

Cronologia: Edat Moderna, segurament segle XVII.

UE 2042 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Mur de pedra.

Relacions físiques:

Se li lliura: UE 2043, UE 2040, UE 2044, UE 2045, UE 2056, UE 2060

S'adossa a: UE 2041

Cobreix: UE 2061.

Interpretació: Mur de pedra modern.

Cronologia: Segle XVII.

UE 2043 ■

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Paviment de formigó.

Relacions físiques:

Cobert per: 2040

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2044.

Interpretació: Paviment contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2044 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat compost per pedres de petit tamany.

Relacions físiques:

Cobert per: 2043

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2045.

Interpretació: Nivell d'anivellament.

Cronologia: Segle XX.

UE 2045 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles compactes de coloració marró.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2044

Es lliura a: UE 2041, UE 2042

Cobreix: UE 2046, UE 2047, UE 2048.

Interpretació: Nivell d'anivellament.

Cronologia: Segle XX.

UE 2046

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Tub de plom.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2047

Interpretació: Tub de plom.

Cronologia: Segle XX.

UE 2047

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estructura d'evacuació de residus.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045, UE 2046.

Cobreix: UE 2051, UE 2054

Se li lliura: UE 2050

Interpretació: Claveguera.

Cronologia: Contemporània.

UE 2048

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estructura de canalització construïda amb lloses de ceràmica.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045.

Reblerta per: UE 2049

Retallat per: UE 2052.

Cobreix a: UE 2069

Interpretació: Canal.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2049

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat de lloms de color gris.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045.

Rebleix: UE 2048.

Retallat per: 2052.

Interpretació: Rebliment de la canal.

Cronologia: Desconeguda.

UE 2050

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat de pedretes petites.

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2045.

Rebleix: UE 2052.

Cobreix a: UE 2054

Es lliura a: UE 2047

Interpretació: Rebliment de la rasa de la claveguera, d'època contemporània.

Cronologia: Contemporània.

UE 2051

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Morter de color rosat.

Relacions físiques:

Rebleix: UE 2053

Retallat per: UE 2052

Cobert per: UE 2045.

Interpretació: Morter de color rosat, d'època contemporània.

Cronologia: Contemporània.

UE 2052

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2053, UE 2051, UE 2048, UE 2049, UE 2070

Reblert per: UE 2050.

Interpretació: Rasa de la claveguera.

Cronologia: Contemporània.

UE 2053

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2068,

Retallat per: UE 2052.

Interpretació: Retall.

Cronologia: Contemporània.

UE 2054 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Morter que rebleix la base de la claveguera.

Relacions físiques:

Rebleix: UE 2052.

Cobert per: UE 2050, UE 2047.

Interpretació: Morter que rebleix la rasa de la claveguera, d'època contemporània.

Cronologia: Contemporània.

UE 2055 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall de la rasa de fonamentació del mur.

Relacions físiques:

Retalla a: UE2057, UE 2060, UE 2061.

Cobert per: UE 2045.

Reblert per: UE 2056

Interpretació: Rasa de fonamentació, d'època moderna.

Cronologia: S. XVII.

UE 2056 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat sorrenc disgregat amb llims, i amb material arqueològic modern i ceràmica Blava Catalana d'orla ditada (1620-1670).

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2055.

Cobreix a: UE 2061.

Cobert per: UE 2045.

Es Lliura a : UE 2042

Retalla a: UE 2059, UE 2060,

Interpretació: Rebliment de la rasa de fonamentació del mur.

Cronologia: s. XVII.

UE 2057 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall que funciona de rasa de la pilastra/columna.

Relacions físiques:

Rebleix: UE 2052.

Cobert per: UE 2050, UE 2047.

Retalla: UE 2059, UE 2061

Retallat per: UE 2055

Interpretació: Rasa de fonamentació moderna.

Cronologia: Igual o anterior al segle XVII.

UE 2058 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rebliment argilós-llimós de la rasa de fonamentació de la pilastra/columna.

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2057.

Cobreix a: UE 2061.

Cobert per: UE 2045.

Es Lliura a : UE 2041

Interpretació: Rebliment de la rasa de fonamentació de la columna/pilastra.

Cronologia: Igual o anterior al s. XVII.

UE 2059 ▲

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Retall de forma arrodonida.

Relacions físiques:

Retalla a: UE 2061.

Retallat per: UE 2055, UE 2057.

Reblert per: UE 2060.

Interpretació: Retall d'una possible cubeta o sitja.

Cronologia: Igual o anterior al s. XVII.

UE 2060 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Rebliment argilós-llimós del retall de forma arrodonida amb material d'època moderna.

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2059.

Cobreix a: UE 2061.

Retallat per: UE 2055

Cobert per: UE 2056.

Interpretació: Rebliment de cubeta o sitja.

Cronologia: Igual o anterior al s. XVII

UE 2061 ●

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat calcari compost a base de lutites, limotites i margues de coloració verdosa i duresa variable.

Relacions físiques:

Retallat per: UE 2059, UE 2057, UE 2055, UE 2052

Cobert per: UE 2060, UE 2058, UE 2056

Interpretació: Nivell geològic.

Cronologia: Eocè.

UE 2062

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Envà de guix

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2063, UE 2040

S'adossa a: UE 2041

Interpretació: Envà contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2063

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 4

Definició: Paret de maons

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2042

S'adossa a: UE 2041

Interpretació: Mur contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2064

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Farciment de formigó

Relacions físiques:

Cobreix a: UE 2066, UE 2067

Se li adossa a: UE 2065

Interpretació: Farciment contemporani.

Cronologia: Segle XX

UE 2065

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Volta apuntada de maons

Relacions físiques:

S'adossa a: UE 2064

Interpretació: Volta apuntada contemporània.

Cronologia: Segle XX

UE 2066

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Mur de pedra

Relacions físiques:

Coberta per: UE 2064

Se li adossa a: UE 2068

Interpretació: Mur de pedra.

Cronologia: Desconeguda, possible edat moderna.

UE 2067

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Tapat de maons

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2064

Rebleix a: UE 2068

Interpretació: Tapat de maons contemporani.

Cronologia: Segle XX.

UE 2068

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Cala parietal 5

Definició: Porta de llindes de pedra.

Relacions físiques:

Reblert per: UE 2067

S'adossa a: UE 2066

Se li adossa a: UE 2041

Interpretació: Porta de llindes de pedra.

Cronologia: Desconeguda, probable modern.

UE 2069

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 2

Definició: Estrat d'argiles fosques.

Relacions físiques:

Rebleix a: UE 2035

Cobreix a: UE 2036

Interpretació: Rebliment de la rasa del mur (UE 2035).

Cronologia: Segle XVIII.

UE 2070

Sector: Carrer Galcerán Andreu, 6-8 (antiga Creu Roja)

Intervenció: Sondeig 3

Definició: Estrat d'argiles marrons.

Relacions físiques:

Retallat per: UE 2052, UE 2053

Cobert per: UE 2045, UE 2048

Interpretació: Estrat d'argiles marrons.

Cronologia: Desconeguda. No excavat.

Annex 2- Documentació gràfica

- Documentació fotogràfica

Fig.1.-Imatge satel·lital de l'emplaçament dels dos edificis que constitueixen l'objecte d'estudi. En blau trobem Baixada de la Seu 2 i en vermell Galcerán andreu 6-8.

Fig.2.- Situació de l'edifici de Baixada de la Seu, 2 i de Galcerán Andreu 6-8 al centre històric de Manresa i en relació a altres elements arquitectònics de interès històric. Elaboració: Sub-direcció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda. Escala 1:25000.

Fig.3.- Façana de l'edifici situat a Baixada de la Seu núm.2.

Fig.4.-Façana del carrer Galcerán Andreu núm. 6 (Antiga creu roja).

Fig.5.- Mapa geològic utilitzat.

Fig.6.- Detall de la zona d'interès històric-arqueològic de la carta geològica emprada.

Fig. 7.- Edifici Principal dels Jutjats Vells (en vermell), Sala Gòtica (en blau) i Il·lustre Col·legi de Procuradors (en verd). Elaboració de la imatge: Sub-direcció general de Coordinació Territorial i Projectes Integrals Direcció de serveis Departament de Vicepresidència Economia i Hisenda.

Fig. 8.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics dels Jutjats Vells de Manresa (en rosat).

Fig. 9.-Fotografia del vestíbul classicista del segon pis i de la claraboia situada al centre del mateix.

Fig.10.- Detall del mateix vestíbul en relació a la mitjera que el separa de la sala Panòptica.

Fig.11.- Detall de les decoracions de les parets del vestíbul classicista.

Fig.12.-Detall de les decoracions del sostre del vestíbul classicista.

Fig.13.-Detall del mur a la vessant nord est, que es relaciona amb la sala gòtica.

Fig.14.-Detall del mur a la vessant nord del cos principal de l'edifici.

Fig.15.- Fotografia dels arcs de la "sala gòtica".

Fig.16.-Imatge del mur nord de la "sala gòtica".

Fig.17.-Imatge de la vessant est de l'anomenada "sala gòtica".

Fig. 18.- Imatge de la porta

Fig.19.-Planimetria de l'edifici de Baixada de la Seu núm.2, amb els principals elements arquitectònics i històrics, així com amb les cales parietals i sondejos realitzats i amb les cales parietals i sondejos que es pretenen realitzar.

Fig.20.- Arc número 2 del qual volíem saber-ne el funcionament mitjançant la cala parietal 1 i el sondeig 1.

Fig.21.- Fotografia inicial de la cala parietal 1

Fig. 22.- Fotografia inicial de la cala parietal 1 respecte l'arc 2.

Fig. 23.-Fotografia de la capa de formigó i totxanes que componen l'envà que funciona a partir de la reforma de 1979.

Fig.24.-Arqueòleg repicant l'envà que funcionava des de 1979.

Fig. 25.-Arqueòleg deixant a vista el mur actual que funciona amb l'arc.

Fig.26.-Fotografia on es mostra l'arc amb la paret actual (un cop retirat l'envà), i els elements de suport que s'hi van posar a l'any 1979.

Fig.27.- Foto final de la Cala parietal 2 on s'observa la continuació de l'arc al sostre.

Fig.28.- Fotografia final de la Cala Parietal 2 on s'observa com no té la base original de suport, i queda penjat sobre un mur compost de maó i formigó contemporani.

Fig.29.- Detall de la base de l'arc en relació al formigó contemporani.

Fig.30.- Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Fig.31.-Imatge d'un arqueòleg treballant a la Cala parietal 3 amb martell elèctric.

Fig.32.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur Sud.

Fig.33.-Fotografia final de la Cala parietal 3 enfocada en el mur de tancament de la "sala gòtica".

Fig.34.-Fotografia de l'interior de la Cala parietal 3, enfocada al mur de tancament de la "sala gòtica".

Fig.35.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Fig.36.-Fotografia final de la Cala parietal 4.

Fig.37.-Fotografia final de la Cala parietal 4 on s'observa la base de l'arc integrada en l'estructura del mur antic.

Fig.38.-Fotografia inicial de la Cala parietal 5.

Fig.39.-Fotografia final de la Cala parietal 5

Fig.40.-Fotografia inicial de la Cala parietal 6

Fig.41.- Fotografia final de la cala 6.

Fig.42.- Fotografia inicial de la Cala 7.

Fig.43.- Fotografia final de la Cala 7.

Fig. 44.- Foto inicial del sondeig 1 respecte la cala parietal 1.

Fig. 45.-Foto de la cala parietal 1 en relació al paviment de formigó. S'observa formigó en la mateixa paret, el que indica o una reforma recent o el fet de que el mur sud pugui haver estat afectat per la reforma de l'any 1979.

Fig.46.-Fotografia del paviment respecte la cala 1.

Fig.47.-Foto inicial del sol d'anivellació sorrenc (UE 1010) del sondeig 1, on s'aprecia la filera de maons arrebossats amb morter (UE 1011) a sota de la base de pedra (UE 1005) de l'arc 2 a la cala parietal 1.

Fig.48.-Arqueòleg excavant la UE 1010.

Fig.49.-Imatge del final de la UE 1010 amb la bossa de plàstic.

Fig.50.- Foto inicial de la UE 1013.

Fig.51.- Foto de la UE 1013 en relació a la pavimentació de l'edifici, que confirma que es tracta de terres aportades per a sostenir la mateixa.

Fig.52.- Foto de la Cala parietal 1 on s'observa la UE 1012 en relació a la UE 1014.

Fig.53.-Arqueòleg retirant la coberta de sobre el paviment actual.

Fig.54.-Foto inicial del Sondeig 2

Fig.55.- Fibrociment trobat durant el Sondeig 2.

Fig.56.- Visió general de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors, conjuntament amb els edificis amb que es relaciona.

Fig.57.- Fotografia inicial del Sondeig 3 en relació al mur de la façana de l'edifici de l'il·lustre col·legi de procuradors.

Fig.58.-Fotografia inicial del sondeig 3, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu nº2.

Fig.59.-Arqueòleg retirant el paviment actual (UE 1024).

Fig.60.- Fotografia de la UE 1025.

Fig.61.- Fotografia de la UE 1026.

Fig.62.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026.

Fig.63.-Fotografia de les UE 1028, 1029, 1027 i 1026, en relació al mur nord del cos principal de l'edifici de Baixada de la Seu.

Fig.64.- Imatge de la rasa buidada i de la UE 1030 aflorant.

Fig.65.-Imatge de detall de la UE 1030 on s'observa la presència de material arqueològic.

Fig.66.-Imatge del tall de la vessant nord-oest dels sondeig on s'observa, clarament, el rebliment (UE 1026) de la rasa (UE 1027) de la presa de terra.

Fig.-67.- Fotografia de la vessant sud-est del sondeig on s'observa com la façana de l'il·lustre col·legi de procuradors s'adossa al mur nord del cos principal de l'edifici dels "antics jutjats".

Fig.68.- Fotografia de detall on s'observen les relacions estratigràfiques i físiques anteriorment mencionades.

Fig.-69.-Fotografia inicial de les UE 1031 i UE 1032.

Fig.70.- Fotografia on s'observen les UE 1032 i la seva relació amb la banquetta del mur i el mur mateix.

Fig.71.- Fotografia on s'observen la banquetta de fonamentació del mur en relació al mateix.

Fig.-72.-Fotografia inicial del Sondeig 4.

Fig.73.-Fotografia on s'observa la potència de la UE 1039, i on s'observen els inicis de les UE 1040, 1041, 1042.

Fig.74.-Fotografia de la Ceràmica Blava catalana amb decoració de volutes contraposades i carretes. (ANNEX 2 SGM-1040-1).

Fig.75.- Fotografia final amb el reblliment del retall exhaurit (UE 1040).

Fig.76.-Fotografia on s'observen les diferents UE que van aflorar un cop excavat l'estrat UE 1040.

Fig. 77.- Principals elements arquitectònics, històrics i artístics de la planta baixa de l'edifici de l'antiga Creu Roja de Manresa (en rosat).

Fig.78.-Vestíbul de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 amb arc de mig punt i columnes de pedra (probable antic portal).

Fig.79.-Habitació feta amb carreus de pedra i volta de canó.

Fig.80.- Imatge d'un dels arcs apuntats de l'antic edifici de la Creu Roja.

Fig.81.-Imatge d'un dels arcs apuntats de Galcerán Andreu núm. 6-8.

Fig. 82.- Imatge d'un arc de mitja volta d'una dels àmbits principals.

Fig. 83.-Imatge de l'arc de mitja volta, on se n'aprecia un altre tapiat a la paret.

Fig.84.-Imatge d'un arc de mig punt tapiat.

Fig.85.-Detall de la factura de pedra dels murs circumdants als arcs de mig punt.

Fig.86.-Imatge d'un altre dels arcs de mig punt que estan presents a l'edifici.

Fig.87.- Arc amb volta just a sobre de la porta amb llindes quadrangulars.

Fig.88.- Imatge de la porta interior amb llindes quadrangulars de factura pètria.

Fig.89.-Imatge de l'arc de mig punt.

Fig.90.-Imatge de la forma en com està recolzat l'arc respecte la paret.

Fig.91.-Imatge de com es relaciona l'arc respecte la paret on trobem la porta amb llindes quadrangulars.

Fig.92.-Possible volta apuntada just al passar pel vestíbul de l'edifici de l'antiga creu roja.

Fig.93.-Planimetria de l'edifici de Galcerán Andreu núm.6-8 (antiga creu roja) assenyalant els principals elements arquitectònics amb interès històric i arqueològic, així com les Cales parietals i Sondejors planificats al projecte d'intervenció arqueològica preventiva.

Fig.94.-Fotografia inicial de la Cala parietal 1.

Fig.95.-Fotografia final de la Cala parietal 1.

Fig.96.-Fotografia final de la Cala parietal 1, amb especial èmfasi en les relacions físiques entre el mur i l'arc.

Fig.97.-Fotografia inicial de la Cala parietal 2.

Fig.98.- Fotografia final de la Cala parietal 2.

Fig.99.-Fotografia final de la Cala parietal 2 en relació amb l'arc (UE 2012).

Fig.100.-Fotografia inicial de la Cala parietal 3.

Fig.101.-Fotografia final Cala parietal 3.

Fig.102.- Fotografia final Cala parietal 3.

Fig.103.-Fotografia inicial de la Cala parietal 4.

Fig.104.-Fotografia final de la cala parietal 4.

Fig.105.-Fotografia inicial de la cala parietal número 5

Fig.106.- Fotografia final de la Cala parietal 5, amb especial èmfasi en la volta apuntada.

Fig.107.- Fotografia final de la Cala parietal 5 on s'observa la porta tapiada.

Fig.108.-Fotografia inicial del Sondeig 1.

Fig.109.-Fotografia de la UE 2023.

Fig.110.-Fotografia de la UE 2037.

Fig.-111.-Fotografia final del Sondeig 1.

Fig.-112.-Basament de l'arc (UE 2019) sobre l'estrat geològic.

Fig.-113.- Banqueta del mur (UE 2021) adossat a la columna i el seu basament (UE 2022), tots dos construïts sobre l'estrat geològic.

Fig.-114.-Fotografia inicial del Sondeig 2.

Fig.115.-Fotografia de la UE 2028.

Fig.116.-Fotografia de la UE 2029.

Fig.117.-Fotografia on apareixen les UE 2030, 2032, 2033 i 2034.

Fig.-118.-Infografia on es poden veure els diferents fragments amb els motius decoratius trobats de la sèrie de faixes o cintes (SGM 2034-1, SGM 2034-2 i SGM 2034-4) en comparació amb un plat de les mateixes característiques estilístiques. La seva adscripció crono-artística queda fora de qualsevol dubte.

Fig.119.-Fotografia final del Sondeig 2.

Fig.120.-Fotografia inicial del Sondeig 1

Fig.121.-Fotografia de la UE 2043.

Fig.122.-Fotografia de la UE 2044.

Fig.123.-Fotografia de la UE 2045.

Fig.124.-Fotografia on es veuen les UE 2046, 2047 i 2048.

Fig.125.-Fotografia on es veuen les diferents Unitats Estratigràfiques descrites.

Fig.126.-Infografia amb el fragment SGM 2056-2 i la representació de la sèrie de la ditada, a la que pertany.

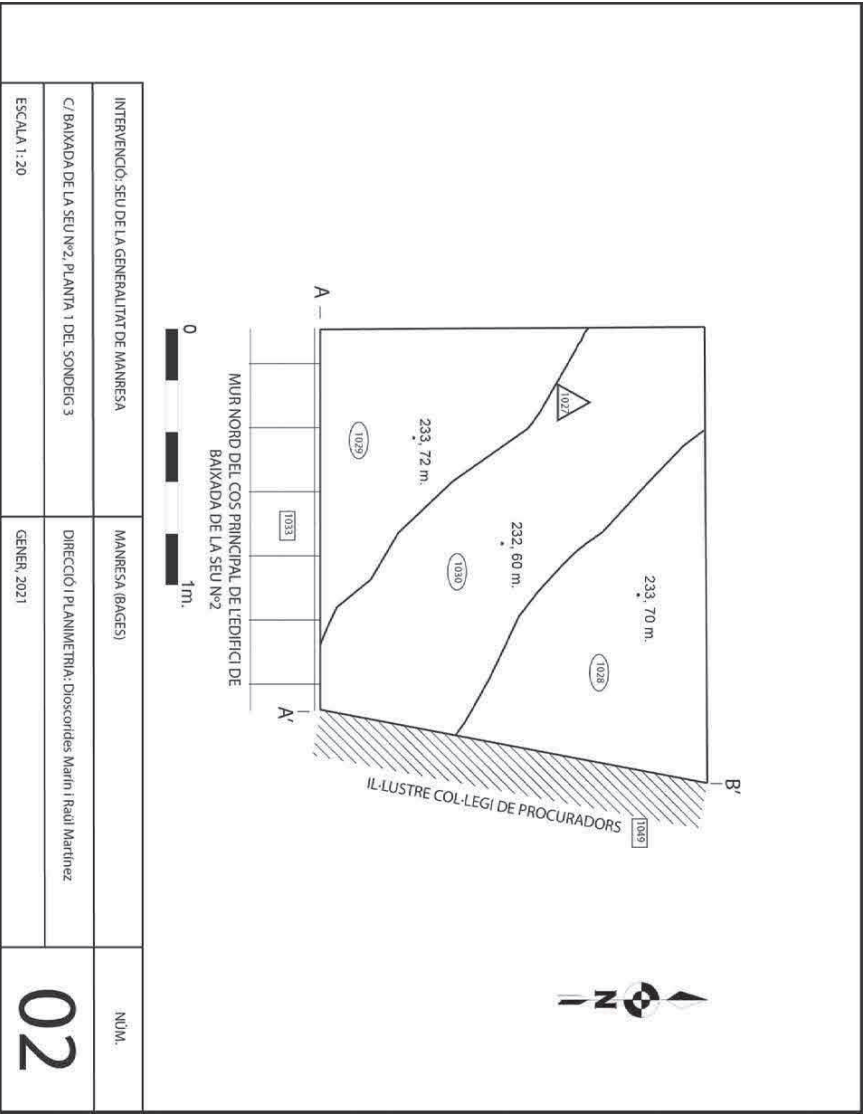
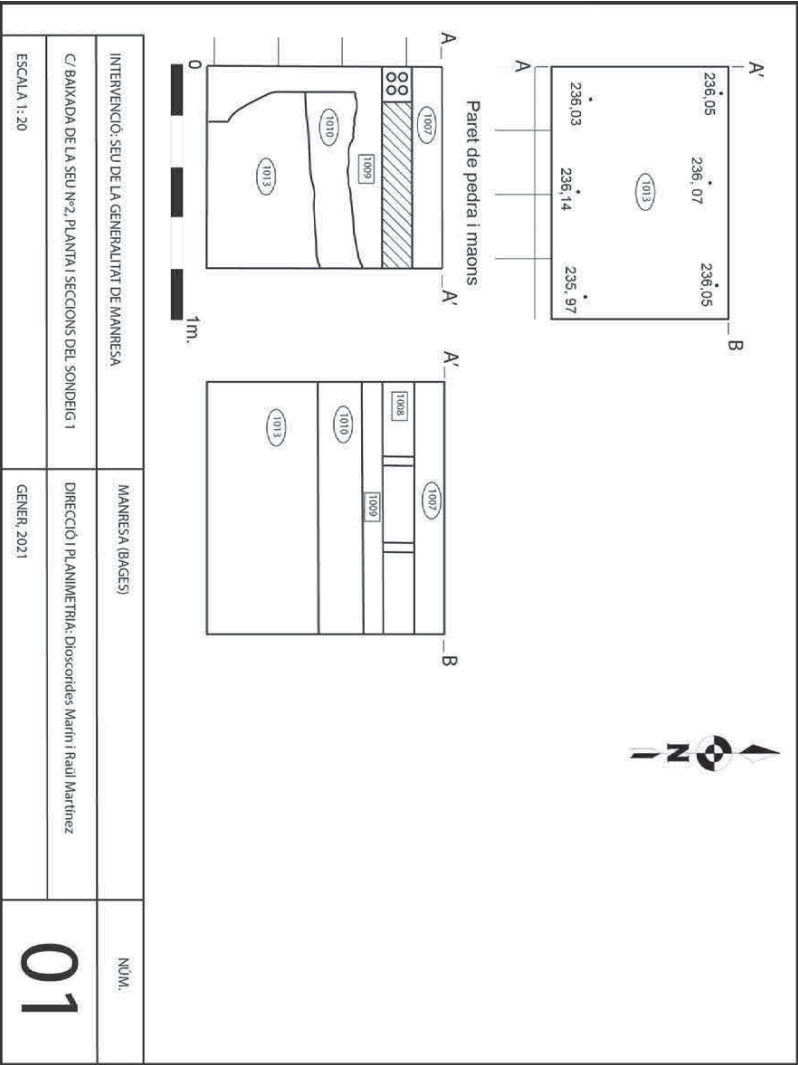
Fig.127.-Fotografia on s'observa l'estructura retallada per la rasa.

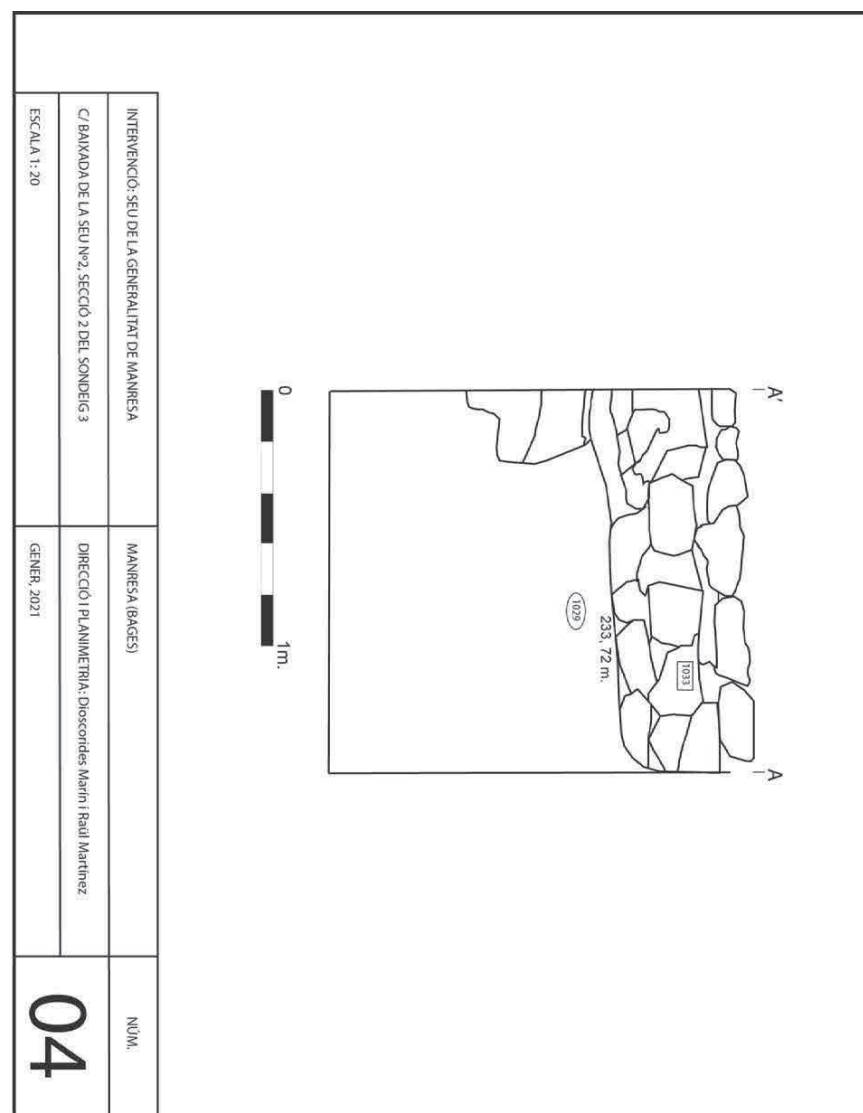
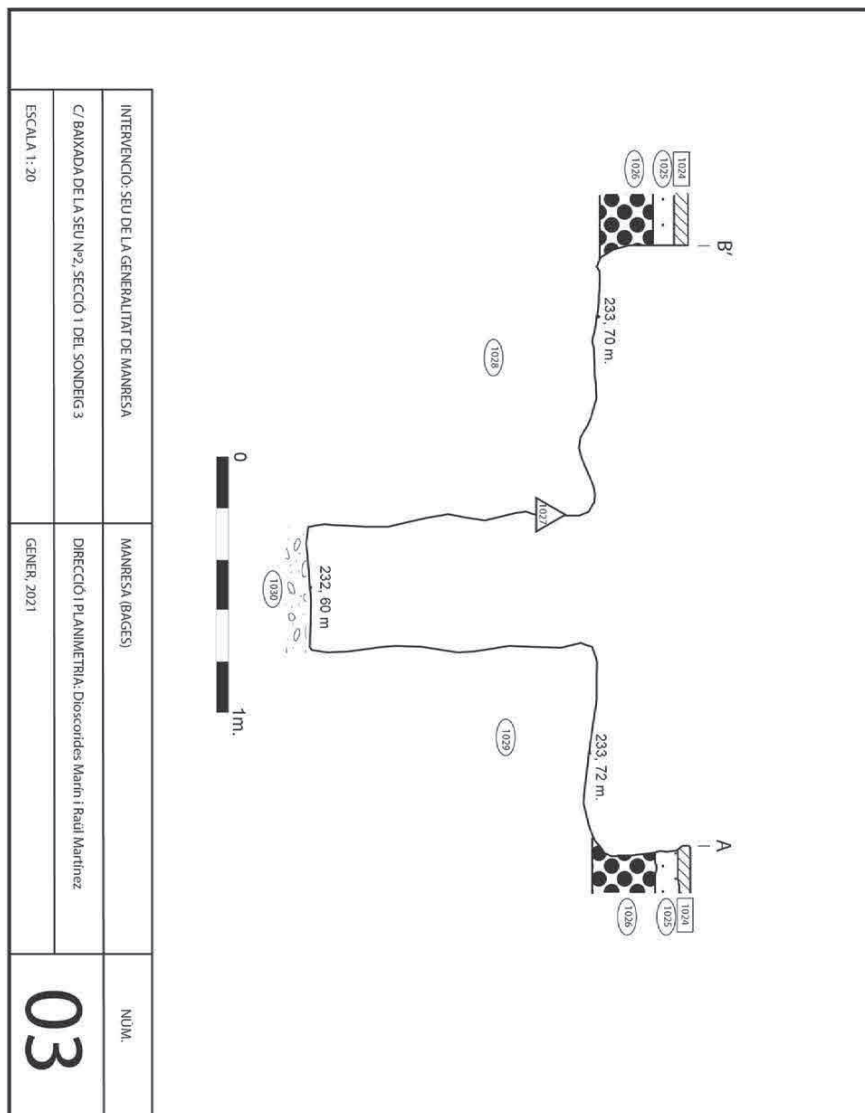
Fig.128.- Fotografia final Sondeig 3.

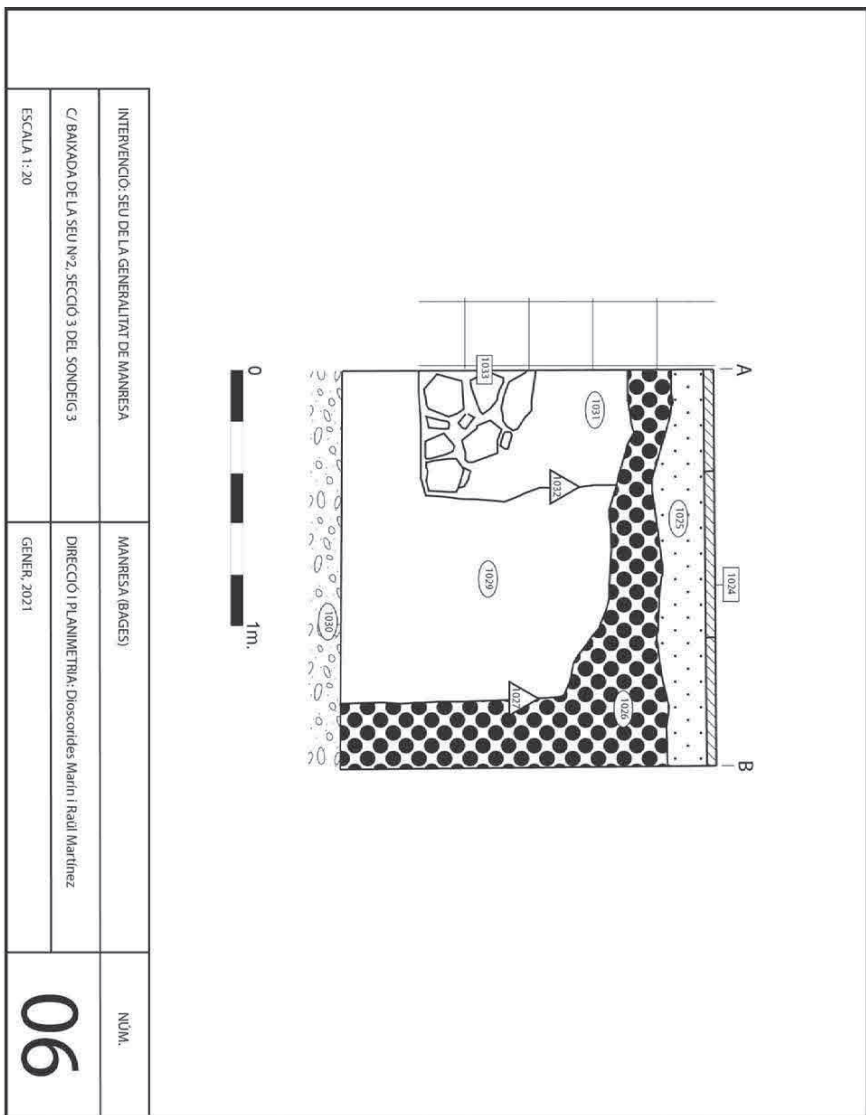
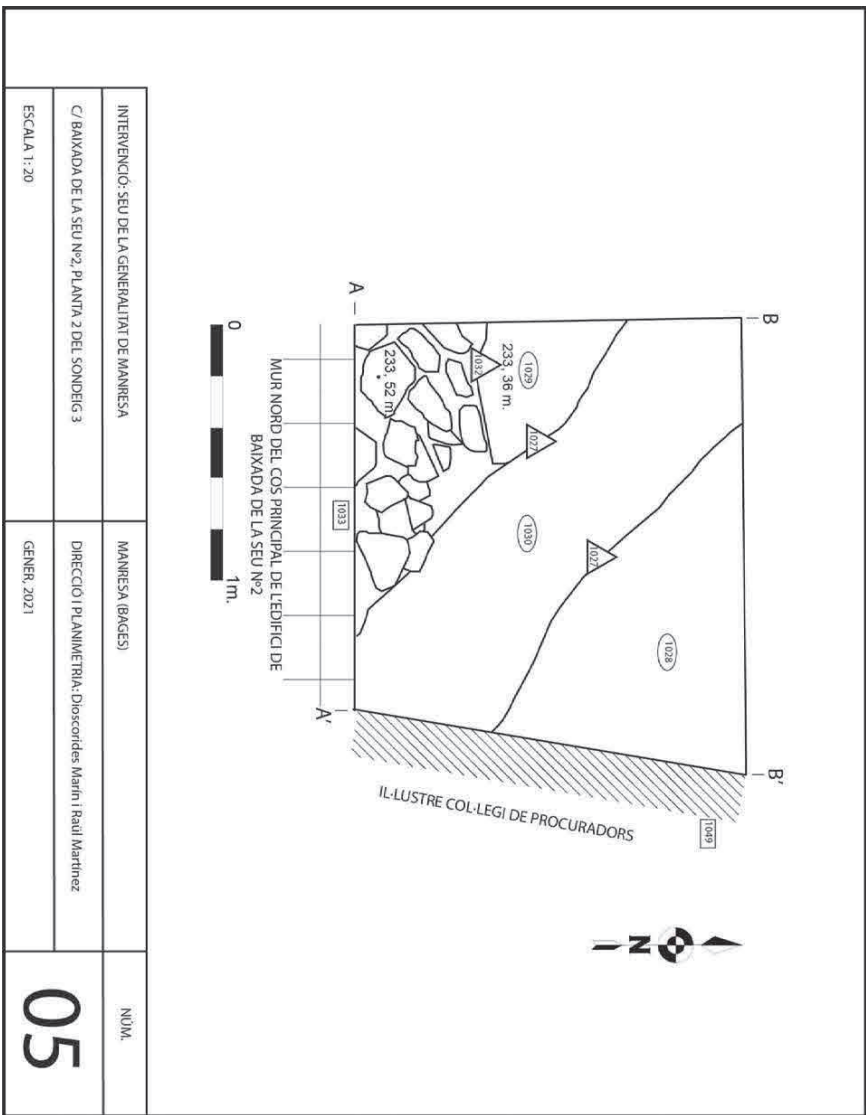
Fig.129.- Fotografia d'un dels sondejors de l'interior de Jutjats Vells on va aparèixer el fibrociment.

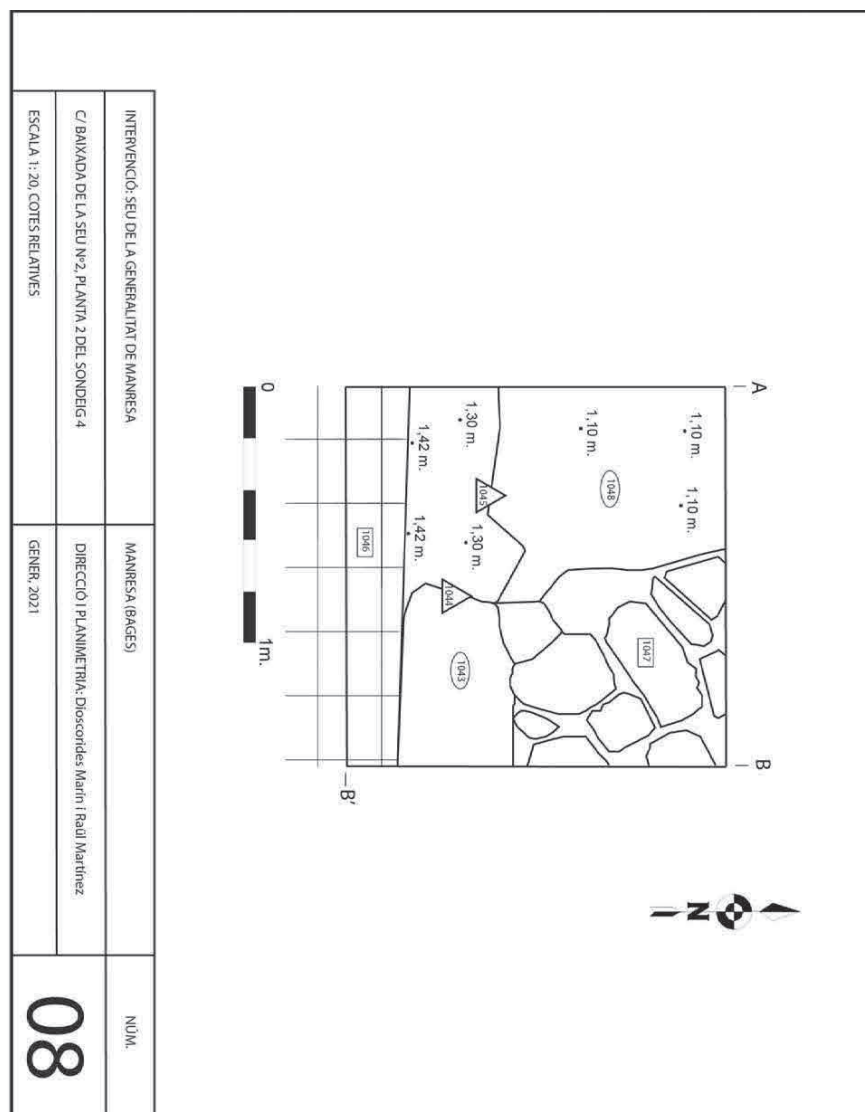
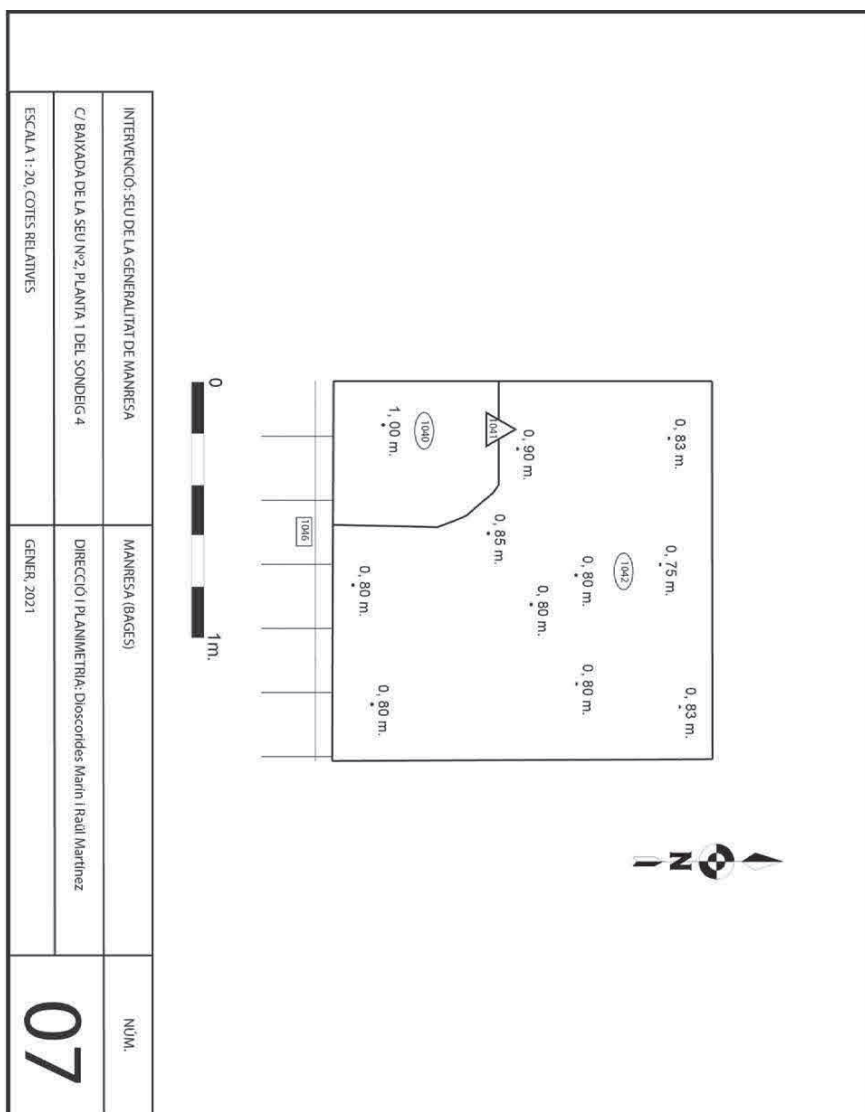
Fig.130.-Fotografia del sostre d'uralita sense retirar de l'edifici de l'antiga creu roja.

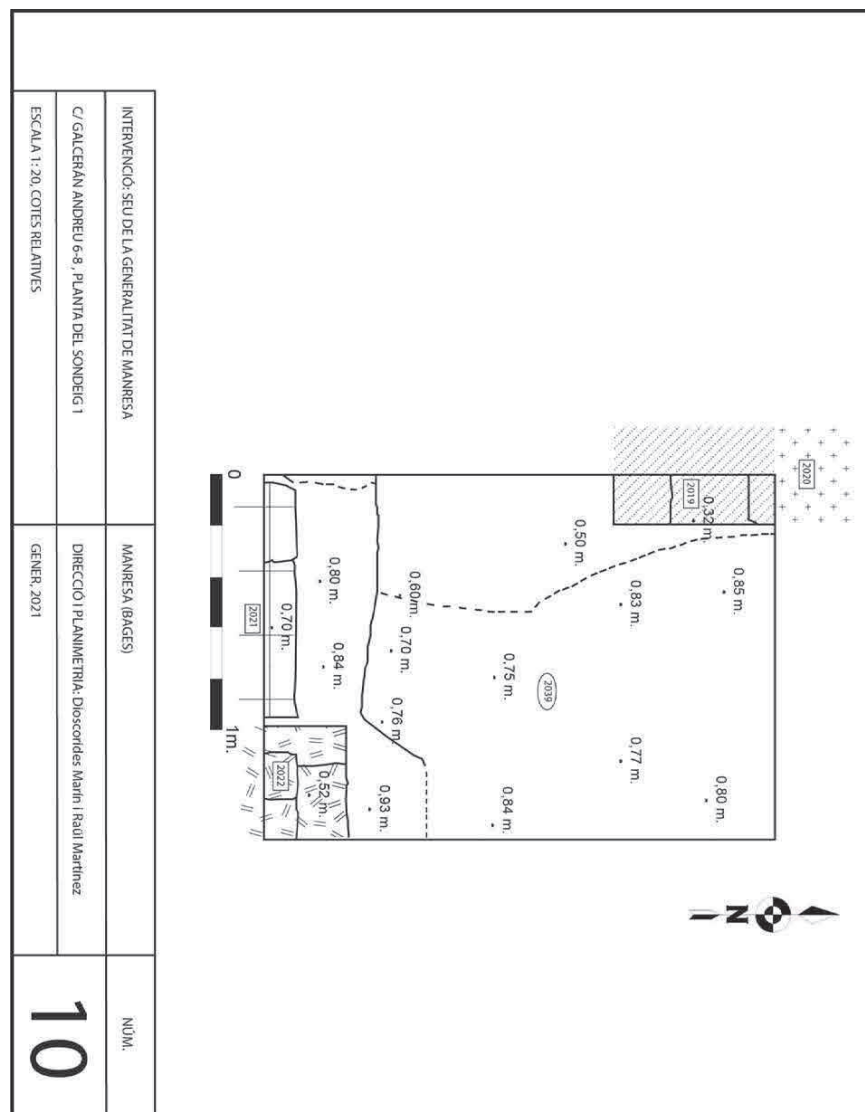
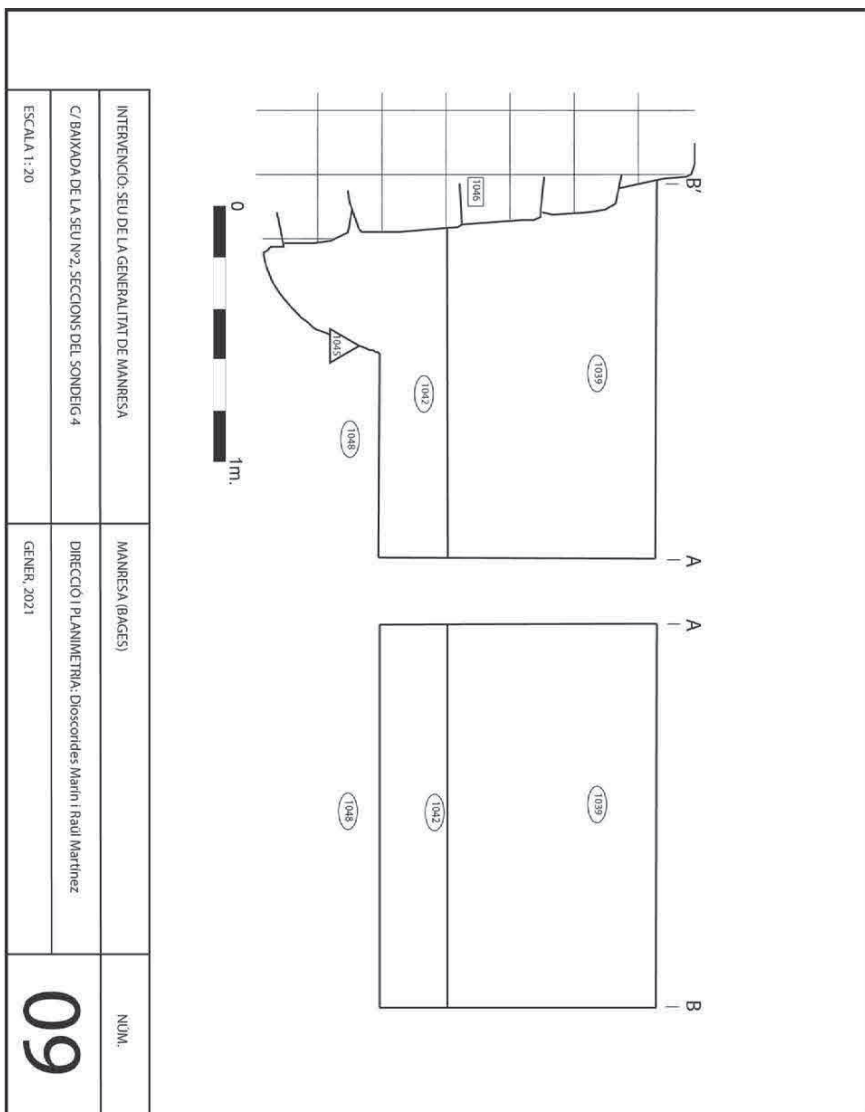
• Documentació planimètrica

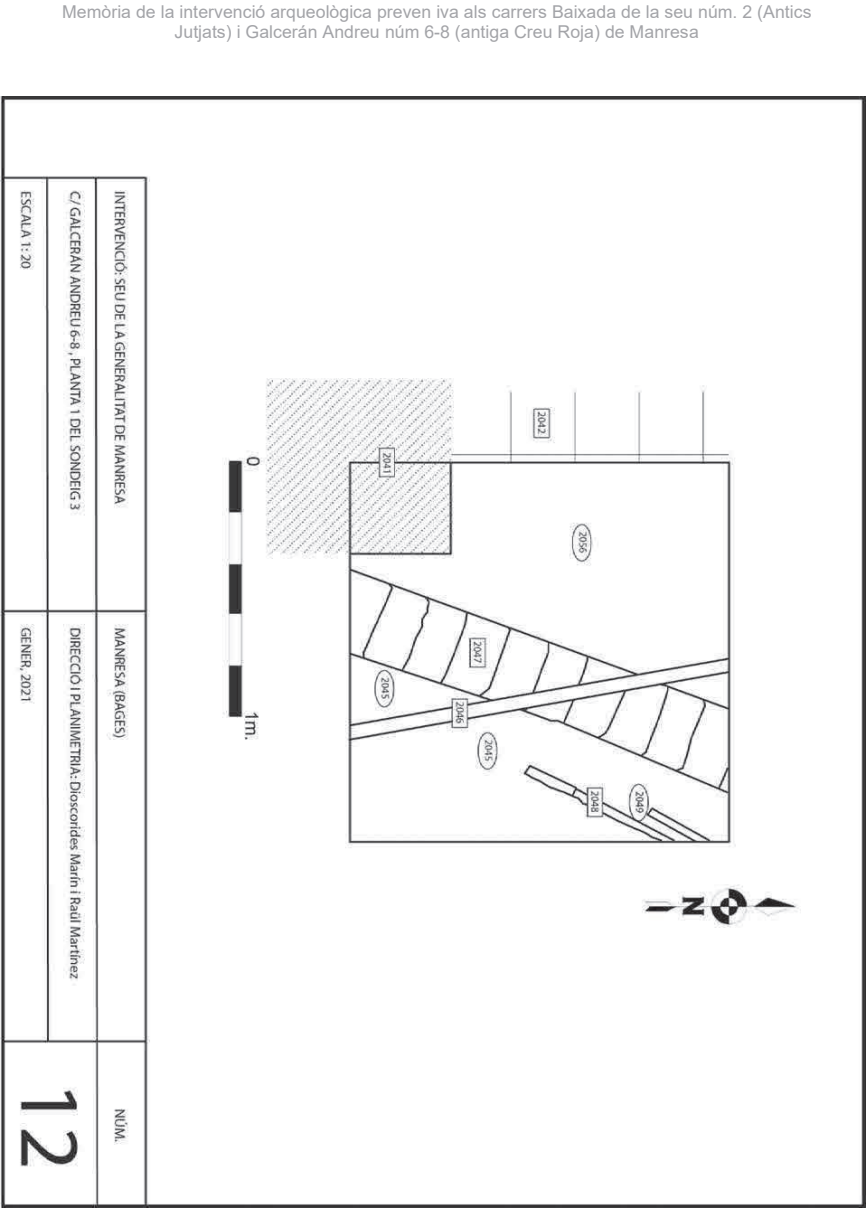
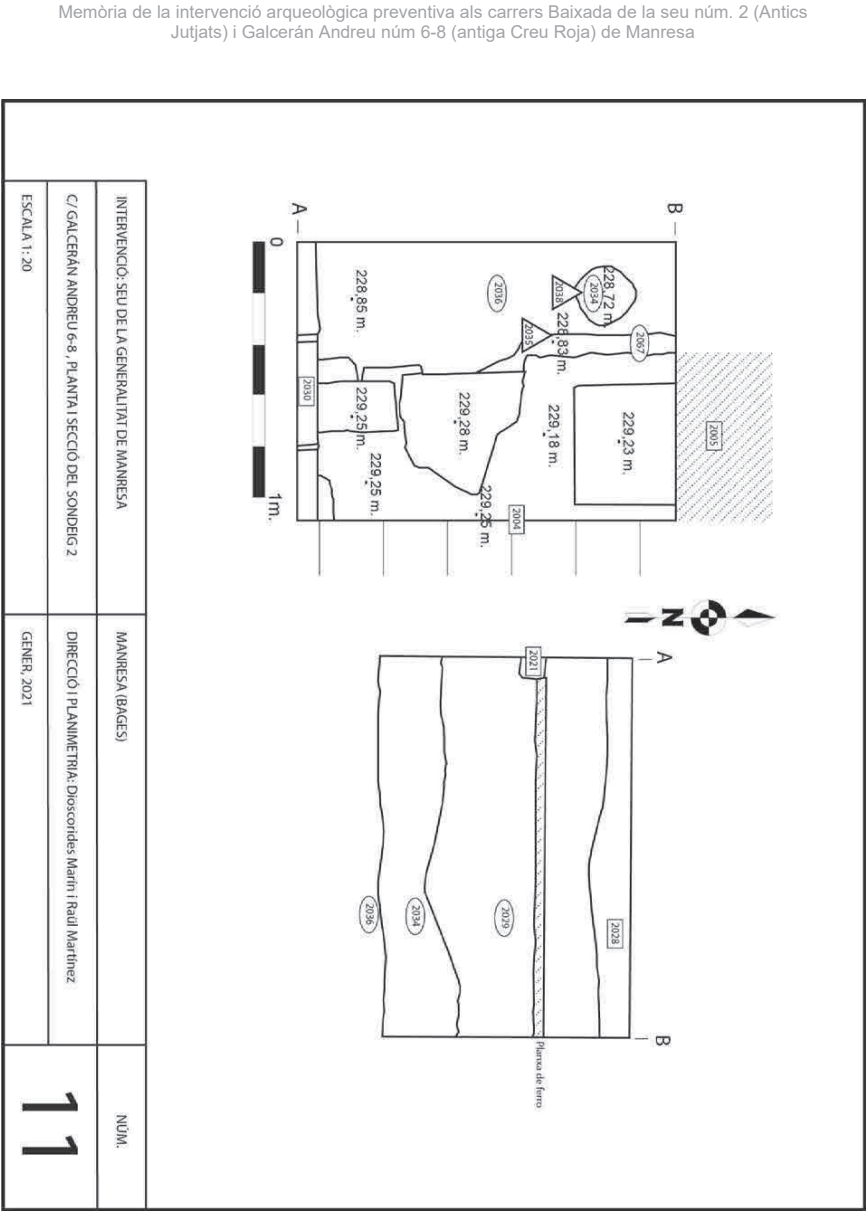

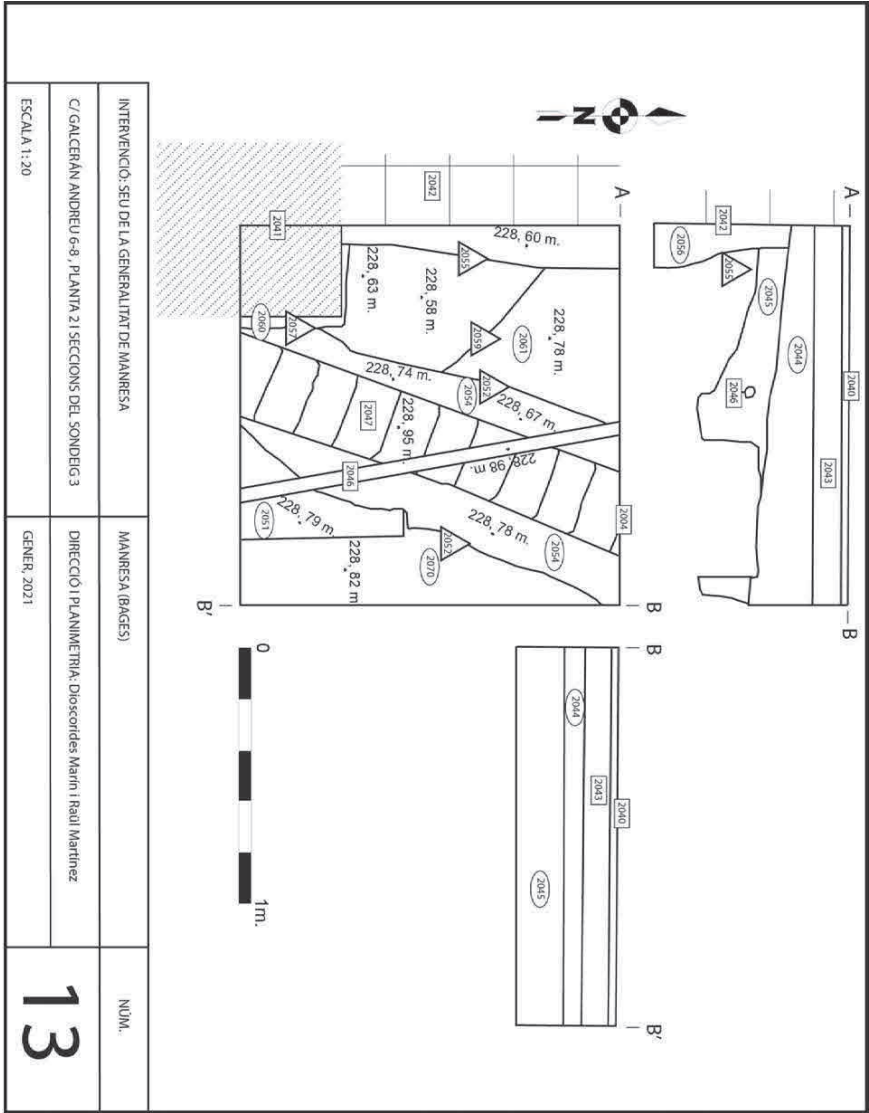

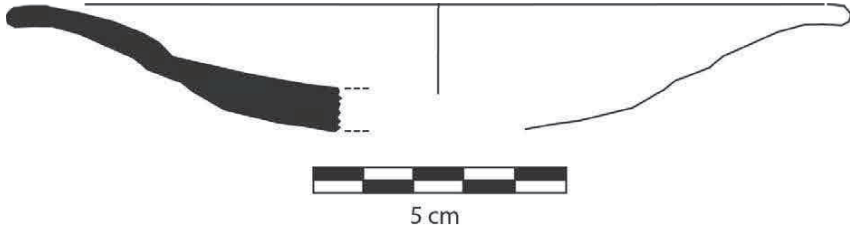

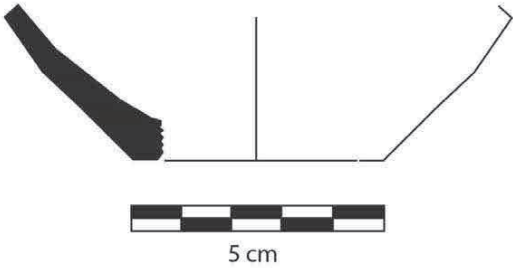

• Dibuix de materials

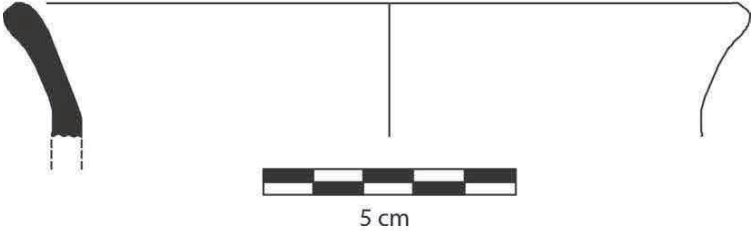
SGM-1040-1 ø 16 cm, Pisa Blava Catalana. Decoració orla: volutes contraposes i roda de carreta.

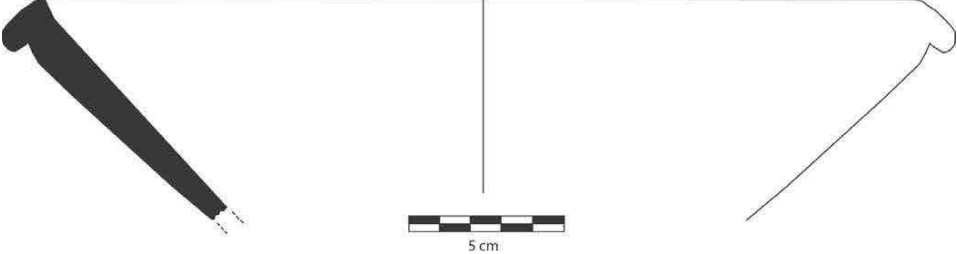
SGM-2054-20 ø 5 cm, Bol monocrom marró amb paret a exterior reductora .

SGM-2034-26 ø 14 cm, Gerra de ceràmica reductora amb vidriat verd exterior.

SGM-2034-10 ø 28 cm, Gibrell vidriat verd i groc

Annex 3- Inventari de materials

UE	Class e	Tipus	Num. Inv.	NM I	V	F	N	IN F	P F	TOTA L	Observacions	CRONOLOGI A
2034	VBM	GERRO	1	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració de la sèrie de Faixes o Cintes (Batllori, 1974: 76; Llorens, 1977: 137)	1700-1750
2034	VBM	GERRO	2	1				1	1	1	- Pisa Blava Catalana: Decoració de la sèrie de Faixes o Cintes (Batllori, 1974: 76; Llorens, 1977: 137)	1700-1750
2034	VBM		3	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració floral, possible blava de transició o butifarra (Telese Compte, 1991: 193; Batllori, 1974: 75-76)	1670-1750
2034	VBM	GERRO	4	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració de la sèrie de Faixes o Cintes (Batllori, 1974: 76; Llorens, 1977: 137)	1700-1750
2034	VB	PLAT	5	1	1					1		
2034	VBM	GERRA	6	1				1		1	- Pisa Blava Catalana: Decoració al coll de la sanefa de la panotxa corresponent al subgrup de la butifarra (Batllori, 1974: 93-94)	1700-1750
2034	VBM	GERRA	7	1	1					1	- Pisa Blava Catalana: Decoració al coll de la sanefa de la panotxa corresponent al subgrup de la butifarra (Batllori, 1974: 93-94)	1700-1750
2034	VBM	PLAT	8	1	1					1	- Pisa Blava Catalana,	1600-1700

												atribuïble al s XVII per la decoració de línies paral·leles i concentriques a la vora (Telese Compte, 1991)	
2034	VP	XICRA	9	1			1		1			-Xicra o mancerina policromada	1700-1800
2034	VM	GIBRELL	10	1	1		1	1	2			GIBRELL VIDRIAT VERD I GROC	1400 1700
2034	TO		11	1			2		2			DECORACIO INCISA ESPATULADA	
2034	VM	PLAT	12	1	1				1	1		MONOCROM VERD FOSC	MODERN
2034	VM		13	1		1			1	1		MONOCROM VERD CLAR	MODERN
2034	VM		14	1		1				1		MONOCROM MARRO FOSC	MODERN
2034	VM		15	1			2		2			MONOCROM MELAT A LA PARET INTERNA I VERD EN EXTERNA	MODERN
2034	VM	PROBABLE CÀNTIR	16	1			1		1			MONOCROM VERD	MODERN
2034	VM	PLAT	17	1	1				1	1		MONOCROM MARRO	MODERN
2034	VM		18	1	1				1	1		MONOCROM MARRO	MODERN
2034	VM		19	1			1			1		MONOCROM MARRO	MODERN
2034	VM	BOL	20	1		1			1	1		MONOCROM MARRO PARET INTERIOR, PARET EXT REDUCTORA	MODERN
2034	VM		21	1			1			1		MONOCROM MARRO	MODERN
2034	TO		22	1		1				1			
2034	VM		23	1			1			1		MONOCROM VERD	MODERN
2034	TR		24	1			1			1			
2034	VM		25	1			1			1		MONOCROM MELAT A LA PARET INTERNA I REDUCTORA EN EXTERNA	MODERN
2034	VM	GERRA	26	1	1				1	1		CERAMICA REDUCTORA AMB VIDRIAT VERD INTERIOR	MODERN
1042	VVM	BOL	1	1		1			1	1		- Pisa Verd i Manganés	1350 1400
1042	VVM		2	1				1		1		- Pisa Verd i Manganés	1350 1400
1042	VBM		3	1				1		1		- Pisa Blava Catalana. Decoració: Orla	1600-1635

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

									de palma i branquillons (Telese Compte, 1991: 107)	
1042	VRM		4	1		1	1		- Reflexos metàlics: Tipus indeterminable	1450-1650
1042	VM	CÀNTIR	5	1	1	1	1	1	VORA DE LA BOCA DE UN CÀNTIR MONOCROM VERD	MODERN
1042	VM	PLAT	6	1	1		1	1	MONOCROM VERD	MODERN
1042	VM		7	1		1	1		MONOCROM VERD	MODERN
1042	VM		8	1		1	1		MONOCROM VERD	MODERN
1042	VM		9	1		1	1		MONOCROM VERD	MODERN
1042	TR		10	1		1	1			
1042	TR		11	1		1	1		DECORACIONS INCISES LINEALS	
2056	VBM		1	1		1	1		- Pisa Blava Catalana (Telese Compte, 1991: 98)	1620-1670
2056	VBM		2	1		1	1		- Pisa Blava Catalana. Decoració: orla ditada (Telese Compte, 1991: 131; Cerdà i Mellado, 2001: 101)	1620-1670
2056	VM	ESCUDELL A	3	1	1		1	1	MONOCROM MARRO	MODERN
2056	VM	PLAT	4	1	1		1	1	MONOCROM MARRO	MODERN
2056	VM		5	1		1	1		MONOCROM MARRO PARET INTERNA COLOR VERD	MODERN
2056	VM		6	1		2	2		MONOCROM VERD	MODERN
1031	TO		1	1	1		1	1		
1031	TO		2	1		1	1			
1031	TO		3	1		1	1			
1031	TO		4	1		1	1			
1031	TR		5	1		1	1		DECORACIONS INCISES LINEALS	
1040	VBM	PLAT	1	1	2	1	1	3	- Pisa Blava Catalana. Decoració orla: volutes contraposades i roda de carreta (Telese Compte, 1991: 106; Cerdà i	1600-1650

Pàgina 177 de 197

Memòria de la intervenció arqueològica preven iva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

									Mellado, 2001: 107 i 243)	
2060	VM	CÀNTIR	1	1		1	1		MONOCROM VERD	MODERN
2060	VM		2	1		1	1		MONOCROM MELAT	MODERN
2034	RF						7		fauna	
2034	VD						5		vidre	

RELACIÓ D'ABREVIATURES PER A LA CLASSIFICACIÓ DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

*AFG	cer. com. africana pasta groga	PCG	Cer. grisa tardo-romana (D.S.P.)	+375+600
*CAR	Cer. d'origen àrab	PF	Parets fines	-150 +75
*ITV	Cer. itàlica vernis negre	POR	Porcellana	+1800+1950
AF	Cer. africana de cuina	PTC	Cer. protocampaniana	-300-200
AM	àmfora diversa	RA	Resta arquitectònica	
AMA	àmfora africana	RE	Resta escultòrica	
AMB	àmfora bètica	RF	Restes faunístiques	
AMG	àmfora gal·la	RH	Restes humanes	
AMI	àmfora itàlica	RIP	Roig intern pompeïà	-250+250
AMIB	àmfora ibèrica	RL	Reste lítica	
AMII	àmfora itàlica imperial	RLT	Reste lítica treballada	
AML	àmfora de Lusitània	RM	Reste malacològica	
AMM	àmfora massaliota	RMT	Reste malacològica treballada	
AMMI	àmfora massaliota imperial	RO	Restes orgàniques	
AMO	àmfora oriental	RP	Restes paleontològiques	
AMP	àmfora púnica	TDI	Trespeus, ferrets o trebedes	
AMPE	àmfora púnico-ebussitana	TLM	Cer. a tom lent mixt	
AMRE	àmfora romano-ebussitana	TLO	Cer. a tom lent oxidada	
AMT	àmfora tarragonesa	TLR	Cer. a tom lent reduïda	
AVN	àtica de vernis negre	TO	Cer. a tom oxidada (comuna)	
CA	Campaniana A	TR	Cer. a tom reduïda	
CB	Campaniana B	TS	Terra sigil·lada indeterminada	
CBO	Campaniana B-oïde	TSAA	Cer. africana clara A	+90+200
CC	Campaniana C	TSAA/D	Cer. africana clara A/D	+200+300
CCI	Cer. comuna itàlica	TSAC	Cer. africana clara C	+250+450
CCV	Cer. comuna de Vila-seca	TSAD	Cer. africana clara D	+325+550
CGCC	Cer. grisa ibèrica comuna	TSAE	Cer. africana clara E	+350+450
CGIC	Cer. grisa ibèrica comuna	TSG	Terra sigil·lada sudgal·lica	+10+150
CIM	Cer. importada d'època moderna	TSGM	Terra sigil·lada marmomita	+50+70
CIO	Cer. ibèrica oxidada	TSH	Terra sigil·lada hispànica	+25+200
CIPT	Cer. ibèrica pintada	TSHI	Terra sigil·lada hisp. tardana	+375+500
CM	Cer. a tom mixta (ibèrica sandvitx)	TSI	Terra sigil·lada itàlica	+30+40
CMM	Cer. a mà mixta (oxidant-reductora)	TSIT	Terra sigil·lada tardo-itàlica	+80+130
CMO	Cer. a mà oxidada	TSL	Terra sigil·lada Lucente	+250+450
CMR	Cer. a mà reduïda	TT	Terracuita	
CMVN	Cer. micènea de vernis negre	VB	Vidriada blanca	
CRAT	Cer. reduïda antiguitat tardana	VBM	Vidriada blava moderna	+1500+1850
CRO	Cer. comuna romana oxidant	VBR	Vidriada blava i reflex	+1400+1500
CRR	Cer. comuna romana reductora	VBM	Vidriada blava medieval	+1375+1600
CVN	Cer. vernis negre indeterminat	VD	Vidre	
CVR	Vidriada romana	VM	Vidriada monocromia	
DO	Dolium	VMN	Vidriada amb manganès	+1350+1400
EB	Cer. d'engalba blanca	VP	Vidriada decorada/polieromada	+1700+2006
LRC	Late roman C	VRM	Vid. reflexes metàl·lics	+1450+1650
MA	Metall argent	VVM	Vidriada amb verd i manganès	+1350+1400
MB	Metall bronze			
MC	Metall coure			
ME	Metall estany			
MF	Metall ferro			
MI	Metall indeterminat			
MLL	Metall llautó			
MO	Metall or			
MP	Metall plom			
OB	Os/Banya			
OBT	Os/banya treballada			
OT	Os treballat			
PCA	Cer. oxidant tardo-rom. (D.S.P.)			

Annex 4 - Transcripció de les fonts documentals consultades.

En el moment de fer aquest treball, ha sigut necessari recorre a les fonts històriques, és a dir, escrits d'època que complementen el treball arqueològic realitzat simultaneament.

Les fonts documentals emprades han estat d'una banda la que està publicada i de l'altra, documentació de l'Arxiu Comarcal de Manresa i de al Registre de la propietat de la mateixa localitat.

La majoria dels lligalls disponibles a l'Arxiu Comarcal són de al segle XIX, tot i que s'han consultat documents de l'XVII, XVIII i de el XX. També però no per això menys rellevants, hem utilitzat molts dels documents editats d'autors que podien fer llum sobre els edificis objecte d'aquest estudi.

S'han realitzat les següents fases del mateix:

1a Fase de recerca i aplec de documentació.

2a Fase d'anàlisi i interpretació dels documents i plans, ja siguin de naturalesa impresa com inèdita o sense inventariar (en llatí, català i castellà) on es feia referència als edificis.

3a Fase de confrontar els resultats de la investigació amb els treballs arqueològics realitzats en diferents parts dels edificis.

MANRESA, 1858

COMISIÓN DE RESTAURACIÓN DE CÁRCELES

El Excelentísimo Sr. Gobernador de esta Provincia al remitirme Expediente promovido para la restauración de las Cárceles de Partido, me transmite a la vez Real Orden de 22 de Noviembre por la cual S.M. la Reyna se ha dignado aprobarle así como el proyecto y presupuesto formados al efecto, autorizando a Su Excelencia para que pueda llevarlo a cabo con entera sujeción a las bases propuestas por esta Comisión y aprobadas en aquellas; Con la satisfacción y circunstancia a que la felicito a V. S. Ylustrísima de que S.M. con

Pàgina 179 de 197

su natural bondad se ha dignado disponer se den las gracias en su Real nombre a esta Presidencia por el celoso interés demostrado en este asunto estimando a los pueblos del Partido para que por su parte contribuyan a tan importante obra, a la cual se han prestado todos los Ayuntamientos, y muy singularmente V. Ylustrísima dando patentes muestras de su desprendimiento, merced también a los laudables esfuerzos del Diputado Provincial.

Lo que traslado a V. Ylustrísima para su conocimiento y satisfacción, añadiéndole que obrando ya en esta Comisión el expediente y planos, va a darle al negocio el impulso que si importancia y necesidad reclaman; Y que ¿tan luego? Como se acredita la inversión de ocho mil duros que han de adelantar los pueblos para la obra, dará a V. Ylustrísima, la noticia oportuna para acordar el modo de hacer efectivos los sesenta mil reales de fondos de la Provincia.

Manresa 9 de diciembre 1858.

Fmdo: El Juez de 1ª inst. Presidente

MANRESA, 1878

EDIFICIO JUZGADOS Y CÁRCELES

“Instruyéndose por orden del M.S.Y ¿Jefe? Económico de esta Provincia expediente de investigación, de una Casa situada junto a las Cárceles Nacionales de esa ciudad que linda por O. con la Calle Bajada de la Cárcel; a M. con el paseo de la Seo, al P, con la subida que va a la Iglesia de la Seo, donde se halla la Audiencia del Juzgado del Partido y a E con el llamado horno de la munición, que pertenece a un tal Puig y para que obre los oportunos efectos en el ¿? De merecer de V la libre y remita a esta dependencia dentro en el termino más breve ...tificación ¿? La persona y ¿? A favor de la cual halla ¿.....?.”

“D. Benito Puig y Mas, Secretario Del Ayuntamiento de Manresa en la Provincia de Barcelona.

Certifico: Según resulta de datos adquiridos, la casa ¿? entre la Bajada de la Cárcel, subida a la Seo y paseo de esta misma Iglesia, constituye un solo edificio, parte del cual fue destinado a Audiencia y Oficinas del Juzgado de 1ª Instancia y Cárceles del Partido y el resto dedicado de fecha inmemorial a Cuartel de Caballería, a cuyo servicio afecta en la actualidad si bien que, para

Pàgina 180 de 197

secundar las ordenes de S.M . viene comprendida en el plan de ensanche. mejoras y saneamiento de las indicadas cárceles.

Y para que conste en virtud de la comunicación fecha 19 de julio allí dirigida a esta alcaldía? para esta comisión principal investigadora de ¿? Nacionales, escrito el presente en Manresa a 1 de agosto de 1878”.

“Las cárceles se reformaron en 1860”.

“ La Dirección General del ¿? en comunicación en 14 octubre actual ordena que se dé conocimiento a ese Ayuntamiento de que vierte expediente en esta casal Inmediato a las Cárceles Nacionales de esa ciudad por haberse continuado en las relaciones que prevenían.

La instrucción de 31 de mayo 1855 y la Ley de 11 de julio 1856.

Por lo tanto expreso que dentro el permiso termino de 15 días, expondrá los ¿datos, acuerdos? Que crea V.S. en el ¿?, como lo demás, que crea conveniente para dejar cumplimentada otra superior disposición; Advirtiéndole que transcurrido otro termino, seguirá el expediente el curso marcado.

Recuerdo a V. mi comunicación de 5 del actual referente al ¿local? llamado “Cuarteles” inmediato a las Cárceles Nacionales de esta ciudad pues hasta llega esta Administración a carecer de noticias de si llegó a sus manos por falta del acuse de recibo de aquella, que se promete la obtendrá inmediatamente.

Dios que tenga a V.M.S. Barcelona 17 D? 1878”.

“La circunstancia expresada en comunicación de este día por la Comisión Principal de Ventas e Investigación de B (arcelona?) de la provincia de haber dejado sin contestación sin oficios de 22 de noviembre 5 y 17 Dic. Del año PPdo. ¿? La vertencia dispuesta por la dirección del ramo del expediente de investigación sobre un local inmediato a las Cárceles Nacionales de esta ciudad, ni siquiere haber tenido la atención de acusar el recibo; Ha determinado que si dentro 3º día no se dejan cumplimentados los referidos oficios, ...”

MANRESA 1880

“Con fecha del 8 de junio próximo pasado dije a V.M lo que sigue:

La Dirección general de Propiedades y Derechos del Estado en 21 de mayo de último dice a esta Administración entre otras cosas lo siguiente:

Esta Dirección devuelve a V.S el adjunto expediente promovido por D. Ventura Aleu y Dies, denunciando en concepto de mostrencos como ignorando dueño un casal inmediato a la cárcel de la ciudad de Manresa, que se dice hallarse abandonado hace ya algún tiempo, y en lo antiguo sirvió para Teatro, para que se sirva V.S disponer su ampliación en términos de veinte días con datos y diligencias siguientes:

De conocimiento de la denuncia como ha debido hacerse, al Ayuntamiento de Manresa para que pueda alegar lo que a su derecho viere convenir, justificando los motivos que hubiere tenido para no haber dado relación oportunamente de ¿dicho? edificio, la fecha ¿...? Que se halla destinado en el presente a Audiencia y Oficinas del Juzgado de Primera Instancia y el resto a Cuartel de Caballería, en virtud que órdenes y resoluciones y si por estos servicios perciba algún producto ¿...?

Corporación Municipal o si aquellos se prestan gratuitamente; Debiendo a la vez acompañar copias certificando de las Reales Ordenes en virtud de las cuales se comprendió aquel en el plano de ensanche, mejoría y saneamiento de la indicada Cárcel.

Para su conocimiento y a fin de que se sirva cumplimentar por su parte cuanto la Dirección general dispone en la presente orden. Y no habiéndose dado cumplimiento de la orden citada a pesar del mucho tiempo transcurrido se lo recuerdo para que lo verifique en el improrrogable término de ocho días, cuyo plazo fijado por la Superioridad orden recordatoria de fecha y del actual.

Dios guarde a V.M Barcelona, 11 de Sept. De 1880”

Notas:

*Mostrenco→ bienes que no tienen dueño conocido

*Casal→ Casa de campo con tierras de labor e instalaciones

MANRESA, 1885

MEMORIA

“Es imprescindible la necesidad de ensanchar la sala de vistas de la Audiencia, dar independencia al despacho del Sr. Presidente y al cuarto de Togas y de

deliberaciones; Procurar en la misma un local para la biblioteca y hacer ¿espacio? para el público y testigos que a ella acuden.

Es, si cabe, más indispensable buscar un local a propósito para los juzgados de primera instancia y municipal, instalados hoy, como de limosna, en unas salas de la casa consistorial sin el suficiente espacio ni independencia, verdaderamente amontonados y casi puede decirse que sirviendo de estorbo, pues el municipio necesita el local que les cede.

El erario municipal no permite ni siquiera pensar en la construcción de un nuevo edificio.

En cambio, tiene el Ayuntamiento, junto a la cárcel y Audiencia, uno que poco menos que abandonado conocido con el nombre de CUARTELES porque alguna vez han servido para alojar algunos caballos y soldados, pero que en realidad es inútil para este uso y solo sirve en la actualidad de almacenes de maderas y otros materiales sobrantes de las obras municipales.

Esta circunstancia y las naturales ventajas que resultarán de devolver a las oficinas municipales los locales que necesitan; De tener juntos, bajo un mismo tejado, pero con completa independencia la Audiencia y los Juzgados, dando tanto a estos como a aquella todo lo necesario de la manera menos cara y por consiguiente más práctica posible, han notificado el presente estudio ante proyecto de modificación. Lástima grande que no se haya podido extender con gran ventaja a la cárcel dándole amplitud, ventilación y algo de independencia o aislamiento por medio de los patios o corrales de las casas inmediatas.

Las plantas que se acompañen indican con claridad las reformas y permiten la comparación con el estado actual, marcando con tinta negra lo que debe permanecer, con amarilla lo que hay que derribar o modificar y con encarnada lo nuevo.

Pequeña observaciones completarán su inteligencia. La parte, que a la izquierda de la puerta principal ocupan las habitaciones del portero y del alcaide, tiene entresuelo y sótano; El entresuelo que es también habitación de los mismos, no sufre modificación alguna; El sótano, que es noble y hoy está ocupado por una cuadra y pajera para el caballo del Comandante de la Guardia, que comunicara con el portal principal, y lo demás a depósitos para leñas, ¿cartones? y víveres. En comunicación con las habitaciones del alcaide.

En la actualidad no hay en todo el edificio más que un solo patio, que es grande y de forma semicircular y está completamente a cielo abierto aunque continuamente tengan que andar por él los presos, pues además de ser lugar de paso y centro de la cárcel, hay en él: los fogones donde los presos guisan

su comida; el aljibe y las fuentes o pilas donde se lavan y friegan los cacharros; El locutorio, la puerta y una reja por donde se comunican con el alcaide. En la reforma se colocan en planta principal y a lo largo del diámetro, ensanchándose en los extremos, dos ¿pasadizos/saledizos? que sin ¿? El patio dejándoles más que suficiente luz y ventilación, a la par que presta gran servicio a la Audiencia, protegen contra la lluvia, en todo tiempo y del solazo en verano, los servicios que se ha dicho tiene el patio de la cárcel. Al nivel de la primera menilla de la escalera de subida al juzgado de primera instancia, tendrá este sus excusados ventilados e independientes en un pequeño entresuelo.

Manresa 13 de octubre de 1885.

MANRESA, 1886

CUADERNO 1º

OBRAS DE LA AUDIENCIA DE MANRESA

1886

“Obras para la reinstalación del Juzgado en el edificio conocido por los Cuarteles.”

fechas	unidades	concepto	referencias	precio	importe
1886. 25/30 octubre	2	Jornales	A bañil	3'75	7'50
	“	“	“	“	“

Noviembre 1/6	6	Cal			
	6	Arena			
	3	Barriles para depósitos de agua			
	500	Ladrillos			
	12 qq	cemento jornales			
Noviembre 8/13		Baja escalera, depósito jornales			

Resúmenes semanales:

Ayuntamiento de Manresa. Resumen semanal de gastos

Nota de los gastos causados durante la semana anterior en las obras por acuerdo de la corporación se llevan a cabo en el edificio denominado Los Cuarteles, sito en el Paseo de la Catedral, cuyos comprobantes obras en Secretaría.

Conceptos	Precio	Pesetas
-----------	--------	---------

Por 2 jornales de Albañil	3'75	7'50
"	"	"
"	"	"

MANRESA, 1887

OBRAS DE LA AUDIENCIA

INFORMES SOBRE EL ESTADO DE LA CÁRCEL

"2 de junio de 1887,

Pone al Sr. Arquitecto municipal para que en un breve plazo evalúe el informe que se reclama con la presente parte que le concierne"

"El Excelentísimo Sr. Director General de Establecimientos Generales, en 19 del actual dice lo siguiente:

La facilidad con que se intentan y logran las fugas en las Cárceles y las quejas constantes que llegan a esta Dirección general acerca de la falta de condiciones de seguridad de los edificios en que aquellas están construidas, exigen que se dedique con preferente atención a este servicio, pues alarmándose la opinión pública por la falta de seguridad de los criminales hace recaer todas las responsabilidades sobre el personal encargado del establecimiento, si bien este centro, viene aplicando con vigor saludable y acaso extremado para castigar cualquier falta de celo o de diligencia de los funcionarios encargados de la custodia de los presos, es necesario de ...¿? a estos aquellas condiciones materiales que son precisas para garantizar la eficacia en la vigilancia que se despliegue.

Al mismo tiempo debe tener en cuenta que la capacidad de los edificios es demasiado reducida para contener el número de presos y penados que les corresponda y que las Diputaciones Provinciales, por lo que respecta a las cárceles convencionales y los Ayuntamientos por lo que se refiere a las de los partidos se han hecho muchos de ellos, las reformas de habitación y ensanche que eran indispensables, pudiendo esto comprometer, y durante la alta

temperatura del verano la salud de los presos y con ella la de la población en general.

A fin de mediar uno y otro mal, ambos de importancia, esta Dirección general cree necesario dirigirse a U.S. para que exija que el Arquitecto provincial y los municipales en los puntos en que existan, hagan una visita”

MANRESA, 12 DE JULIO DE 1887

Sesión del 12 de julio de 1887

Pone a informe las Comisiones de Policía urbana y Hacienda

“Excelentísimo Señor

Encargado por el Excmo. Señor Presidente del Tribunal Supremo de la inspección de las obras emprendidas para la instalación decorosa del Juzgado de 1ª Instancia y de esta Audiencia de lo criminal, y debiendo comunicarle cada mes los adelantos de las mismas como así lo hago con bastante dificultad, por ser estos tan escasos; ¿persuadido? de que ha de llamar la atención la lentitud con que se llevan a efecto los trabajos, precisamente en la estación presente en la que por ser los días más largos deberían tener mayor impulso, y no pudiendo por mi parte permanecer indiferente ante el estacionamiento en que las obras referidas se halla, ruego encarecidamente a V.SM. se sirva escrutar el celo de esa Excelentísima Corporación que tan dignamente preside a fin de que imprima desde luego mayor actividad a los trabajos comenzados y de que la proyectada mejora, para cuya realización inmediata contrajo ese Ayuntamiento un solemne compromiso no se venga aplazando de un modo indefinido, pues a esto equivale la marcha lenta y casi nula que en la actualidad lleva y de la cual no puedo hacerme responsable con mi silencio.

Por todo lo que, acudo a esa digna Corporación abogando la seguridad de que seré atendido por ella y de que me evitará el disgusto de tener que manifestar mi queja al Excelentísimo Señor Presidente del Tribunal Supremo, quien no sin razón exige enérgicamente que se cumpla lo que además de hallarse prometido y empezado a cumplir, es una reconocida e ...¿?

Dios guarde a V.M

Manresa, julio 1887

Francisco García”

MANRESA, 15 de febrero 1888

ESTABLECIMIENTO DE PENALES.

CÁRCEL DE MANRESA

INFORME

“Lo legislado sobre cárceles y presidios, que comprende varias leyes y Reales Decretos, fija de una manera bastante detallada, las condiciones que deben reunir los edificios de esta clase, relacionados con la extensión superficial de los mismos, con la población que han de contener y en cuanto la seguridad más absoluta por una parte y por otra la comodidad y demás preceptos que la higiene reclama.

Entre otras de las importantes disposiciones citadas, figura el “Programa para la construcción de las prisiones de Provincias y para la reforma de los edificios existentes”, este aprobado por Real Decreto de 6 de febrero de 1860 y mandado observar por Real Orden de 27 de abril del propio año.

Se dispone en dicho programa que la superficie total del terreno ocupada por el establecimiento relacionado con su población de presos debe ascender por lo menos a ¿31, 13? superficiales por individuo, obteniéndose así el área que ha de encerrar el muro de ¿rondal o condal?; y que los dormitorios, comedores y talleres, tengan la capacidad suficiente para suministrar 22 metros cúbicos de aire respirable por individuo.

Estas disposiciones aparecen confirmadas por Real Orden de 15 de Febrero de 1861, aprobando el programa de 14 del propio mes y año, y por la de 30 de Diciembre, también de 1861. Otras siguen, de carácter puramente administrativo, que indican las divisiones interiores de dichos establecimientos, debiéndose hacer especial mención de la Ley de 8 de Julio de 1876, referente al programa para la construcción de la cárcel modelo de Madrid, que fija para la celda la capacidad por lo menos de 30 metro cúbicos.

Visto pues lo nuevo que sobre el particular se ha dispuesto, de que se ha hecho un somero extracto, y al aplicarlo al edificio que hoy sirve para cárcel de

esta ciudad, con el fin de informar sobre el estado actual del mismo bajo los puntos de vista de seguridad e higiene, procede hacerlo en los siguientes términos.

El edificio consta, según se desprende de las plantas que se acompañan, de bajos y primer piso, tiene un patio semi-circular, a cuyo alrededor hay los calabozos, salas y corredores divididos por muros. Los techos son en general abovedados y en alguna parte con puestos de vigas y bovedillas; Aparecen los paramentos de los muros perfectamente recorridos y blanqueados, como corresponde, y en buen estado de conservación, que acusa, por lo visto, bastante seguridad así en paredes como en puertas, ventanas y sus rejas, herrajes de ¿hierro? Y seguridad, esté, ofreciendo tan solo algunos inconvenientes en cuanto a seguridad e higiene, el modo de llevar a cabo la extracción de materias fecales, cuyo único y mal emplazado depósito, está en la parte posterior de la casa, siendo necesario para llenar dicho servicio, atravesar los comedores hasta la puerta de entrada al edificio.

Está unido este por las puertas N. y E. a propiedades vecinas, acusando el límite las correspondientes paredes medianeras y por las partes S. y O. da fachada de los paseos del ¿Tosar? Y la Seo.

Instaladas en él las dependencias de la secretaría de la Audiencia, ha debido mermar un poco el espacio destinado a cárcel, especialmente en el primer piso, ocupado por aquella, en que hay la enfermería y sala o habitaciones de preferencia, efectuándose en la cárcel propiamente dicha, la unión entre el piso bajo y el principal, por tres escaleras muy estrechas, de las cuales una está inhabilitada, siento por lo demás innecesaria.

Examinando el edificio bajo otro punto de vista, cómo se interesa por la Superioridad procede consignar que dicho edificio era suficientemente capaz y en general reunía las condiciones, cuando solo estaba destinado a cárcel de partido; Pero desde que además de eso, ha de servir como cárcel de audiencia y como prisión correccional, es sumamente deficiente, porque la población que por término medio ha de contener dado su triple carácter de cárcel de partido, cárcel de audiencia y prisión correccional, es de 50 a 60 individuos, número susceptible de aumento, que relacionado con la extensión superficial de que se dispone, que son unos 700 metros cuadrados, de 11 metros por individuo, número muy inferior a los indicados en los programas mencionados.

En la actualidad duermen en la sala mayor de la planta baja, 24 presos, sala que solo ofrece 12'88 metros cúbicos de aire por persona, cantidad muy insuficiente, se lo dispuesto, y téngase en cuenta, que dicha sala es la que única de que se puede disponer, pues dada la forma irregular de la planta del edificio y los muros, y que son dobles, pasadizos y rincones que existen, no

quedan más que dos o tres calabozos pequeños, en los cuales han de amontonarse los infelices presos.

La ventilación en las salas y calabozos es poca, pues no hay más que el pasillo ya citado, alguna que otra ventana en las paredes de la fachada y una muy reducida en la pared E. en cada piso, sobre la propiedad vecina, afecta por este concepto y por ser ¿dominada-destinada? por otras ventanas, a servidumbre de luces y vistas.

Como resultado de lo que antecede y debida consideración de que el edificio, que data de 1860, se construyó sólo para cárcel de partido y que después se les ha quitado espacio destinado a nuevos servicios, informe de la necesidad del aumento de local y la conveniente distribución del ¿terreno? para dar al conjunto forma más apropiada y adecuada para que todas sus dependencias respondan a los servicios que se señalan para establecimientos de esta índole.

Aprovechando los existentes, podrían agregarse, siguiendo los trámites prescritos por la ley, los patios y casas contiguas en un perímetro marcado en los planos con las letras abcdefgh, de color carmín, y líneas convencionales de trazado del mismo color, cuya parte edificada es ya vieja, en estado ruinoso y sumamente deteriorada.

Con dicho aumento de superficie y previo estudio de los correspondientes planos y presupuesto, se facilitaría la instalación de habitaciones cómodas y salubres para los detenidos, se contaría con patios bien ventilados y se podría estudiar al mismo tiempo, el modo más adecuado para ejercer las vigilancias, tan necesarias en casas de reclusión y castigo.

Para la adquisición de los terrenos de que se ha hecho mérito, no parecen surgir obstáculos graves puesto que se siguen en las líneas interiores del perímetro que abarca los límites de las diversas propiedades vecinas, quedando solo para ser ¿expropiada? la marcada en el croquis adjunto, que es la de D. Joaquín Puig y Mas, de una extensión superficial aproximada de cuatrocientos quince metros cuadrados, cuyo valor máximo de compra, compuesto de terreno y parte edificada, puede elevarse aproximadamente en siete mil pesetas; Siendo la mejor parte que puede adquirir de los terrenos vecinos, por estar orientado al S.E. quedando las restantes casas con fachada al Norte y no reunir por tanto condiciones aceptables para ser agregadas al edificio.

Dado el triple servicio que hoy presta este, y las malas condiciones que se han numerado, queda plenamente demostrado que es de urgente necesidad tomar acuerdo contundente al ensanche del mismo, para proceder al estudio de las obras de reforma más convenientes, a fin de poner el edificio-cárcel y sus

dependencias en disposición de prestar los distintos servicios que le dan carácter y para estar a la altura que se merece por importancia y por la de la ciudad que lo cuenta en su seno.

Manresa quince de febrero de mil ochocientos ochenta y ocho.

MANRESA, SEPTIEMBRE 1888

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA

OFICINA DEL ARQUITECTO

Sr. D. Pedro Sandó y Yceras?

Arquitecto municipal de Manresa

“Muy estimado compañero: En 20 de junio me dio traslado de un acuerdo de esta Excelentísima Diputación provincial, ordenándoseme trasladara a Manresa al efecto de estudiar junto con usted las obras de carácter urgente e indispensables que han de llevarse a cabo en la Cárcel de esta Ciudad. Al propio tiempo se me incluía en una comunicación del Gobernador el dictamen de V.Y en plano del edificio de que se trata. Otras atenciones del servicio de más inmediata urgencia me han impedido hasta ahora cumplimentar la mencionada ¿orden?, pero ya ¿realizado o analizado? el trabajo de la oficina me parece que es ocasión de llevar a cabo el servicio que se me interesa, pero antes he querido escribir a Usted porque como creo conveniente partir de la ¿? De sus informes y como el asunto que Usted ya conoce desearía que tomara la molestia de acompañarme el día que pase a verificar la inspección.

Qué día de la próxima semana le será a usted más cómodo y yo le volveré a escribir facilitándoles definitivamente el día de mi visita.

Sin otro particular, aprovecho la ocasión para ofrecerse de Su amigo.

Fmdo. Camilo Oliveras

Barcelona, 21 de septiembre de 1888 “

MANRESA, OCTUBRE 1888

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA

OFICINA DE POLICÍA URBANA Y EDIFICIOS PÚBLICOS

“Excelentísimo Señor

Inspeccionada la Cárcel de Manresa al objeto de estudiar justamente con el arquitecto de dicha ciudad las obras de carácter urgente e indispensable que han de llevar a cabo para garantizar en aquel edificio las condiciones de seguridad e higiene; Encargo que me fue confiado en virtud de acuerdo de la Excma. Corporación de 15 de junio del año actual, de lo manifestado a V.E.

El arquitecto municipal de Manresa en su informe sobre el mismo objeto determina de un modo ¿? Y explícito las obras de carácter urgente que deben llevar a cabo en el edificio de la cárcel de aquella ciudad para mejorar en lo posible las condiciones actuales del establecimiento sin cambiar su estructura. Que estas obras las de mayor necesidad se han realizado ya, aprovechando la circunstancia de haberse tenido que instalar en el edificio la Audiencia y las Oficinas del Juzgado de Instrucción. Pero esto no es más que una parte insignificante de lo mucho que debería hacerse. Hay que tener presente que la cárcel de Manresa debe prestar servicio como Cárcel de partido, Cárcel de Audiencia y Prisión correccional, y con estas condiciones, tanto su disposición como su capacidad, lo considero de todo punto inadmisibile. El arquitecto del municipio partiendo de lo legislado hasta hoy en la materia y fijándose especialmente en el Programa para la construcción de las prisiones de Provincia, aprobado por Real Decreto de Febrero de 1860 y en la Ley de 8 de Julio de 1876 referente al programa para construcción de la cárcel modelo de Madrid, demuestra de una manera notoria la deficiencias de la extensión superficial del solar y la de la capacidad cúbica de las estancias de los presos, con relación a la población del establecimiento, encontrando que, a esta corresponden solamente 11 metros superficiales y 12'88 metros cúbicos y siendo así que a tenor de lo que está establecido en los mencionados programas deberían corresponderles 31 metros cuadrados y 30 metros cúbicos.

Estas cifras ofrecen la penuria del espacio a que están sujetos los infelices presos de la cárcel de Manresa.

La disposición general del edificio contribuye tampoco a la seguridad de los presos que pueden afirmarse que si ahora está ¿garantizada? se debe casi exclusivamente al trabajo personal de los empleados del establecimiento. No solo no existe solución de continuidad entre el muro de la fachada y el recinto de la cárcel, sino que el departamento de mujeres, limitado a un solo dormitorio tiene huecos ¿luminarias? Y de ventilación directamente sobre la vía pública.

Toda la parte posterior está limitada por varias paredes medianeras que separan los dormitorios de los presos de las ¿paredes? vecinal, constituidas por una serie de casas y cobertizos medio ¿arruinados?.

La vigilancia exterior ¿? pésimas condiciones y la interior solo por un punto central situado en el único patio del establecimiento. Si esta vigilancia pudiese limitarse al dormitorio que ¿?, todavía la consideraría eficaz; más por el triple carácter que actualmente tiene la cárcel no todos los reclusos pueden encontrar cabida en dicho dormitorio, debiendo ser utilizados otros departamentos inmediatos, la mayor parte de cuya superficie, dadas la disposición de las paredes radiales y la situación de sus ventanas, se escapa a las ¿.....? de las ¿....? . La habitación de estos locales es por otra parte de imprescindible necesidad, si se quiere atender a la separación de los menores de 15 años.

Como previenen todas las disposiciones legales que sobre penales se han publicado y seguro aconsejan los más elementales principios de higiene y moral.

La cárcel además del inconveniente de no poder disponer más que de un solo dormitorio, tiene otro mucho más grave que consiste en carecer de patio o de algún sitio de desahogo y de lavadero.

Las obras recientemente practicadas para la instalación de la Audiencia y las Oficinas del Juzgado de Instrucción han dificultado mucho la reforma de la Cárcel tanto por la superficie que han absorbido como por la incomunicación en que han dejado algunos locales fácilmente aprovechables, como la planta baja del ala N.E. que actualmente se encuentra separada del resto por una escalera pública que desde el paseo del solar da acceso a las mencionadas oficinas del Juzgado establecidas en el principal de dicha ala.

El ensanche pues de la Cárcel por la parte de S.E. lo considera imprescindible si se quiere dar al edificio condiciones de seguridad y salubridad que sean aceptables. Por eso que el arquitecto municipal de Manresa, con muy buen acuerdo, propone la adquisición de los terrenos adyacentes a la Cárcel, comprendidos entre esta y la calle de ¿Codinella- Godinella?, en una extensión de 15 metros cuadrados, cuyo valor máximo de compra, comprendido terreno y edificaciones puede señalarse aproximadamente en 7000 pesetas.

En vista de lo expuesto, tengo el honor de someter a la consideración de V.E. las conclusiones siguientes:

1ª La capacidad superficial u cúbica de la cárcel de Manresa y muy insuficiente comparada con la que previenen las disposiciones dictadas para la construcción y reforma de penales.

2ª La disposición y la capacidad actual del edificio no permiten la separación que, dado el triple carácter de la cárcel de Manresa, le corresponde. Tampoco permite la separación de los menores de 15 y 12 años en los respectivos departamentos de hombres y mujeres, ni la anexión de un patio al segundo de estos departamentos.

3ª Estimado como necesaria la instalación de la Audiencia y Oficinas del Juzgado de Instrucción en el edificio no es posible practicar las reformas que exigen las necesidades actuales de la cárcel de Manresa, sin apelar a la ampliación del solar por el lado S.E.

4ª Como cuestión previa debe acordarse la adquisición de los terrenos necesarios, cuya extensión y coste aproximado se consigna en el cuerpo de este informe, e inmediatamente después de logrado practicar el estudio de la reforma y ensanche del edificio.

Es cuanto tengo el honor de informar en cumplimiento de la Orden de Y.Excel.

Dios guarde a Y.Excel.

Barcelona 23 de octubre de 1888.

El Arquitecto de la provincia=Camilo Oliveras=

MANRESA, 1889

AUDIENCIA DE LO CRIMINAL DE MANRESA

PRESIDENCIA

“Excelentísimo señor,

Teniendo en cuenta esta Audiencia en cumplimiento de la ley, que visitar semanalmente las cárceles de esta ciudad, me hallo en el caso de manifestar a V.S que por falta de local apropósito se vienen practicando las visitas en el patio del edificio, lo cual es indecoroso para este Tribunal que se constituye en todos sus retos de una manera digna, y expuesto además a que perjudique a la salud de los individuos que componen la visita, con especialidad en un tiempo

como el presente, por tratarse de la permanencia, a veces largo rato en un paraje húmedo y frío y al aire libre.

Así pues ruego a V.M que atendiendo esta justa reclamación se sirva ordenar como no dudo que a la mayor brevedad se disponga una habitación conveniente indicadas cárceles donde pueda este Tribunal realizar las visitas semanales de referencia, con el decoro y en las condiciones que son exigibles.

Manresa 16 de febrero de 1889.

Fmdo: Francisco Garcia”

MANRESA 1891

Don Pedro Arderin y Brugués

Alcalde Const. De esta Ciudad

“No habiendo ofrecido resultado por falta de licitadores la subasta anunciada para la adjudicación de las obras que han realizarse en la escalera del edificio público destinado a la Cárcel y Audiencia de los Criminal de esta ciudad, la corporación municipal de la misma ha acordado un consistorio de(sde?) ayer se celebre segunda subasta bajo el ¿? De 2.690 pesetas señalando al efecto el día 25 del actual y hora de las once de la mañana.

Las condiciones que han de regir en la subasta son las señaladas con motivo de la que se había de celebrar en 7 de enero último, y determinar en el anuncio de su referencia fechado en 23 de diciembre anterior e inserto en el Boletín Oficial de la provincia nº 312, correspondiente al 30 de dicho mes de Diciembre, las cuales estarán de manifiesto en la Secretaría del Ayuntamiento para que puedan enterarse de ellas los que lo estimen conveniente.

Manresa, 12 de febrero de 1891.

Fmdo: Pedro Alderín Brugués “

MANRESA, 1891

“Don Jose Calveras y Piqué vecino de la presente ciudad habitante en la calle Cardona 26 piso primero;

Bien enterado del pliego de condiciones facultativas y económicas planos y presupuesto que contribuyen el proyecto aprobado que ha de regir las obras de la terminación de la escalera de la Audiencia de lo Criminal de esta ciudad se

compromete a construir dichas obras por la cantidad de dos mil seiscientas noventa pesetas,

Manresa a 24 de febrero de 1891

Fmdo: Don Jose Calveras”

MANRESA, 1903

CUARTELES-CÁRCELES

En el edificio llamado cuarteles había, antiguamente, la Casa del Consejo de la Ciudad y las Oficinas del Nacionalato.

En 1684 se fabricó la actual fachada toda de sillería con el escudo del Ayuntamiento sobre la puerta principal.

Era destinado para Palacio del Obispo que pretendía tener de nuevo la ciudad.

Construidas las actuales Casas Consistoriales en 1746, pasaron allí en Consejo y el Nacionalato; destinándose el edificio que dejaban vacante para cárcel pública y más tarde cuarteles de infantería y caballería.

En 1834 el Ayuntamiento pidió permiso al gobierno para recomponer los cuarteles y erigir, entre estos, un teatro que funcionó hasta 1855.

Registrados los inventarios de fincas urbanas y rústicas propias de la ciudad, presentados por el Ayuntamiento y aprobados por el gobierno, todos anteriores a 1857, se ha visto constar en todos “Un edificio llamado los cuarteles en la subida de la Seo de esta ciudad destinado para cárcel pública, teatro, Cuartel para infantería y cuadras para Caballería” de ningún producto.

En 1858 el Ayuntamiento promovió expediente para la restauración de las Cárceles del Partido, cediendo para de edificio de los cuarteles; y S.M la Reina con fecha de 22 de abril del mismo año se dignó aprobar dichas restauración y cesión del local.

En los años 1978 y 1880 la Administración Económica de la Provincia pidió antecedentes sobre la posesión de este edificio por el Ayuntamiento.

Convendría ver el Registro de la Propiedad como la ¿funda? En la inscripción que según se cree se hizo en 1878.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la seu núm. 2 (Antics Jutjats) i Galcerán Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa

28 Febrero 1903.

Fmdo: Joaquín Sarret

A N N E X 2
ESTUDIS ARQUEOLÒGICS I PATRIMONIALS

Estudi històric i documental carrers baixada de la seu núm.2 (Antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa, redactat per Mireia Vila Cortina

ESTUDI HISTÒRIC I DOCUMENTAL CARRERS BAIXADA DE LA SEU NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERAN ANDREU NÚM 6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA

Mireia Vila Cortina, historiadora

índex

1. El Puig Cardener fins al segle XIII	2
1.1 Antecedents en època proto-històrica i antiga	2
1.2 Les esglésies i la canònica (segles IX-XI)	2
1.3 La Torre Vescomtal, el Casal Sotal i la muralla de la "ciutat" (segles X-XIII)	3
2. El Puig Cardener en el segle XIV	5
2.1 L'enderroc de la muralla de la ciutat i d'altres edificis per la construcció de la Seu (1322-1379)	5
2.2 Les cases de la Baixada de la Seu - Carrer de Galceran Andreu entre finals del segle XIV i mitjan segle XV	7
2.2.1 El Palau Reial	8
2.2.2 El casal dels Andreu	8
2.2.3 El casal dels Alçamora	12
2.2.4 La casa de Francesc de Camp adquirida pels Alçamora	17
2.2.5 La casa dels Camp adquirida pels Tord	18
2.2.6 La casa de Guillem de Santpedor	19
2.2.7 La casa de Francesc Pujades	20
3. Les cases de la Baixada de la Seu - Carrer de Galceran Andreu a mitjan segle XVI	20
3.1 La casa i pati de Celdoni Rovira	20
3.2 Les cases de Joan Janer	22
3.3 La casa de Joan Cadavall	24
3.4 La casa establerta a Tomàs Fadre	25
3.5 La casa d'Antoni Bosch i de Sallent o de Mossèn Bosch	25
3.6 La Casa de la Ciutat	26
4. Conclusions	26
5. Fonts	30
5.1 Fonts bibliogràfiques	30
5.2 Fonts digitals	30
5.3 Fonts d'arxiu	31
6. Planimetria	32

El present estudi s'ocupa de la contextualització històrica de l'illa de cases que ocupen els dos edificis objecte d'estudi, al Puig Cardener, des de les primeres notícies escrites que en tenim (segle IX) fins al segle XVII, moment en què es construeix la casa de la ciutat i l'espai pren una configuració ja força propera a l'actual.

Per dur-lo a terme, s'ha procedit a un buidatge bibliogràfic exhaustiu, al mateix temps que s'ha consultat a diverses persones coneixedores de la documentació d'aquests períodes. Les referències així obtingudes han servit com a guia a l'hora de recórrer als diversos protocols notariais que custodien l'Arxiu de la Seu de Manresa i l'Arxiu Comarcal del Bages, en especial els inventaris i llibres particulars de les famílies que vivien a la zona.

1. El Puig Cardener fins al segle XIII

1.1 Antecedents en època proto-històrica i antiga

El Puig Cardener és el nucli originari de l'actual ciutat de Manresa. L'evolució històrica del Puig Cardener comença amb un poblat ibèric en el vessant de ponent del puig a partir del segle V aC fins gairebé el segle II dC. A partir del període del Baix Imperi romà, l'antic emplaçament ibèric és reutilitzat com a lloc d'enterrament (segles IV - V), amb tombes de secció triangular amb teules que perdura fins l'època medieval.¹

1.2 Les esglésies i la canònica (segles IX-XI)

Els documents alt-medievals ens parlen de l'existència d'una primitiva església de Santa Maria dalt del Puig Cardener, situada a la part sud-est de l'actual edifici de la Seu, i que es documenta per primera vegada l'any 890.² Amb la fundació d'una comunitat de canonges (segle XI), a la banda de ponent del temple es van anar edificant diferents dependències per a ús dels canonges, entre elles la galeria-pòrtic d'estil romànic que encara es conserva en l'actualitat. També sembla que hi havia una altra església, la de

¹ "Puig Cardener". Web del patrimoni arqueològic català (Departament de Cultura). <http://invarque.cultura.gencat.cat/Fitxa?index=0&consulta=MCUxK3B1aWcgY2FyZGVuZXIIMis3JTYrMDgxMTM2IQ==&codi=1515> [visitat el 06/04/2022]

² BENET, Albert; JUNYENT, Francesc; MAZCUÑAN, Alexandre (1984). «Santa Maria de Manresa», *Catalunya Romànica*, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 291.

Sant Martí que estudis recents han situat a tocar de la façana de ponent de l'actual Seu gòtica.³

1.3 La Torre Vescomtal, el Casal Sotal i la muralla de la “ciutat” (segles X-XIII)

És molt possible que ja llavors hi hagués també un castell, que fins ara no s'ha pogut situar amb precisió. Sembla que servia com a residència dels representants del rei a la ciutat, a més de punt fort defensiu.

Diversos indicis apunten que tot l'espai meridional del turó, que incloïa el castell i la primitiva església de Santa Maria, es trobava tancat al nord per una primitiva muralla a mode de ciutadella i, de fet, fins ben entrat el segle XIV l'indret era conegut com la “ciutat”.⁴ Segons el medievalista Albert Benet, les muralles de la “ciutat” ja existien abans de l'any 999, quan van ser destruïdes per la ràtzia d'Al-mansur, però «trigaren molt a ser refetes d'una manera definitiva», ja que després de l'atac es prioritzà la reconstrucció de l'església, i la refacció de les muralles quedà en segon pla. Encara l'any 1057, quan la comtessa Ermessenda va vendre al seu nét Ramon Berenguer I i a la comtessa Almodis els comtats i bisbats de Barcelona, de Girona i d'Osona, es fa referència a la «ciutat derruïda de Manresa».⁵

Aquestes muralles, juntament amb el portal que allí s'obria per donar accés al conjunt, anomenat “portal del Coll del Castell”, foren enderrocats l'any 1377 en motiu de la construcció de la porta nord de la Seu gòtica. Més endavant ja ens ocuparem d'aquesta referència. De moment el que ens interessa aquí destacar és que el fet que molestessin a l'hora de construir la part septentrional de la Seu és que devien estar situades a pocs metres d'on acabava el nou temple.

En canvi, està molt menys clar on devia estar emplaçat el castell. Benet el situava «al costat de ponent, davant de l'església de Santa Maria de Manresa, que s'aixecava en una punta del puig, deixant l'interior del cim per refugi dels habitants dels voltants de la ciutat». Tanmateix, el mateix historiador advertia que «tot són suposicions fins que no s'obtinguin dades

³ VALDENEBRO, R., «El paisatge de la Manresa medieval a partir de l'estudi de les seves muralles», *Arqueologia Medieval*, n. 3 (2007), p. 83.

⁴ SARRET, J., *Manresa, castell-ciutat*, Impremta d'Anton Esparbé, Manresa, 1916, p.17-18.

⁵ BENET, A., *Història de Manresa. Dels orígens al segle XI*, tesi doctoral, Manresa, 1991, p.153-154.

proporcionades per excavacions arqueològiques», les quals, a data d'avui encara no s'han pogut contrastar.⁶

D'aquesta fortificació no en tenim notícies fins a principis del segle XIII, moment en què la documentació ens informa que estava formada per una torre dita “Vescomtal” i una casa o casal anomenat “Sotal”.

La primera referència a aquest conjunt la tenim l'any 1224, quan un personatge de cognom Nerell i la seva muller donaren a Bernat Moliner «la Torre Vescomtal amb el Casal anomenat Sotal i tota la plaça», que tenien per Guillem de Guàrdia a 6 diners de cens.⁷

Aquest Guillem de Guàrdia era parent dels vescomtes de Barcelona i a la vegada també familiar dels castlans de Manresa, la família Manresa, que tenien confiat el castell de la ciutat pel rei des de mitjan segle XI. Guillem de Guàrdia era castlà del castell d'Artés i successor (fill o nét) d'un altre personatge que també es deia Guillem de Guàrdia, el qual al seu torn era fill d'un germà del vescomte Reverter de Barcelona, a més d'haver estat també castlà d'Artés. Sembla que aquest Guillem de Guàrdia (I) estava casat amb Dolça de Manresa, filla de Bernat Ramon de Manresa, de qui va rebre la castllania d'Artés com a dot.⁸

El Casal Sotal i la Torre estaven a tocar o ben al costat del mur de que tancava la “ciutat”. La plaça que cita el document estava a ponent dels dos edificis. Sembla que, a l'est del conjunt, ja llavors hi havien proliferat com a mínim tres cases particulars i un celler. Això ho sabem gràcies a una venda que es va fer d'aquestes cases, poc després de la donació de la Torre, el mateix 1224. Sibil·la, filla del difunt Bernat de Torre va vendre per 15 sous a un tal D. Morera «les cases que Guillem Botí, Berenguer Boia i Bernat de Julechs tenen per mi a la ciutat, a la Torre Vescomtal». Entre les afrontacions d'aquestes cases es citen, a llevant, un celler que en aquell moment tenia Guillem de Grau; al sud, el carrer; a ponent la plaça vescomtal i, finalment, al nord, el Casal Sotal, la Torre i el mur.⁹

⁶ Ídem

⁷ «Nerellius et eius uxor E. damus Bernardi Mulnerio et qui voleris illa turre vicecomitale cum domus que vocatur sotal qua cum ipsa se tenet et platea totam quod habemus per Guillelmus de Guardia 6 diners de cens» ASM-8.1224-1225.fol.1v. Referència aportada per Raquel Valdenebro

⁸ BENET, A., *Artés, societat i economia d'un poble de la Catalunya Central (1a part)*, Ajuntament d'Artés, 1990, p.36-37.

⁹ «Sibilia qui olim fui filia Bernardi de Turre vendo a D. Morera ipsas domos quos Guillelmus Butino et Berengario Boia et Bernardum de Julechs tenet per me in civitate in turre vicecomitale... in cellerio quod tenet G. de Gradu, de meridie in carreria, de occiduo in plathea de ... vicecomitalis de circi domus vocatur

Pel que fa a l'emplaçament del conjunt format per la Torre Vescomtal i el Casal Sotal dins el Puig Cardener, tal i com veurem en el següent apartat existeixen diversos indicis documentals posteriors que fan pensar que estava situat a llevant del turó en comptes de ponent com suggeria Benet.

2. El Puig Cardener en el segle XIV

2.1 L'enderroc de la muralla de la ciutat i d'altres edificis per la construcció de la Seu (1322-1379)

L'historiador manresà Joaquim Sarret i Arbós dona compte d'un petit barri de cases i carrers a principis del segle XIV a l'entorn del castell, el qual ja llavors era anomenat "Palau Reial". A banda de les dependències de la comunitat de canonges, hi havia altres edificis, la majoria dels quals pertanyien a llinatges nobles o destacats de la ciutat.

Així, el 1305, Geralda muller de Guillem de Rajadell difunt, i el seu fill Ramon fill vengueren Ramon de Gravalosa, per alou lliure i franc, un censal en les cases que tenien a la ciutat de Manresa, al Coll del Castell. Entre les afrontacions d'aquestes cases s'esmenten, en primer lloc (est?) la via pública; en segon lloc (sud?) la casa de Pere de Coma, el Palau del Rei i la casa de Pere de Gravalosa; en tercer lloc (oest?) el Palau del Rei i la via pública i en quart lloc (nord?) el mur antic de la ciutat.¹⁰

A partir de 1322, amb l'inici de la construcció de l'edifici gòtic de la Seu, va fer falta que els obrers de la Seu adquirissin moltes d'aquestes parcel·les on hi havia cases a fi d'enderrocar-les. Sembla, però, que les expropiacions es van anar fent per parts a mesura que avançaven les obres.

Sarret, que va revisar a fons el llibre de l'obra de la Seu, dona compte d'algunes de les cases que hi havia en aquest sector el 1322, la majoria d'elles com hem dit de famílies de relleu: «(...) hi havia la casa de'n Bernat

de Manresa, cavaller; la de'n Vilamelich, la de'n Berenguer de Cumbis o Coma, qui era protonotari del senyor rey, y molts d'altres».

El 1362 Bernat Villar va vendre a l'obra de la Seu una casa situada prop la de Berenguer de Coma, jurisperit, sota el lloc anomenat el Coll del Castell, la qual afrontava amb un hort del mateix Villar, amb la casa de Guillem de Camp, amb un carrer públic i amb la via pública.

Tanmateix, sembla que les obres de demolició es van cenyir a la zona sud de l'antiga muralla de la ciutat, aquesta inclosa. No van arribar a les cases que hi havia al nord de l'antic mur, és a dir, a la zona de l'actual baixada de la Seu. És possible que les cases de Berenguer de Coma i de Guillem de Camp no quedessin afectades per l'operació urbanística (vegeu apartat 2.2.4), ni tampoc el Palau Reial, tot i que probablement es trobava ben a prop de la zona derruïda. En aquest sentit, el 1323, el paborde i els canonges de Manresa van haver de compensar Pere de Grevalosa, «en nom del senyor rey per qui te sa casa», per haver estat suprimit el camí o carrer públic que hi havia entre el cementiri, l'església i les cases comprades i enderrocades per l'obra de la Seu, al mateix temps que es comprometeren a construir un nou camí o via pública per a passar als patis de les cases.¹¹ Tal i com veurem a continuació, Pere de Grevalosa (o un successor seu) apareix com a castlà de Manresa i habitant del Palau Reial el 1386. La "casa que tenia pel senyor rei" el 1323 (i també la que acabem de veure mencionada el 1305)" ja devia ser el Palau Reial. És possible que el nou vial que van prometre-li construir els canonges fos alguna mena de carrer o camí al nord-est de la Seu, entre el nou temple i les cases i patis que van continuar dempeus.

El 1377 les obres de la Seu es trobaven força avançades. S'havia consagrat l'altar major i el nou temple –tot i que inacabat– ja s'utilitzava per al culte. Ja devia estar acabat tot l'absis, el creuer i el primer tram de la nau central i s'estava treballant en la construcció del segon tram. L'any 1372 els obrers havien contractat la confecció de la porta de fusta del portal nord que dona a la plaça. Tanmateix, faltava encara lliurar d'obstacles tot aquell sector, en especial l'antiga muralla amb el portal del Coll del Castell. En aquest sentit, cal tenir en compte que a banda de la porta també va fer falta construir unes escales d'accés, ja que abans del segle XVIII el nivell interior de la Seu

Sotal turre et in muro , XV solidos. Bernardi Pectoru et Bernardi de Pa.... G. de Guardia firmo.» ASM-8.1224-1225.fol 2r

¹⁰ «1305. — Pridie nonas (dia 6) Mars = Geralda muller de G. de Rajadell difunt y R. fill seu venen a Ramon de Gravalosa per alou lliure y franc un censal en les cases que per mitj, indivís y en alou de abdos tenen en la ciutat de Manresa, apud collem castri al coll del castell, que afrontan la una ab la via publica y a quarta part cum muro antique civitatis; l'altre ab la casa de Pere de Coma (Cumbis), ab el palau del senyor rey in Palacio domini regis, ab la casa de Pere de Gravalosa y a la tercera part in Palacio domini Regis y ab la via publica.» SARRET, J., *Manresa, castell-ciutat*, Impremta d'Anton Esparbé, Manresa, 1916, p.16.

¹¹ Ídem, p.19

era lleugerament més elevat que avui en dia (possiblement entre 40 cm i 1 metre).¹²

Per tal de solucionar aquesta qüestió, els consellers de Manresa i els obrers de la Seu van obtenir del rei Pere III un permís per enderrocar el portal del Coll del Castell i els altres edificis del seu costat, tot plegat amb l'objectiu de poder fer més bella la porta d'entrada a la Seu. Entre els altres edificis que foren demolits hi havia també els cellers del monestir-canònica i la cambra del paborde. El 1379 es va signar una concòrdia entre el paborde i convent, d'una part, i els obrers o administradors de l'obra, de l'altra en que es feia ressò de la necessitat que *«dits cellers sien enderrocats per tal com en lo pati on es fundat a millor partida de aquell se ha afer ample é bella entrada a lesglesya que li retra gran bellesa»*, al mateix temps que s'exposava que la cambra de la pabordia era necessària *«a obs de la dita esglesya»*. És per això que el paborde Bernat es va comprometre a vendre i lliurar possessió, pel preu de 900 sous barcelonesos, dels cellers i la cambra de la pabordia.¹³

2.2 Les cases de la Baixada de la Seu - Carrer de Galceran Andreu entre finals del segle XIV i mitjan segle XV

La documentació notarial d'entre finals del segle XIV i mitjan segle XV permet fer-se una idea força fidedigna de les cases que hi havia en aquell moment al sector de la Baixada de la Seu - Carrer de Galceran Andreu. A continuació fem una descripció de les dades que hem pogut aplegar d'aquests edificis i dels seus propietaris.

Aquests edificis eren: el Palau Reial, el casal dels Andreu, el casal dels Alçamora, la casa de Francesc de Camp, la casa dels Tord, la casa de Guillem de Santpedor i la casa de Francesc Pujades.

L'ordre que seguim és cronològic i va en funció de les dates en què apareixen documentades per primer cop.

A l'apartat 1 de la planimetria fem una simulació orientativa de l'emplaçament d'aquestes parcel·les. L'esbós s'ha fet a partir de l'espai construït actual, però la distribució pot haver variat molt des dels segles XIV-XV, de manera que cal considerar-lo merament com una hipòtesi.

¹² TORRAS, M., «El portal de la Seu», *Dovella*, Manresa, 1993, p. 33-36.

¹³ SARRET, *Manresa, castell-ciutat*, p.19-20

2.2.1 El Palau Reial

Ja hem explicat que aquest edifici, que segurament correspon a la Torre Vescomtal i el Casal Sotal que trobem documentats el 1224, no devia quedar afectat per les expropiacions i enderrocs derivats de l'obra de la Seu.

En efecte, un document de l'any 1384 ens informa que aquest edifici seguia dempeus i estava habitat per Pere de Gravalosa, el qual era anomenat "castlà del Palau". (vegeu apartat 2.2.1)

Pel que fa a la seva situació concreta, el fet que aparegui entre les afrontacions de cases que sabem amb tota seguretat que es trobaven a la banda est de la Baixada de la Seu (vegeu apartats 2.2.2 i 2.2.3) fa pensar en una ubicació vers la part oriental del turó del Puig Cardener, segurament a l'interior de l'antiga muralla que es va demolir el 1377.

2.2.2 El casal dels Andreu

Un dels edificis més notables que hi havia en el sector objecte d'estudi era sens dubte el casal familiar dels Andreu. El record de l'existència d'aquest casal i llinatge ha perviscut fins a l'actualitat en el nom del carrer que delimita pel nord aquesta illa de cases, el qual encara avui en dia s'anomena de Galceran Andreu. Dins la mencionada illa, l'edifici que dona tant a aquest carrer com al de la Codinella, on té una llarga façana, ha estat tradicionalment identificat amb el domicili dels Andreu. També rebia el nom de Galceran Andreu el portal de la muralla que hi havia a final de mateix carrer, sobre el cingle del torrent de Sant Ignasi. Devia estar format per dues torres i és possible que ja existís des del segle XII, com a part del mur que circueïa la "ciutat".¹⁴

Els Andreu foren una de les nissagues de prohoms manresans més influents de la primera meitat del segle XIV, a qui la historiadora Raquel Valdenebro ha dedicat recentment un interessant article que ha servit de base per al nostre estudi.¹⁵ El primer cap del llinatge conegut és Ermengol Andreu, que apareix documentat per primer cop a finals del segle XIII. Sembla que ja llavors els Andreu gaudien de certa fortuna, que es va anar ampliant al llarg dels primers anys del segle XIV. Ermengol Andreu tenia una propietat

¹⁴ VALDENEBRO, El paisatge..., p. 84..

¹⁵ VALDENEBRO, R., «Els Andreu, prohoms de la ciutat de Manresa». *Dovella*, 2017, Núm. 122, p. 5-12

anomenada “Torre d’Ermengol Andreu”, situada a la zona de l’actual carrer del Cós, fora muralles. El seu fill Galceran a la dècada de 1320 va anar parcel·lant aquesta gran finca i arrendant els solars per a la construcció de cases. La riquesa dels Andreu es complementava amb les rendes dels diversos masos que tenien a la comarca del Bages, juntament amb l’activitat creditícia. No cal dir que tingueren un important pes en el govern de la ciutat, de fet el mateix Galceran fou batlle de Manresa dues vegades entre 1320 i 1340.

Els Andreu ja devien tenir la seva residència al sector objecte d’estudi a inicis del segle XIV, ja que en la talla de 1307 el carrer era conegut amb el nom d’Ermengol Andreu. Més tard, el 1318, un document notarial confirma l’emplaçament del casal familiar, així com la seva proximitat amb el Palau Reial. Es tracta d’una època en què Sibil·la de Solà, vídua d’Ermengol Andreu, es donava per pagada dels 7000 sous que li havien retornat en censals el seu fill Galceran i el tutor de la seva filla Geraldona. Aquests diners li devien en concepte del dot de casament, que consistia en la casa que tenia el pare de Sibil·la a la Codinella, «sota el Palau del senyor rei» amb els vasos vinaris i l’hort contigu. Sembla doncs, que els Andreu havien obtingut aquesta casa a través de l’enllaç matrimonial d’Ermengol Andreu amb Sibil·la de Solà, membre d’un altre important llinatge de propietaris manresans i terrassencs. El document especifica que els seus fills li saldarien el deute en dos anys i que, mentre el pagament no es efectiu, li cedirien una habitació a la casa on es pogués estar.¹⁶

El fill i successor de Galceran Andreu, també de nom Galceran (II), cursà estudis de dret i s’intitulava advocat. El 1391 ja figura com a difunt, moment en què la vídua Elisenda Amergós llevà inventari dels seus béns, entre els que destaca, en primer lloc el casal o alberg «*qui és al carrer d’en Galceran Andreu*», el qual afrontava amb l’«*alberch de madona de Tord e amb lo dit carrer*». D’aquest casal inventarien setze estances, totes elles molt ben equipades: una “**cambrà de l’estudi**” on hi havia entre d’altres coses un bon nombre de llibres de dret, diverses escriptures, un reliquiari d’argent, una taula i un banc d’estudi; una “**cambrà pintada**” amb un llit de posts amb el seu parament, un banc, un arribanc, una cadira de ferro; una **sala** amb un “drap pintat” penjat a la paret, diverses espases, un escut decorat amb el senyal dels Montcada i l’altre amb el de Galceran Andreu, una cortina

també amb l’emblema familiar, un banc, alguns matalassos i coixins, una cadira de malalt, un llit de posts ben parat, diverses robes de vestir i un mirall; una “**cambrà mitjana après la sala**” on hi havia també utensilis domèstics, armes, guarniments de cavall i peces d’armadura; una **cuina** amb tots els seus atuells, diverses peces de vaixel·la d’argent i d’altres objectes que fan pensar que hi havia un forn i s’elaborava pa (posts de forn, una pastera); una **dispensa** on es guardaven aliments i diversos objectes; una **eixida** on hi tenien aviram (quinze gallines, un capó, dos galls, un paó i una paona); una “**cambrà prop la cuina**” que era una habitació amb altre llit vell i més roba; un **porxo** i una “**naia del cel**”¹⁷ on hi havia altres objectes; un **rebot** que també servia com a magatzem de diversos útils, entre ells unes debanadores de fil; un “**mirador après lo porxo**” on hi havia una gran estora i una escala de mà; una **entrada** on hi havia quatre bancs; una “**arcada après lo celler**” tota plena de llenya; un **celler** equipat amb botes, tines, folladors i barrils de fusta; un **estable** on hi havia tres muls amb els seus guarniments; una “**casa o cambrà dels grans**” on es guardaven certes quantitats de forment, pèsols, ordi i dos bacons de cansalada; una “**casa o cambrà sota l’escala**” on entre els pocs utensilis que hi havia es menciona fusta de vaixel·ls (per fer botes). Les possessions s’arrodonien amb 2 anells d’or, tres oques i una esclava anomenada Saurina, la qual Elisenda volia que passés al seu fill Francesc.¹⁸

Segons aquesta descripció, es tractaria d’una casa de dimensions notables, amb una eixida o pati, un mirador i un cos obert a la via pública, compost per un porxo a planta baixa i una galeria al primer pis. Tot fa pensar que l’eixida o pati es trobava vers l’interior de l’illa, vers la casa dels Alcamora (vegeu apartat següent). En canvi, el mirador i el cos de porxo-galeria devien obrir-se a la via pública, tot i que no sabem si pel cantó de la Codinella o pel de Galceran Andreu.

A Galceran Andreu (II) i Elisenda Amergós (morta el 1392) els va succeir llur fill Francesc Andreu (I). El nou hereu, però, va estar molt poc temps al capdavant de la família. El 1395 ja figura com a difunt, moment en què el batlle de Manresa manà fer inventari dels seus béns. La descripció de les possessions que Francesc Andreu tenia a la casa del carrer de Galceran

¹⁷ Naia: Passadís porticat; cast. *galería*. Cel d’una cambrà: sostre d’una cambrà, sobretot considerada des de l’interior. ALCOVER, Antoni Maria, MOLL, Francesc de Borja (2002). Diccionari català-valencià-balear, Institut d’Estudis Catalans – Editorial Moll, Barcelona. 2002.

¹⁸ AHPM, Tr. 485, ff. 169r-178r, 11 de gener, 20 d’abril i 5 de juliol de l’any 1391. Referència aportada per Adrià Mas.

¹⁶ ACBG. Tr.64. 8 kalendes de febrer de 1318. Referència aportada per Raquel Valdenebro.

Andreu recull un total d'onze estances: l'entrada, l'estable, el celler, la casa dels grans, la naia, el menjador, la cambra de l'estudi, la cambra mitjana, la cuina, la casa del rebost i el porxo.¹⁹ Encara menys longeva va ser la vida del seu fill Galceran Andreu (III), casat amb Isabel i pare de Francesc Andreu (II). És possible fins i tot que Galceran III morís abans que el seu pare, ja que l'hereu de Francesc Andreu (I) fou el seu nét Francesc Andreu (II).

L'any 1410, Sibil·la, vídua de Francesc (I) i Isabel, vídua de Galceran (III), feren inventari dels béns de la família. En l'acta hi figura també Pere Andreu rector de Sallent, que era fill de Francesc i Sibil·la i germà del difunt Galceran, a més de tutor del petit Francesc (II). Aleshores la família seguia domiciliada en el mateix casal, del qual es diu que està situat «*al carrer apellat de la Codinella, afronta amb el dit carrer, amb un alberg d'en Tort, amb el mur de la ciutat i amb altre alberg d'en Francesc Dalçamora*». Del gran casal dels Andreu s'inventarien un total de quinze estances, que són les següents: l'**entrada**, on es guardaven eines i una gran quantitat de robes de vestir; la "**casa o cambra dels grans**", on hi havia unes portadores; la **cambra dels missatgers**, que era una habitació amb un llit; la "**casa de la tina**" on hi havia una tina de 60 somades i una escala; "**l'entrant de l'estable**" on es guardava llenya, oli, un rocí amb els seus guarniments, dues gallines, un gall, dues oques, dos muls, dos; el **celler**, on hi havia una altra tina de 60 somades i piques olieres i moltes botes; el **menjador**, que era una sala amb armes com una ballesta genovesa, llances, també unes ampolles i copes de vidre; "**la casa o cambra del menjador**" on es guardaven caixes i escassos utensilis diversos; el **porxo**, on s'acumulaven alguns objectes vells; el **rebost**; la **cuina**; l'**estudi**, que llavors era una habitació més amb un llit i roba, ja sense llibres; la **sala**, una habitació amb armes, una estora i un drap amb diverses figures penjats a la paret i un llibret d'oracions; la **cambra sobre l'escala**, que llavors era una altre dormitori amb un llit i dos armaris i finalment la "**cambra pintada**", on hi havia un bací per rentar el cap, una unça i mitja de perles i un parell de coixins de seda amb botons.²⁰

A grans trets, podem dir que el 1410 la casa havia canviat poc des de l'inventari de 1391. Observem, tanmateix, que algunes cambres que abans tenien una altra funció ara es converteixen en dormitori, com és el cas de l'estudi, on ja no hi trobem llibres. En aquest sentit també trobem a faltar

¹⁹ AHPM. Tr. 486, ff. 157r-158v. 11 d'octubre de 1395. Referència aportada per Adrià Mas.

²⁰ AHPM 4103, juny-agost de 1418. Referència aportada per Raquel Valdenebro.

la cambra de la dispensa, que és possible que s'hagués reconvertit en un altre dormitori anomenat "cambra dels missatgers", cosa que denota que la família rebia sovint emissaris que venien de lluny. En canvi, la sala havia perdut la condició de dormitori i era més aviat un espai de representació. Aquesta vegada tampoc s'enumera l'eixida, no pas perquè hagués desaparegut, sinó perquè ja no s'hi guardaven béns i l'aviram que abans hi havia s'havia concentrat a l'estable amb la resta de bestiar. El menjador podria ser la "cambra après la cuina" que apareix el 1391. Finalment, trobem una estança nova dita la "cambra de la tina", que segurament devia ser l'"arcada après lo celler", on abans es guardava llenya.

L'últim membre de la família Andreu que trobem documentat és el prevere Pere Andreu, que el 1418 va llevar inventari dels béns de la seva mare Sibil·la, com a hereu i usufructuari que n'era. A l'hora d'enumerar els béns que tenia la difunta a la casa de la Codinella —majoritàriament roba, mobles i parament de la llar— es fa referència a la sala on hi tornava a haver un llit, la cambra pintada, l'estudi, el menjador, la cuina i la dispensa.²¹

Com veurem a continuació (*vegeu apartat 2.2.2*) a la dècada de 1430 qui actuà en representació dels Andreu pels afers que afectaven el domicili familiar fou el rector Pere Andreu. No sabem què va ser del petit Francesc Andreu, és possible que morís sense successió. En qualsevol cas, més enllà de mitjan segle XV es perd el rastre dels Andreu i fins i tot el carrer canvià el nom pel de "Mossèn Bosch". És possible que, com passà amb moltes d'altres famílies, la crisi del quatre-cents en dificultés la successió i s'acabessin extingint.

2.2.3 El casal dels Alçamora

Un altre dels edificis notables que hi havia en el sector estudiat fou el casal familiar dels Alçamora, les primeres notícies del qual daten de 1386. Sembla que ocupava una extensa parcel·la al sud de l'illa de la Baixada de la Seu (que aproximadament correspondria als antics jutjats), i que va coexistir amb la casa dels Andreu, malgrat que el seu moment de màxima esplendor fou una mica més tardà. Al llarg de la primera meitat del segle XV trobem a Francesc d'Alçamora adquirint patis prop de la Seu i del Palau Reial i dues importants obres d'ampliació del seu domicili, fins al punt que el 1442 apareix ja referit com a "palau". El 1467, no se sap encara per quina via,

²¹ AHPM. Tr. 687, ff. 222r-223v. 28 de gener de 1418. Referència aportada per Adrià Mas.

aquest important edifici passà a esdevenir el lloc de reunions del Consell de la Ciutat, que és l'única referència pel qual era conegut fins ara.²² La seva successora fou la Casa de la Ciutat, aixecada entre 1661 i 1685.²³

El cas del llinatge d'Alçamora és equiparable al dels Andreu, tot i que amb mig segle de diferència. Eren una família amb una important riquesa de base agrària, propietaris de diversos masos i terres que a finals del segle XIV trobem desenvolupant importants càrrecs dins l'administració reial: Antoni d'Alçamora es refereix com a procurador del fisc reial el 1385 i el seu fill Francesc com a escrivà del rei el 1387. A la dècada de 1430, un altre Francesc d'Alçamora (II), fill de l'anterior, figura com a llicenciat en lleis o jurispert. Ja a la dècada de 1390 els trobem actuant com a creditors de la ciutat. És precisament en l'acta d'un censal de 7000 sous que va vendre Francesc d'Alçamora a la universitat de Manresa que sabem que la família es trobava domiciliada a Sant Fruitós de Bages, d'on probablement era originària. Com era freqüent aleshores en els crèdits, els consellers donaren fiadors o ostatges a fi de garantir el pagament de les pensions. Aquests ostatges, en cas d'impagament es podrien retenir a la residència que tenien els Alçamora en aquest poble bagenc.²⁴

La família demostrà un interès constant per ampliar les seves possessions dins l'illa de cases de la Baixada de la Seu. Aquesta política es va veure facilitada per les dificultats successòries de les famílies veïnes, derivades sens dubte de la crisi demogràfica dels segles XIV-XV. El 1395 van comprar a Guillem Ramon de Santa Eulàlia, àlies Bort, una casa que donava al carrer de Galceran Andreu, probablement vers l'actual número 6-8, la qual abans havia estat del difunt Francesc Camp, domiciliat a Lleida però originari de Manresa. Aquesta casa havia canviat de mans dues vegades en poc temps. El 1386, a causa dels deutes que arrossegaven els hereus menors d'edat de Camp, llur tutor havia tret subhasta l'edifici junt amb un altre de veí (probablement el número 10). L'edifici de més a ponent (vers el número 6-8) el va comprar Santa Eulàlia i el més oriental (vers el número 10) Blanca de Tord. (vegeu apartats 2.2.4 i 2.2.5)

²² SARRET, J., *Història de l'estat polític-social de Manresa*, Manresa, Impremta Sant Josep, 1925, p. 18.

²³ *Ídem*, p. 19-24

²⁴ AHPM, Tr. 374, 13 d'agost de 1391.

No creiem pas, tanmateix, que aquests dos edificis s'integressin a la casa pairal dels Alçamora, ja que com veurem més endavant en el segle XVI estaven en mans d'altres particulars. (vegeu apartat 3).

A partir de 1387 es van signar altres convinences amb els possessors de les parcel·les veïnes. Eren pactes, aquests sí, encaminats a guanyar espais vers on ampliar l'edifici que tenien a la Baixada de la Seu, que ja s'havia convertit en el seu domicili principal.

En primer lloc es plantejava una important qüestió: els patis on Alçamora volia construir afrontaven amb el Palau Reial i calia permís del monarca. És per això que el 27 de desembre de 1387, l'infant Joan va concedir a Francesc d'Alçamora, que era el seu escrivà, la facultat de reedificar un molí que hi havia hagut prop del Palau i que havia estat derruït feia anys en motiu de la construcció de la muralla de la ciutat, al mateix temps que li donava llicència per construir en les parets del Palau que afrontaven amb casa seva, «de l'abisme fins al cel». El rei, tanmateix, condicionava el permís al vist-i-plau de Pere de Gravalosa, que llavors habitava el Palau com a castlà. El consentiment de Gravalosa no va arribar fins l'any 1406, potser perquè el començament de les obres s'havia demorat i no havia fet falta parlar-ne més. En qualsevol cas, el 1406 els treballs d'ampliació del casal dels Alçamora estaven plenament en marxa i el castlà donava el consentiment per totes les obres i pisos que havia construït Francesc d'Alçamora adossats a les parets del Palau, al mateix temps que concedia, per avançat, permís per tot el que s'hi construís de llavors en endavant.²⁵

En el context dels mateixos treballs, l'any 1400 Francesc d'Alçamora va signar un pacte amb els obrers de la Seu per dividir-se un pati amb una casa, dit d'"en Bon Gran", al Coll del Castell, que aquests havien comprat a fi de construir l'entrada nord del temple. En el pacte, que es va fer amb el consentiment dels consellers de la ciutat i previ compromís de pagament de 15 florins per part d'Alçamora, es va acordar que aquest es quedaria una porció de dues canes i mitja del pati (4 metres), comptant des de l'angle de la paret exterior del seu estable fins les escales que pujaven a casa seva. El tros de pati assignat a Alçamora devia estar situat a la part de sud-est de

²⁵ AHPM, Tr. 374, 27 de desembre de 1387 i 6 d'octubre de 1406.

l'illa, just en el límit del turó, ja que es diu que per l'altre costat continuava de recte seguint una paret que hi havia «fins la paret grossa del cingle que es diu d'en Vilar i ara en endavant del Bon Gran». La primera paret mencionada, que era la que devia delimitar l'illa pel sud, tenia cinc canes de longitud (8 metres). La segona paret, la de la cinglera, segurament correspon a la muralla que tancava per l'est el Puig Cardener, anteriorment coneguda com a “mur d'en Jaffa”. Declara Alçamora, que «dins d'aquests límits hi haurà la casa o cases que haig de construir».²⁶

Els 15 florins pactats en l'avinença no es van acabar de liquidar fins el 1418, quan el jurisperit Francesc d'Alçamora (II) va fer efectiu l'últim import de 70 sous que restava per pagar. En l'època, signada per Pere de Rocafort, com a prior de la canònica i obrer de la Seu, s'especifica que es redimeixen 8 lliures i cinc sous del deute, en concepte de les millores que havia dut a terme Francesc d'Alçamora (I) en els mencionats patis, que consistiren a construir unes escales i treure diverses pedres que allà hi havia.²⁷

Francesc d'Alçamora (II) va continuar fent obres i embellint el casal, com a mínim en la part que afrontava amb l'eixida o hort del domicili dels Andreu. Sembla que aquesta façana mitgera hi van construir una finestra geminada, previ consentiment del rector Pere Andreu. L'any 1438, poc després que la finestra hagués estat acabada, el Pere Andreu i Francesc d'Alçamora van signar un nou pacte referent a aquesta nova finestra i ampliació,²⁸ en què es pactaven tot un seguit de condicions. El prevere es reservava el dret de fer-los tancar l'obertura amb un reixat quan ho considerés oportú, al mateix temps que els prohibia que llencessin escombraries, agranadures o altres immundícies cap a l'hort o eixida dels Andreu. També els privava d'estendre llençols o draps de lli, camises, panyos o altres coses que poguessin provocar la caiguda de puces a l'hort o eixida.²⁹

²⁶ AHPM, Tr. 374, 24 d'abril de 1400.

²⁷ AHPM, Tr. 374, 16 de gener de 1410.

²⁸ El clergue feia referència a la finestra i nova ampliació amb els següents termes: «*illam fenestram cum una columpna que dudum factam per vos de assensu licencia et voluntatis mei in mediano quod est in confrontacone ort seu exite hospitii mei in illa càmera videlicet que noviter seu ultimo in hospitio vestro per vos cohoperata extitit (...)*». («Aquella finestra amb una columna que no fa gaire vau fer amb consens i llicència i voluntat meua en la mitgera que és en la confrontació de l'hort o sortida del meu hospici, en aquella càmera que novament o últimament en el vostre hospici obrada.»)

²⁹ «*Sub talibus conditionibus retentionibus et salvitatibus quod ipsam fenestram si et cum inde per me seu meos fueritis requisitus seu monitus habeatis et teneamini ipso facto et iure ipsam fenestram de ferro rexare. Sed non liceat vobis nec aliis predictis quibus dictam licenciam dirigitur prohibere per dictam*

Francesc Alçamora, per la seva banda, es retenia la facultat de construir, quan ell volgués, finestres superiors o altes per tenir llum a la casa i a tancar-les amb una reixa quan ho cregués necessari. D'aquesta descripció se'n desprèn que aquesta part del casal dels Alçamora tenia més d'un pis.³⁰

Amb totes aquestes ampliacions, la casa pairal dels Alçamora va acabar adoptant la fesomia d'un palau. Així és com s'hi refereix una època de l'any 1442, en què Francesc Jaffa, clavari de Manresa, reconeixia haver rebut del procurador de Francesc d'Alçamora (II) 50 lliures en motiu l'exempció de talles que el consell havia concedit per a la casa i palau que tenia prop de la Seu. El document, a més, ens informa que probablement era un conjunt compost de diferents edificis: «l'hospici i palau situat al costat de l'hospici que teniu i posseïu prop de l'església de Santa Maria de Manresa».³¹ Tal vegada aquest segon “hospici” era el que havia adquirit Francesc d'Alçamora (I) l'any 1395 a Guillem Ramon de Santa Eulàlia.

Un cop mort Francesc d'Alçamora (II) aquest imponent edifici va anar a parar a mans del Consell, tot i que per ara desconeixem com. El 16 de juny de 1467, després de dur a terme unes petites reformes, el Consell de la ciutat passà a reunir-se al menjador o “aula” de la casa de Francesc d'Alçamora. Desconeixem quines parts de l'hospici van afectar aquestes obres, però en qualsevol cas sembla que van ser de poc abast. En el manual del consell hi ha escassos registres que hi facin referència. En el primer, corresponent al dia 12 de juny, es va pagar un tal Pere Canudes per quatre quarteres de calç que es van fer servir «en les obres fetes a la casa que fou de Francesc d'Alçamora». El dia 20 del mateix es va pagar el mateix Canudes «per portar els béns que eren en la casa del racionalitat a la casa de Francesc d'Alçamora», és a dir, pel trasllat dels objectes i mobiliari propis del Consell. El dia 3 de juliol hi torna a haver un altre pagament «per obres a la casa», sense que s'especifiqui més i, finalment, el dia 20 es pagà 5 sous al manyà Galceran Sala per cinc claus que va fer per les portes de la casa.³²

A partir de llavors i fins l'any 1500, en les actes del consell hi consta com a lloc de reunió la casa de Francesc d'Alçamora, alguns cops bo i especificant que és la “casa de la ciutat”. A partir de 1500 es perd la referència

fenestram “scombraries o agranadures de casa” in dicto orto seu exita dicti mei hospitii nec aliquas alias turbitudines nec in ipsa fenestra ponere nec tendere linteamina, camisas, pannos vel alias res ex quibus incidant seu incidere valenat aut cadere in ipso orto sive exita pulices sive “puces”»

³⁰ AHPM, Tr. 374, 20 d'octubre de 1438.

³¹ AHPM, Tr. 374, 19 d'octubre de 1442.

³² AHCM/AM, l-23, 12 i 20 de juny, 3 i 20 de juliol de 1467.

d'Alçamora i ja passa a anomenar-se invariablement amb aquest segon denominatiu, sense que es registrin obres ni cap actuació de reforma. No fou fins el 1661 que s'iniciaren les obres amb les quals l'edifici adoptaria una fesomia propera a l'actual.

2.2.4 La casa de Francesc de Camp adquirida pels Alçamora

Les primeres referències a la casa que tenien els Camp en aquesta zona daten de la dècada de 1360, quan apareix en les afrontacions de diverses cases que van ser adquirides per l'obra de la Seu (vegeu apartat 2.1) Tanmateix, sembla que no va resultar afectada, ja que es trobava força més al nord, al carrer de Galceran Andreu, probablement vers l'actual número 6-8. Això ho sabem gràcies a la compra que en va fer Guillem Ramon de Santa Eulàlia, àlies Bort l'any 1386. D'aquesta venda en tenim constància perquè posteriorment la casa va passar als Alçamora i l'escriptura fou inclosa en el seu llibre particular. Gràcies a aquest document sabem que la casa va ser venuda a causa dels deutes que arrossegaven els hereus menors d'edat del difunt Francesc Camp, ciutadà de Lleida i abans ciutadà de Manresa. És per això que el 1386 el seu tutor va treure a subhasta l'edifici junt amb un altre de veí que tenia Camp (probablement el número 10). L'edifici de més a ponent (vers el número 6-8) el va comprar Santa Eulàlia i, el més oriental (vers el número 10), Blanca de Tord.

De l'edifici adquirit per Santa Eulàlia se'n distingien dues parts: 1) la que es tenia en feu pel paborde de Manresa, que donava al carrer de Galceran Andreu; i 2) la que era alou franc, corresponent a la part interior de la mateixa casa. Per tant, Santa Eulàlia va haver de fer dues compres per separat, que ens permeten conèixer alguns detalls més del sector. La part en feu afrontava amb el carrer de Galceran Andreu (nord); amb l'altra casa que fou del difunt Francesc de Camp i que havia comprat Blanca de Tord de Sant Feliu Sasserra (que tal i com veurem a l'apartat 2.2.5 se situava a l'est); amb l'hospici de Guillem de Santpedor (oest, vegeu 2.2.6) i finalment, amb la part en alou de la mateixa casa. Aquesta, al seu torn, compartia les mateixes afrontacions que la part que acabem de descriure, amb l'única diferència que al sud hi tenia una placeta anomenada "Plaça del Roudor" (Roldor) i la casa d'Antoni Alçamora. El mateix dia va tenir lloc el ritual de presa possessió de l'edifici per part del comprador. El tutor dels pupils Camp i Guillem Ramon de Santa Eulàlia. Després de constituir-se personalment davant del portal major i exterior de l'hospici, el tutor agafà de les mans

Guillem Ramon i el va introduir dins l'hospici. Un cop fet això, Guillem Ramon al seu torn va fer fora el tutor de l'hospici i tancà i obrí les portes del portal en signe de presa de possessió.³³

Les mateixa doble venda, amb idèntiques afrontacions i ritual de presa de possessió, es torna a repetir el 1395 quan Francesc d'Alçamora (I) comprà l'edifici a Guillem Ramon de Santa Eulàlia.³⁴

2.2.5 La casa dels Camp adquirida pels Tord

Hem vist que una de les dues cases de Francesc de Camp que es van treure a subhasta el 1386 va ser adquirida per Blanca de Tord. No tenim cap descripció de la casa d'aquesta època, però si de mitjan segle XVI. El 1555 encara posseïa la casa la família Tord, moment en què la vengueren. Gràcies aquesta venda podem situar-la amb més exactitud, concretament vers el número 10. L'acta, signada en poder del notari Antoni Lluís Avellà de Manresa –també com veurem resident a la zona–, ens informa que Bernat de Tord, donzell, domiciliat al lloc de Casserres a la diòcesi d'Urgell, la seva muller Angela i el seu fill Lluís, vengueren a Joan Cadavall, prevere beneficiat de la Seu, «tota aquella casa derruïda, pati o casalot que tenim i posseïm dins la ciutat de Manresa, en el carrer dit [en blanc] que va de la placeta de Galceran Andreu al portal vulgarment dit de mossèn Bosch». Més endavant (apartat 3.2) ja entrarem en detall de les afrontacions. Ara de moment ens interessa destacar que al sud limitava amb un petit pati del canonge Joan Janer, «el qual pati com molts diuen fa molt de temps era un carreró o cantó, el qual fa pocs dies va ser separat de la casa que us venem». Sembla doncs, que al sud de la casa, que es tenia en feu pel prevere, hi havia un pati que abans havia estat carreró i que feia poc que havia estat separat de la finca i establert al canonge Joan Janer, que com veurem a continuació ja tenia altres cases a l'entorn (vegeu apartat 3.2).

Al mateix temps, la venda de 1555 ens dona compte d'un carrer de Galceran Andreu amb força cases derruïdes. Sense anar més lluny, la mateixa que es ven i també la casa d'Antoni Bosc i de Sallent (probablement corresponent a la de Galceran Andreu o part d'aquesta).³⁵

³³ AHPM, Tr. 374, 24 de maig de 1386

³⁴ AHPM, Tr. 374, 17 de setembre de 1395.

³⁵ AHPM m-427, s.f., p. 266-269, [26/09/1555]. Referència aportada per Josep Galobart

2.2.6 La casa de Guillem de Santpedor

Més amunt hem esmentat que la casa adquirida per Guillem Ramon de Santa Eulàlia i després per Francesc d'Alçamora afrontava amb la casa de Guillem de Santpedor, cosa que fa pensar que es trobava situada vers l'actual número 4. A l'Arxiu de Protocols de Manresa es conserva, dins dels llibres comuns d'inventaris, l'inventari dels béns del quòndam Guillem de Santpedor, fet entre 1389 i 1390 per Bernat de Canyelles, sabater de Manresa i curador dels béns de Margarita, besneta i hereva universal del difunt. Gràcies a aquest document sabem que Guillem de Santpedor havia estat cuireter i que vivia en una casa o "alberch" «*al carrer d'en Galceran Andreu*», el qual afrontava amb «*l'alberch d'en Bort de Santa Eulàlia*» (que havia estat de Camp i poc després fou adquirit per Alçamora, vegeu apartat 2.2.4), per l'altra «*amb l'alberch d'en Francesc Pujades quòndam*» i finalment «*ab lo dit carrer*»

L'inventari enumera sis estances d'aquesta casa: una **entrada** on s'acumulaven diverses caixes; un **celler** on hi havia una tina de 40 somades, portadores, embuts i diversos estris per a l'elaboració de vi; la **cuina**, on hi havia els estris de cuinar, una pastera, una taula, un banc i un escriptori; «**la cambra qui vade sobre lo dit carrer**», on hi havia un "llit de sogues" amb la seva màrfega³⁶, una tauleta, diversos recipients de vidre i robes; una «**cambra après la cuina**», on hi havia un escut, una llança, eines i altres objectes domèstics; la «**cambra pus sobirana**», on hi havia unes ulleres, un escut, un barrelet amb tinta, una banqueta, un armari, un coixí obrat, una ballesta, una taula, cinc escudelles de mèlica, un sac amb trossos de pergamins, un encenser i diverses peces de roba de vestir i de la llar.³⁷

Ens trobem davant d'una casa segurament molt més petita i modesta que les dels Andreu i dels Alçamora, tant per les dimensions i nombre de cambres com per la qualitat dels objectes que s'hi custodien. La "cambra qui vade sobre lo dit carrer" podria ser una habitació construïda sobre el carrer de Galceran Andreu i que se sostenia mitjà d'una arcada, a l'estil del que es conserva al carrer d'en Botí del mateix barri vell.

³⁶ Llit de sogues: (ant.) llit que tenia cordes per a sostenir la màrfega o matalàs. ALCOVER, Antoni Maria, MOLL, Francesc de Borja (2002). Diccionari català-valencià-balear, Institut d'Estudis Catalans – Editorial Moll, Barcelona. 2002.

³⁷ AHPM Tr. 483, ff. 178r-180r (1388-1389). Referència aportada per Adrià Mas.

2.2.7 La casa de Francesc Pujades

La casa de Francesc Pujades tan sols ens és coneguda pel fet d'aparèixer el 1389-1390 en les afrontacions de la casa de Guillem de Santpedor (vegeu apartat anterior). Ja hem vist que aquest inventari no distingeix punts cardinals, però com que sabem vers on estaven ubicats la resta d'elements mencionats (nord i est), l'únic indret on podria estar aquest edifici seria a l'oest de la casa inventariada, molt probablement ocupant la cantonada nord-occidental l'illa (vers l'actual Galceran Andreu número 2). Fem notar que el mencionat inventari només descriu tres afrontacions (en comptes de quatre com era habitual). Com a hipòtesi, podem atribuir-ho al fet que al sud hi havia un carreró o pas públic que donava accés a la Plaça del Roudor o Roldor que apareix mencionada el 1386. Aquest pas encara el 1550 era un espai lliure, tot i que la plaça ja havia desaparegut (vegeu apartats 2.2.4 i 3.1).

3. Les cases de la Baixada de la Seu - Carrer de Galceran Andreu a mitjan segle XVI

Amb la crisi del segle XV la majoria de les cases que hi havia al cantó nord de l'illa i que donaven al carrer de Galceran Andreu van quedar abandonades i es van anar deteriorant, fins al punt de ser considerades edificis en ruïnes o directament ja només solars. A mitjan segle XVI, molts d'aquests patis i cases enrunades, que encara eren de domini del Paborde o de beneficis religiosos, van ser establertes a particulars, molts dels quals s'ocuparen de reconstruir-los.

A continuació fem un repàs dels documents de mitjan segle XVI on es registra aquest procés. L'ordre amb què els presentem segueix l'ordre cronològic amb què van apareixent en la documentació. A l'apartat 2 de la planimetria fem una simulació orientativa de l'emplaçament d'aquestes parcel·les. L'esbós s'ha fet a partir de l'espai construït actual, però la distribució pot haver variat molt des del segle XVI, de manera que cal considerar-lo merament com una hipòtesi.

3.1 La casa i pati de Celdoni Rovira

Aquesta casa, probablement situada a la cantonada nord-oest de l'illa (vers el número 2 del carrer de Galceran Andreu), podria correspondre a la casa

de Francesc Pujades que apareix mencionada indirectament en l'inventari de Guillem de Santpedor (vegeu apartat 2.2.7).

L'hem anomenat pel propietari que la va comprar el 1550, però el cert és que va canviar de mans diverses vegades en poc temps.

El 1546 el pare de Ilana Onofre Sitjar va vendre la casa, que llavors comptava amb un pati al costat, a Pau Oller, clergue i cantor del duc de Calàbria. El venedor descriu l'immoble d'aquesta manera: «una casa amb un pati contigu al seu costat, que tinc a la ciutat de Manresa, a la davallada de la Seu. Afronta a orient amb el carrer que anava al portal de la senyora Paula vers Montserrat; al sud amb la casa del venerable Nicolau Benetes, setmaner de la Seu; a occident amb la Casa de la Ciutat mitjançant un cantó i al nord amb el carrer de la Seu.»³⁸

Només quatre anys més tard, el setembre de 1550, Pau Oller va vendre la casa amb el seu pati Celdoni Rovira, doctor en lleis de Manresa.³⁹ Els detalls que es donen per situar-la són pràcticament idèntics als de la venda de 1546, amb només dues petites variacions: 1) la casa es diu que es troba al carrer anomenat “la davallada de la Seu” àlies “la placeta de Galceran Andreu”. Aquesta placeta, avui desapareguda, estaria situada en la confluència entre el carrer de Galceran Andreu i el carrer de Goscamps que baixava de l'actual Plaça Major⁴⁰; 2) la casa que les afrontacions situen al sud ja no correspon a Nicolau Benetes sinó a Joan Janer, canonge i sagristà. Diem que les afrontacions la situen al sud perquè la descripció que es fa dels punts cardinals és errònia, tant en la venda de 1546 com en la de 1550 que les devia copiar. L'edifici se situa considerant que el “carrer de la Seu” o “Baixada de la Seu” està al nord de l'edifici quan en realitat es troba a l'oest. Els diversos documents posteriors confirmen aquesta orientació (vegeu apartat 3.2).

³⁸ «*quandam domo cum patio ad latus dicte domus dicte domus contiguo quam et que ego habeo et possideo in civitate Minorise a la devallada de la Seu. Et affrontatur ab oriente cum vico quo itur ad portale de la senyora Paula versus monte serratum [el de mossèn Bosch], a meridie cum domo venerabilii Nicholai Banetes ebdomedarii, ab occidente cum domo civitatis quodam compoto sive cantó mediante et a circio cum vico Sedis*». AHPM m-397, s.f., p. 706 [13/12/1546]. Referència aportada per Josep Galobart.

³⁹ AHPM m-381, s.f., p. 271-277 [30/09/1550]. Referència aportada per Josep Galobart.

⁴⁰ La part sud del carrer de Goscamps i la Placeta de Galceran Andreu es troben avui desaparegudes i van ser substituïdes en el segle XVII per l'actual Baixada del Pòpul. En canvi, la part nord del carrer de Goscamps ha quedat fossilitzada en l'actual carrer del Balç. VALDENEBRO, R., «El carrer del Balç de Manresa a través de la documentació històrica», *Dovella*, 2010, p.6-14.

Tenint en compte aquest gir de 90 graus en l'orientació, les afrontacions correctes d'aquest edifici serien:

Nord: carrer que anava al portal de la senyora Paula vers Montserrat (actual carrer de Galceran Andreu, que anava al carrer de Galceran Andreu, llavors també anomenat de Mn. Bosch).

Sud: Casa de la Ciutat mitjançant un cantó*.

Est: casa del setmaner Nicolau Benetes i després del canonge i sagristà Joan Janer.

Oest: carrer de la Seu o Baixada de la Seu, prop de la Placeta de Galceran Andreu, on la casa devia tenir entrada.

El “cantó” al qual es fa referència podria ser un angle o xamfrà. Això suggereix que pel sud l'edifici faria cantonada i que hi hauria un espai lliure o carreró entre aquest i la Casa de la Ciutat, potser per accedir a l'antic Pati del Roudor que apareix mencionat el 1386 i que llavors ja devia haver desaparegut (vegeu apartats 2.2.4, 3.2 i 3.3). Per tant, segurament estaria situada vers l'actual edifici número 2 del carrer de Galceran Andreu.

Aquest document explicita també que la casa es tenia pel benefici de Santa Magdalena i el pati pel paborde de Manresa.

3.2 Les cases de Joan Janer

De l'apartat anterior se'n desprèn que el canonge Joan Janer tenia ja el 1550 una primera casa al nord de l'illa, probablement vers l'actual número 4 del carrer Galceran Andreu. Segons les referències que ens donen les dues vendes de la casa veïna, aquesta casa li fou establerta entre 1546 i 1550, i anteriorment havia estat del setmaner Nicolau Benetes (vegeu apartat anterior).

El novembre 1550, poc després que la casa veïna fos comprada per Celdoni Rovira, el paborde de la Seu Joan Cordelles va establir a Janer en emfiteusi una segona casa derruïda o pati de cases al carrer de Galceran Andreu, de la qual es diu que tenia tres portals i que «solien ser dues habitacions». S'especifica que es trobava abandonada i gairebé caiguda per complet, de manera que només en restava dempeus la façana: «a causa de la seva ruïna es troba deshabitada, ja que en ella no hi ha parets excepte la que dona al carrer, la qual pel fet d'estar abandonada no aporta cap profit a

l'església».⁴¹ L'establiment es va fer amb la condició que Janer millorés l'edifici. Es fa constar que l'església de Santa Maria de Manresa tenia aquesta casa per una adjudicació que li fou atorgada feia molt de temps. L'edifici afrontava a l'oest amb la casa que la pabordia ja tenia establerta al mateix Joan Janer; al sud amb la Casa del Consell; a l'est amb una casa derruïda o pati de cases «que deien que antigament era de Mossèn Bosch» i al nord amb el carrer de Galceran Andreu.⁴²

Joan Janer devia reedificar la casa (o una part d'aquesta) i el 1556 la va llogar per cinc anys a Joan Calasans, doctor en arts i medicina, ciutadà de Manresa. En l'acta d'arrendament es diu que la casa estava situada al carrer de Galceran Andreu ara dit "lo carrer del portal de mossèn Bosch" i que tenia una eixida o casalot contigu. Les afrontacions varien respecte sis anys enrere: «afronta a orient amb la casa de Joan Cadavall; al sud amb la Casa Comuna de la Ciutat; a occident amb la casa d'Antoni Lluís Avellà notari i al nord amb el carrer». En primer lloc, notem que a l'est en comptes de situar-hi l'antiga casa derruïda de Mossèn Bosch s'hi situa la de Joan Cadavall. No sembla que fos per un traspàs d'aquest casalot, sinó potser pel fet que ambdues cases es trobaven enrunades i en el primer document es van confondre per una de sola (en els apartats 3.3 i 3.4 ja veurem que les cases de Bosch i de Cadavall eren dos immobles independents i amb orígens diferenciats, i que Cadavall va adquirir la situada a l'est de Janer el 1555). En segon lloc, les afrontacions ens fan saber que el 1556 la primera casa de Joan Janer (la de més a ponent) havia estat venuda o establerta al notari Antoni Lluís Avellà, el mateix que rubricà la majoria de les escriptures que suara comentem.⁴³

⁴¹ «(...) attendentes nos iure proprio et pro titulo adjudicationis diebus diu elapsis in favor dicte ecclesie facte habere tenere et possideri in presenti civitatis minorise in vico de Galceran Andreu quo tenditur ad portale vulgo dictum de mossen bosc quasdam domum dirrutam seu patio domorum que olim solebant esse due habitationes quequidem propter ipsius ruyna est inhabita, nam in ipsa nullus essi paries preter ipsam qui in fronte ipsius vici est, unde propter ipsius inhabitatione nullum consequitur commodum ipsa ecclesia. Ea propter ad bene videlicet meliorandum, stabilimus et in emphiteosim concedimus vobis Reverendo Joanni Janer Canonico et sacriste dicte ecclesie beate marie minorise, tanquam layce et private persone acquirentur dictam domus seu patium domorum cum tribus portalibus in via publica apperientibus introitibus (...)

⁴² «Et terminatur ab oriente cum domibus dirrutis seu patio domoris que dicebatur olim esse de mossèn Bosch, a meridie cum domo communi seu consilii civitatis Minorise, ab occidente cum domo quam vobis ibidem pro dicte ecclesia ad census 10 denarius et oboli quolibet anno solvendo habetis et possidetis et a circio cum dicta via publica vulgo dicta d'en Galceran Andreu». AHPM m-422, s.f., p. 632-633 [18/11/1550]. Referència aportada per Josep Galobart.

⁴³ AHPM m-428, s.f., p. 312-314, [04/09/1556]. Referència aportada per Josep Galobart.

D'altra banda fem notar que, a diferència del que succeïa amb la casa de Celdoni Rovira, al sud de la segona casa de Joan Janer sembla que no hi havia cap espai. Com a hipòtesi, podem apuntar que la Placeta del Roudor que apareix mencionada el 1386 devia haver desaparegut, tot i que els antics passos públics que hi donaven accés es devien mantenir (vegeu apartats 2.2.4 i 3.1 i 3.3).

3.3 La casa de Joan Cadavall

La casa de Joan Cadavall que el 1556 figura a l'est de la de Joan Janer correspon probablement a la que el 1386 va ser adquirida per Blanca de Tord (vers l'actual número 10, vegeu apartat 2.2.5). Es tracta de l'únic edifici de l'illa que es va mantenir en mans de la mateixa família entre aquestes dues dates. Això ens ha permès identificar els edificis veïns i relacionar-los amb els seus precedents de finals del segle XIV.

Com ja hem vist en l'apartat 2.2.5, després de gairebé 170 anys de possessió, el 1555 els Tord van vendre l'immoble a Joan Cadavall, prevore beneficiat de la Seu. Es detalla que era una casa derruïda, pati o casalot situat al carrer «que anava de la Placeta de Galceran Andreu al portal conegut amb el nom mossèn Bosch». Aquest solar o casalot en ruïnes afrontava a orient amb la casa també derruïda dels hereus d'Antoni Bosc i Sallent quòndam, prevore; al sud amb un petit pati de Joan Janer, del qual es diu que «fa temps havia estat un carreró o cantó i que fa pocs dies ha estat separat de la casa dels Tord»; a occident amb la casa del mateix Joan Janer, i al nord amb la via pública. Ja hem fet notar que probablement en època baixmedieval al centre de l'illa hi havia un carreró, el qual podria relacionar-se tant amb el pati mencionat com amb la Placeta del Roldor ja desapareguda en el segle XVI i amb el carreró o cantó al sud de la casa de Celdoni Rovira (vegeu apartats 2.2.4 i 3.1 i 3.2).

Els Tord tenien la casa pel paborde de la Seu, a qui pagaven un cens de 4 diners, però d'ençà que aquesta s'havia dividit només en pagaven 2.⁴⁴

⁴⁴ «Totam illam domum dirrutam, patium seu casalot [...] quam nos habemus, teneum et possidemus intus presente civitatem Minorise in vico vulgo dicto [en blanc] quo itur a plateola Galcerandi Andreu ad portalem vulgo dictum de mossèn Bosch. Et teeminatur ab oriente in domibus dirrutis seu casalot heredum Anthoniis Bosch i Sellent quondam, presbiteri, a Meridie cum quodam patiolo Reverendi Joannis Janer quod patiolum ut non nulli dicunt diebus diu elapsis erat viculus (carreró) seu cantó, quod patiolum diebus proxime effluxis fuit separatum a domibus presentibus quas vobis vendimus, ab occidente cum domibus eiusdem Joannis Janer et a circio cum via publica pro ecclesia beatissime virginis marie minorise

3.4 La casa establerta a Tomàs Fadre

El 1553, els consellers de Manresa, amb permís del consell general, establiren a Tomàs Fadré, manyà, una caseta que la ciutat tenia a la baixada de la Seu, en un pla o replanet que hi ha davant d'aquesta. Aquesta petita casa, que li fou establerta per un cens anual de 18 sous i sota condició que invertís 4 lliures per fer-hi millores abans de dos anys, afrontava a orient amb la Casa de la ciutat; al sud amb el "Pujol dels Cossos Sants"; a ponent amb la Baixada de la Seu i al nord amb les escales que pujaven a la Casa de la Ciutat.

De la descripció se'n dedueix que la casa de la Ciutat no devia tenir la forma regular que té avui en dia d'edifici dels Antics Jutjats, ni probablement les mateixes dimensions. Probablement estava composta per un agregat de diferents cossos, possiblement els que havia anat construint la família Alçamora entre els segles XIV i XV. Un dels cossos era aquest edifici que el 1553 va ser establert a Tomàs Fadré com una casa independent i que probablement estava situada a la cantonada sud-oest de l'illa. Cridem també l'atenció sobre el fet que les escales d'accés a la Casa de la Ciutat estaven al nord de l'immoble establert a Fadré, per tant molt probablement la façana i entrada principal de l'edifici del comú ja llavors estaven orientades a la Baixada de la Seu.

Desconeixem què podria ser el "Pujol dels Cossos Sants" que hi havia al sud de l'edifici i de l'illa de cases. Atesa la seva situació prop de la Seu i del cementiri, podem aventurar que es tractava d'un túmul dedicat als sants patrons de la ciutat, potser amb finalitats funeràries.

3.5 La casa d'Antoni Bosch i de Sallent o de Mossèn Bosch

No hem trobat cap document que faci referència directa a aquest edifici, però tot apunta que es tracta d'un casal important, tal vegada l'antic casal dels Andreu. Així ho sembla suggerir el fet que, en el segle XVI, tant els antics carrer i portal de Galceran Andreu alternin el nom antic amb el de "Mossèn Bosch". Els Bosch i de Sallent eren una família amb rang nobiliari establerta a Manresa que posseïa importants propietats a la comarca, a més de comptar amb alguns membres dins el clero de la ciutat. Durant el primer terç del segle XVI un Miquel Aymerich del Bosch i de Sallent, originari

eius reverendo preposito nomino eidusem ad censu 4 denarios» AHPM m-427, s.f., p. 266-269, [26/09/1555]. Referència aportada per Josep Galobart.

de Barcelona, apareix documentat com a prevere i beneficiat de la Seu.⁴⁵ A la segona meitat un individu amb el mateix nom figura com a donzell domiciliat al Portal de Sant Marc, prop del convent dels Predicadors (vers l'actual edifici de Cal Jorba).⁴⁶

La importància del llinatge dels Bosch i de Sallent podria explicar el fet que entressin en possessió de l'antic casal dels Andreu, tot i que desconeixem per quina via, al mateix temps que justificaria que el carrer i portal veïns es rebategessin amb el nom de "Mossèn Bosch".

3.6 La Casa de la Ciutat

Hem vist que el 1469 el consell va passar a reunir-se al palau que havia estat del jurispert Francesc d'Alçamora, situada ver el sud de l'illa. Probablement la casa d'Alçamora era un conjunt format per diferents cossos, alguns d'independents com la casa que es va establir a Tomàs Fadre el 1553. Abans de les obres de 1661 el conjunt devia mantenir aquesta fesomia irregular, tot i que ja tenia la façana principal a l'oest, per on s'accedia a través d'unes escales (vegeu apartat 3.4).

Per un altre document sabem també que la Casa de la Ciutat tenia als baixos un estable que va ser llogat al sastre Joan Sala el març de 1555.⁴⁷

4. Conclusions

A falta d'una recerca més exhaustiva i d'un abast cronològic més ampli, a tall de conclusions provisionals podem apuntar que l'illa objecte d'estudi va evolucionar des d'un espai marginal annex a la muralla que circuïa la part alta del Puig Cardener en el segle X fins a un conglomerat urbà densament edificat en el segle XIV, el qual amb la crisi baixmedieval va quedar parcialment abandonat.

A manera de síntesi, es poden distingir les següents fases evolutives:

- 1- Segles X-XIII:** La part alta del Puig Cardener es trobava protegida per una muralla situada a pocs metres de la façana nord de la Seu gòtica, a manera de ciutadella. Dins del recinte, també conegut com la

⁴⁵ AHPM 4126, Escritura pública de Manresa. Testaments (1506-1532), p. 351. Referència aportada per Josep Galobart.

⁴⁶ AHPM 4220, Inventaris d'Antic Sala. Inventari dels béns de Miquel Aymerich del Bosch i de Sallent (25/06/1563). Referència aportada per Josep Galobart.

⁴⁷ AHPM m-427, s.f., p. 129, [28/03/1555]. Referència aportada per Josep Galobart.

“ciutat”, hi havia l’antiga església de Santa Maria (centre-sud), els diferents edificis de la canònica i l’església de Sant Martí (oest) i el conjunt format per la “Torre Vescomtal”, el “Casal Sotal” i un pati. Aquest conjunt, que es trobava habitat per un castlà com a representant del rei, segons els documents aportats caldria situar-lo vers el cantó est del Puig Cardener. En el segle XIII a llevant del pati comencen a sorgir algunes cases i cellers i es possible que també se’n construïssin d’altres per la part de fora de la muralla.

2- 1300-1379: A principis del segle XIV bona part de la Baixada de la Seu es trobava ocupada per edificis. Els més propers a la Seu van haver de ser enderrocats a partir de 1322 quan va iniciar-se la construcció del nou temple, en diferents fases. La seva existència ens és coneguda gràcies al llibre de l’obra de la Seu, si bé és difícil precisar la seva ubicació exacta. Entre els edificis enderrocats hi havia els cellers del monestir-canònica, la cambra del paborde i algunes cases particulars. També es va enderrocar l’antiga muralla que tancava el Puig Cardener pel nord. Tanmateix, el Casal Sotal devia perviure i sembla que té continuïtat amb el Palau reial habitat pel castlà Pere de Grevalosa encara a principis del segle XV.

3- Finals del segle XIV i mitjan segle XV: L’abundant documentació notarial d’aquesta època ens permet conèixer força detalls dels edificis que ocupaven la mencionada illa de cases i també dels seus habitants. A grans trets, es dibuixa una illa que per la banda nord, tocant al carrer Galceran Andreu, es trobava majoritàriament ocupada per cases de dimensions modestes (probablement estretes i allargades). L’única excepció dins el cantó septentrional de l’illa era el casal de l’eminent llinatge dels Andreu, que probablement ocupava l’espai de l’actual edifici que dona tant a aquest carrer com al de la Codinella, on té una llarga façana. Els inventaris de l’època ens el descriuen com un gran casal benestant amb un total de setze estances molt ben equipades i decorades luxosament, incloent-hi un celler, un escriptori, una sala, una estança per guardar els grans, un pati interior, un mirador i un cos format per un porxo i una galeria coberta. La part central de l’illa, entre les cases que donaven al carrer de Galceran Andreu i les que donaven a la Seu, probablement es trobava lliure d’edificis. És possible que es trobés ocupada per un

carreró i per patis, com el que es documenta a la finca dels Andreu. Vers el centre de l’illa, darrere l’antiga casa de Francesc de Camp (situada a l’entorn de l’actual Galceran Andreu 6-8), hi havia una placeta dita del “Roudor”.

L’altra casal important i de grans dimensions era el casal de l’eminent llinatge dels Alçamora, situat a la part sud de l’illa, a tocar del Palau Reial. Probablement era un conjunt de diferents cossos que es va anar ampliant durant el primer terç del segle XV, bo i ocupant l’espai proper a l’antiga muralla i les parts d’algunes de les cases enderrocades al llarg del segle XIV en motiu de la construcció de la Seu. És força probable que tingués la façana principal encarada a la Baixada de la Seu, on hi havia unes escales d’accés. Aquestes escales es van mantenir a partir de 1469 quan l’immoble es convertí en seu de la Casa de la Ciutat, sense que es registrin a penes modificacions per adaptar-la al nou ús. D’aquest conjunt en coneixem un cos que va ser construït pels Alçamora poc abans de 1439 a la part posterior, és a dir, tocant a un pati que tenia la família Andreu a dins de l’illa. Aquest cos tenia més d’una planta i una finestra geminada al primer pis, que els Andreu volien que els Alçamora tanquessin amb una reixa, al mateix temps que els prohibiren llençar escombraries a través seu i estendre-hi roba. Una mica més a ponent, és possible que l’espai que avui ocupa la Casa dels Procuradors ja hagués estat edificada en el context de les ampliacions endegades pels Alçamora. De fet, ja el 1386 entre els límits meridionals de la casa situada vers l’actual número 6-8 del carrer de Galceran Andreu, que els mateixos Alçamora acabarien adquirint el 1395, hi figuren tant la Plaça del Roudor com una part de la casa de la mateixa família.

4-Mitjan segle XVI: La documentació d’aquest moment ens dona la imatge d’una illa en què la majoria de cases de la banda septentrional es trobaven deshabitades i en ruïnes, a excepció potser de les dues de la cantonada nord-oest (Galceran Andreu 2 i 4). Algunes d’aquestes cases van seguir abandonades, com la que posseïa la família Bosch i de Sallent, probablement corresponent a l’antic casal dels Andreu. Dos d’aquests casalots enrunats van ser adquirits per particulars de la ciutat i altres dos van ser establerts pel paborde al canonge i sagristà Joan Janer, que es van ocupar de reedificar-los i

establir-los a particulars. Sembla que la Placeta del Roudor hauria desaparegut, però a banda i banda d'aquest antic espai encara es mantenien dos carrerons, el més occidental dels quals podria correspondre al pas d'accés a la Casa del Col·legi de Procuradors. Aquest casa, juntament amb tota l'amalgama de diferents cossos que era l'antic palau dels Alçamora, a mitjan segle XVI seguia en ús com a seu de la Casa de la Ciutat, bo i mantenint la mateixa fesomia dispersa. Un d'aquests cossos fou establert com a caseta independent a un particular.

Més enllà de l'abast cronològic del nostre estudi, cal tenir en compte que, malgrat els precedents medievals dels diferents edificis, l'espai patiria dues profundes remodelacions en moments posteriors:

- La construcció de la Casa de la Ciutat, aixecada entre 1661 i 1685, la qual devia contribuir a regularitzar l'illa per la banda sud.

-L'incendi de Manresa del 13 d'agost de 1713. Sabem que els carrers de la Condinella i de Galceran Andreu van resultar afectats per la crema ordenada pel general borbònic José de Arménadariz. Set anys després de l'incendi es declaraven encara com a cremades sis cases del carrer de la Codinella i una del Carrer de Galceran Andreu.⁴⁸ Això explicaria que la majoria d'edificis d'aquest sector a penes conservin trets medievals i que les seves façanes presentin un aspecte més aviat propi d'època moderna-contemporània.

⁴⁸ El 22 de desembre de 1714 Pere Màrtir Coll,manyà de Manresa, va vendre a Grau Rongés, fuster de Manresa, de "tota aquella casa o casalot dirruit sens sostras portas ni tauladas per causa de la Crema succeï en la present Ciutat en lo agost de 1713." Aquesta casa s'ubicava al carrer de Galceran Andreu. SERRA, F., «La crema de Manresa del 13 d'agost de 1713», *Dovella*, 2011, p.35-40.

5. Fonts

5.1 Fonts bibliogràfiques

ALCOVER, Antoni Maria, MOLL, Francesc de Borja (2002). Diccionari català-valencià-balear, Institut d'Estudis Catalans – Editorial Moll, Barcelona. 2002.

BENET, A., *Artés, societat i economia d'un poble de la Catalunya Central (1a part)*, Ajuntament d'Artés, 1990.

BENET, A., *Història de Manresa. Dels orígens al segle XI*, tesi doctoral, Manresa, 1991.

BENET, Albert; JUNYENT, Francesc; MAZCUÑAN, Alexandre (1984). *Catalunya Romànica*, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana.

SARRET, J., *Història de l'estat polític-social de Manresa*, Manresa, Impremta Sant Josep, 1925.

SARRET, J., Manresa, castell-ciutat, Impremta d'Anton Esparbé, Manresa, 1916.

SERRA, F., «La crema de Manresa del 13 d'agost de 1713», *Dovella*, 2011, p.35-40.

TORRAS, M., «El portal de la Seu», *Dovella*, Manresa, 1993, p. 33-36.

VALDENEBRO, R., «El carrer del Balç de Manresa a través de la documentació històrica», *Dovella*, 2010, p.6-14.

VALDENEBRO, R., «El paisatge de la Manresa medieval a partir de l'estudi de les seves muralles», *Arqueologia Medieval*, n. 3 (2007), p. 80-97.

VALDENEBRO, R., «Els Andreu, prohoms de la ciutat de Manresa». *Dovella*, 2017, Núm. 122, p. 5-12.

5.2 Fonts digitals

"Puig Cardener". Web del patrimoni arqueològic català (Departament de Cultura).

<http://invarque.cultura.gencat.cat/Fitxa?index=0&consulta=MCUxK3B1aWcgY2FyZGVuZXIIMis3JTYrMDgxMTM2JQ==&codi=1515> [visitat el 06/04/2022]

5.3 Fonts d'arxiu

Arxiu Històric Col·lecció arcal de Manresa

Arxiu de protocols notariais de Manresa (1773-1808)

Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa. Ajuntament de Manresa
(1773-1808)

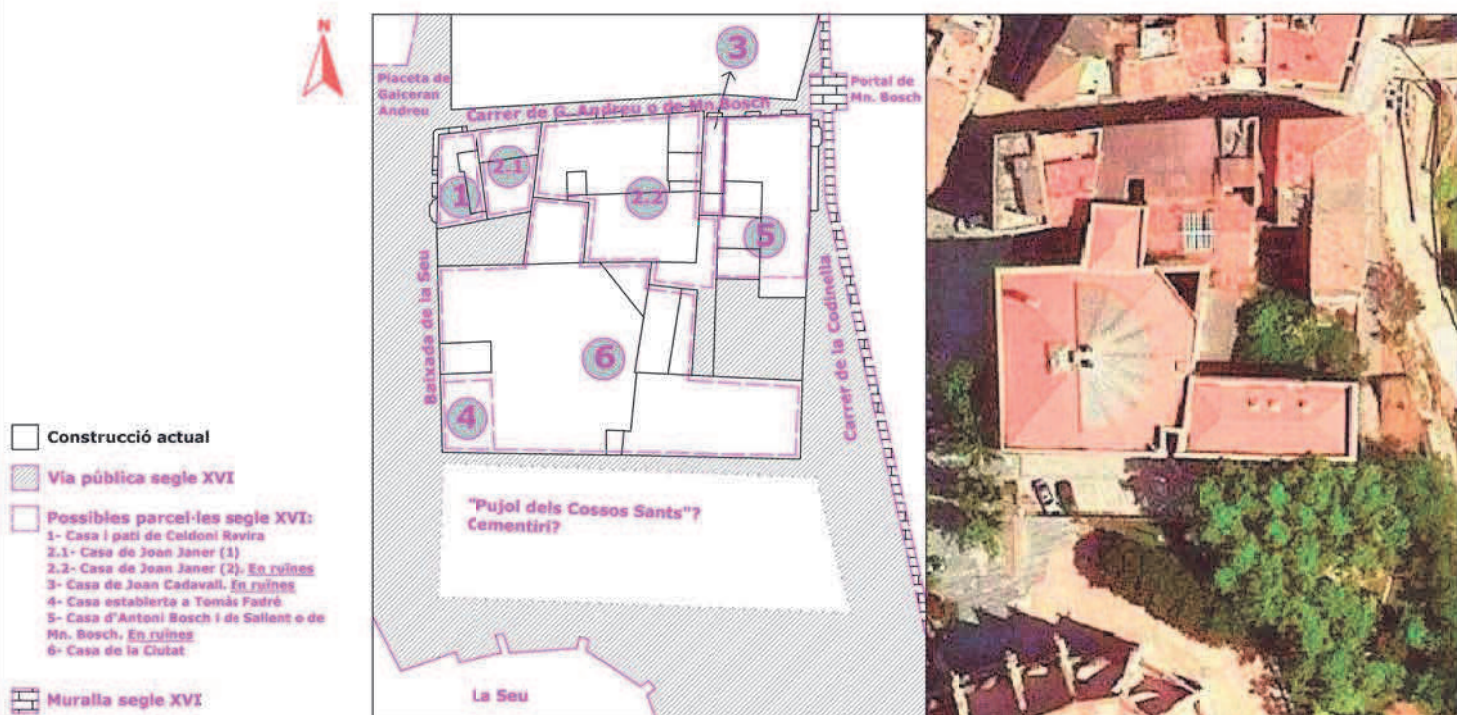
Arxiu de la Seu de Manresa (1773-1808)

6. Planimetria

ESTUDI HISTÒRIC I DOCUMENTAL CARRERS BAIXADA DE LA SEU NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERAN ANDREU NÚM 6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA

Planimetria 1. Esbós de l'illa de cases objecte d'estudi entre finals del segle XIV i la primera meitat del segle XV
Mireia Vila Cortina, abril de 2022

ESTUDI HISTÒRIC I DOCUMENTAL CARRERS BAIXADA DE LA SEU NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERAN ANDREU NÚM 6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA

Planimetria 2. Esbós de l'illa de cases objecte d'estudi entre finals del segle XIV i la primera meitat del segle XV
Mireia Vila Cortina, abril de 2022

A N N E X 2
ESTUDIS ARQUEOLÒGICS I PATRIMONIALS

*Memòria de l'estudi històrico-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors
Bages, redactat per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy*

MEMÒRIA de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici II·lustre Col·legi de Procuradors Bages

Expedient: Arq002-3043-2022
(R/N 747 K121 N-404 2022/1-37477)

PROMOTOR:

Arqueòleg:
Eduard Sánchez Campoy

Manresa, abril 2022

SANCHEZ
CAMPOY
EDUARD -
Signat digitalment
per SANCHEZ
CAMPOY EDUARD -
Data: 2022.04.18
19:53:12 +02'00'

Fitxa tècnica

DENOMINACIÓ:	Carrer Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa
ALTRES NOMS:	Edifici dels procuradors
OBJECTE DE L'ENCÀRREC:	Estudi arqueològic-cronològic per obra de reforma.
EXPEDIENT:	Arq002-3043-2022 (R/N 747 K121 N-404 2022/1-37477))
MUNICIPI:	Manresa
COMARCA:	Bages
EMPLAÇAMENT:	Carrer Baixada de la Seu, 2
COORDENADES UTM:	X=402477 m, Y=4619650 m, Z=233 m snm
PROTECCIÓ EXISTENT:	B.C.I.L. 1892-I DOGC 23/01/1985
REFERÈNCIA CADASTRAL:	2698803DG0129G0001WL
CRONOLOGIA:	S. XVII al XX
RESUM:	Estudi arqueològic-cronològic per rehabilitació d'immoble
DATES	del 30 de març a l'1 d'abril de 2022
TIPUS D'INTERVENCIÓ:	Preventiva
PROMOTOR:	Ajuntament de Manresa
EXECUCIÓ:	ARQUEÒLEGS. CAT
DIRECCIÓ:	Eduard Sánchez Campoy

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ

- 1.1. Antecedents
- 1.2. Nota històrica
- 1.3. Situació
- 1.4. Motius, objectius i mètode

2. DESCRIPCIÓ DE L'IMMOBLE

- 2.1. Generalitats
- 2.2. Façanes i coberta

3. ANÀLISI ARQUEOLÒGICA

- 3.1. Anàlisi de paraments. Descripció de les cales de sondeig realitzades als paraments
- 3.2. Hipòtesi interpretativa. Conclusió

4. BIBLIOGRAFIA

1. INTRODUCCIÓ

La present Memòria té com objecte l'estudi arqueològic de l'edifici conegut com dels "procuradors" per haver estat integrat fins en l'actualitat en el conjunt arquitectònic dels antics Jutjats de Manresa amb espais destinats als procuradors. El treball realitzat té com propòsit aclarir la relació entre l'esmentat edifici i el cos principal dels Jutjats determinant també la relació cronològica entre ambdós.

1.1. Antecedents

En el decurs de l'any 2020 es realitzà una intervenció arqueològica en el mateix immoble/es que ens ocupa dirigida pels arqueòlegs Raül Martínez i Dioscorides Marín de l'empresa Global CHM per al promotor Infraestructures de la Generalitat SAU. Aquesta intervenció tenia com objectiu fer la recerca històric-arqueològica prèvia per a la redacció de l'estudi constructiu de la projectada nova seu de la Delegació de la Catalunya Central de la Generalitat. Els treballs es van centrar en l'antic edifici dels Jutjats, incloent la Sala Gòtica i l'immoble del carrer Galceran Andreu, 6-8 que havia estat seu de la Creu Roja. En aquest context el cos d'edifici del Col·legi de procuradors, situat entre els dos immobles principals i amb una orientació discordant amb aquests, no va quedar prou determinada la seva relació cronològica amb els edificis adjacents principals, especialment en els nivells inferiors.

1.2. Nota històrica

1661: inici de les obres de construcció del cos principal de l'edifici principal actuals Jutjats (En origen casa del Consell de la Ciutat)

1671-1684: final de les obres.

1746: Trasllat del Consell a la nova casa consistorial (pretensió de dedicar l'edifici antic per a palau del bisbe)

1834: Restauració com a caserna i en part com a teatre

1858 a 1882: Reconversió a presó i diverses reformes i ampliacions

1979. Reconversió total per a Jutjats de 1a. Instància, amb la remodelació de l'espai interior com a pati cobert amb una escala d'encofrat de formigó central.

1.3. Situació i àmbit de l'estudi

L'edifici a estudiar motiu d'aquesta treball està situat entre l'antic Casal de la Creu Roja, carrer Galceran Andreu 6-8 i l'antic edifici dels jutjats al la Baixada de la Seu núm 2.

Vista aèria amb la situació de l'immoble en estudi (Foto ICGC)

Detall del conjunt amb indicació de l'edifici del Col·legi de Procuradors (ICGC)

1.4. Motius, objectius i mètode

Per tal de complementar el coneixement projecte de reforma i rehabilitació de l'immoble que ens ocupa, se'ns ha encarregat l'estudi històric-cronològic de l'edifici. L'objectiu és documentar per tal d'informar futurs projectes de reforma que puguin significar una alteració o reforma del bé patrimonial. Des del punt de vista arqueològic hem efectuat diversos sondejos murals o documentat punts on els paraments interns i/o externs són visibles, per la valoració dels elements arquitectònics existents i de la distribució dels espais que junt a l'observació de la planimetria ens ha permès determinar algunes característiques de l'edifici. Hem centrat els treballs en l'actual edifici conegut com Col·legi dels Procuradors.

Planta baixa edifici del Jutjats i carrer Galceran Andreu. Situació II. Col. de Procuradors

2. DESCRIPCIÓ DE L'IMMOBLE

2.1. Generalitats

L'edifici conegut amb el nom de "Il·lustre Col·legi de Procuradors" ens ha arribat als nostres dies integrat en el conjunt arquitectònic del Jutjats de 1ª Instància, en un cos adjacent al costat nord i amb la façana ostensiblement enretirada de l'alineament del carrer Baixada de la Seu. Presenta una orientació lleugerament inclinada al cos principal de l'edifici dels jutjats i segueix el mateix traçat del mur posterior de llevant del mateix que havia estat el mur perimetral est de l'antiga presó.

Està organitzat en tres pisos o nivells: Planta baixa amb accés directe al carrer per ponent per un portal de mig punt adovellat (correspon a la planta -1 dels Jutjats), planta 1 que s'obre interiorment al la planta baixa dels jutjats i presenta dues petites finestres a ponent, i planta 2 superior també relligada amb els jutjats i amb dos finestrals també oberts a ponent. Tanmateix des de l'immoble adjacent del carrer Galceran Andreu es pot accedir a un celobert situat a la part exterior nord del perímetre de l'edifici de Procuradors que ens indica que per sota la planta 1 existia una planta -1 a la qual avui no s'hi coneix l'accés.

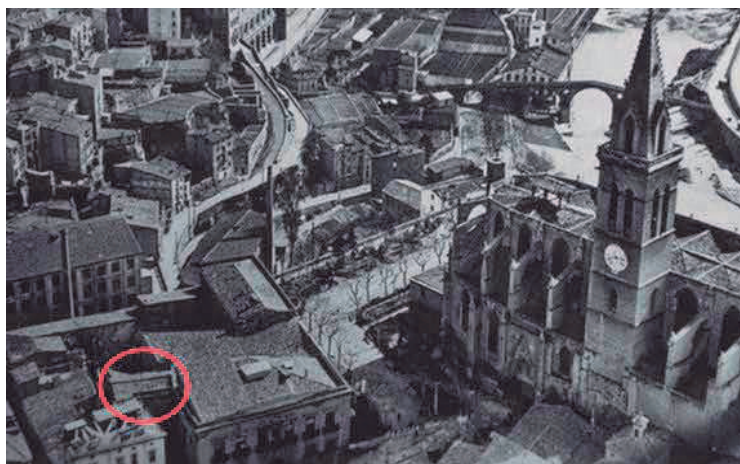
2.2. Façanes i coberta

La façana oest i principal s'observa organitzada en els tres nivells abans esmentats. La planta baixa presenta al costat del portal una obertura cegada i reconvertida en finestra, molt recent (probablement de la reforma del 1979). La planta 1 amb les dues finestres s'hi endevina un antic finestral cegat, que sembla que podria haver tingut un balcó, i presenta un parament de carreus de diversa factura que denota una clara reutilització. Finalment la planta 2 s'observa reedificada amb maçoneria de pedra encerclant interiorment la coberta de teula ceràmica amb aiguafons. Aquest tercer nivell de la planta 2 es deuria de reedificar el 1979, car la fotografia aèria del 1956 demostra una teulada ben diferent.

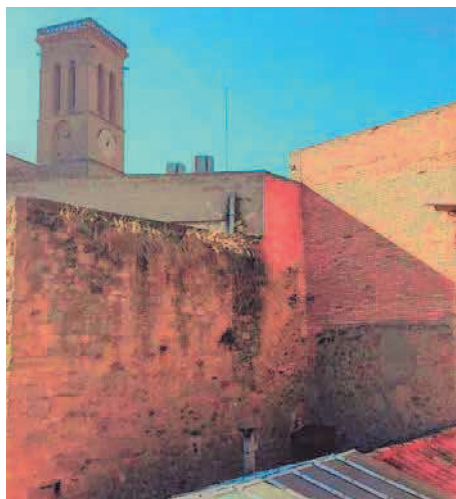

Vista façana principal (de ponent)

Els murs perimetrals estan construïts amb maçoneria de pedra i morter a excepció del mur de llevant de la planta superior (planta 2) que fou reedificat amb obra de maó.

Coberta. Foto anterior al 1936

Edifici de Procuradors: mur posterior (planta superior) oest construït amb maó
Edifici posterior nord dels antics Jutjats/presó fet amb maçoneria de pedra i morter

3. ANÀLISI ARQUEOLÒGICA

3.1. Anàlisi de paraments. Descripció de les cales de sondeig realitzades als paraments

Planta 1 (planta baixa edifici antics Jutjats)

Si han practicat 4 cales, dues al mur exterior a l'edifici de procuradors i dues a l'interior costat nord.

Vista de la sala adjacent exterior a l'edifici de Procuradors i interior dels Jutjats amb les cales 1.1 i 1.2

Cala 1.1. Revisió de la cala efectuada en la campanya anterior de l'any 2020¹. Aquesta cala parietal és especialment important car hi podem observar el mur perimetral de pedra de l'edifici de Procuradors seccionat (1) al que se li entrega el mur de tancament nord dels antics jutjats/presó (2), visible des del pati adjacent i des de l'exterior i fet de maçoneria de pedra i morter. Carregant sobre aquest (3) observem un mur de tècnica similar però de factura diferent. També distingim un paredat de maó que sembla el cegat d'una antiga finestra (5). Finalment, adossat al mur de pedra primitiu (1) si observa un mur de obra nova (4) amb la part inferior d'encofrat de formigó i la superior d'obra de maó ceràmic. Aquest mur que també hem detectat en la planta baixa de l'edifici de procuradors, correspon a l'obra nova que va substituir al desaparegut mur sud de l'edifici en qüestió.

¹ MARTÍNEZ, R. I MARIN, D.: (2021) *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu núm. 2 (antics Jutjats) i Galceran Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa.* Global C.H.M. Pàg. 54. Fig.43

Cala 1.1

Cala 1.2. Aquesta petita cala solament s'ha realitzat per comprovar la continuïtat del mur de maó localitzat a la cala 1.1.

Cala 1.2

Vista de les cales 1.3 i 1.4 a l'interior de l'edifici de Procuradors,
planta baixa Jutjats vells

Cala 1.3. Aquesta cala ha permès confirmar que el mur de tancament interior és d'obra nova amb maó ceràmic.

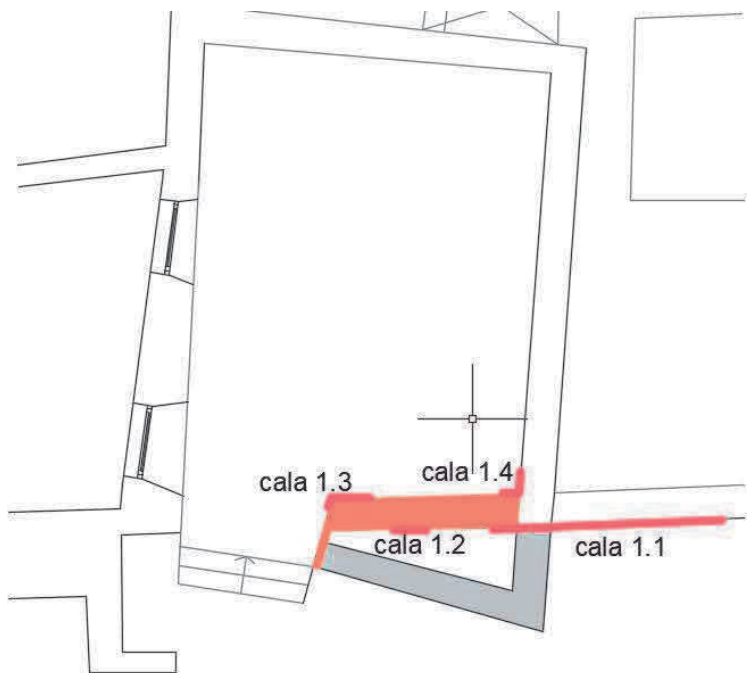

Cala 1.3

Cala 1.4

Cala 1.4. Aquí podem observar el mur originari de maçoneria de pedra que correspon al mur de llevant de l'edifici de Procuradors, al qual se li entrega el mur de maó que substitueix l'enderrocat mur de pedra originari.

Situació cales

Planta 1 edifici Procuradors
Planta baixa edifici Jutjats

Planta Baixa (planta -1 edifici antics Jutjats)

S'hi ha practicat 12 cales, 8 a l'interior i 4 a l'exterior de l'edifici de Procuradors, costats oest (façana) i est (edifici adossat de la Creu Roja).

Cala 2.1. Angle on es troben el mur nord carreuat dels antics Jutjats i el mur de façana oest de l'edifici de Procuradors. Més que un sondeig, ha estat una neteja de les juntes d'obra.

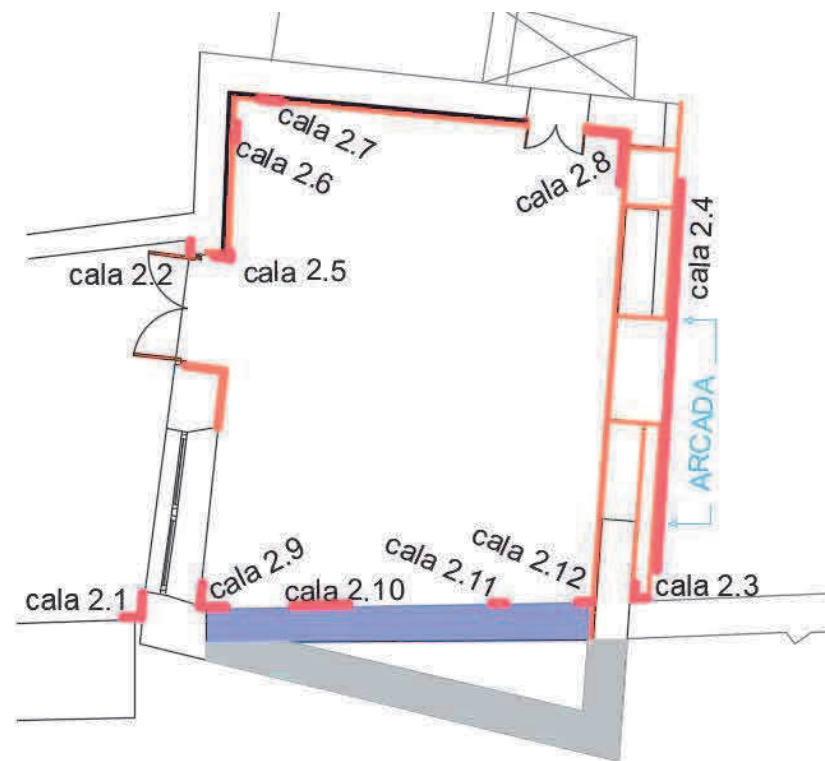
Vista de la cala 2.1. on s'observa el carreuat de l'edifici de Procuradors al qual s'hi entrega el mur dels Jutjats fet amb grans carreus de gres

Cala 2.2. Façana principal en l'angle on s'adossa la casa de vivendes adjacent. Aquí trobem el portal que denota que els brancals estan desplaçats del seu lloc originari. El repicat en aquest punt ens informa de que aquest no és el lloc originari de brancals i dovelles, amb la presència de ciment portland com a lligam. També s'observa que el portal sobresurt del plom de la façana

Cala 2.2

Cala 2.3. Situada a l'angle SW exterior de l'edifici de Procuradors, en el punt on s'adossa el mur perimetral nord de l'antiga presó/jutjats. Darrera un revestiment d'un envà d'obra de maó, ha aparegut uns murs de pedra fets amb carreus de desbastat groller arrebossats i lliscats amb morter de calç. Sembla que ambdós murs formen un angle solidari i presenten senyals havien estat exposats a la intempèrie abans de ser revestits de morter. La tècnica constructiva recorda podria ser medieval i no té res a veure amb la maçoneria de pedra dels mateixos murs en la cota superior.

Situació cales

Planta baixa edifici Procuradors
Planta -1 edifici Jutjats

Cala 2.3. Situació i detall

Cala 2.4. Aquesta correspon al repicat del que havia sigut mur exterior est de l'edifici del Procuradors, actualment a l'interior de l'espai sota-coberta de la Creu Roja.

Vista de l'espai del sondeig 2.4 abans de l'actuació

Vista de l'espai del sondeig 2.4

Aquí s'ha fet una obertura general del parament per intentar entendre-ho. Tot estava revestit amb un contra-envà de maó ceràmic de 3 cm, deixant una càmera d'aire que amagava al darrera el mur de l'edifici de maçoneria de pedra i morter amb alguna intrusió ceràmica, en el qual s'hi obre una arcada (o restes d'una volta) de mala factura que es devia de construir per poder comunicar interiorment l'actual edifici de Procuradors amb un edifici desaparegut que havia ocupat l'espai central del de la Creu Roja. Una altre petit portal es va obrir per comunicar els dos espais, aquest fet molt recentment (revestit de maons) i també cegat molt més recentment. L'arcada no és visible des de l'interior de l'edifici de Procuradors car el mur interior està folrat per un envà de maó massís ceràmic.

Cala 2.4. on es pot observar l'arrencada de la volta que descarrega sobre un mur avui seccionat.

Cala 2.4. Detall de l'arcada

Cala 2.5. Brancal interior del portal. S'ha fet per tal de comprovar les característiques constructives del portal. Sota l'arrebossat de pòrtland pintat apareix mur d'obra ceràmica

Vista de les cales 2.5, 2.6 i 2.7 a l'interior de l'edifici de Procuradors, planta baixa (planta -1 edifici antics Jutjats)

Cales 2.5 i 2.6

Cala 2.6. Mur interior oest. Trobem el mur de maçoneria de pedra darrera una càmera d'aire i un contra-envà de maó ceràmic posat en pla arrebossat de ciment pòrtland pintat.

Cala 2.7. Mur interior nord. El mur, aquí de carreus, presenta un arrebossat de morter. Per sobre hi trobem un revestiment de maó de 3 cm posat en vertical, separat i creant una càmera d'aire.

Cala 2.7

Cala 2.8. Realitzada a l'angle interior NE. Es repeteix la disposició de materials de la cala 2.7 en el mur nord i en el mur est el contra-envà ceràmic està construït amb maó posat en pla. En aquest punt es descobrí el que havia estat un portal o pas entre l'edifici de procuradors i la sala sota coberta de la Creu Roja.

Cala 2.8

Cala 2.8

Cala 2.9. Situada a l'angle interior SW. Aquí sota una capa l'arrebossat de ciment pòrtland apareix restes del mur de pedra primitiu al qual se li entrega del mur encofrat de formigó.

Vista de les cales 2.9, 2.10, 2.11

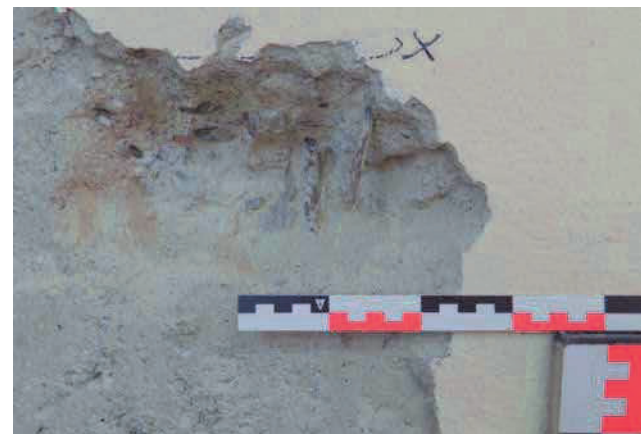
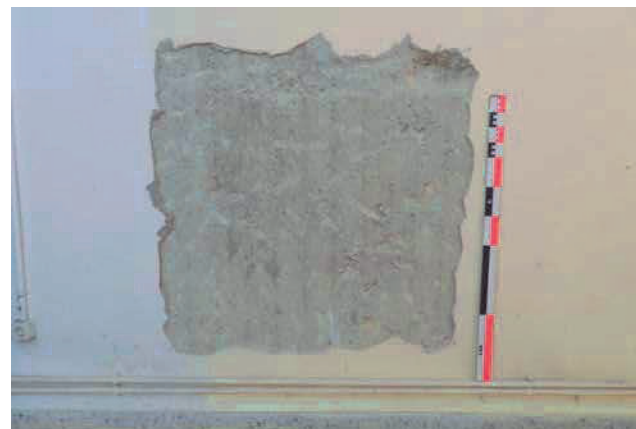

Cala 2.9.

Cala 2.9. Detall de l'entrega del formigó sobre la pedra del mur medieval

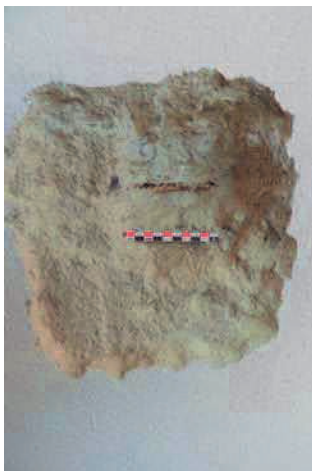
Cala 2.10. Situada en el mur interior sud. Aquesta cala ja estava realitzada en la campanya del 2020². Sota l'arrebossat de ciment pòrtland apareix un mur fet amb encofrat de formigó armat.

Cala 2.10. Detall on s'observa el ferro de l'armadura

Cala 2.11. Es tracta d'una comprovació en el mateix mur interior sud on es pot veure l'encofrat de formigó i l'armadura de ferro

² MARTÍNEZ, R. I MARIN, D.: (2021) Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu núm. 2 (antics Jutjats) i Galceran Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa. Global C.H.M. Pàg. 50. Fig.39

Cala 2.11

Cala 2.12. En el mateix mur interior sud, en l'angle SE. Es repeteix el mateix que en les cales 2.10 i 2.11. Mur d'encofrat de formigó armat

Cala 2.12

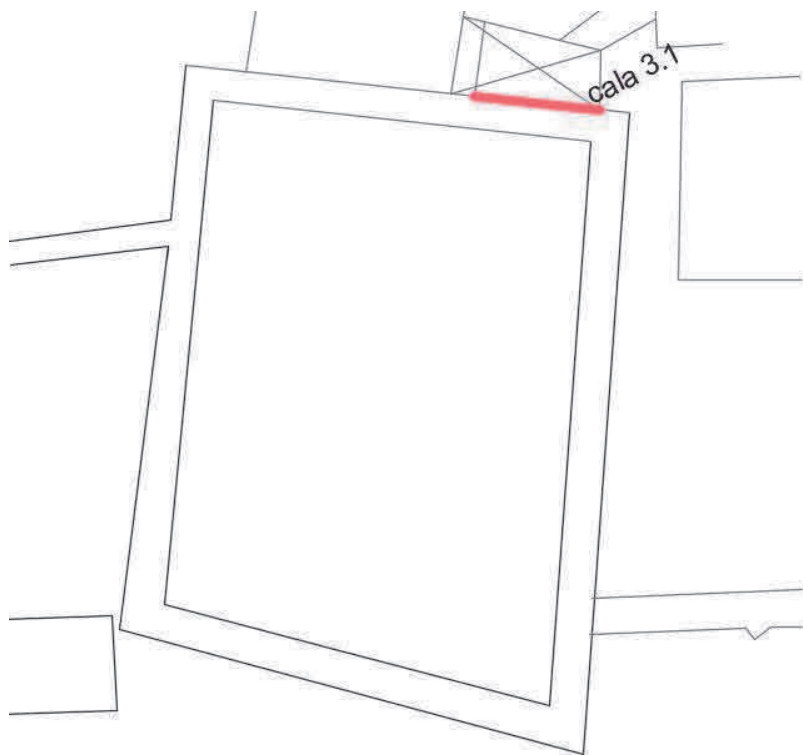
Planta -1 (planta -2 edifici antics Jutjats)

D'aquesta planta no en coneixem el seu espai intern, doncs no té accés. Només es pot accedir al mur perimetral exterior nord des de la casa adjacent del carrer Galceran Andreu 6-8, gràcies a un celobert. Aquí hem escatat el mur que estava revestit amb obra de maó i pòrtland que protegia el mur de l'aigua de la pluja.

Cala 3.1. Abans i després de repicar el mur

Sota el revestiment ha aparegut el mur de fonamentació de l'edifici dels Procuradors on s'observen dos paraments diferenciats fets de carreus. En la part inferior i una mica enfonsat trobem 4 filades de carreus desbastats a martell de tradició medieval. Per sobre s'hi fonamenta un mur també de carreus lligats amb morter vermellós. En aquest punt sembla que el parament fou refet i presenta una fractura que es confon amb una espitllera. Aquesta estava farcida amb morter, pedres i morter de guix. Aquest parament es pot considerar de tradició constructiva medieval, sense més precisions.

Situació cales

Planta -1 edifici Procuradors
Planta -2 edifici Jutjats

Sondeig en la planta baixa

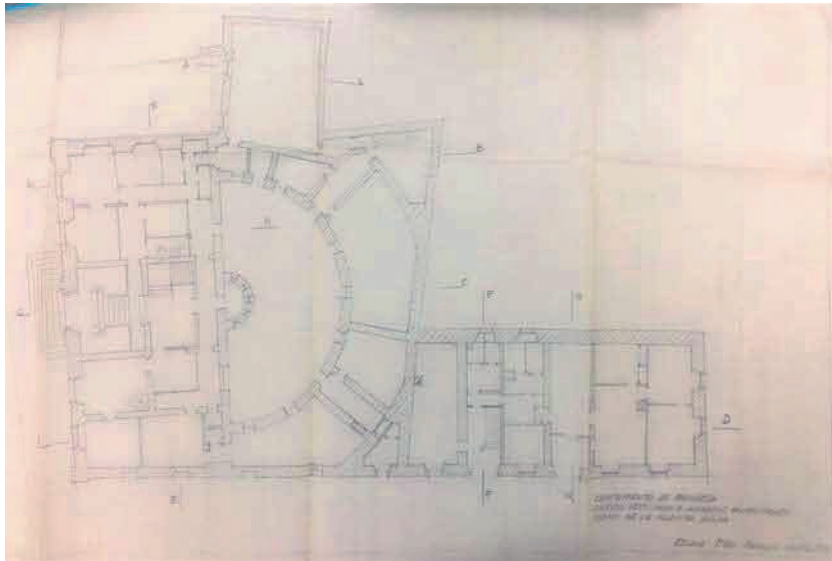
Vist que sota la planta baixa s'identifica un espai desconegut i sense accés o planta -1, es va practicar un sondeig de 200 cm per 130 cm a la planta baixa per tantejar les característiques de la planta -1 o del seu cobriment o forjat. Així es va plantejar el sondeig en l'angle interior NW. Per sota el paviment de terratzo i de la seva preparació amb graves i runes ha aparegut una llosa d'uns 12 cm de gruix feta de formigó de gran duresa sobre un anivellament de graves netes de còdols de riu. Aquesta llosa la vam perforar i per sota aparèixer terres poc compactes amb presència de ceràmica vidrada i ceràmica decorada en blau del segle XVII-XVIII (les ceràmiques es van retornar a l'estrat). Tota l'obra nova de maó ceràmic que revesteix interiorment els murs perimetrals de l'espai de la planta baixa de l'edifici de Procuradors descansa sobre aquesta llosa de formigó i per tant tot plegat correspon a una obra de remodelació que vinculem a la reforma general dels Jutjats del 1979. No es va continuar el sondeig en profunditat vista la gran duresa de la llosa de formigó a l'espera de programar una futura intervenció en el subsòl amb maquinària més pesada.

Sondeig fet a la planta baixa

3.2. Hipòtesi interpretativa. Conclusió

1. L'edifici conegut com l'Il·lustre Col·legi de Procuradors fou construït anteriorment a l'Edifici dels Jutjats i per tant seria anterior al 1661. Això queda argumentat pels sondejos parietals 1.1 i 2.1. Un argument a tenir en compte també és l'orientació de l'edifici en relació a la resta de l'illa configurada a partir d'època barroca. Aquest edifici fou coetani i probablement comunicat amb el primitiu edifici del Consell, després teatre presó i audiència, caserna, i finalment Jutjats.

Planta del projecte del Jutjats de 1971 on encara es conserva la planta completa de l'edifici de Procuradors a nivell de planta baixa dels Jutjats

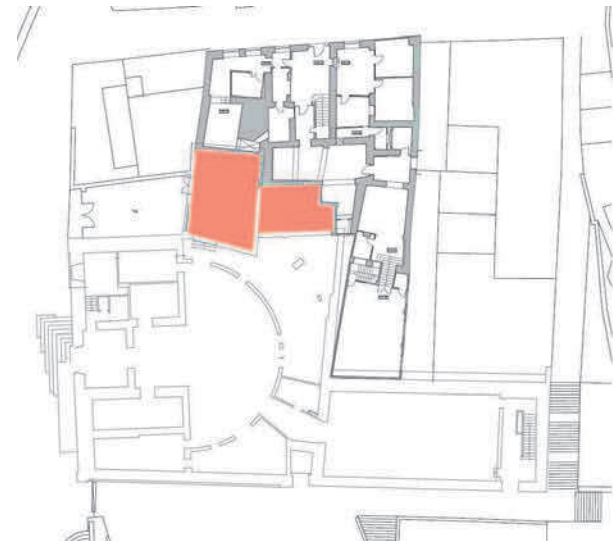
2. L'edifici en alguna etapa de la seva història, no era simplement rectangular sinó que era de planta més complexa, tal com demostra la troballa d'una arcada que havia comunicat amb un altre espai construït, avui desaparegut.

3. Els dos nivells superiors (planta 2 i 3) de l'edifici han estat profundament remodelats, no restant cap vestigi medieval. D'època barroca es podria considerar el finestral cegat de la façana principal de la Baixada de la Seu.

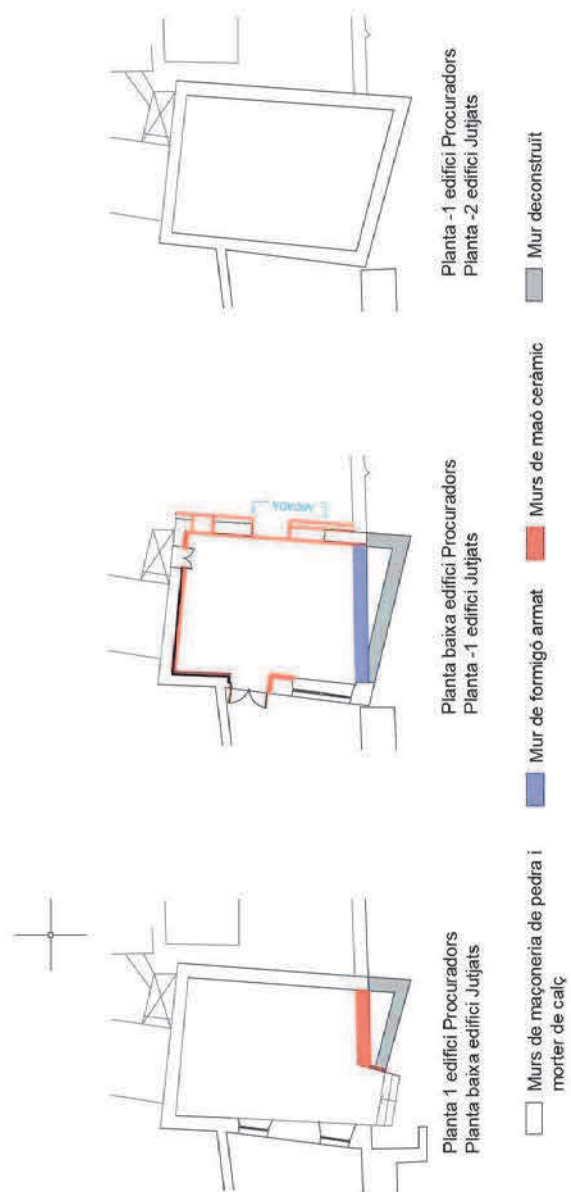
4. La planta baixa està totalment remodelada interiorment. El mur sud d'encofrat de formigó armat substitueix l'antic i solament conserva el mur nord que podria ser baix-medieval.

5. Existeix una planta -1 que ens és desconeguda, i sense accés, i que s'estén a l'espai central de l'edifici de la Creu Roja. D'aquesta planta -1 solament coneixem el mur perimetral nord a l'entorn del qual s'hi entreguen els elements arquitectònics més antics dels baixos de la casa del carrer Galceran Andreu núm. 6-8. El parament i la posició estratigràfica en el conjunt, ens fa pensar, que forma part de les antigues construccions medievals anteriors a la creació de la illa d'edificis conformada a partir d'època barroca.

6. El 1979. Amb la remodelació general, es va actuar també a l'edifici de procuradors integrant-lo a nivell de la planta 1 (baixa dels Jutjats) amb una gran obertura que comunica ambdós edificis i que significà l'enderroc del mur sud i la seva substitució en la planta baixa inferior per un mur de càrrega construït amb encofrat de formigó armat. En aquesta planta baixa es va refer tot el parament interior amb obra de maó arrebossada i es va construir un nou paviment de terratzo sobre una llosa de formigó que riosta tota la planta.

Espais sense accés a la planta -1 (planta -2 Jutjats)

4. BIBLIOGRAFIA

MARTÍNEZ, R. I MARIN, D. (2021): *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu núm. 2 (antics Jutjats) i Galceran Andreu núm. 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa.* Global C.H.M. S. L.

SARRET I ARBÓS, J. (1910): *Història de Manresa.* Imp. de Sant Josep.

VIGUÉ, JOAN, Dir. i ADELL, J.A. (1990): *Catalunya romànica. Vol XI, El Bages.*

A N N E X 3
INFORME DE LA COMISSIÓ PERMANENT DEL PATRIMONI
DE L'AJUNTAMENT DE MANRESA

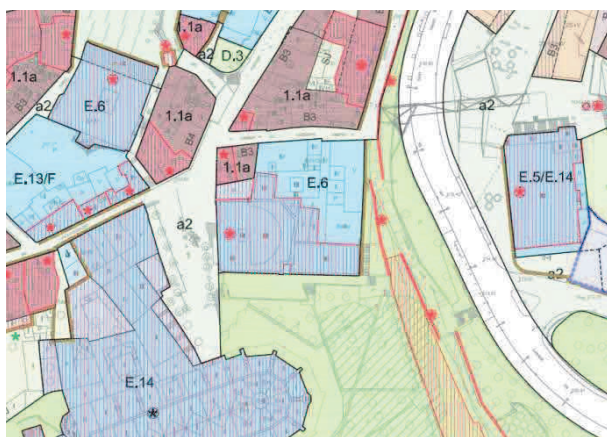
Serveis del Territori
Comissió Permanent de Patrimoni

Informe de la Comissió Permanent de Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa en relació a la modificació de la fitxa P004-JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA del PEUPM

ANTECEDENTS

La Generalitat de Catalunya promou la construcció de la Nova Seu de la Delegació del Govern a les Comarques de la Catalunya Central a Manresa, a les parcel·les qualificades d'equipament administratiu –clau E.06- que es situen abastant quasi la totalitat de l'illa compresa pels carrers de la Baixada de la Seu, de Galceran Andreu, de Codinella i Parc de la Seu i ocupades gairebé en la seva totalitat per edificacions de diverses característiques. Entre aquestes edificacions, es troba l'antic Palau del Consell de la Ciutat (conegut popularment com a Jutjats Vells), catalogat pel *Pla especial urbanístic de Protecció del Patrimoni Històric, Arquitectònic, Arqueològic, Paleontològic, Geològic i Paisatgístic de Manresa* (a partir d'ara PEUPM), fitxa P004-Jutjats de Primera Instància, com a Bé Cultural d'Interès Local amb un nivell de protecció integral.

Atesa aquesta protecció patrimonial i altres proteccions que afecten els solars objecte de la intervenció, en el marc del desenvolupament del projecte d'obra la Comissió Permanent de Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa, d'acord amb els Serveis Territorials del Departament de Cultura a la Catalunya Central, va demanar un estudi documental i unes cales arqueològiques prèvies a la intervenció per tal d'obtenir un coneixement més exhaustiu de les edificacions existents en relació a elements patrimonials i de la relació històrica entre les diferents edificacions.

POUM de Manresa. Zona de Sistema d'equipaments Administratius –clau E.6-, i identificació amb ratllat vermell, de l'element catalogat de l'Antic Palau del Consell de la Ciutat

La Generalitat de Catalunya, com a promotora de l'obra, encarregà aquests estudis històrico-arqueològics i patrimonials l'any 2021, el resultat dels quals es descriu a la

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu, núm. 2 (Antics Jutjats) i Galzeran Andre núm 6-8 (Antiga Creu Roja) de Manresa, realitzada pels arqueòlegs Raül Martínez i Dioscorides Marín i la documentalista Rebeca Rodríguez.

Aquests estudis s'integren, junt amb la proposta de desconstrucció i enderroc de l'illa i la proposta concreta de les intervencions a l'edifici patrimonial de l'antic Palau del Consell de la Ciutat, al *"Projecte de desconstrucció d'edificis i ajudes a l'arqueologia per a la nova seu de la Delegació del Govern de la Generalitat de Catalunya a la Catalunya Central, a Manresa, Baixada de la Seu, 3"*, redactat per UTE B - CDB ARQUITECTURA SLP - RFArq ARQUITECTOS SLP.

En data de 7 de maig de 2021, la Direcció de Serveis del Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori va presentar a l'Ajuntament de Manresa aquest *"Projecte de desconstrucció"* amb la sol·licitud de llicència d'enderroc dels diferents edificis no catalogats de l'àmbit d'intervenció i de les parts dels edificis amb protecció patrimonial necessàries per a procedir a la construcció del nou edifici de la Delegació del Govern. Aquest enderroc es planteja en 3 fases: una primera per als edificis no patrimonials que tenen façana principal als carrers de Galceran Andreu i Codinella, l'altra que correspon a la intervenció arqueològica en extensió en els terrenys un cop realitzats els enderrocs, i la tercera, que correspon a la intervenció als edificis catalogats segons la fitxa P004 del PEUPM.

En data 10 de febrer de 2022 es va fer una reunió de seguiment del projecte a Manresa amb la presència de representants de la Gerència de Projectes i Obres d'Edificació, d'Infraestructures.cat, de l'equip d'arquitectes redactor del projecte, dels Serveis Territorials del Departament de Cultura a la Catalunya Central i dels Serveis Tècnics de Territori i de Cultura de l'Ajuntament de Manresa. Entre altres temes, es van valorar els resultats dels estudis històrico-arqueològics i la seva incidència en el projecte de construcció del nou edifici, així com en les fases prèvies d'enderroc i estudis arqueològics en extensió a tot el solar. A la llum dels estudis fets, en aquesta reunió es va concloure que:

1. Calia procedir a modificar la fitxa P004 – Jutjats de Primera Instància del PEUPM, ja que en aquesta fitxa es contempla amb la mateixa protecció integral tant els edificis històrics construïts en època barroca com la part dels edificis construïts a partir d'un projecte integral de reforma de l'interior del pati de l'antiga presó dels arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz. Amb aquesta reforma integral van desaparèixer una part important d'estructures originals al pati i als cossos afegits a l'edifici principal barroc. També es va documentar que, en altres reformes anteriors, s'havien modificat substancialment les cobertes dels edificis barrocs, entre altres. Per tot això, la fitxa del PEUPM ha d'ajustar-se a la realitat existent pel què fa al nivell de protecció de les parts reformades i a les intervencions autoritzades. Aquest tràmit afecta l'execució del lot 2 de l'enderroc.
2. Els estudis històrico-arqueològics realitzats no eren suficientment aclaridors per concretar la cronologia relativa i l'existència de restes amb valor patrimonial de l'anomenat Cos de Procuradors, annexe a l'edifici principal

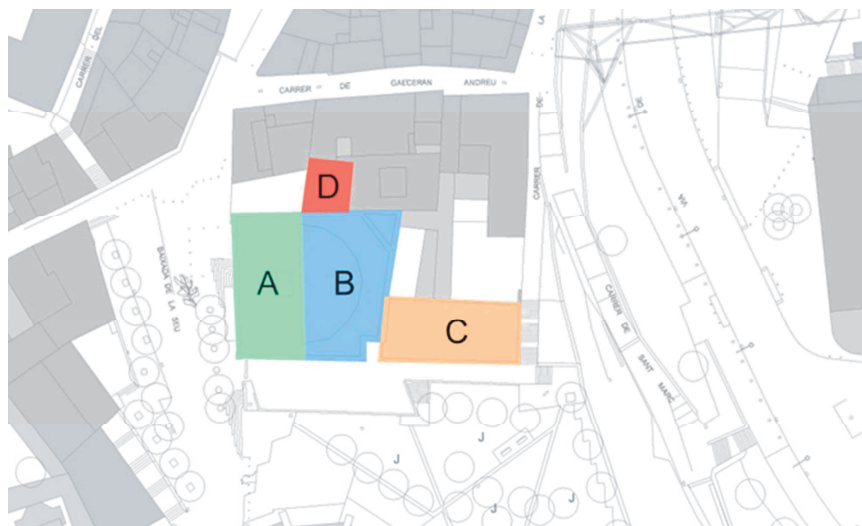
barroc. Per tant, caldria aprofundir en el coneixement històric i patrimonial d'aquest cos annexe abans de poder validar una proposta d'intervenció.

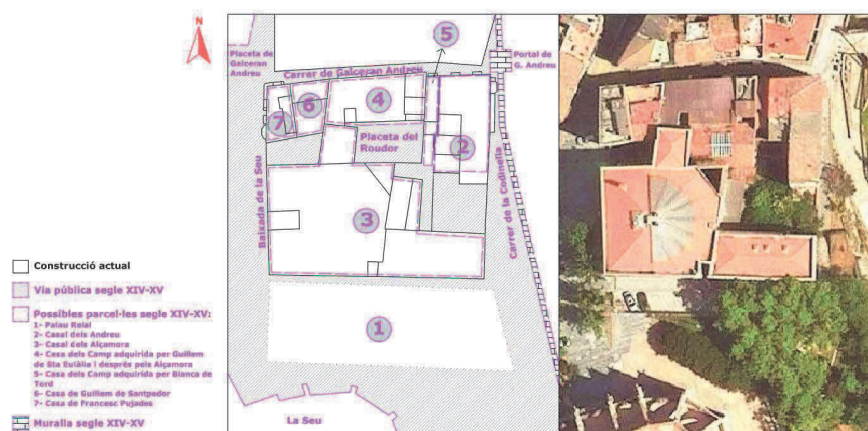
D'acord amb els presents, l'Ajuntament de Manresa va assumir la tasca de preparar la modificació de la fitxa P004 del PEUPM i tramitar-la per a la seva aprovació per part dels Departaments de Cultura i de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. És a partir d'aquest acord, que a finals de febrer del 2022, l'Ajuntament de Manresa va encarregar a l'empresa Arqueòlegs.cat noves cales arqueològiques i aprofundiment de la recerca documental per tal d'establir la cronologia i el valor patrimonial del Cos de Procuradors. El resultat d'aquests nous estudis es descriu a l'*Estudi històric i documental carrers baixada de la seu núm.2 (Antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa*, fet per Mireia Vila Cortina, historiadora i *Memòria de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors Bages*, per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy, finalitzats l'abril del 2022.

Les conclusions principals de tots els estudis realitzats són que:

1. L'edifici principal barroc que anomenem Antic Palau del Consell de la Ciutat (A al plànol) va ser construït entre el 1661 i 1671 sobre un antic casal que els segles XIV i XV era del llinatge dels Alcamora i que al segle XVI va ser la seu del Consell de la Ciutat. D'aquests casals anteriors no se'n conserven restes visibles en alçat. L'any 1685 es van acabar les escultures de façana, fetes pels escultors Joan i Francesc Grau. L'any 1746 es va construir l'actual Casa Consistorial a la Plaça Major i l'edifici es destinà a albergar la presó pública i, més tard, les casernes d'infanteria i cavalleria. El 1834 es van reformar les casernes i s'hi va construir un teatre que va funcionar fins el 1855. El 1858, a partir d'un projecte de l'arquitecte Antoni Rovira i Trias, es va procedir a la restauració de l'edifici de les presons. El 1885 es programen reformes per ampliar els espais destinats a Audiència. I el 1887-88 es reclamen millora i ampliació dels espais destinats a presó.
2. En els anys 1944, 1960-61, 1963, 1964, 1966-67, 1971 i 1972 s'executen diverses obres d'adequació i reforma dels espais interiors i cobertes del conjunt, entre les quals cal destacar la reconstrucció de la coberta de l'edifici del jutjat de 1a instància feta l'any 1960.
3. Entorn al 1980, s'executa el projecte integral de reforma dels edificis de l'antiga presó i audiència redactat pels arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz (el projecte data dels anys 1975-79). Amb aquesta reforma integral i altres reformes anteriors van desaparèixer una part important d'estructures originals de l'edifici principal barroc i dels edificis annexos així com del pati interior i estructures corresponents a les presons (B al plànol).
4. Al cos antic que dóna al Parc de la Seu (C al plànol), de l'edifici original es conserven les façanes i els arcs apuntats de l'anomenada Sala gòtica, però els forjats i escales interiors van ser completament modificats en les reformes de la segona meitat del segle XX.
5. El Cos de procuradors (anomenat així perquè acollia el Col·legi de procuradors) (D al plànol) té una estructura de planta quadrangular que, a partir de l'anàlisi dels plànols antics existents i de la fotografia aèria, sembla anterior a la resta d'edificis tant de la Baixada de la Seu com del carrer de Galceran Andreu. Amb el resultat dels estudis arqueològics i documentals, es conclou que:

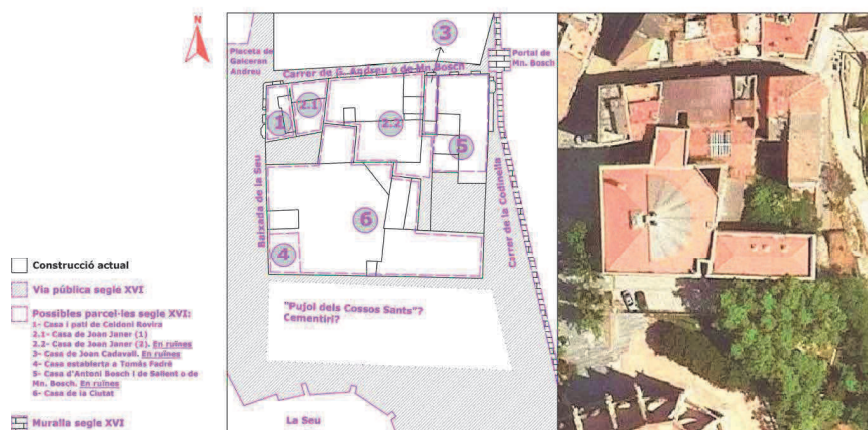
- l'edifici fou construït anteriorment a l'Edifici dels Jutjats i per tant seria anterior al 1661.
- en alguna etapa de la seva història, no era simplement rectangular sinó que era de planta més complexa, tal com demostra la troballa d'una arcada que havia comunicat amb un altre espai construït, avui desaparegut.
- els dos nivells superiors de l'edifici (planta 2 i 3) han estat profundament remodelats, no restant cap vestigi medieval.
- d'època barroca es podria considerar el finestral cegat de la façana principal al pati que dona a la Baixada de la Seu.
- la planta baixa està totalment remodelada interiorment.
- el mur sud d'encofrat de formigó armat substitueix l'antic i solament conserva el mur nord que podria ser baix-medieval.
- existeix una planta -1 que ens és desconeguda, i sense accés, i que s'estén a l'espai central de l'edifici de la Creu Roja. D'aquesta planta -1 solament coneixem el mur perimetral nord a l'entorn del qual s'hi entreguen els elements arquitectònics més antics dels baixos de la casa del carrer Galceran Andreu núm. 6-8. El parament i la posició estratigràfica en el conjunt, ens fa pensar, que forma part de les antigues construccions medievals anteriors a la creació de la illa d'edificis conformada a partir d'època barroca. El 1979, amb la remodelació general, es va actuar també a l'edifici de procuradors integrant-lo a nivell de la planta 1 (baixa dels Jutjats) amb una gran obertura que comunica ambdós edificis i que significà l'enderroc del mur sud i la seva substitució en la planta baixa inferior per un mur de càrrega construït amb encofrat de formigó armat. En aquesta planta baixa es va refer tot el parament interior amb obra de maó arrebossada i es va construir un nou paviment de terratzo sobre una llosa de formigó que riosta tota la planta.

ESTUDI HISTÒRIC I DOCUMENTAL. CARRERS BAIXADA DE LA SEU NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERAN ANDREU NÚM 6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA

Planimetria 1. Esbós de l'illa de cases objecte d'estudi entre finals del segle XIV i la primera meitat del segle XV

ESTUDI HISTÒRIC I DOCUMENTAL. CARRERS BAIXADA DE LA SEU NÚM. 2 (ANTICS JUTJATS) I GALCERAN ANDREU NÚM 6-8 (ANTIGA CREU ROJA) DE MANRESA

Planimetria 2. Esbós de l'illa de cases objecte d'estudi entre finals del segle XIV i la primera meitat del segle XV

CONCLUSIONS

Amb el coneixement adquirit arran d'aquests estudis, i tal com es va requerir des dels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Catalunya Central, cal modificar la fitxa P004 – Jutjats de Primera instància del PEUPM per ajustar-se a la realitat existent pel què fa al nivell de protecció de les parts reformades i a les intervencions autoritzades.

En aquest sentit, des de la Comissió Permanent del patrimoni, amb l'assessorament patrimonial i tècnic de l'Arquitecte Antoni Vilanova i Omedas, membre de la Comissió de Patrimoni de Manresa, i sense perjudici del què puguin valorar els Serveis territorials del departament de Cultura de la Generalitat, es proposen els següents ajustos a la fitxa vigent de l'Antic Palau del Consell de la Ciutat –fitxa P004- del PEUPM, agrupats en els següents aspectes:

Canviar el nom de l'element protegit per a que passi a anomenar-se *Antic Palau del Consell de la Ciutat*, per recuperar el nom del que fou el seu ús original.

Actualitzar l'apartat de Descripció del Bé a fi d'incorporar la major informació històrica obtinguda.

Actualitzar la descripció dels elements que conformen el conjunt i les dades històriques arran dels recents estudis realitzats

Precisar el nivell de protecció de les diferents parts d'acord amb els seus valors històrics i patrimonials i modificar el plànol en correspondència.

Ajustar la regulació de les intervencions en coherència amb els elements catalogats

En aquest sentit, es proposa de forma concreta la modificació del contingut de la fitxa actual tal com es contempla en l'annexe adjunt.

Així mateix, es proposa que s'iniciï el procés de tramitació de la modificació puntual del PEUPM, pel qual caldrà obtenir els informes preceptius del Departament de Cultura i del Departament de Territori i Sostenibilitat.

I així ho signem als efectes que correspongui els membres de la Comissió Permanent de Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa,

RICARD TORRES
MONTAGUT -
DNI [REDACTED] (TCAT)
Data: 2022.06.14
15:17:26 +02'00'

Ricard Torres i Montagut
Cap de la Secció de
Planejament i Gestió del Sòl

SALVADOR
TRAVESA
JUSTO - DNI
[REDACTED] (TCAT)
Firmado digitalmente por
SALVADOR TRAVESA JUSTO DNI
[REDACTED] (TCAT)
Nombre de reconocimiento (DN):
c=ES, o=Ajuntament de Manresa,
2.5.4.97=VATES P0811200E,
ou=Empleat públic de nivell mig,
sn=TRAVESA JUSTO DNI
[REDACTED] givenName=SALVADOR,
serialNumber=IDCES
[REDACTED] cn=SALVADOR TRAVESA JUSTO DNI
[REDACTED] (TCAT)
Fecha: 2022.06.14 15:32:10 +02'00'

Salvador Travesa
Arquitecte de la Secció de
Llicències d'obra i Rehabilitació

MERCE
ARGEMI
RELAT - DNI
[REDACTED] (TCAT)
Firmado digitalmente por
MERCE ARGEMI
RELAT - DNI
[REDACTED] (TCAT)
Fecha: 2022.06.14
15:02:47 +02'00'

Mercè Argemí i Relat
Tècnica de Patrimoni

Vistiplau

MARIA
ANGELES
CLOTET MIRO -
DNI [REDACTED] (TCAT)
Fecha: 2022.06.15
12:10:31 +02'00'

Maria Àngels Clotet i Miró
Cap dels Serveis del Territori

ANNEXE:

PROPOSTA DE MODIFICACIÓ DE LA
FITXA P004

*PLA ESPECIAL URBANÍSTIC DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC,
ARQUITECTÒNIC, ARQUEOLÒGIC, PALEONTOLÒGIC, GEOLÒGIC I
PAISATGÍSTIC DE MANRESA*

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

Altres denominacions JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA / ANTICS JUTJATS / ANTIGA PRESÓ

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma

Codi INE 081136

Adreça/es Baixada de la Seu

nº 2

Coordenades UTM x = 402574

Identificació al plànol 6'

Delimitació bé

y = 4619839

Grafisme categoria

* torn protecció

.....

DADES CADASTRALES Referència cadastral 2698803DG0129G0001WL

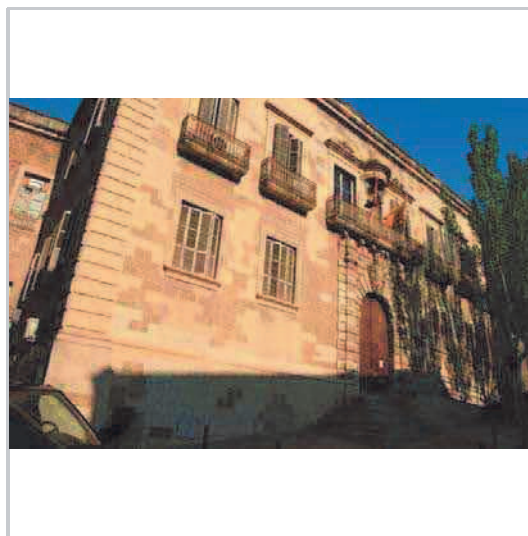
Illa/Pol. 26988

Parcel·la 03

Titularitat Pública

Plànol de localització

Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa

Classificació SISTEMES

Qualificació E. EQUIPAMENTS; E.6 Serveis públics i administratius

TIPOLOGIA

Arquitectura pública

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIL

Procedència Catàleg Ajuntament de Manresa

Nº inventari P.04

Nº reg/cat

Data 23/01/1985

Altres

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic

Classificació Edificis

Categoria BCIL

Nº catàleg

Nivell prot. Parcial

Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Barroc
Classicista; Segles XVII-XX

Cronologia Projecte 1661-Final 1671. Reformes 1860/1882/1944/1960-61/1963/1964/1966-67/
1971/1972/1975-1979 Reforma integral

Autoria Joan i Francesc Grau, escultors i projecte arquitectònic / Antoni Rovira i Trías, arq. (1860)
/ Reformes s.XIX i Presó / Pere Llimona i Xavier Ruiz Vallès, arqs. Reformes 1979.

Context Situat al darrera de la Seu, a l'extrem est del nucli antic, en una de les zones més
característiques del centre de la ciutat, damunt el Puig Cardener, turó que conforma el nucli originari de
l'actual ciutat de Manresa.

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

L'evolució històrica del Puig Cardener comença amb un poblat ibèric en el vessant de ponent del puig a partir del segle V aC fins gairebé el segle II dC.

Tipologia/Elements Edifici públic de caràcter monumental amb dues façanes principals, desenvolupades a partir de composicions acadèmiques que conformen una cantonada. L'estil es pot classificar d'un barroc classicista o d'un renaixentisme tardà en evolució cap a un barroc primerenc. Està format per un cos principal de planta quadrangular i altres dos cossos afegits. De planta baixa i pis, de composició simètrica i unitària. Les façanes ordenades simètricament, amb ritme de finestres i balcons verticals. Sòcol a la base i coronació amb cornisa motllurada recta, senzilla. La façana principal sembla que estaria inspirada en el Palau de la Generalitat (per la disposició d'obertures i la fornícula al balcó central). Sota el balcó destaca també un gran portal adovellat de mig punt. Corona el portal un escut de Manresa amb tres àngels fet per l'escultor manresà Francesc Grau. La presència de l'escut es justifica perquè en un principi l'edifici havia d'acollir la seu del Consell de la Ciutat. L'interior de l'edifici, molt transformat als segles XIX i XX, conserva una sala gòtica. La segona crugia ha estat reformada els anys 1979-80 amb una intervenció dels arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz, emmarcada en el període brutalista i realitzada a base de formigó armat però que esdevé respectuosa amb la configuració del pati i estances de la presó, materialitzada el segle XIX sota el llenguatge acadèmic de l'arquitecte Antoni Rovira i Trias. En la part nova, com s'ha esmentat, el sistema constructiu és amb murs de càrrega i estructura de formigó. Els materials principals de la façana representativa són pedra de fil i balcons de forja.

Ús actual Sense ús

Ús original/altres Casa del Consell de la ciutat, presó, teatre i jutjats

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo; S'han preservat perfectament els elements decoratius a les façanes, especialment a la principal de la plaça de la Seu. Destaca l'escut de la ciutat, amb tres àngels que fan de suport; el motlluratge amb obertures i fornícula central, al primer pis.

Façanes Ben conservades

Cobertes Ben conservades

Obertures Ben conservades

Jardins/entorn Ben conservat

Interior Bo; Parcialment reformat, arran la intervenció de 1979, especialment en la segona crugia, seguint una intervenció marcada per l'arquitectura en formigó que deriva del període brutalista, preservant el pati i la disposició semicircular de les estances de la presó.

Entorn de protecció L'entorn del bé es troba en bon estat i confirma una posició estratègica d'aquest element dins el Centre Històric. La façana principal es troba encarada a la Baixada de la Seu, amb voluntat de determinar un caràcter monumental a l'edifici i al lloc.

Situació de risc

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix el bé íntegrament pel que fa a les construccions o parts de les mateixes que preserven els valors originals de les edificacions històriques, especialment les que conformen estructures nobles i originals de la construcció, així com la totalitat de l'estructura compositiva de la façana principal (Baixada de la Seu).

En la façana que dona al parc de la Seu, es protegeix la composició equilibrada, tipològica i formal que conformen les obertures.

Es protegeixen integralment, els arcs de l'anomenada Sala Gòtica, al cos que dona al Parc de la Seu.

El basament de l'edifici de Procuradors des de la cota del pati que hi dona accés en avall serà sotmès a seguiment arqueològic. Del resultat d'aquest seguiment es resoldrà la necessitat de conservació de les restes i, per tant, s'estima una protecció parcial d'aquesta construcció que permeti conservar les parts de valor acreditat en el seguiment

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

arqueològic.

La resta de l'edifici de Procuradors disposarà una protecció documental, motivada per les diverses modificacions que han afectat l'edifici i que no acrediten valors significatius com a element referent, històric o singular.

Entorn protecció Manteniment de l'encaix actual en relació al teixit edificatori de base patrimonial que l'envolta (proximitat amb la Seu) i l'estructura viària històrica. El condicionament de l'espai exterior i la preeminència en l'ús de vianants dels vials perimetrals, ha millorat considerablement l'apreciació del bé catalogat. Es protegeix la configuració del pati així com la façana lateral de l'edifici barroc que s'obre al mateix. Altrament, la façana sud i l'espai públic que confronten al Parc de la Seu formen part de l'entorn de protecció d'aquest bé protegit com a BCIN. Per tant, qualsevol intervenció haurà de ser respectuosa amb la visibilitat del conjunt monumental i haurà de ser aprovada pels òrgans competents (Generalitat de Catalunya).

Raons d'incorporació al catàleg Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg, en la categoria de BCIL, donada la seva importància històrica, artística, tipològica, compositiva i com a referència en la definició posicional d'un paisatge urbà característic dins el Centre Històric. L'edifici constitueix un dels escassos exemples d'arquitectura civil barroca de Manresa, destinat a ús públic, destacant la seva sobrietat i senzillesa, tot i el seu caràcter monumental. Constitueix un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació, gran rehabilitació i ampliació, d'acord amb el Planejament general vigent.
Per l'edifici de Procuradors, es permet la seva deconstrucció, sota control arqueològic i sense perjudici de requerir la preservació de possibles estructures i fonaments ara no visibles.

Exterior Es permet la modificació; puntual, mantenint la composició i característiques patrimonials.

Façanes a) Façana principal (Baixada de la Seu): no es permet la seva modificació.
b) Resta de façanes: es permet la seva modificació puntual, mantenint la composició i característiques patrimonials

Cobertes Es permet la seva modificació, atenent a les característiques de cada volum:
a) pels dos cossos principals històrics situats a front de façana, es permet la seva modificació mantenint les característiques formals d'una coberta tradicional a tres o quatre aigües, amb acabat de teula envellida
b) la resta del conjunt es permet la seva modificació sense increment de volum

Obertures Es mantindrà la composició de les obertures existents, amb els seus elements ornamentals.
Es podran realitzar noves obertures, mantenint la composició i característiques patrimonials, segons les necessitats dels usos.

Jardins / entorn Es permet la seva modificació amb respecte pels elements patrimonials que l'envolten. Formen part de l'entorn de protecció de la Seu de Manresa, bé protegit com a BCIN, per tant, qualsevol intervenció haurà de ser respectuosa amb el conjunt monumental i haurà de ser aprovada pels òrgans competents (Generalitat de Catalunya).

Interior Es permet la modificació mantenint els elements i les parts patrimonials més característiques (espais barrocs).
Es permet l'enderroc de les intervencions realitzades en la segona meitat del segle XX.

Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge del bé protegit, en les seves parts protegides específicament i d'acord amb els estudis històric-patrimonials- arqueològics, portats a terme els mesos de febrer-abril de 2022

Usos permesos Els que determina el Planejament general de Manresa

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària

L'edifici original és una obra projectada, l'any 1661, per Francesc Grau. Ell serà l'autor del portal, finestres, escuts i detalls ornamentals de la façana que han estat preservats. L'arquitecte Antoni Rovira i Trias, materialitza la important reforma del segle XIX, que inclou la realització de la presó seguint el model de cel·les disposades en forma de semicercle, seguint les teories del moment que també porta a terme l'arquitecte Elies Rogent a la presó de Mataró (existent avui). Finalment, els arquitectes Pere Llimona i Xavier Ruiz Vallés, porten a terme la important intervenció de 1979, preservant amb arquitectura brutalista - pròpia del moment -, executada en formigó armat, la disposició semicircular que havia dissenyat Rovira i Trias. Ens remetem a la informació aportada, com encàrrec de l'Ajuntament de Manresa, per tal d'obtenir l'evolució cronològica i els elements de valor significatiu, en superfície i en les zones excavades a través de cales, de les edificacions que conformen el carrer de la Baixada de la Seu (antics Jutjats, Presó i Torre dels Procuradors) i del carrer de Galceran Andreu, 6-8 (antiga seu de la Creu Roja de Manresa). L'estudi històric i documental ha estat redactat per la historiadora Mireia Vila i Cortina i la Memòria de l'estudi històric-cronològic de la Baixada de la Seu, 2 - Antics Jutjats de Manresa i Edifici de l'Il·lustre Col·legi de Procuradors del Bages, ha estat redactat per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy. Ambdós estudis són datats el mes d'abril de 2022. En els mateixos es reflecteix l'evolució cronològica de les edificacions successives, així com les parts que significativament poden disposar d'interès per tal de poder actualitzar la valoració patrimonial d'aquest conjunt i matissar els elements o parts originals que han de ser objecte de la protecció integral d'aquest BCIL.

Inf. històrica L'edifici principal amb façana a la Baixada de la Seu, inicialment Casal dels Alçamora (segle XIV-XV) fou projectat per Joan i Francesc Grau, i edificat entre els anys 1661 i 1685 on anteriorment hi havia hagut la Casa del Consell de la Ciutat (segle XVI), amb la intenció de destinar-lo a les mateixes funcions. Al segle XVII, la possibilitat de crear un bisbat a Manresa va fer que durant un temps es pensés instal·lar-hi el palau del bisbe. Finalment, però, es convertí en jutjat i presó. Als segles XIX i XX s'hi van fer diverses reformes i ampliacions importants: el 1860, 1882 i 1979.

Bibliografia

- J. Sarret i Arbós: "Història de Manresa". 1921.
- J. Mª Gasol: Gran Geografia Comarcal de Catalunya. "Manresa" Vol. 2- Revista Il·lustrada Jorba. Any II Octubre 1910, n. 16.
- C. Cornet: "Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa", Manresa 1896.
- M. Vila: "Estudi històric i documental dels carrers de la Baixada de la Seu, núm 2 i de Galceran Andreu, núm 6-8 (Antiga Creu Roja de Manresa)". Manresa, abril 2022.
- E. Sánchez Campoy: "Memòria de l'estudi històric-cronològic de la Baixada de la Seu, 2 - Antics Jutjats de Manresa. Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors del Bages". Manresa, abril 2022.

Observacions Aquesta fitxa del Catàleg de béns ha estat actualitzada en data juny de 2022, en funció de l'aportació dels estudis històric-arqueològic i patrimonial continguts a:

- Memòria de la intervenció arqueològica preventiva als carrers Baixada de la Seu, núm. 2 (Antics Jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (Antiga Creu Roja) de Manresa. Treballs promoguts per Infraestructures de la Generalitat, SAU i realitzats pels arqueòlegs Raül Martínez i Dioscorides Marín i la documentalista Rebeca Rodríguez (any 2021)
- Estudi històric i documental carrers baixada de la seu núm.2 (Antics jutjats) i Galceran Andreu núm 6-8 (antiga Creu Roja) de Manresa, per Mireia Vila Cortina, historiadora i Memòria de l'estudi històric-cronològic de Baixada de la Seu, 2-Antics Jutjats de Manresa Edifici Il·lustre Col·legi de Procuradors Bages, per l'arqueòleg Eduard Sánchez Campoy. Estudis promoguts per l'Ajuntament de Manresa

Altament, s'han vist complementats amb l'aportació documental obtinguda a l'Arxiu Municipal de la Ciutat de Manresa i a l'Arxiu Comarcal del Bages.

Data de redacció: 1/7/2010 - 9/6/2022

ANTIC PALAU DEL CONSELL DE CIUTAT

P004

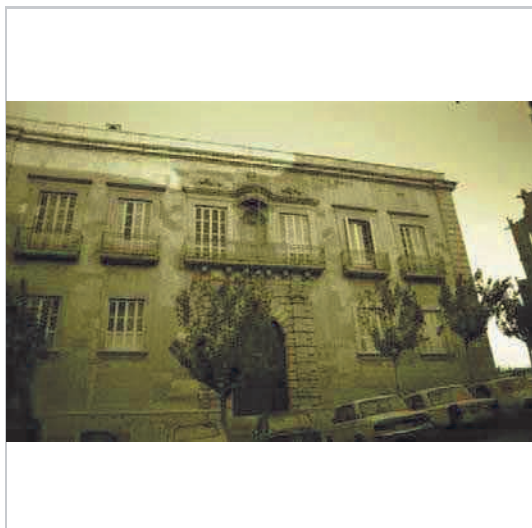
Vista aèria

Bing Maps

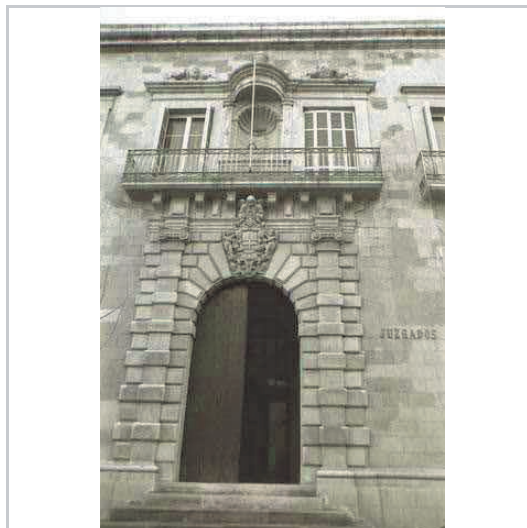
Fotografia històrica 1982

Raquel Lacuesta

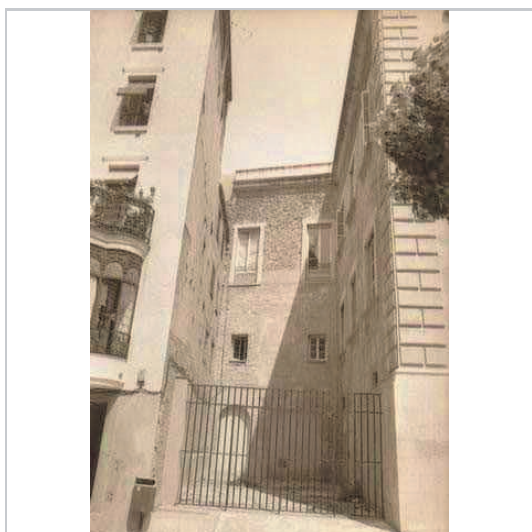
Fotografia històrica 1982

Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982

Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1982

Raquel Lacuesta

Fotografia històrica 1910-20

Arxiu Comarcal del Bages

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PEUPM
FITXA P004 *JUTJATS DE PRIMERA INSTÀNCIA*
PLÀNOLS D'ORDENACIÓ

